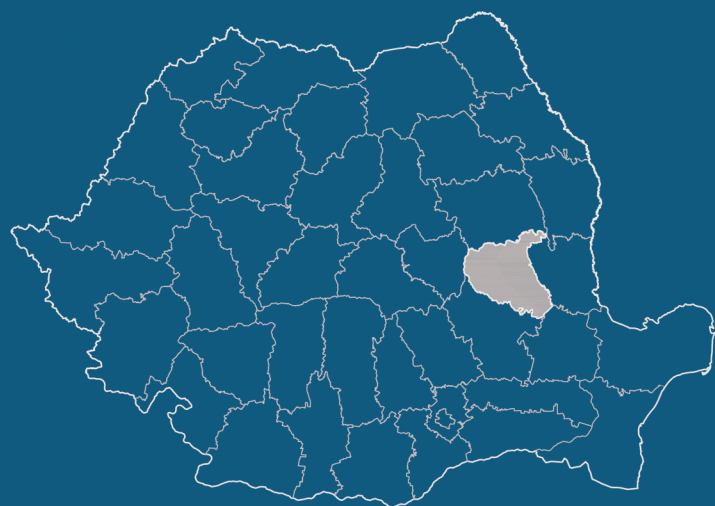

ORDINUL
ARHITECTILOR
DIN ROMÂNIA

GHID DE ARHITECTURĂ

pentru încadrarea în specificul local din mediul rural

ZONA VRANCEA

ORDINUL
ARHITECȚILOR
DIN ROMÂNIA

Ghidul de arhitectură se adresează:

- locuitorilor satelor
- administrației locale și regionale
- investitorilor publici și privați
- consultanților specializați în accesarea fondurilor europene
- proiectanților

în vederea întocmirii proiectelor pentru

- investiții din Programul Național de Dezvoltare Rurală
- investiții private
- investiții publice

și a fundamentării documentațiilor de urbanism.

Ghidul a apărut cu sprijinul Ordinului Arhitecților din România și a fost finanțat din Fondul „Timbrul Arhitecturii”.

- 2020 -

ROSTUL GHIDULUI

Rostul acestui material este de a furniza un instrument de lucru locuitorilor din mediul rural, autorităților locale, investitorilor, proiectanților și consultanților implicați în procesul de elaborare a unor regulamente de construire în mediul rural.

Ghidul își propune să fie un set de reguli ușor de aplicat, cu exemple clare (inclusiv de tipul AȘA DA sau AȘA NU), care să faciliteze alegerea modelelor adecvate de către cei ce vor să construiască în mediul rural. În același timp, ghidul intenționează să ușureze activitatea echipelor de

proiectare/consultanță în alegerea configurațiilor, a materialelor și a tehnologiilor necesare construirii în mediul rural, fie că vorbim despre proiecte finanțate prin PNDR, despre elaborarea documentațiilor de urbanism sau despre simple intervenții cu finanțare exclusiv privată.

Obiectivul esențial al acestui ghid este păstrarea nealterată a spiritului așezărilor în care sunt propuse proiectele și creșterea calității vieții, dar cu conservarea tradițiilor și a peisajului cultural existent, acestea fiind, de fapt, chiar resurse pentru dezvoltarea

durabilă în mediul rural.

În acest sens, există deschidere pentru abordări specifice secolului al XXI-lea care țin cont de resursele locale, de energiile regenerabile, precum și de cunoașterea acumulată local (meșteșugurile și tehnica populară).

Proiectele de succes din mediul rural evidențiază faptul că există o legătură foarte strânsă între calitatea peisajului natural, a celui construit și calitatea vieții. Viitorul oricărei comunități depinde de modul în care își administrează resursele.

Mediul construit (construcțiile de orice fel) poate fi o resursă extrem de valoroasă sau, din contră, doar un consumator de resurse. În acest sens, prezentul material propune soluții care pun în valoare înțelepciunea tradiției constructive locale, a utilizării responsabile a resurselor locale, dar în același timp oferă soluții noi, ce țin de materiale și tehnici moderne de construcție și de surse de energie regenerabilă.

Respir! Nevoia clădirilor tradiționale de a respira

O casă sănătoasă ... pentru un corp sănătos!

Casa în care locuim este o extensie a organismului nostru și, asemeni epidermei, trebuie, în primul rând, să ne protejeze de agenții externi: de vânt, ploaie sau zăpadă, frig sau caniculă. Și, la fel ca pielea noastră, acest înveliș protector are nevoie să respire și să transpire, astfel încât să asigure un mediu sănătos în interior.

În timpul activităților noastre, în interiorul clădirilor se formează o anumită cantitate de vapori de apă. Aceștia pot proveni de la spălat, de la gătit sau doar din simplul fapt că respirăm. Un anumit grad de umiditate a aerului este necesar, dar dacă nivelul acesteia crește prea mult și se menține pentru un timp îndelungat, va conduce, inevitabil, la condens și la dezvoltarea unor agenți biologici dăunători, cum ar fi mușegaiul.

O ventilație corespunzătoare este esențială

Clădirile tradiționale sunt construite din materiale permeabile, care lasă clădirea să respire. Astfel, prin zidărie, planșee, pardoseli și chiar tâmplării, are loc un transfer foarte lent al aerului însoțit de vaporii de apă de la interior spre exterior, transfer care contribuie la menținerea unei atmosfere sănatoase înăuntrul locuinței. Bineînțeles, mai e nevoie și de aerisirea zilnică a locuinței, fiind bine cunoscută zicala: „Unde soarele nu intră pe geam, intră doctorul pe ușă”.

Incompatibilitatea materialelor moderne cu sistemele de construcție tradiționale

Una dintre problemele actuale o constituie utilizarea materialelor moderne pentru repararea clădirilor tradiționale sau pentru modernizarea acestora. Marea majoritate a acestor tipuri de materiale s-a dovedit incompatibilă cu sistemele de construcție tradiționale, deoarece, în timp ce clădirile moderne se bazează pe materiale impermeabile, cele tradiționale permit un anumit transfer de vapori și evaporarea

umidității. Utilizarea mortarelor cu ciment (în loc de var), a sistemelor ușoare de construcții cu izolații din polistiren sau din alte fibre artificiale (în loc de zidării solide permeabile cu capacitate de înmagazinare a căldurii – inerție termică), a tâmplăriilor din PVC cu geam termopan (în locul celor din lemn), a membranelor de plastic și a acoperișurilor cu plăci metalice contribuie la formarea unui înveliș impermeabil, care nu mai permite clădirii să respire. În aceste condiții, ventilarea trebuie făcută exclusiv prin deschiderea ferestrelor sau prin alte mijloace mecanice. Această necesitate nu poate fi, în cele mai multe cazuri, satisfăcută în condițiile vieții moderne, când, din motive de securitate sau din lipsă de timp, ferestrele nu sunt ținute deschise atât cât ar trebui, iar sistemele mecanice nu sunt întreținute corespunzător. De asemenea, prin utilizarea finisajelor moderne, ca, de exemplu, a sistemului de parchet laminat de tip PAL, a vopselurilor sintetice (pe bază de solventi), a mochetelor și a adevizilor utilizați la producerea și fixarea acestora, a mobilei de tip PAL și PFL, s-a observat o creștere periculoasă a nivelului de compuși organici volatili (VOC) în compoziția aerului din interiorul locuințelor. Ultimele studii care s-au făcut în țările din Vest arată că nivelul acestor compuși (VOC) a crescut într-atât, încât gradul de poluare din interiorul locuințelor moderne a devenit cu mult mai mare decât cel exterior. De asemenea, numărul mare de copii cu probleme respiratorii și alergii a dus la efectuarea a numeroase studii în Marea Britanie, care au demonstrat că problemele de sănătate se asociază cu existența componentilor organici volatili proveniți din materialele de construcție moderne și cu lipsa de ventilație corespunzătoare, datorată sistemelor de construcție moderne.

Materialele naturale sunt ecologice și durabile

Prin urmare, este recomandabil ca, în măsura în care este posibil, să se mențină folosirea materialelor naturale în locuințele tradiționale – parchet și pardoseli din lemn, tâmplării din lemn vopsite cu vopseluri naturale, șape pe bază de mortar de var, zugrăveli pentru pereți pe bază de var, cretă etc. și vopseluri pentru tâmplărie pe bază de in etc. De asemenea, în condițiile în care trebuie să ne gândim

din ce în ce mai mult la reducerea poluării mediului înconjurător, toate aceste materiale se dovedesc a fi mai ecologice decât cele moderne, fiind, totodată, și mai durabile.

Utilizarea mortarelor de var pentru lucrările de reparații

Este necesar ca mortarele pentru zidărie să fie mai permeabile, mai „moi” decât materialele utilizate în compoziția zidăriei (piatra, cărămida, argila nearsă etc.), pentru că prin mortar se înlesnește eliminarea umidității din interiorul locuinței și a celei care apare din cauza fenomenului de capilaritate. Apa aduce cu ea și săruri care, dacă nu pot fi eliminate (ca în cazul utilizării tencuielilor cu ciment sau al placărilor cu gresie), formează o crustă ce contribuie la desprinderea tencuielii și la deteriorarea blocurilor de piatră sau cărămidă. Așadar, tipurile de mortar recomandabile sunt, în general, cele din var sau cele din pământuri argiloase, utilizate în mod tradițional.

Revenind la fenomenul de capilaritate, care poate duce la formarea igrasiei (prezența permanentă a umidității excesive în zidărie), subliniem din nou importanța ventilării adecvate a locuinței, dar și necesitatea identificării sursei de umezeală și a introducerii unui sistem adecvat de drenare pe perimetrul clădirii. De asemenea, este de dorit ca suprafețele din jurul clădirii să fie permeabile (pavaje tradiționale cu piatră cubică, piatră de râu, pietriș, blocuri din lemn, plăci de ceramică și argilă arsă pe pat de nisip, suprafețe verzi etc.), pentru a permite evaporarea apei din sol. Mai ales în cazul curților tradiționale, atunci când suprafețele se betonează extensiv, apele din sol încearcă să se elimine prin zidăria clădirilor, fenomen ce duce, inevitabil, la apariția igrasiei. Prin folosirea cimentului pentru reparația soclurilor, nu se face altceva decât să se împingă nivelul igrasiei și mai sus în zidărie, până când apa găsește un mediu mai permeabil prin care să se elimine.

Importanța menținerii ferestrelor originare

O altă problemă acută ce se observă în zonele cu locuințe tradiționale este înlocuirea tâmplăriei ferestrelor existente din lemn cu cele din PVC cu

geam termopan. Chiar și atunci când au o vechime de mai bine de o sută de ani, în mare parte, aceste ferestre nu necesită decât mici reparații și o revopsire, pentru a rezista încă o dată pe atât. În schimb, tâmplăriile din PVC cu geam termopan sunt garantate pentru aproximativ zece ani. Mai mult, ceea ce inițial pare o investiție care permite economisirea resurselor financiare prin reducerea consumului de energie, pe termen lung poate duce la cheltuieli majore, datorate lucrărilor de asanare necesare din cauza apariției mușegaiului în interiorul locuinței și, nu în ultimul rând, problemelor de sănătate survenite.

Pe lângă aspectul legat de sănătatea celor ce locuiesc în astfel de case, importantă este și menținerea aspectului, a unității de stil a clădirii, aspect, de altfel, reglementat și prin lege.

Reabilitarea clădirilor existente

Revenind la aspectul ecologic, 60 % din totalul de CO₂ emis anual în țările dezvoltate este atribuit industriei de construcții și activităților sale adiacente. Ca urmare, cea mai responsabilă și mai ecologică abordare este reabilitarea construcțiilor deja existente. Un număr foarte mare de clădiri sunt încă demolate sau lăsate să cadă în ruină, multe dintre acestea putând fi reabilitate și modernizate cu utilizarea unor resurse minime. Clădirile istorice, tradiționale, care fac parte din identitatea locală, sunt cele care creează, în rândul locuitorilor orașului, acea stare de familiaritate, de apartenență la o comunitate.

Silvia Demeter-Lowe

IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIREA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

Grija cu care întreținem, reparăm sau construim – fie că este vorba de casele tradiționale, părintești, sau de clădiri noi, reprezintă un proces ce presupune asumarea unei responsabilități față de întreaga comunitate. Orice clădire trebuie percepută în primul rând ca o componentă a ansamblului așezării sătești. Astfel, o clădire trainică, frumoasă, care își îndeplinește bine rostul pentru care a fost construită, ar trebui să fie un motiv de mândrie pentru întreaga comunitate. Acest lucru devine și mai evident, mai relevant, în cazul clădirilor cu funcțiuni publice, comunitare: primăria, școala, căminul cultural, dispensarul, clădirile de cult etc.

Principiile care vor sta la baza oricărei intervenții asupra mediului construit din zonele rurale (fie că este vorba de conservare, de

pentru comunitate? Cum se va asigura întreținerea și funcționarea noilor clădiri?”

- Incluziunea socială: „Cât de echitabilă este repartizarea serviciilor, a utilităților, a facilităților de producție în teritoriu?” Se va urmări favorizarea accesului tuturor membrilor comunității în aceeași măsură la noile funcțiuni.

Dezvoltare comunitară profesională și încurajarea economiei locale

În anumite comunități, deși există resurse de materie primă valoroase, acestea sunt neglijate de localnici, iar meșteșugul prelucrării lor s-a pierdut. În această situație, este necesară calificarea localnicilor, astfel încât să poată avea acces la resurse, în vederea susținerii unor activități de economie socială capabile să aducă un venit constant în comunitate.

Acest principiu este extrem de important atât datorită rezultatului direct de ieftinare a investiției prin folosirea forței de muncă locale, cât și datorită efectului pe termen lung pe care îl asigură: în teritoriu rămân nu numai funcțiunile capabile să

deservească locuirea, ci și personalul calificat capabil să le utilizeze.

Acest deziderat se poate atinge doar printr-o politică investițională coerentă, care trebuie să urmeze niște pași necesari, cum sunt:

- cooptarea localnicilor adulți și lipsiți de ocupație ca mână de lucru, pentru început, necalificați;
- aducerea în teritoriu a inginerilor, a maștrilor, a tehnicienilor și a muncitorilor capabili să instruiască și să asigure calificarea lucrătorilor necalificați;
- organizarea de cursuri practice și de cursuri de formare și calificare pentru localnici;
- dezvoltarea unor centre de valorificare a materialelor de construcție ecologice rurale, cu aplicații în domeniul construcțiilor;
- pe măsura derulării programului, gradul de calificare a personalului crește; consecutiv, crește remunerația și capacitatea de a întreține locuințele nou create;
- atingerea obiectivelor avute în vedere la terminarea programului: aceste funcțiuni productive vor rămâne în teritoriu, urmând să deservească întreaga așezare în ansamblul ei; în plus, la terminarea programului, zona va fi locuită de un segment de populație productiv. Acesta va fi capabil să presteze munci calificate în cadrul așezării, dar și în vecinătate, lucrătorii fiind astfel capabili să-și întrețină casele și gospodăriile.

Rostul arhitectului

Arhitectul are rostul de a îmbina oportunitățile cu resursele și nevoile beneficiarilor, indiferent dacă aceștia sunt o familie, o firmă, un ONG sau autorități locale, și de a oferi soluții realiste în timp util. Reușita demersului său este direct proporțională cu adecvarea proiectului la cele enumerate mai sus. Aceste lucruri nu trebuie rupte din contextul mediului rural românesc de început de secol XXI, în care confuzia dintre valoare și nonvaloare este mult prea des întâlnită. În acest sens, arhitectul are și rolul de a-și consilia beneficiarul (fără a-l manipula), pentru a asigura premise realiste unor proiecte/demersuri ce au ca finalitate sporirea calității vieții, inclusiv prin atributele mediului natural sau ale fondului construit, la care participă în mod direct. Rostul lui este să aducă echilibru acolo unde este chemat.

CUPRINS

ROSTUL GHIDULUI IMPLICAREA COMUNITĂȚII ÎN GOSPODĂRIEA RESPONSABILĂ A MEDIULUI CONSTRUIT

Dezvoltare comunitară prin calificare profesională și încurajarea economiei locale 1
Rostul arhitectului 1

1. ZONA 3
1.1. Delimitarea geografică a zonei după unități administrativ-teritoriale 3
1.2. Precizarea caracteristicilor zonei 4

2. SPECIFICUL LOCAL 7
2.1. Peisajul cultural rural.....7
2.2. Tipologii de sate 11
2.3. Evoluția modului de ocupare a terenului.....13
2.4. Amplasarea construcțiilor pe lot, tipologii de gospodărie tradiționale și contemporane 14
2.5. Tipologia caselor de locuit din județul Vrancea.....23

3. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR NOI 28
3.1. Prevederile generale privind intervențiile noi 28
3.2. Amplasarea în cadrul așezării 28
3.2.1. Specificul așezării clădirilor 29
3.2.2. Recomandări 29
3.3. Amplasarea pe parcelă, POT, regim de înălțime 30
3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj 32
3.5. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot 33

4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE 40

5. ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE 46

5.1. ACOPERIȘUL 47
5.1.1. Specificul local 47
5.1.2. Recomandări 49
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar 49
Forma și volumetria 49
Șarpanta 52
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități) 53
Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile 56
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum 57
Forma și volumetria 53
Șarpanta 58
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități) 59
Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile 59
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).....60
Forma și volumetria 60
Șarpanta 62
Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități) 62
Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile 66

5.2. PEREȚII 69
5.2.1. Specificul local 69
5.2.2. Recomandări 73

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) 73
B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum 76
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum) 77

5.3. FUNDAȚIILE 80
5.3.1. Specificul local 80
5.3.2. Recomandări 81
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar și B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum 81
C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).....82

5.4. TÂMPLĂRIA ȘI GOLURILE 83
5.4.1. Specificul local 83
5.4.2. Recomandări 84
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar 84
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum 87
C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum) 88

5.5. ELEMENTELE DE FAȚADĂ 90
5.5.1. Specificul local: registre orizontale (coamă, cornișă, brâu, soclu) și verticale (târnaț, foișor, decorații de fațadă etc.).....90
5.5.2. Recomandări 92
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar 92
A.1. Marcarea registrelor orizontale 92
A.2. Marcarea registrelor verticale 92
A.3. Frontoanele și decorațiile de fațadă 92
A.4. Streșinile și burlanele 92
A.5. Materialele pentru finisaje 92
A.6. Culorile 92
A.7. Tehnologiile 92
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum.....93
B.1. Marcarea registrelor orizontale și verticale.....93
B.2. Frontoanele și decorațiile de fațadă 93
B.3. Streșinile și burlanele 93
B.4. Materialele pentru finisaje 93
B.5. Culorile 93
B.6. Tehnologiile 93
B.7. Instalațiile și instalațiile tehnologice 93
C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum) 94
C.1. Marcarea registrelor orizontale 94
C.2. Marcarea registrelor verticale 94
C.3. Frontoanele și decorațiile de fațadă 94
C.4. Streșinile și burlanele 94
C.5. Materialele pentru finisaje 94
C.6. Culorile 94
C.7. Tehnologiile 96
C.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz) 96

5.6. CONSTRUCȚIILE ANEXE.....97
5.6.1. Specificul local 97
5.6.2. Recomandări 99

5.7. AMENAJĂRILE EXTERIOARE 101
5.7.1. Specificul local 101
5.7.2. Recomandări 102
A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar 103
Scările exterioare 103
Pavimentele exterioare 103
Vegetația 103
Împrejmuirile 103
Elementele de mobilier exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare etc. 103
Echiparea edilitară 103
B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum.....104
Scările exterioare 104
Pavimentele exterioare 104
Vegetația 104
Împrejmuirile 104
Iluminatul exterior 104
Echiparea edilitară 104

5.8. PORȚILE 104
5.8.1. Specificul local 104
5.8.2. Recomandări 104

6. SPAȚIUL PUBLIC 106
6.1. Specificul local 106
6.2. Recomandări 106
Drumurile și alte căi de acces public 106
Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăpătoare, stații de transport public, vegetație, locuri de joacă pentru copii etc. 109
Iluminatul exterior 109
Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele 109

7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ 110
7.1. Recomandări 110
7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de securitate la foc) .111
7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare) 111

ANEXE.....115
Anexa 1. Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurate stradale) 115
Anexa 2. Glosar de termeni 115
Anexa 3. Legislație 117

BIBLIOGRAFIE.....118

1. ZONA

1.1. Delimitarea geografică a zonei după unități administrativ-teritoriale

Zona studiată cuprinde întreg teritoriul administrativ al județului Vrancea, situat în partea de sud-est a țării, la curbură Carpaților Orientali. Ghidul se aplică în toate satele de pe teritoriul administrativ al următoarelor comune:

- Andreiașu de Jos** (satele: Andreiașu de Jos, Andreiașu de Sus, Arșița, Fetig, Hotaru, Răchitașu și Titila)
- Bălești** (satul Bălești)
- Bârsești** (satele: Bârsești și Topești)
- Biliești** (satul Biliești)

- Boghești** (satele: Bichești, Boghești, Bogheștii de Sus, Chitcani, Iugani, Plăcinteni, Pleșești, Prisecani și Tăbucești)
- Bolotești** (satele: Bolotești, Găgești, Ivănești, Pietroasa, Putna și Vităneștii de sub Măgură)
- Bordești** (satele: Bordești și Bordeștii de Jos)
- Broșteni** (satele: Arva, Broșteni și Pitulușa)
- Câmpineanca** (satele: Câmpineanca, Pietroasa și Vâlcele)
- Câmpuri** (satele: Câmpuri, Fetești, Gura Văii, Rotileștii Mari și Rotileștii Mici)
- Cârligele** (satele: Blidari, Boțești, Cârligele (reședința) și Dălhăuți)
- Chiojdeni** (satele: Cătăuți, Chiojdeni (reședința), Loinița, Luncile, Măracini, Podurile, Seciu și Tulburea)
- Ciorăști** (satele: Ciorăști, Codrești, Mihălceni, Sălcia Nouă, Sălcia Veche, Satu Nou și Spătăreasa)
- Corbița** (satele: Buda, Corbița, Izvoarele, Lărgășeni, Ocheșești, Rădăcinești, Șerbănești, Tuțu și Vâlcelele)
- Cotești** (satele: Budești, Cotești, Goleștii de Sus și Valea Cotești)
- Dumbrăveni** (satele: Alexandru Vlahuță, Cândești, Dragosloveni și Dumbrăveni)
- Dumitrești** (satele: Biceștii de Jos, Biceștii de Sus, Blidari, Dumitrești, Dumitreștii de Sus, Dumitreștii-Față, Găloiești, Lăstuni, Lupoiaia, Motnău, Poienița, Roșcari, Siminoc, Tinoasa, Trestia și Valea Mică)
- Fitionești** (satele: Ciolănești, Fitionești, Ghimicești, Holbănești și Mănăstioara)
- Garoafa** (satele: Bizighești, Ciușlea, Doaga, Făurei, Garoafa, Precistanu, Răchitosu și Străjescu)
- Golești** (satele: Ceardac și Golești)
- Gologanu** (satul Gologanu)
- Gugești** (satele: Gugești și Oreavu)
- Gura Calitei** (satele: Bălănești, Cocoșari, Dealu Lung, Groapa

- Tufei, Gura Calitei, Lacu lui Baban, Plopu, Poenile, Rașca și Șotârcari)
- Homocea** (satele: Costișa, Homocea și Lespezi)
- Jariștea** (satele: Jariștea, Pădureni, Scânteia și Vărsătura)
- Jitia** (satele: Cerbu, Dealu Sării, Jitia, Jitia de Jos și Măgura)
- Măicânești** (satele: Belciugele, Măicânești, Râmniceni, Slobozia Botești, Stupina și Tătaru)
- Mera** (satele: Livada, Mera, Milcovel, Roșioara și Vulcăneasa)
- Milcovul** (satele: Lămotești și Milcovul)
- Movilița** (satele: Diochești-Rediu, Frecăței, Movilița, Troțușanu și Văleni)
- Nănești** (satele: Călienii Noi, Călienii Vechi și Nănești)
- Năruja** (satele: Năruja, Podu Nărujei, Podu Stoica și Rebegari)
- Negrilești** (satul Negrilești)
- Nereju** (satele: Brădăcești, Chiricani, Nereju, Nereju Mic și Sahastru)
- Nistorești** (satele: Bătcari, Brădetu, Făgetu, Nistorești, Podu Schiopului, Românești, Ungureni, Valea Neagră și Vetrești-Herăstrău)
- Obrejița** (satul Obrejița)
- Paltin** (satele: Ghebari, Paltin, Prahuda, Țepa și Vâlcani)
- Păulești** (satele: Hăulișca și Păulești)
- Păunești** (satele: Păunești și Vișoara)
- Ploscuțeni** (satele: Argea și Ploscuțeni)
- Poiana Cristei** (satele: Dealu Cucului, Dumbrava, Mahriu, Odobasca, Petreanu, Podu Lacului, Poiana Cristei și Tărâtu)
- Popești** (satele: Popești și Terchești)
- Pufești** (satele: Popești și Terchești)
- Răcoasa** (satele: Gogoiu, Mărăști, Răcoasa, Varnița și Verdea)
- Răstoaca** (satul Răstoaca)
- Reghiu** (satele: Farcaș, Jgheaburi, Piscu Reghiului, Răiuți, Reghiu, Sîndrilar, Ursoaia și Valea Milcovului)
- Ruginești** (satele: Angheliești, Copăcești, Ruginești și Văleni)
- Sihlea** (satele: Bogza, Căiata, Sihlea și Voetin)
- Slobozia Bradului** (satele: Cornetu, Coroteni, Liești, Olăreni, Slobozia Bradului și Valea Becului)
- Slobozia Ciorăști** (satele:

- Armeni, Jiliște și Slobozia Ciorăști)
- Soveja** (satele: Dragosloveni și Rucăreni)
- Spulber** (satele: Carșochești-Corăbița, Morărești, Păvălari, Spulber, Tojanii de Jos, Tojanii de Sus și Țipău)
- Străoane** (satele: Muncelu, Repedea, Străoane și Văleni)
- Suraia** (satul Suraia)
- Tâmboești** (satele: Pădureni, Pietroasa, Slimnic, Tâmboești și Trestieni)
- Tănăsoaia** (satele: Călimăneasa, Costișa, Costișa de Sus, Covrag, Feldioara, Galbeni, Nănești, Tănăsoaia, Vladnicu de Jos și Vladnicu de Sus)
- Tătăranu** (satele: Bordeasca Nouă, Bordeasca Veche, Mărtinești, Tătăranu și Văjăitoarea)
- Tulnici** (satele: Coza, Greșu, Lepșa și Tulnici)
- Țifești** (satele: Bătinești, Clipicești, Igești, Oleșești, Pătrășcani, Sârbi, Țifești și Vitănești)
- Urechești** (satul Urechești)
- Valea Sării** (satele: Colacu, Mătăcina, Poduri, Prisaca și Valea Sării)
- Vânători** (satele: Balta Raței, Jorăști, Mirceștii Noi, Mirceștii Vechi, Petrești, Rădulești și Vânători)
- Vârteșcoiu** (satele: Beciu, Făraoanele, Olteni, Pietroasa, Râmniceanca și Vârteșcoiu)
- Vidra** (satele: Burca, Irești, Ruget, Scafari, Șerbești, Tichiriș, Vidra, Vișoara și Voloșcani)
- Vintileasca** (satele: Bahnele, După Măgura, Neculele, Poiana Stoichii, Tănăsari și Vintileasca)
- Vizantea-Livezi** (satele: Livezile, Mesteacănu, Piscu Radului, Vizantea Mănăstirească și Vizantea Răzăsească)
- Vrâncioaia** (satele: Bodești, Muncei, Ploștina, Poiana, Spinești și Vrâncioaia)
- Vulturii** (satele: Boțârlău, Hângulești, Maluri, Vadu Roșca și Vulturii)

1.2. Precizarea caracteristicilor zonei

Situată în partea de sud-vest a Moldovei, la exteriorul curburii Carpaților Orientali, *Vrancea, străveche vatră de civilizație românească, constituie o punte de legătură între cele trei provincii istorice – Moldova, Țara Românească și Transilvania*. *Prima referință clară asupra Vrancei poate fi citită în lucrarea „Descriptio Moldaviae”, operă monumentală a domnitorului Dimitrie Cantemir, cărturar român. Se definește situația geopolitică a „Republicii Vrancea” și identitatea socială a vrâncenilor din spațiul inconjurat de munții sălbatici*. Vrancea arhaică, zonă ale cărei granițe le găsim în monografia *Nerej, un village d'une région archaïque*, face, de-a lungul timpului, obiectul a numeroase studii etnografice, istorice, sociologice sau antropologice, cum ar fi campaniile echipelor regale, conduse de profesorii Dimitrie Gusti și Henri H. Stahl.

Caracteristici geografice și climatice

Zona studiată cuprinde întreaga regiune a județului Vrancea, județ care include, în limitele sale administrative, și străvechiul teritoriu românesc cunoscut sub numele de Țara Vrancei. Aflată la o răscruce geografică, Vrancea constituie o legătură între câteva mari zone: Carpații Orientali și Meridionali, Câmpia Siretului și Câmpia Dunării.³ Privit din șesul Dunării sau de pe culmea Carpaților, pământul *Vrancei* se prezintă, panoramic, în formă de amfiteatru. De pe culmea munților, vederea răzbate spre răsărit, până departe, în zare; iar de pe șesul Dunării, spre apus, se oprește pe Măgura Odobeștilor, căreia i se alătură, spre nord, dealurile Panciului, iar spre sud, dealurile

Râmnicului. De o parte și de alta a Măgurei Odobeștilor, se deschid văile Milcovului și Putnei, cele două „porți” care duc spre Vrancea.⁴

Partea de vest a județului Vrancea prezintă, mai ales prin faptul că este o zonă montană bine împădurită, un mare interes științific și educațional. În scopul de a proteja caracteristicile deosebite ale acestei zone și a le conserva pentru generațiile viitoare, au fost înființate, pe baza unor studii de fundamentare, o serie de rezervații naturale de diferite tipuri. Astfel, au fost identificate și delimitate, până în prezent, un număr de 20 de arii protejate, cu o suprafață totală de 5609,10 ha, reprezentând 37 % din totalul suprafeței ariilor protejate din Regiunea Sud-Est (cu excepția Biosferei Delta Dunării).⁵

Disponerea reliefului în trepte, ce coboară către est, deschide larg spațiul, în primul rând, influențelor est-continentale, dar în același timp și influențelor de climat nordic și sudic. Totodată, Carpații de Curbură au funcția unui deversor natural pentru masele de aer vestice. Câmpia are o temperatură medie anuală mai mare de 9 °C, dealurile subcarpatice, inclusiv glacisul subcarpatic, între 6 și 9 °C, iar munții, între 2 și 6 °C, în timp ce, pe culmile cele mai înalte ale Munților Vrancei, sunt doar între -1 și 2 °C⁶.

Vrancea corespunde celei mai active zone seismice din România. Cutremurele majore vrâncene, prin efectele lor uneori catastrofale, au fost menționate și cunoscute din cele mai vechi timpuri, informații vagi despre efectele lor datând încă din primul mileniu, înainte de anul 1000 d.H. Aceste cutremure se manifestă cu urmări distrugătoare pe arii largi și cu anumite regularități de apariție pe termen lung. Caracteristicile seismelor vrâncene fac din această zonă una dintre cele mai interesante din lume; nu în ultimul rând, trebuie remarcat că seismele subcrustale din Vrancea au fost printre cele folosite în cadrul studiilor de demonstrare a existenței cutremurelor adânci, studii efectuate în anii 30 – 40 din secolul XX.⁷

^[1] Constantinescu, Gh., *Arhitectura populară tradițională în regiunea de sud-vest a Moldovei*, în *Hierasus*, nr. IV/1981, revistă editată de Muzeul Județean Botoșani, p. 455.

^[2] Damian, N., *Țara Vrancei, studiu de geografie culturală*, Editura Terra, Focșani, 2011, p. 52.

^[3] Strategia de dezvoltare a județului Vrancea 2007 – 2013, op. cit., p. 16.

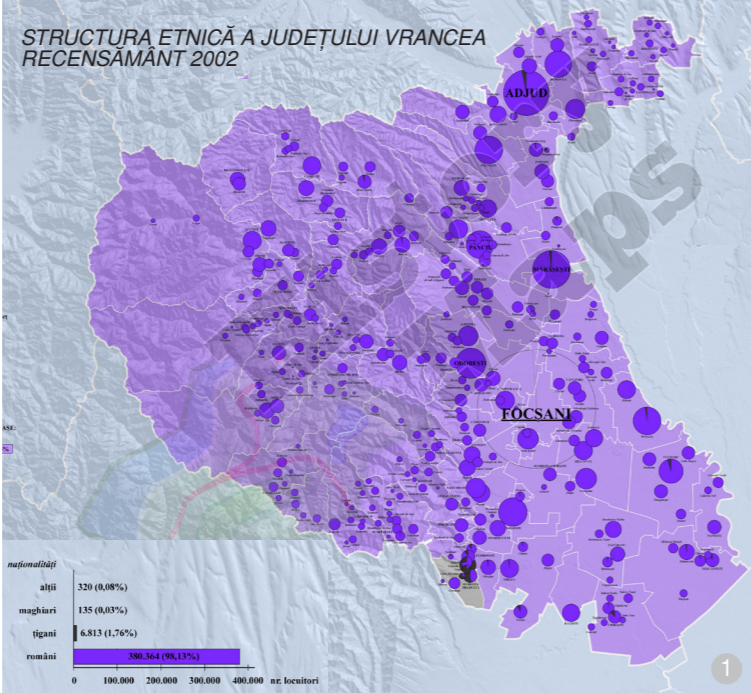
^[4] Ibidem, p. 10.

^[5] www.cutremur.net.

Resursele naturale

Resursele naturale neregenerabile ale subsolului, fiind în cantitate mică, nu justifică o exploatare economică intensă (țifei, gaze și șisturi metalifere, sare gemă). Materile prime care se exploatează pentru sectorul construcțiilor sunt argilele (Păunești, Vidra, ghipsurile (Soveja), gresiiile (Năruja), marnocalcarele (Lepșa), nisipurile și pietrișurile (de pe valea Siretului și a afluenților).

Ion Ionescu de la Brad spunea că cea mai importantă resursă din Vrancea „este sarea, care în multe locuri se află la suprafața pământului; mai tot teritoriul Vrancei e plin de sare”; „... se văd stâncile goale de sare, iar la malul Mișinei vin ardelenii și fură sare multă. În muntele Zboina, situat la hotarul Sovejei, sarea se exploata și la sfârșitul secolului al XVII-lea de sovejeni împreună cu cei din Lepșa, la care se adaugă muntele Pietrosu, Păulești, Bodești, Spulber, dar și gropile de sare de pe Reghiu și cele de la Găuri – Vizantea⁸ și bineînțeles, ocele de pe Pârâul Sărat de la Valea Sării.

^[1] Damian, N., op. cit., p. 132.

importante de persoane de etnie romă (3,5 %).⁹

Ramuri economice și meșteșugărești

Spațiul rural reprezintă, în județul Vrancea, 93,5 % din suprafața totală și cuprinde 63,8 % din populația totală, cifre care evidențiază importanța sa deosebită pentru dezvoltarea echilibrată a județului, ponderea resurselor naturale și umane localizate în acest spațiu fiind covârșitoare.

Potențialul economic actual este reprezentat de: firmele din sectorul de servicii, agricultura, silvicultura, viticultura, pescuit. În ultima perioadă, s-a produs o industrializare a județului în scopul redresării situației economice, fapt ce a determinat crearea unei culturi industriale diversificate, bazată pe condițiile specifice și resursele naturale și de mediu existente în județ.¹⁰

Ocupații principale:

Imensele pășuni montane lăudate de Dimitrie Cantemir pentru calitatea excepțională a ierbi și vastele plaiuri dintre microdepresiunile care formează Țara Vrancei au oferit condiții ideale pentru creșterea oilor și prelucrarea lemnului.

*De asemenea, mărturiile etnografice și folclorul atestă, alături de cifrele din statistica vremii, numărul foarte mare al oilor, al puținilor de brânză și al valurilor de lână și țesături prelucrate în dârstele și pivele atât de numeroase altădată în Vrancea. O zicală veche vorbea despre „Vrancea cea bogată”, unde „la toată poarta-i o oaie moartă”, știut fiind că hrana sutelor de zilieri din podgoriile vecine era procurată de la oierii vrânceni.*¹¹

- *Agricultura*: În Vrancea a existat o permanentă preocupare pentru cultivarea pământului.

Deși agricultura poate fi sector economic de bază, proprietățile agricole sunt fragmentate excesiv, iar majoritatea persoanelor care

^[1] Strategia de dezvoltare integrată a județului Vrancea 2014 – 2020, p. 7-9.

^[2] Ibidem, p. 21.

^[3] Cherciu, I., *Bisericile de lemn din Țara Vrancei, factor de identitate culturală*, Editura Enciclopedică, București, 2003, editată de Muzeul Vrancei, Focșani, p.16-17.

își desfășoară activitatea în acest sector nu sunt și angajați. Se practică agricultura de subsistență, neputându-se asigura baza pentru procesul de standardizare a pieței și controlul de calitate a produselor.¹²

Suprafața agricolă județeană reprezintă peste 52 % din totalul suprafeței județului, iar suprafața arabilă reprezintă 58,06 % din totalul suprafeței agricole.

*Județul Vrancea avea, în anul 2012, o suprafață agricolă de 255 232 ha, cea mai mare parte a suprafeței agricole fiind arabilă, urmată de pășuni și fânețe, vii și pepiniere viticole, livezi și pepiniere pomicele.*¹³

- *Viticultura*: Viticultura reprezintă un important sector economic, cu potențial insuficient dezvoltat în comparație cu importanța sa, care poate conduce, cu accent pe exploatarea specificului regional, la obținerea unor venituri substanțiale.¹⁴ Județul Vrancea face parte din regiunea viticolă a Dealurilor Moldovei. Suprafața viticolă a Vrancei este împărțită în trei podgorii reprezentative: Panciu, Odobești și Cotești. În Vrancea, viticultura constituie o activitate tradițională, de mare importanță economică, beneficiind de condiții naturale favorabile. Județul Vrancea deține peste 14 % din suprafața viticolă a țării.¹⁵

- *Pomicultura*: Are o veche tradiție în zonă. Fructele au constituit o sursă suplimentară de venituri prin vânzarea băuturilor (țuica) și au avut un rol important în alimentația tradițională (fructele uscate, compoturile, uleiurile). Specile de pomi fructiferi cultivate în zonă sunt: mărul, părul, nucul, prunul, vișinul, cireșul.
- *Silvicultura și exploatarea forestiere*: Una dintre ocupațiile specifice Vrancei arhaice a fost exploatarea pădurilor. Dacă începuturile au fost timide, totul rezumându-se la respectarea legilor nescrise vrâncene (fiecare locuitor din Țara Vrancei avea dreptul la o cotă de lemn pentru uzul propriu), s-a ajuns la o exploatare industrială complet irațională. A urmat o perioadă de refacere în timpul regimului comunist, iar după anii '90 s-a repetat situația din perioada interbelică.¹⁶

În anul 2013, ponderea suprafețelor

^[1] Strategia de dezvoltare integrată a județului Vrancea, 2014 – 2020, op. cit., p. 21.

^[2] Ibidem, p. 31.

^[3] Ibidem, p. 21.

^[4] Ibidem, p. 36.

^[5] Damian, N., op. cit., p. 137.

fondului forestier în regiune este de 15,32%17 și corespunde unui procent de 8,38 % din totalul național. Volumul de lemn recoltat în anul 2013 a fost de 1 402 800 mc, adică 7,35 % din volumul materiei lemnoase exploataate la nivel național, regiunea situându-se pe penultimul loc între regiuni.¹⁷

- *Creșterea animalelor*, mai ales a ovinelor, bovinelor și caprinelor, s-a bazat dintotdeauna pe pășunile și fânețele montane și pe vastele plaiuri dintre microdepresiunile care formează Țara Vrancei.

În trecut, *Vrancea a cunoscut o puternică viață pastorală, care structura întreaga economie și formele culturale*. Pășunile bogate ale zonei și privilegiile acordate au atras aici păstori și din alte părți: brețcani și bârșani din Transilvania, buzoieni și alții.

Ocupații secundare:

- *Apicultura*: Se practica printr-o tehnică ce poate fi considerată intermediară între cea a vânătorii și cea a culesului din natură. În păduri existau albine sălbatică, semnalate în documente din veacul al XIX-lea, pe care localnicii le vânau. Treptat, apicultura „sălbatică” a fost înlocuită, mai întâi prin instalarea în pădure a unor prisăci și apoi prin mutarea știubeielor în sat. La apicultura tradițională s-a renunțat odată cu folosirea stupilor sistematici. Deși condițiile naturale erau propice, apicultura nu a cunoscut o dezvoltare deosebită în această zonă.¹⁸

- *Culesul din natură*: Plantele comestibile culese din natură au avut o pondere însemnată în alimentația tradițională. Anumite plante au fost folosite în alte scopuri: în medicina populară, pentru tăbăcitul pieilor, pentru vopsit etc. Din pădure se culegeau fragi, zmeură, mure, alune, ciuperci. În Vrancea, un rol important l-a avut culesul iascăi, cu care se făcea negoț.

Această ocupație străveche a vrâncenilor este continuată și astăzi. Se culeg ciuperci și fructe de pădure, care sunt folosite pentru consum sau comercializate.¹⁹

- *Pescuitul*: Este o ocupație

^[1] Strategia de dezvoltare integrată a județului Vrancea 2014 – 2020, op. cit., p. 41.

^[2] Bănățeanu, T., Stoica, G., *Zona etnografică Vrancea*, Editura *Sport-Turism*, 1988, p. 34.

^[3] Ibidem.

străveche, practică și astăzi. Apele vrâncene sunt populate cu ihtiofaună diversă: mreana, cleanul, păstrăvul, crăescul, gârâța, molanul, chișteala, răscul, gârâța, Năruja, sub forma „gârlelor morilor”, erau populate cu pește, fiind o sursă de hrană pentru proprietarii acestor instalații țărănești manufacturiere.²⁰

- *Vânătoarea*: Referiri la vânatul din Moldova și implicit din Țara Vrancei sunt lăsate de cărturarul Dimitrie Cantemir. Turme de căprioare și cerbi, haite de lupi, râși și vulpi „rătăcesc dintr-o parte în alta prin păduri”.

Principalele specii de vânat sunt cerbul și ursul, iar ca vânat secundar, căprioara și mistrețul, cocoșul și găinușa de munte.²¹

- *Sărăritul*: Rezervele de sare sunt cunoscute de vrânceni ca fiind la Valea Sării, Nereju, Spulber, Paltin, Coza etc. Din ocele aflate aici, vrâncenii puteau lua sarea pentru nevoile lor fără a plăti impozit. Privilegiul acordat de domnie Vrancei mergea mai departe, în sensul că era permisă comercializarea fără taxe a produsului până la Odobești, unde se afla primul punct vamal.²²

- *Cositul fânului*: Este o activitate fără de care nu poate fi asigurată hrana animalelor pentru perioada de iarnă. Cositul fânului începe de Sfântul Ilie (a doua jumătate a lunii iulie), uneori și mai devreme, prelungindu-se până la începutul toamnei.

Industrie:

Structura sectoarelor economice reflectă preponderența activităților comerciale (42,56 %) și a industriei prelucrătoare (12,84 %), dar și a activităților din construcții (7,94 %) și transport (aprox. 7 %).

Sectorul industrial concentra, în anul 2012, la nivelul județului Vrancea, 1 116 întreprinderi, iar 12,84 % din totalul județului erau active în domeniul industriei prelucrătoare. În cadrul industriei (682 de întreprinderi), dominante sunt confecțiile (industrie cu tradiție), industria alimentară, dar și sectorul industriei metalice și a produselor din metal. La nivelul construcțiilor (422 de întreprinderi) se remarcă clădirile și alte lucrări speciale de construcții.²³

^[1] Damian, N., op. cit., p. 125.

^[2] Ibidem, p. 128.

^[3] Cherciu, I., op. cit., p. 19.

^[4] Strategia de dezvoltare integrată a județului

Industria vinului este puternic reprezentată în Vrancea, valorificând potențialul viticol excepțional din acest județ. Din cele 16 mari firme de vinificație din România, trei sunt localizate în Vrancea (Vincon Vrancea SA, Veritas Panciu SA și Vinexport SA). Alături de marii producători de vinuri, există, de asemenea, o multitudine de mici producători (reflectând parțial fărâmițarea exploatațiilor viticole).

Industria alimentară deține o pondere importantă în economia județului, reprezentând 19,8 % din producția industrială a județului Vrancea (în perioada 1.01.2007 – 30.06.2007).

Un element pozitiv al industriei alimentare este dezvoltarea bună a acesteia în mediul rural, valorificând bazinul de resurse de muncă generos existent în Vrancea în acest mediu.²⁴

Meșteșuguri țărănești:

Multe dintre necesitățile gospodărești care cereau o prelucrare superioară a materiilor prime și o specializare erau asigurate de către meșterii din sate. Fiecare sat își avea meșterul său fierar, tâmplar, coșocar (Păulești), dar au fost și sate unde o mare parte dintre locuitorii practicau un anumit meșteșug: olăria (Irești), confecționarea șindrililor (Șindrilari), dogăria (Nereju), etc.²⁵

În cadrul meșteșugurilor specializate în prelucrarea lemnului, distingem următoarele ramuri: dulgherit, tâmplărie, lemnărit, rotărit, dogărit.

Meșterii lemnari înălțau și construcțiile comunitare (obștești) și în primul rând este vorba de biserici, cu planimetrii, elevații și elemente decorative evolute și mai dificil de realizat.²⁶

Existau sate întregi specializate în prelucrarea lemnului pentru case și în construcția acestora. Chiar și denumirile unor sate sunt sugesive în acest sens. În vechiul ținut al Putnei, erau satele Scăfări și Șindrilari, care lucrau scafe și șindrilă; în Râmnicul Sărat se află satul Șindrila.

^[1] Vrancea 2014 – 2020, op. cit., p. 44.

^[2] Strategia de dezvoltare a județului Vrancea 2007 – 2013, op. cit., p. 98.

^[3] Bănățeanu, T., Stoica, G., op. cit., p. 36.

^[4] Dragomir, V., *Conservarea și restaurarea arhitecturii vernaculare*, Editura *Universitaria*, 2012, Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, p. 121.

Dezvoltarea meșteșugului prelucrării lemnului în Vrancea nu este întâmplătoare, fiind ajutată de mediul geografic și împrejurările istorice. Lemnul bun de construcții și de sculptat din pădurile vrâncene se găsea într-o mare varietate de esențe: molid, fag, brad, gorun, paltin, frasin. Prelucrarea artistică a lemnului a cunoscut o deosebită dezvoltare datorită faptului că multe dintre unelele de muncă și obiectele de uz gospodăresc erau confecționate din lemn. Sunt atestați documentar chiar și meșteri specializați (ploscari, blidari), de prin secolul al XV-lea; din acea perioadă se menționează desfacerea masivă, pe piețele moldovene, a ploștilor, ablidelor, a buților, a puținilor, a hârdaielor, a cofelor, a donițelor.²⁷

Printre alte meșteșuguri practicate în Vrancea, se mai numără: - jogăritul: Prelucrarea lemnului și transformarea lui în scânduri și grinzi se făcea cu trașca manuală sau cu fierăstraie hidraulice.²⁸

- fierăritul: satisfăcea cerințele importante și curente în desfășurarea activităților productive. Meșterii fierari făceau o parte din unele și le recomandau pe cele uzate. De asemenea, în trecut, ferecua mijloacele de transport, carele și căruțele, potcoveau periodic animalele de tracțiune și confecționau gratii la ferestre.

- morăritul; - prelucrarea pietrei; - torsul, țesutul și confecționarea portului popular; - industria casnică textilă: pentru împodobirea interiorului, cât și pentru țesăturile folosite la confecționarea pieselor de port. Dată fiind existența păstoritului, primele țesături au fost realizate din lână. S-au folosit însă la fel de mult și cănepa, inul și bumbacul. - cojocăritul; - realizarea obiectelor de artă populară: olăritul, realizarea obiectelor mici, a ustensilelor casnice și a uneltelor de muncă; - încondeierea ouălor.

^[1] Bănățeanu, T., Stoica, G., op. cit., p. 39.

^[2] Constantinescu, Gh., *Aspecte istorice și etnografice din comuna Dumitrești, în Studii și comunicări*, vol. III, *Etnografie*, Muzeul Vrancei, Focșani, 1980, www.cimec.ro, p. 315.

Materialele de construcție

Utilizarea anumitor materiale și soluții structurale a fost determinată de condițiile naturale, dar și de relațiile sociale și de bunăstarea materială a locuitorilor. Sunt folosite, ca materiale de bază pentru pereți și soclu: lemnul (bradul, tisa, stejarul, mesteacănul, fagul, plopul), lutul bătut pe îngrădeli de nuiele, împletiturile din nuiele (haraği) de alun, mesteacăn, lozie (un fel de salcie) lipite cu lut și cu paie²⁹, paianta (după 1920, la grajduri și căsoaie), piatra (lespezile adunate de pe prundul apelor) pentru temelii, cărămida nearsă și chirpiciul (mai rar, în special la construcțiile anexe), cărămida (după 1945, rar). Pentru învelitori s-au folosit (unele materiale se folosesc încă): paie, fânul (până în anii '90 ai secolului trecut, la locuințele temporare), stuful, tulpinile de porumb (la grajduri), șindrila (din brad, stejar, mai rar din plop, montată în trecut cu cuie de tisă – dreaptă, ascuțită, de tip „solzi de pește” pusă pe 3 – 5 rânduri, „coadă de rândunică”, de 25 cm lungime, pusă pe 5, 7, 9 rânduri), dranița (dreaptă, de 50 până la 80 cm lungime, scândura (doscă sau lătunoi – cea tăiată de pe marginea busteanului –, țigla (recent) în zonele de luncă și tabla³⁰.

Odată cu evoluția economică a comunităților, se trece treptat la utilizarea cărămizilor arse, a țiglelor ceramice și a tablei. Utilizarea unor materiale ce rezultă dintr-un proces industrial sau caracteristic unor manufacturi, cum sunt varul stins pastă, cărămida, țigla sau sticla, este determinată direct de bunăstarea materială și de nivelul de dezvoltare economică a comunităților.

JUD. VRANCEA

1. MUNTENI
2. FOCSANI
3. FOCSANI
4. GURA CALITEI
5. VULTURUL
6. DUMBRĂVENI
7. VIDRA
8. NEGRILEȘTI
9. BORDIȘTI
10. GURA CALITEI
11. GURA CALITEI
12. NEREJU
13. BORDIȘTI

LEGENDA

SEMNICIATIA GRAFICA A PERIMETRELOR

- GRANITA
- ..... LIMITA JUDET
- ~ LIMITA ZONA ETNOGRAFICA
- ~ LIMITA SUBZONA ETNOGRAFICA

CODIFICAREA GRAFICA A MATERIALELOR DE CONSTRUCȚIE

INVELITOARE TABLA	INVELITOARE TIGLA	STRUCTURA CARAMIDA	STRUCTURA PIATRA	STRUCTURA CHIRPICI
INVELITOARE SITA, DRANIȚA, SINDRILA	INVELITOARE AZBOCIMENT	STRUCTURA BIRNE ORIZ	STRUCTURA BIRNE VERT	STRUCTURA PAIANTA
INVELITOARE STUF	INVELITOARE PAIOASE	STRUCTURA GRADELE	STRUCTURA ÎMPLETIT, NUIELE CU LUT	STRUCTURA PAMINT

2. SPECIFICUL LOCAL

2.1. Peisajul cultural rural

Zona studiată se află la confluența a trei mari regiuni istorice: Moldova, Muntenia și Transilvania. Structura teritorială reflectă organizarea socială a satului, care a suportat în timp modificări din cauza unui ansamblu de factori: tehnici, sociali, administrativi, demografici, juridici, dar cel mai marcant a fost sistemul de proprietate.

Varietatea reliefului a permis o mulțime de forme de organizare teritorială a vetrelor de sat. *Netezimea și monotonia șesurilor aluviale, coastele domoale și podurile de terasă ale dealurilor subcarpatice, întinsele câmpuri depresionare, văile și căile de comunicație au generat condiții favorabile pentru un habitat de mare diversitate.* Ponderea cea mai mare o au satele de vale, peste 90 %.¹ Satele urmăresc cursul văilor principale – Putna, Milcov, Râmna, Zăbala, Năruja –, în lungul cărora există și cele mai importante artere de comunicație.

H. H. Stahl considera că așezările din Vrancea au format la început un stat țărănesc autonom, care avea la bază forma obștească de proprietate. Ulterior, aceasta a fost combinată cu forme individuale de proprietate asupra gospodăriilor, în comunitățile satești.

*Obștea satească, verigă de legătură între feudalism și orânduirile anterioare*², deține proprietatea comună asupra pământului, fiind specifică populației sedentare de pe teritoriul românesc. Locuitorii autohtoni utilizau sistemul proprietății devălmășe asupra pământului, iar pădurea, izlazurile, apele și izvoarele erau cu drept de uz comun.

Devălmășia răzeșească avea caracteristicile unei proprietăți individuale stăpânite în indiviziune. Hotarul satului a fost utilizat în devălmășie de locuitori până în începutul veacului al XVIII-lea, dar

¹ Tătaru, A., *Organizarea spațiului rural în bazinul Putnei*, Editura Transversal, București, 2009, p. 148

² Panaitescu, P. P., *Obștea țărănească în Țara Românească și în Moldova. Epoca feudală*, Editura Academiei RPR, București, 1964, p. 17-38.

*exista conștiința unui drept individual, a unei subdiviziuni denumite bătrân, care se transmitea succesoral. „A fost firesc ca, din cele mai vechi timpuri, să se subdividă marea colectivitate de ocol a Vrancei în grupuri mai mici, pe neamuri și pe familii (...) păstrând tradiția genealogică a curgerii din bătrâni, au avut nevoie, pentru așezările de locuințe, ca și pentru trebuințele lor pastorale și agricole, să aibă o stăpânire exclusivă asupra unor pământuri.*³ Așa s-a împărțit Vrancea în 14 hotare, luând naștere satele și cătunele care au fost inițial unități familiale și mai apoi au devenit unități administrative. *Satul constituie etapa de la colectivitate către individ, după cum hotarul sateesc este o fază decisivă în evoluția de la proprietatea colectivă la proprietatea individuală.*⁴

Ulterior, din colectivismul primitiv, s-a menținut dreptul de servitute. Membrii obștii care aveau proprietăți în munți aveau dreptul de a se folosi de bunurile comune, spre deosebire de proprietatea individuală, în care deținătorii aveau dreptul să dispună doar de proprietatea lor. Membrul obștii devenea proprietar doar pe terenul cucerit de el prin muncă, cum ar fi defrișarea unui pământ obștesc necultivabil, ce ulterior se împărțea între moștenitori, în timp unele dintre acestea au devenit, în timp, sate.

Dimitrie Cantemir, în *Descripția Moldaviei*, descria populația respectivă astfel: *Nu sunt din starea boierească, însă nu se află supuși nici la bir și sunt de sine un soi de republică.* Impozitele percepute erau plătite inițial de o singură obște, obștea Vrancei; ulterior, prin împărțirea administrativă, s-au repartizat taxele pe sate. Satul, la nevoie, putea vinde din proprietatea colectivă unor indivizi. După ce pădurile au devenit satești, acestea se vor fi împărțit între răzeși, în special după neam, pentru a împiedica pătrunderea străinilor. Astfel, proprietatea colectivă a vrâncenilor a devenit proprietate individuală. *„Până la sfârșitul secolului al XVII-lea, cu excepția locurilor de casă, satele și bătrânii (moșiile) se stăpâneau în devălmășie. Fiecare își putea cunoaște, după spița de neam, cât i se cuvenea din sat sau din vreun*

³ Sava, A., V., *Documente putnene II, Vrancea, Irești - Câmpuri, publicate cu un studiu introductiv despre proprietatea colectivă vrânceană*, Tipografia Bancii Centrale Cooperative, Chișinău, 1931, p. VIII.

⁴ *Ibidem*, p. XIX.

Peisaj extravilan din județul Vrancea, peisajul natural interferează cu cel modelat de mâna omului, imagine a satului Tulnici, încadrat în peisaj

Țara Vrancei, peisaj rural; în imagine, satul Prisaca

Gospodării dispersate pe versanți; Parcul Natural Putna, Vrancea

bătrân”⁵ La vânzare, neamurile și răzeșii aveau drept de preempțiune. Averele obștească putea fi utilizată doar de către cei care aduceau contribuții la obștea satească.⁶

Mai târziu, în cadrul trupurilor moșiei, nu se mai efectuau operații individuale pe principiul „fiecare cât poate”, ci doar sub control obștesc, organizându-se suprafața în loturi asociate, fapt ce implica munca asociată.

Fiecare din coproprietarii asociații avea dreptul de a face secături proporțional cu dreptul său individual. Împărțirea pe loturi este dovada destrămării proprietății devălmășe a pământului în proprietăți private ale țărănilor. Inițial, țarina era structurată în loturi egale, dar, prin apariția proprietății private și prin divizarea pământurilor prin moștenire sau vânzare, s-au destructurat formele inițiale.

*Munții au rămas, în schimb, în afara hotarelor satești; fiind la depărtare de sate, erau folosiți pentru stâne și pășunat, (...) de aceea o stăpânire exclusiv individuală nu-și avea rostul.*⁷ Cu timpul, repartizarea munților între sate, prin care se dădea un drept de folosință, a dus la apariția conflictelor și litigiilor între sate. O parte dintre sate se considerau nedreptățite de modul de partajare și de suma de bani dată de sate pentru munți. Împărțirea munților între sate a dus la desfacerea definitivă a obștii Vrancei. (...)

⁵ Sava, A., V., prefață de D. profesor N. Iorga, *Documente putnene I, Vrancea, Odobești - Câmpuri, publicate cu un studiu introductiv despre Vrancea*, Tipografia „Cartea Putnei”, Focșani, 1929, p. XXVII.

⁶ Sava, A., V., *Documente putnene II, op. cit.*, p. IX.

⁷ *Ibidem*, p. XXI.

Proprietatea colectivă asupra munților evoluase, astfel încât nu se mai putea concepe sat fără muntele său, fără domeniul său public. Procesul formării de noi cătunuri și sate în interiorul aceluiași hotar străvechi a adus, cu vremea, la situația a două sau mai multe sate stăpânind în indiviziune același munte.⁸ Din cauza conflictelor dintre localnici și nou-veniți, s-a ajuns la necesitatea determinării dreptului de proprietate individuală asupra muntelui proporțional cu contribuția la cheltuielile obștești. Forma de stăpânire colectivă este o formă normală pentru păduri și locurile de pășune. Cu vremea însă, când economia casnică primitivă a început să meargă spre declin și când exploatarea pădurilor a început să se facă pentru satisfacerea nevoilor capitaliste, s-a ivit tendința creării unei proprietăți individuale, exclusive, în munte. Vechea modalitate a participării în chip preponderent la cheltuielile vreunui proces nu mai era posibilă. S-a căutat atunci să se creeze o proprietate mai mare în munte, prin cumpărarea de drepturi

⁸ Sava, A., V., *Documente putnene II, op. cit.*, p. XXXI.

individuale de la răzeși.⁹

În 1801, fanariotul Constantin Alexandru Ipsilant, pornind de la premisa că tot pământul Moldovei este pământ domnesc și ignorând stăpânirea răzeșilor, a donat vistiernicului Roset-Roznovanu întregul ținut al Vrancei. Astfel, stăpânirea în devălmășie a munților a ținut până în 1816 când, în urma procesului cu vistiernicul lordache Roset-Roznovanu, munții se împart între sate în funcție de numărul pungilor aruncate de fiecare sat în susținerea procesului.¹⁰

În urma acestei împărțiri, obștea cea mare a Vrancei și-a găsit sfârșitul, făcând posibilă exploatarea pădurilor și a munților de către diverse societăți private, prin cumpărarea de drepturi indivize. Oamenii au vândut inițial terenurile fără a se

⁹ *Ibidem*, p. XXXV.

¹⁰ Golopentia, A., Georgescu, D. C. (coordonatori), *60 SATE ROMĂNEȘTI cercetate de echipele studențești în vara 1938, IV, Contribuții la tipologia satelor românești. Sate agricole, sate pastorale*. București, Institutul de Științe Sociale al României (Biblioteca de sociologie, etică și politică condusă de D. Gusti), București, 1943, p. 161.

gândi la consecințe, dreptul indiviz era o noțiune greu de înțeles de către aceștia, ei erau convinși că stăpânirea colectivă a muntelui nu li se putea lua vreodată. Desființarea obștilor l-a făcut pe țăran să nu se mai simtă solidar cu obligațiile sătești.

Legile civile existente la acea vreme puneau accent pe individ în defavoarea obștii, ele reglementau dreptul de proprietate individuală: toate proprietățile sunt transmisibile prin succesiune. Formele de proprietate colectivă, devălmășia, care caracterizau societatea românească a secolului al XIX-lea, sunt vag menționate în lege, dar sunt explicate noțiuni precum „proprietatea în indivizune”. Bunurile comune ale satului sunt în proprietatea comunei, personalitate distinctă, în cadrul comunei, de membrii acesteia, care au drept de folosință și nu de proprietate. Codul Silvic reglementa obiceii de a dobândi un drept de proprietate prin naștere și stins prin moartea titularului, membrii obștii aveau, deci, drepturi egale. Prin prevederile acestui Cod, se urmăreau încetarea exploatărilor necontrolate ale pădurilor, dând drept de preempțiune statului, și

obligativitatea autorizării de către stat a ieșirilor din indiviziune. Inexistența reglementărilor și a metodologiilor de aplicare a avut consecințe negative asupra pădurilor, care au ajuns pe mâna unor acaparatori aflați la dispoziția societăților anonime capitaliste. De fapt, și această lege impunea determinarea dreptului individual al fiecăruia dintre săteni, adică individualizarea dreptului fiecărui obștean la dezagregarea obștii.¹¹

Trecerea de la proprietatea privată la proprietatea cooperativistă prin colectivizare, dispariția exploatațiilor agricole familiale și transformarea țăranilor în agricultori-muncitori au generat noi procese sociale economice de distribuție și de folosire a terenurilor. Țăranul rămâne proprietarul terenului din gospodărie, dar insuficiența exploatării acestuia a determinat administrațiile locale să cedeze locuri egale în moșie pentru fiecare familie, pentru care membrii acesteia trebuiau să lucreze în folosul C.A.P.-ului un număr de zile pe an.

Sistemizarea rurală produsă

¹¹ Sava, A., V., *Documente putnene II, op. cit.*, p. XXXVIII.

între 1950 și 1990 a afectat ireversibil condiția satului tradițional, prin obligativitatea restrângerii perimetrelor satelor, prin construirea de centre civice și locuințe colective. „Construcția socialismului” a dus la dezagregarea „făpturii satului”. Este o perioadă în care se vor impune planuri de construcție de către autorități, care trebuiau a se inspira din tradiție, doar că nu țin cont de particularitățile zonei.

După 1990, reîmproprietărirea țăranilor nu a dus la o exploatare intensă a acestor terenuri, cum se spera, ci lipsa posibilităților financiare a dus la practicarea agriculturii de subzistență, multe terenuri rămânând nelucrate. Acest proces a avut consecințe grave în ce privește modul de utilizare a fondului forestier, cu impact negativ asupra mediului geografic prin defrișările masive.

Peisajul construit a suferit modificări majore în ultimele decenii; dorința de sporire a confortului, infuzia de materiale și tehnici noi pe piață, slaba implicare a specialiștilor au distrus fondul construit, generând o arhitectură de consum, efemeră, cu materiale ieftine și construcții supradimensionate, disfuncționale,

clădiri incapabile să exprime identitatea culturală a acestei regiuni. Elementele durabile de arhitectură țărănească specifice zonelor nu se mai regăsesc. În paralel cu degradarea cadrului construit, are loc și o alterare a relației satelor cu mediul natural înconjurător, prin efectele globalizării și ale mecanizării agriculturii.

Un alt factor care duce la degradarea și/sau distrugerea în totalitate a habitatelor naturale îl reprezintă schimbarea utilizării terenului. Creșterea necesarului de spațiu pentru construcții civile și/sau industriale, extinderea culturilor agricole, extinderea rețelei de drumuri și a rețelei de transport a energiei, extinderea construcțiilor hidrotehnice și a suprafeței lacurilor de acumulare, deschiderea unor cariere de extracție a agregatelor minerale și a unor zone de sortare și depozitare a balastului rezultat sunt numai câteva dintre activitățile antropice care duc la schimbarea modului de utilizare a terenurilor și, în mod evident, la degradarea și mai ales la distrugerea unor habitate naturale. Fenomenele naturale, precum alunecările de teren, prăbușirile sau torențialitatea duc și ele la schimbarea utilizării terenurilor și la

degradarea și distrugerea habitatelor.

Ariile protejate din județul Vrancea nu au fost lipsite de astfel de activități antropice. În zona montană, ariile protejate învecinate sau chiar suprapuse unor localități sunt asaltate în permanență de solicitări pentru extinderea suprafețelor construite sau pentru extinderea rețelei de comunicații și transport. În cazul Parcului Natural Putna-Vrancea, creșterea suprafețelor construite se realizează atât în intravilanul, cât și în extravilanul localităților turistice Lepșa și Greșu. Habitatele de tipul fânețelor montane și al pășunilor împădurite pierd anual suprafețe de ordinul zecilor de hectare. Realizarea și extinderea infrastructurii de transport, alimentare cu apă, transport de energie și chiar a realizării unei pârtii de schi se face în detrimentul habitatelor naturale din această arie protejată.¹²

Mai mult decât atât, autoritățile locale nu au destule informații asupra existenței acestei arii protejate, astfel că nu există o corelare a planurilor de dezvoltare a localităților cu necesitățile impuse de conservarea capitalului natural.¹³

¹² Raport anual privind starea mediului în județul Vrancea, 2013, p. 127.

¹³ *Ibidem*, p. 133.

Peisaj din comuna Spulber

1

Peisaj din zona satului Poiana

2

Panoramă de pe drumul care urcă spre satul Vișoara; în vale se vede satul Ruget.

1

Peisaj din zona satului Cerbu

3

Parcul Natural Putna-Vrancea

1

Relația dintre intravilan și extravilan

În Vrancea, inițial, gospodăriile au ocupat terenurile din apropierea văilor, continuând apoi pe versanți, prin despăduriri succesive.

Hotarele se trasau luând în considerare formele de relief, cursurile de apă, văile, dealurile, bălțile, punându-se semne artificiale. Culturile, repartizate în arii distincte, în hotar, ne dau indicii despre structura teritorială a satului și despre tehnicile agricole utilizate.

Zonele economice (vatra, țarina, izlazul, pădurea) au fost stabilite teritorial în conformitate cu structurile sociale ale satului, fiind repartizate, ca mărime și amplasament, în funcție de poziția socială a familiei și de ponderea economică a acesteia în cadrul comunității, dar fiecare zonă a fost integrată în sistemul economic al așezării. Specificul zonei este influențat de relief și de activitățile economice ale populației, extravilanul fiind format din vii, livezi, terenuri agricole, pășuni, fânețe, târle (odăi) și stâne.

Identitatea satului este exprimată prin relația dintre intravilan și extravilan, care pe întreg teritoriul județului nu este uniformă: satele de câmpie au delimitări mai clare între zone, în timp ce satele de deal și de munte, în urma unui proces organic de creștere treptată, au limite difuze și instabile în timp. În zonele de munte, există așezări discontinue, răsfrate,

¹ Tătaru, A., *op. cit.*, p. 152

Delimitarea / identificarea zonelor cu specific distinct

Arhitectura tradițională din județul Vrancea are un caracter relativ unitar, obținut prin utilizarea acelorași materiale și tehnici locale, precum și a unor tipologii spațiale. Caracteristicile mediului înconjurător, relieful, formarea și evoluția istorică a așezărilor, relațiile interumane, ocupațiile principale ale locuitorilor și factorii economici și-au lăsat amprenta asupra structurii așezării, a dispunerii gospodăriilor în vatră și asupra organizării componentelor gospodăriilor.

Pentru a delimita zonele din punct de vedere etnografic, se urmăresc elementele care individualizează zona: teritoriul bine delimitat de condiții geomorfologice, populația autohtonă continuă, evoluția istorică și economică, creșterea unei

culturi proprii, dialect, caracteristici etnografice în creațiile populare specifice și conștiința locuitorilor că formează o entitate cultural-etnografică diferențiată.¹

Aici, individualitatea geoculturală a spațiului este dată de forma de organizare socială: *răzeșia, pe temelii stăpânirii devălmășe*², fapt ce a contribuit la menținerea unui fond comun, care demonstrează continuitatea nației noastre pe acest teritoriu, după cum afirma N. Iorga: „... se poate zice că această Vrancea este însăși icoana în mic a unității neamului nostru.”

Am considerat că putem împărți județul Vrancea în patru zone:

1. Zona Adjud: se află în partea de nord-est a județului, delimitată la nord

¹ Bănățeanu, T., *Prolegomene la o teorie a esteticii artei populare*, Editura Minerva, București, 1985, p. 164-174.

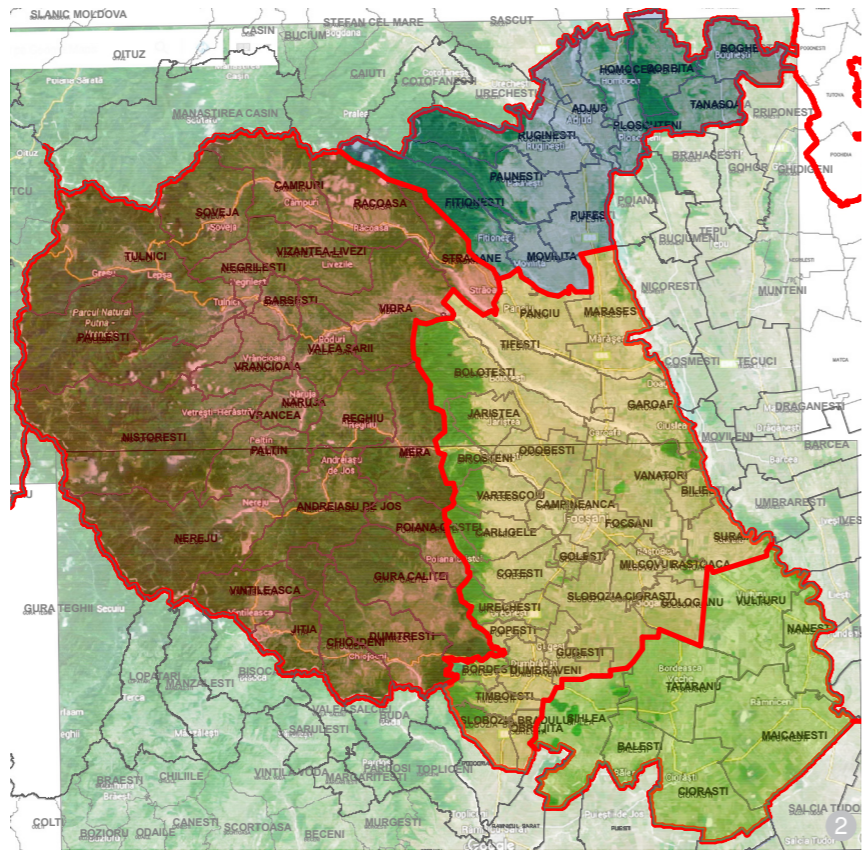
² Bănățeanu, T., Stoica, G., *op. cit.*, p. 13.

de județele Bacău și Vaslui și la est de Galați; cuprinde zona colinară, Subcarpații Curburii.

2. Țara Vrancei: este delimitată la vest de județul Covasna, la sud de județul Buzău, iar la est de Câmpia Râmnicului și cuprinde regiunea muntoasă a județului.

3. Zona Focșani-Panciu: este delimitată la sud de județul Buzău, iar la est de județul Galați. Cuprinde zona de interferență a Subcarpaților Curburii cu Câmpia Râmnicului și Câmpia Siretului Inferior. Caracteristicile acestei zone sunt satele răsfrate-grupate, satele grupate-neregulate și grupate-regulate mai recente. Aici predomină culturile de vii și cele agricole.

4. Zona Măicănești: este delimitată la est de județul Galați, la sud de Brăila și de Buzău și cuprinde regiunea formată din Câmpia Siretului Inferior.

ZONA ADJUD

ȚARA VRANCEI

ZONA FOCȘANI-PANCIU

ZONA - MĂICĂNEȘTI

2

2.2. Tipologii de sate

Relieful, contextul natural geografic și principalele activități economice ale locuitorilor au influențat mărimea, dispunerea în teritoriu, morfologia și structura așezărilor. Astfel planul și conturul satului, textura, densitatea, modul de grupare a gospodăriilor, relația locuirii cu centrul satului, precum și sistemul de proprietate au dus la următoarea clasificare:

- Satele risipite apar local în zonă, fiind caracterizate prin lipsa unei relații directe cu strada. Gospodăriile sunt dispersate în tot cuprinsul hotarului, având ca scop utilizarea eficientă economic a pământului prin amplasarea gospodăriei lângă moșia de exploatat. Comunicarea cu strada se face prin poteci sau drumuri neamenajate. Acestea derivă din sate ce s-au născut prin roire sau care au fost așezări sezoniere. Ocupații principale sunt prelucrarea lemnului, păstoritul și valorificarea pășunilor. Satul risipit este caracteristic zonelor montane. (de ex., Fetig, Petreanu, Piscu Reghiului, Pălăvari, Șotârari, Milcovei). Ponderea lor la nivel de județ este în jur de 13 %.

- Satele răsfrate (dispersate) sunt specifice Țării Vrancei; formele acestea sunt instabile în timp, evoluând înspre satele grupate prin creșterea populației. Densitatea gospodăriilor descrește dinspre centru înspre periferie. Ele constituie o formă specifică zonelor de deal și podiș și sunt o trecere înspre satul grupat.

Gospodăriile dețin o grădină în vatra satului și o mare parte din teren în afara vetei satului. Satele răsfrate întâlnite pe teritoriu sunt liniare și de platou.

Satele răsfrate liniare și liniar tentaculare reprezintă în jur de 17 % din totalul așezărilor: Mesteacănu, Nereju, Mic, Țipău, Tepa, Ungureni, Tojani de Jos, Livada, Gura Calitei etc.

- Satele grupate, în această regiune, constituie o etapă evoluată a satelor răsfrate. În județul Vrancea, se găsesc sate grupate liniare, de vale, de drum, de râu și tentaculare, a căror densitate se micșorează înspre periferie, fiind specifice zonelor deluroase sau de câmpie. Gospodăriile au curtea și grădina în continuarea acesteia. Conturul așezării poate fi alungit, triunghiular sau tentacular. Proprietatea este

Satele grupate liniare sunt sate mari și mijlocii, cu textură neregulată sau parțial regulată, având o pondere de 40 % din totalul așezărilor rurale din județ: Vizantea Mănăstirească, Vizantea Răzăsească, Livezile, Vișoara, Vidra, Burca, Lepșa, Vrâncioaia, Păulești, Nereju Mare, Năruja, Andreiașu de Jos, Cotești, Urechești, Popești, Terchești, Bordești, Căndești, Dumbrăveni, Văjăitoarea. Ocupațiile principale sunt viticultura, agricultura, creșterea animalelor.

Satele grupate concentrate (aglutinate) au conturul exterior rectangular, poligonal. Acestea sunt predominant cu textură neregulată, sate mari sau mijlocii cu vatră delimitată strict de hotăr (extravilan), cu tendința de compactizare: Bârsești-Topești, Valea Sării, Câmpineanca, Mera, Golești, Pietroasa, Bolotești, Mircești Noi și Vechi, Jariștea, Broșteni etc. Cele regulate sunt de apariție mai recentă și s-au format în urma împroprietăririlor sau colonizărilor: Garoafa, Făurei, Răchitosu. În zona Vrancei, există sate cu textură neregulată sau parțial regulată, constituind în jur de 30 % din totalul așezărilor, ponderea cea mai mare deținând-o în zonele de câmpie.

2.2.1. Zona Adjud

Structural, satele aparțin tipologiei satelor răsfrate liniare, alungite, cu textură formată din străzi lungi, tentaculare, care se leagă de grupurile de gospodării răsfrate pe versanți (Angheliești, Ploșcuțeni, Ruginești), cu sate cu tendință de concentrare. Ulițele principale se găsesc în partea joasă și se ramifică pe văi. Această grupare rezultă din divizarea lotului stăpânit în vatră între membrii aceleiași familii.

Un al tip este cel al satului îngrămadit: Movilița, Păunești, sau sunt grupate, mixte, parțial geometrice, unde drumurile se intersectează perpendicular (Șișcani), specifice extinderilor recente, impus mai mult de administrație și nu de factorii naturali, geografici.

Factorii ocupaționali: pe lângă agricultura și creșterea animalelor, viticultura imprimă o notă particulară acestui ținut atât prin utilizarea terenului, cât și prin construcțiile destinate procesării strugurilor: beciuri, crame, întâlnite atât în structura gospodăriei, cât și în extravilan. Proprietatea este

divizată între vatră și moșie. Fiecare gospodărie, alături de casă și grădină, are și pământ în hotarul satului. Cele două zone economice formează o unitate economică și culturală.

Locuirea permanentă și temporară influențează așezarea; vatră este alcătuită din case și anexe concentrate, în perimetre bine individualizate, înconjurare de pământurile din extravilan, împreună cu care fac un tot unitar. Extravilanul are zone structurate clar: țarina, imășul (izlazul), via, livada, pădurea – locurile acestea se transmit din generație în generație, accesul fiind condiționat de muncă și avere.¹

2.2.2. Țara Vrancei

Prin organizarea sa politică, socială, economică, constituie un element unic în țara noastră, iar în Europa, existența acestor sate devălmășe constituie o raritate. Așezările s-au dezvoltat de-a lungul râurilor și prin roire au dat naștere în Țara Vrancei la numeroase cătune, răspândite pe dealuri, care dau specificul așezărilor: mai aglomerate în văi și mai risipite pe dealuri.²

Satele risipite nu au o vatră structurată, sunt mici și au forma unor grupulețe de gospodării. Gospodăriile înglobează o mare parte din terenurile agricole (Milcoveleu, Hotarul etc.).

Caracterul satelor este de răsfrare cu tendință de aglomerare în văi (Lepșa – liniar de drum de vale; Nereju, Negriștești – concentrat răsfrat cu textură neregulată; Vrâncioaia – liniar de drum) și de risipire pe dealuri (Hotaru). Satul răsfrat este tipul caracteristic zonei Țării Vrancei. Aceste așezări au cunoscut, de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, transformări care au generat structuri mixte de tipul răsfrat-grupat, compacte, tentaculare, parțial regulate. Local, se întâlnesc, în zonele înalte, satele risipite. Activitățile economice principale sunt lucrul la pădure, păstoritul și prelucrarea lemnului.

Tipologia satelor: Așezările specifice sunt de tip răsfrat (Greșu, Tojani de Sus), cu tendință de grupare, în cele mai frecvente cazuri (Paulești, Spinești, Tulnici), și de tip risipit (Bodești, Brădăcești, Poiana Stoichii, Hotarul), dar există și așezări cu case

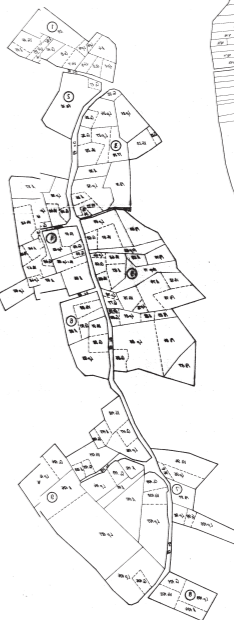
¹ *Ibidem*, p. 69.

² Stoica, G., Petrescu, P., *Dicționar de artă populară*, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 489.

1

Sat de tip răsfrat cu tendință de grupare, cu textură regulată și izolat neregulată, liniar tentaculară: Lespezi

2

Sat de tip risipit, lipsește textura stradală: Costișa de Jos.

3

Sat de tip răsfrat cu tendință de grupare, structură neregulată: Galbeni, comuna Homocea

înșirate de-a lungul unor cursuri de apă și/sau al drumurilor, care sunt sate foarte vechi, de mărime medie (Negriștești, Păulești, Bârsești).

Satele mai noi sau cele cu arii dezvoltate recent sunt de tip grupat, parțial regulate (Mera, etc.).

Unul dintre satele sistematizate în urma distrugerilor din Primul Război Mondial este satul Mărăști, care a fost supus unor ample acțiuni de reconstrucție. Se dorea emanciparea țăranilor prin creșterea confortului și a nivelului cultural, dar în spiritul principiilor tradiției. Se urmărea expunerea unor măturii ale evenimentelor care au avut loc aici, dar care să se realizeze într-o manieră prin care să se exprime identitatea națională. Astfel, satul era presărat cu puncte de interes, care aveau menirea să ierarhizeze spațiile principale: intrarea în formă de arc de triumf, zona bisericii din vatra satului, ca punct central al compoziției, și ultimul punct, cel al mausoleului, poziționat într-o zonă nouă, spre marginea satului, înspre nord-est, dar cumva în afara compoziției.

Ca tipologie, în urma sistematizării rurale, localitatea se încadrează în tipul satelor grupate liniare de drum. Planul de sistematizare a fost trasat de arhitectul G. Cristinel în anul 1918. Acesta urmărea ordonarea loturilor și organizarea unui centru, generat tradițional de biserică și de spațiul din fața bisericii – o piațetă cu rol de spațiu de adunare. Ideea de câmp istoric, ca loc de pelerinaj, a marcat opțiunile de organizare.

În total, statul a realizat lucrări de reparație la 73 de case și a executat de la zero 16 case noi după un proiect-tip, în aria veche a satului. În campaniile anilor 1922 – 1924, s-a ridicat școala, între 1927 – 1928 s-au construit biserica, clopotnița și casa parohială.³

2.2.3. Zona Focșani-Putna

Tipologia satelor: predomină tipul de sat grupat liniar de vale (Gura Calitei etc.) și de drum (Dragosloveni, Dumbrăveni etc.), cu ramificații (Cârligele, Cotești etc.), iar în zonele plate de câmpie așezările au evoluat în sate grupate concentrate (Gugești) și parțial regulate, cu structură mixtă (Suraia, Garoafa). Vatra satului este compactă și bine delimitată. Textura

³ Idiceanu-Măthé, D., *George Cristinel, un arhitect care face tranziție*, teză de doctorat, Universitatea Politehnică din Timișoara, 2019, p. 244-315.

Satul Mărăști: sat sistematizat de tip grupat liniar, de drum, evoluat din sat răsfirat

Sat de tip liniar grupat de drum cu textură neregulată: Costișa de Jos

Sat de tip răsfirat cu tendință de aglutinare în zona de drum, structură neregulată: Negriștești

Sat de tip îngrămădit cu structură neregulată, compactă: Bârsești

Sat de tip risipit, fără textură stradală: Milcovelu

Sat de tip răsfirat cu tendință de aglutinare, structură neregulată cu insule regulate: Mera

Sat de tip risipit, fără textură stradală: Hotarul

Sat de tip îngrămădit, cu tramă stradală neregulată: Tulnici

este neregulată, dar se regularizează în cazul satelor amplasate la căile de comunicație. Satele grupate geometrice regulate sunt născute mai recent, în urma secularizării sau a împroprietăririlor din 1921 sau în perioada comunistă (Golești, Petrești). Acestea s-au dezvoltat în special în zonele de câmpie, în lungul unor drumuri importante. Gospodăriile sunt înșirate de-a lungul drumului, cu curți înguste. Casele sunt orientate cu latura mică înspre drum.

Un alt tip predominant este satul răsfirat cu tendință de grupare (Jariștea, Pietroasa), în special satele retrase de la arterele mari de comunicație sau pe văile secundare. Gospodăriile sunt la distanță unele față de altele, fiind intercalate cu suprafețe agricole, livezi sau vii. În centrele satelor se grupează principalele instituții, iar parcelarul se înscrie între străzi bine delimitate.

Satele grupate cu vatra compactă se întâlnesc în cadrul satelor grupate reședință de comună.

2.2.4. Zona Măicănești

Tipul predominant este satul liniar de drum grupat (Bordeasca Veche, Văjăitoarea), satul grupat compact neregulat (Ciorăști, Bălești, Măicănești), regulat (Salcia Nouă și Salcia Veche), sau cu textură parțial regulată (Stupina, Vulturii).

Loturile sunt înguste și lungi, dar, în general, uniforme.

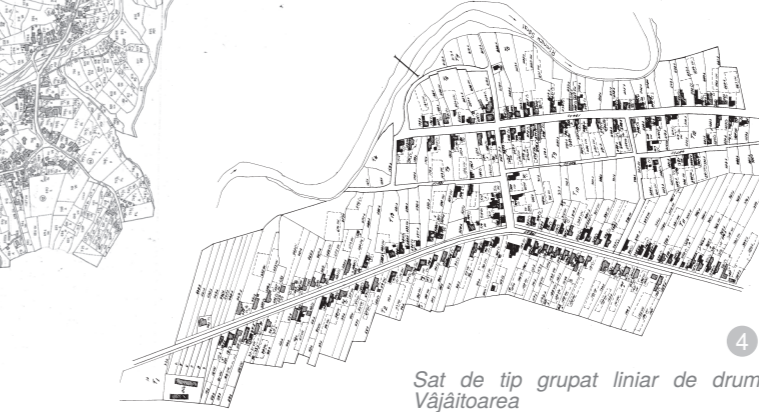
Sat de tip grupat de drum, cu structură regulată: Dumbrăveni

Sat de tip răsfirat: Lacul lui Baban

Sat de tip răsfirat cu tendință de aglomerare în apropierea drumului: Gura Calitei

Sat de tip grupat liniar de drum: Văjăitoarea

Sat de tip grupat geometric, cu structură carteziană: Salcia Veche

2.3. Evoluția modului de ocupare a terenului

Amplasată geografic la capătul expansiunii teritoriale a două principate, (Vrancea) a putut cere privilegii și garanții mai mari de independență. (...) din acest motiv organizarea sa primitivă a rezistat multă vreme puterii domnești, după cum a izbutit să înlăture și pericolul asimilării ungurești, pe tot timpul așezării maghiare din jurul episcopatului de Milcov.¹

Se crede că toate așezările se trag dintr-o singură mare moșie, Vrancea, care s-a împărțit la început între șapte frați, numărul feciorilor Vrâncioaiei, căreia voievodul Ștefan i-a dăruit, drept răsplată pentru vitejia feciorilor, moșia Vrancei. Conform legendei, Vrâncioaia l-ar fi adăpostit pe Ștefan cel Mare care, învins de turci, rătăcea prin munți, și și-ar fi trimis cei șapte feciori să adune tineri pentru a-l ajuta pe acesta să înfrângă dușmanii.² Urmasii fiecăruia dintre bătrânii originari ai Vrancei au alcătuit un neam, care poartă numele întemeietorului său. Drept urmare, o parte din așezări indică, prin toponimie, chiar înainte de a deveni sate, numele familiilor care își aveau așezarea aici: Păuleștii, Bodeștii, Bârseștii, Spineștii, Negriștii.

Prin toponimia așezărilor, beneficiem de o sursă de informații privind geneza acestora. Rețeaua toponimică reflectă realitățile geografice, sociale, istorice care îi circumscriu traiectul în

¹ Sava, A., *Documente Putnene I, op. cit., p. XXXV.*

² Mihăilescu, Șt. N., Macovei, V., *Valea Putnei cu privire specială asupra Vrancei*, Editura Științifică, București, 1970, p. 80-81.

spațiu și timp.³

O parte dintre așezări își trag numele de la văile și dealurile pe care s-au așezat: Valea Cozii (satul Coza), Valea Sării (satul Valea Sării)⁴ sau au luat numele celui ce a secăt pădurea pentru a obține teritoriul propice întocmirii unui sat: Secătura Vasuului, Secătura Părosului. Neamurile care se trag din bătrânii originari, când își întemeiau câte un cătun, îi dădeau numele său (Stroeștii, Carșocheștii, Vetrești).⁵

Alte toponime indică tradiția populară de așezare a ardelenilor în Vrancea, remarcate prin utilizarea unor denumiri cu influențe ungurești (Vizantea, Vizăuț, Lapoș).⁶

Până în Evul Mediu, organizarea administrativ-teritorială a avut caracter spontan. În trecut, aceste locuri au fost dominate de convulsii politice, sociale, economice. Decăderea puterii politice a statului moldovenesc, intensificarea expansiunii turcești, războaiele și obligațiile impuse de acestea, servituțiele față de boieri și față de Episcopia Romanului, au generat fluctuații demografice, procese de depopulare și împopulare care și-au pus amprenta asupra așezărilor și a comunităților.

Extinderea și evoluția așezărilor, până la începutul capitalismului, se baza pe dezvoltarea agriculturii, axată pe producția de cereale. În secolul al XIX-lea (până la reglementarea situației juridice prin Codul Silvic în 1910), avansarea vetrei și extinderea terenurilor s-au făcut spre amonte sau spre pădure, prin defrișare, obținându-se noi zone agricole. După secolul al XIX-lea extinderea s-a produs spre aval, când populația a devenit mai numeroasă. Astfel, este semnificativă cultura viilor, deoarece viticultura presupune o stabilitate a populației. Secularizarea averilor mănăstirești din 1864, împroprietăririle din 1864, 1878, 1889, 1921, extinderea suprafețelor agricole și dezvoltarea comerțului vor genera modificări ale structurilor teritoriale, o extindere sau o dublare a așezărilor determinată de creșterea populației, satele noi fiind cucerite pentru agricultură prin defrișare sau desțelenire.⁷

³ Otman, P., *Economie rurală*, Editura Agroprint, Timișoara, 2000, p. 108.

⁴ Mihăilescu, Șt. N., Macovei, V., *op. cit., p. 110-111.*

⁵ Sava, A., *op. cit., p. XXIII.*

⁶ *Ibidem*, p. XIV-XVI.

⁷ Cosma, A., *op. cit., p. 21-28.*

Reglementarea loturilor, parcelar

Lotizările sunt rezultatul unor constrângeri tehnice, sociale și de proprietate. Tipurile de lotizare funcțională sunt: cel al loturilor înscrise în tarlale, sub forma loturilor asociate prin muncă, și cel al loturilor izolate, fără legătură fizică cu cele din tarla, determinate de munca în gospodăriile individuale.

Prin aglomerarea de gospodării în vatra satului, zona clar delimitată a așezării, se perpetuează ordinea din trecut. În general, țesutul așezării în vatra satului avea o configurație organică, neregulată, iar parcelele aveau dimensiuni influențate de puterea de cucerire a terenului, prin muncă, de către țărani. Textura satului se regularizează și se omogenizează în cadrul așezărilor mai noi sau în noile zone extinse.

Vatra satului este străbătută de **ulite** și de spații comunitare în care se manifestă viața socială a satului.

În structura economică a satului există, în continuare, situații de utilizare în comun a unor terenuri comunitare cum sunt izlazurile, pădurile sau pășunile. Iazurile și bălțile au fost create de comunitate ca bun colectiv.

Evolutiv, matricea tradițională a așezărilor a suferit modificări.

Astfel, avem: - sate în care s-a păstrat matricea tradițională într-o pondere mai mare, factorul favorizant fiind lipsa căilor de comunicație, în zonele dintre dealuri sau în zonele montane, unde satele sunt izolate, aflate la distanță de zonele de influență; - sate cu matricea tradițională modificată parțial de lotizări/densificări și completări cu zone noi de lotizări: acestea sunt satele din zonele joase de câmpie și cele amplasate la artere importante de comunicație.

Morfologia parcelară este, în general, omogenă, mai ordonată în zonele de câmpie și de vale, unde ritmul dimensiunilor loturilor este relativ egal, cu mici diferențe în lățimea și adâncimea loturilor.

Arilele zonelor înalte de munte și de deal sunt mult mai diverse, cu mari diferențe între mărimile loturilor, cu densitate și compactitate reduse. Formele parcelelor sunt neregulate, ele adaptându-se terenului.

În trecut, separarea dintre spațiul privat și public al satelor era discretă (delimitări prin șanț, nuiete, stuf),

cadrul construit integrându-se în cel natural. În prezent, gospodăriile sunt clar delimitate de stradă prin împrejurimi.

Noile așezări grupate geometrice sunt compacte, cu rețea stradală regulată și gospodării cu forme aproape dreptunghiulare, de dimensiuni apropiate.

Relația dintre centru și restul așezării

Centrul reprezintă nucleul așezării, în care se concentrează principalele spații comunitare, în timp ce restul așezării cuprinde restul de funcțiuni. În satele grupate de câmpie, centrul poate fi reprezentat printr-o dilatare a unei artere sau simplu, printr-o intersecție de drumuri, flancate de loturi mari pe care se amplasează arhitecturile comunitare.

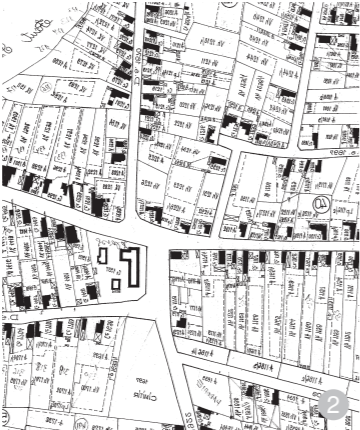
La satele de deal și de munte, centrul este fie ca cel al așezărilor din zona de câmpie, fie ca o intersecție a mai multor direcții de dezvoltare a așezării, fie spațiul din jurul bisericii (care poate ocupa o poziție dominantă de relief).

De multe ori, centrul este dificil de identificat, neavând conformări specifice, la care contribuie și dispariția activităților comunitare.

Satele răsfirate au ca centru locul de întâlnire periodică a membrilor comunității, fiind dotat cu funcții comerciale.

Satu Nou, comuna Ciorăști: dezvoltare radială a rețelei stradale din centrul generat de intersecția străzilor

Satu Jorăști: centru definit prin dilatarea unei artere principale de drum

Satu Bordeasca: lotizări geometrice, centru nedefinit

Satu Vintileasca: lotizări neregulate, fără centru definit

Satu Poienile: textură mixtă cu centru definit de funcțiuni majore la intersecția de drumuri principale

spațial corespunzător desfășurării normale a vieții în gospodărie. Casa este elementul ordonator al gospodăriei, care se impune arhitectonic prin elemente decorative specifice, dominând gospodăria.

În județul Vrancea, construcțiile sunt retrase față de aliniament, între fațada principală și stradă fiind amenajată o grădină de flori.

În regiunile joase, în satele de lângă drumurile principale, predomină gospodăriile cu dispunere liniară simplă sau dublă și gospodăriile cu dispunerea componentelor în L și în U. Casa este dispusă cu latura scurtă spre stradă, retrasă față de aliniament cu aproximativ 1,5 – 5 metri, iar față de una dintre limitele laterale de proprietate, cu aproximativ 0,6 – 1 metru.

Toate gospodăriile au loturi sau drepturi de folosință în fiecare din zonele economice ale satului, fapt specific satelor răzeșești.

În regiunile înalte, în satele dispuse de-a lungul drumului, casa este orientată cu fața spre stradă, iar în satele dispersate (răsfirate), orientarea se face în funcție de punctele cardinale, spre răsărit. În satele îngrămădite, gruparea anexelor se face după o anumită regulă. În satele dispersate, gospodăriile au o organizare liberă a anexelor, delimitarea terenului gospodăriei este vagă, dar construcțiile și anexele au aceeași componentă tipică, influențată doar de situația economică a familiei.

2.4. Amplasarea construcțiilor pe lot; tipologii de gospodării tradiționale și contemporane

Conformarea așezărilor este dependentă de situl natural, fiind o materializare a impunerilor de ordin economic, social, cultural. Țesutul rural este determinat de dezvoltări de tip organic și rareori, doar în cazul noilor așezări, satele sunt dezvoltate pe baza unui plan impus.

Străzile sunt sinuoase și urmăresc particularitățile terenului. De multe ori, clădirile sunt vizibile pe mai multe laturi, din cauza retragerilor specifice zonei. Ritmul clădirilor și al loturilor, în satele grupate mai ales, este uniform, dar fără a fi riguros.

Forma lotului este dată de modul de utilizare: loturile alungite amintesc de fostele gospodării răzășești, iar loturile mai scurte sunt specifice așezărilor mai noi.

Retragerea construcțiilor se adaptează formelor de relief și pantei terenului: de aceea, casa poate fi retrasă chiar până la jumătatea lotului.

Caracteristicile gospodăriilor sunt organizarea spațială riguroasă, utilizarea perimetrului gospodăriei armonizând spațiile de locuit cu cele de depozitare și de adăpostire a animalelor. Construcțiile au forma adecvată funcției, fiind amplasate

gospodărie se compune dintr-o serie de construcții anexe așezate în „ogradă” (...) În satele aglomerate, acestea au forme regulate, alinându-se unele lângă altele, în satele risipite forma lor este neregulată.¹

Pe lângă funcția sa economică, gospodăria are și o funcție socială, ca marcă de identitate a familiei și de prosperitate a acesteia.

În cadrul vechiului sat, gospodăriile se grupau pe neamuri, fiind mai adunate sau mai răsfirate în funcție de mărimea neamului.

Spațiul utilitar agricol are ponderea cea mai mare în cadrul gospodăriei, în timp ce fondul construit al gospodăriei este mai redus.

Structura gospodăriei constă în: componentele pentru necesitățile familiei (casa, dependențele complementare: cămară, chiler, beci, bucătărie de vară etc.) și componente pentru animale și depozitarea uneltelor și a furajelor (grajd, cotețe, crame).

Gospodăriile s-au individualizat în timp prin organizare, arhitectura locuirii, numărul și aspectul construcțiilor anexe, modul de utilizare și dispunere în cadrul curții, tipul de relație cu strada sau cu punctele cardinale.

*Deoarece prin tradiție fiecare cuplu nou constituit trebuie să locuiască separat, fiecare familie are „ograda” sa. Chiar în cazul în care tinerii își construiesc casa în ograda părinților, ei își delimitază printr-un gard propria ogradă.*² În trecut, între casa nouă și cea veche exista o unitate de stil arhitectural, ograda fiind ca un muzeu arhitectural „in situ”³. Din păcate, în ziua de azi asistăm la o distrugere fără precedent a patrimoniului construit rural, ograda fiind, de cele mai multe ori, sufocată de construcții „moderne”, care rivalizează, de cele mai multe ori, cu cele de la oraș.

Modalitățile arhaice de construire au evoluat în pas cu schimbările sociale și economice. În cadrul unei comunități, acestea au evoluat în legătură cu starea materială a sătenilor, prin dimensiuni, bunuri și inventarul gospodăresc. Construcțiile s-au dezvoltat potrivit cerințelor ocupațiilor. Factorii naturali au contribuit, de asemenea, la diferențierea gospodăriilor, impunând orientarea caselor, înălțimi și pante ale acoperișurilor și tipuri de materiale utilizate. Umiditatea solului a impus așezarea construcțiilor pe fundații de piatră.

¹ Bănățeanu, T., Stoica, G., *op. cit.*, p. 55.

² *Ibidem*.

³ Damian, N., *op. cit.*, p. 161.

Gospodăriile se diferențiază în principal pe ocupații; astfel, avem:

- Gospodării agricole specifice zonelor joase; aici lipseau piatra și lemnul. Utilizarea lemnului era doar pentru strictul necesar, fiind completat în construcții cu nuietele bătute cu argilă sau lut cu paie, pleavă. Casele erau joase la câmpie și aveau amplasate lateral sau în dos bucătăria de vară, spații de adăpostire a uneltelor, a produselor, a animalelor, fiind acoperite, în continuarea acoperișului, prin aplecătoare.

- Gospodăriile agricole pastorale sunt specifice zonelor deluroase și muntoase. Construcțiile anexe sunt mai numeroase și mai spațioase și se înălțau din bărne strâns încheiate.

- Gospodăriile oierilor constituie tipuri zonale obișnuite.

- Gospodăriile pomicole apar în zonele de deal și munte. Construcțiile sunt înălțate pe fundații de piatră. Specifice acestor gospodării sunt anexele pentru procesarea fructelor și depozitarea fructelor și a produselor.

- Gospodăriile viticole aveau în plus față de cele pomicole pivnițe pentru păstrarea vinurilor și anexe în curte pentru depozitarea vaselor pentru culesul și prelucrarea strugurilor. Pivnițele erau amenajate uneori sub casă, casele fiind înălțate pe temelii de piatră, cu intrarea alături de treptele pridvorului, sub acesta.⁴

Gospodăriile s-au mai diferențiat și în funcție de tipologia satelor.

- Gospodării cu curți deschise, frecvente în satele de tip risipit, pe terenuri accidentate, unde construcțiile economice erau amplasate în funcție de teren, în apropierea casei sau departe, în cadrul proprietății. Componentele și închiderile clădirilor gospodăriei erau structuri solide, pentru protecția bunurilor și a locuitorilor.

- Gospodăriile cu curți închise, ce se află în zonele care permit gruparea construcțiilor pe un teren mai restrâns, acestea au evoluat în legătură cu starea materială a sătenilor, prin dimensiuni, bunuri și inventarul gospodăresc. Construcțiile s-au dezvoltat potrivit cerințelor ocupațiilor. Factorii naturali au contribuit, de asemenea, la diferențierea gospodăriilor, impunând orientarea caselor, înălțimi și pante ale acoperișurilor și tipuri de materiale utilizate. Umiditatea solului a impus așezarea construcțiilor pe fundații de piatră.

⁴ Butură, V., *Etnografia poporului român*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 65-78.

⁵ *Ibidem*, p. 69.

în zonele deluroase sau mai joase. Amplasarea variază în funcție de întinderea loturilor și de orientarea lor.

- Gospodăriile cu curți duble. Acestea s-au obținut prin împărțirea curții mai întinse din unele zone într-una mai mică, unde stăteau animalele vara și iarna după ce se hrăneau, și o curte mai mare, în jurul casei. Curtea animalelor este mai mică și este amplasată înspre stradă, având doar anexe mici. Grajdul este amplasat în curtea mare, cu un perete care delimitează curțile. În partea din spate a curții mai mari care de obicei e mai spațioasă, se află casa de locuit, cu fața orientată spre stradă. În continuarea acesteia se află grădina, unde se cultivau legumele și porumbul. Scopul celor două curți era de a separa animalele de casă și de locul unde se păstra nutrețul. În timp, casa s-a mutat, apropiindu-se de stradă, având alături grajdul, în fața căruia se afla curtea animalelor. ...*există gospodării cu curte dublă, gruparea construcțiilor individualizând două spații distincte: ograda, ce conține casa, bucătăria de vară, crama, grajdul, grădinița de flori și de legume, și ocolul, cu grajdul, cotețul pentru porci, pentru păsări, având deseori în prelungire via sau livada.*⁶

O altă clasificare este legată de poziția casei și a anexelor în cadrul parcelei:

1. Gospodării dispuse liniar în „J”: construcțiile sunt organizate în lungul curții, începând cu casa, care este amplasată spre stradă, și încheind cu grajdul și zona de depozitare a furajelor, la marginea grădinii de legume. Între cele două construcții principale, se află anexele mici și cotețele pentru animale mici. Tipologia este specifică zonelor de câmpie. În unele cazuri, anexele sunt legate de casă chiar sub același acoperiș. Această dispunere liniară era obișnuită în trecut, când toate construcțiile gospodărești se realizau din lemn, fiind acoperite cu paie; organizarea liniară ducea la o economie de materiale.

2. Gospodăriile cu clădirile dispuse pe două linii paralele sunt frecvente în zonele joase. Casa, cotețele pentru animalele mici, anexele secundare formează o linie, începând de la uliță, iar opus acesteia se afla grajdul și alte anexe; spre stradă se amplasa uneori bucătăria de vară, inițial doar adăpostită sub un șopron, cu timpul închisă și transformată în cameră pentru bătrâni. Grajdul este retras înspre interiorul curții, este mai

⁶ *Ibidem*, p. XX.

îndepărtat de casă și se deschide doar spre latura dinspre curte, având intrarea carului, a animalelor sau a mașinilor agricole. Planul pe două linii asigură o supraveghere mai eficientă a animalelor în grajd, restrângând curtea și extinzând grădina.

3. Gospodării cu dispunerea clădirilor în „L” sau în „U”:

- grajdul amplasat transversal pe lot, separând curtea de grădină, având casa de locuit perpendiculară pe stradă, cu retrageri și gard la stradă, foarte rar cu front la stradă;

- grajdul amplasat în vecinătatea străzii, perpendicular pe stradă, și casa retrasă în spatele curții.

În anumite zone, grajdul avea rol de reprezentare a situației social-economice și de aceea era amplasat la stradă. În zilele noastre, el a fost înlocuit cu casa nouă de locuit.

4. Gospodării cu clădirile dispuse în formă de „U”. Acolo unde permite panta, casa și anexele se grupează într-o semicincintă. Casa poate fi dispusă perpendicular sau paralel cu strada. Prispă/foisorul sunt orientate spre curte și mai rar spre stradă.

Tipologia se regăsește în toate zonele județului. Acest tip derivă din cel cu dispunere pe două linii, căruia i s-a adăugat o a treia linie de construcții în unghi, uneori în fața casei, fenomen generat de diversificarea ocupațiilor, care a dus la o preocupare pentru închiderea curților. Acest tip se regăsește în mai multe combinații:

- Gospodării cu casa de locuit perpendiculară pe stradă; grajdul este amplasat pe lățimea curții și separă curtea de grădină, iar anexele mici sunt paralele cu casa. Se mai numesc și gospodării cu curți organizate în unghi (în „U”).

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii perpendiculare pe casă (în „U”), având casa de locuit amplasată pe lățimea curții, iar pe latura lungă fiind amplasat grajdul, descriind o curte de câmpie.

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii paralele sunt frecvente în zonele joase. Casa, cotețele pentru animalele mici, anexele secundare formează o linie, începând de la uliță, iar opus acesteia se afla grajdul și alte anexe; spre stradă se amplasa uneori bucătăria de vară, inițial doar adăpostită sub un șopron, cu timpul închisă și transformată în cameră pentru bătrâni. Grajdul este retras înspre interiorul curții, este mai

îndepărtat de casă și se deschide doar spre latura dinspre curte, având intrarea carului, a animalelor sau a mașinilor agricole. Planul pe două linii asigură o supraveghere mai eficientă a animalelor în grajd, restrângând curtea și extinzând grădina.

3. Gospodării cu dispunerea clădirilor în „L” sau în „U”:

- grajdul amplasat transversal pe lot, separând curtea de grădină, având casa de locuit perpendiculară pe stradă, cu retrageri și gard la stradă, foarte rar cu front la stradă;

- grajdul amplasat în vecinătatea străzii, perpendicular pe stradă, și casa retrasă în spatele curții.

În anumite zone, grajdul avea rol de reprezentare a situației social-economice și de aceea era amplasat la stradă. În zilele noastre, el a fost înlocuit cu casa nouă de locuit.

4. Gospodării cu clădirile dispuse în formă de „U”. Acolo unde permite panta, casa și anexele se grupează într-o semicincintă. Casa poate fi dispusă perpendicular sau paralel cu strada. Prispă/foisorul sunt orientate spre curte și mai rar spre stradă.

Tipologia se regăsește în toate zonele județului. Acest tip derivă din cel cu dispunere pe două linii, căruia i s-a adăugat o a treia linie de construcții în unghi, uneori în fața casei, fenomen generat de diversificarea ocupațiilor, care a dus la o preocupare pentru închiderea curților. Acest tip se regăsește în mai multe combinații:

- Gospodării cu casa de locuit perpendiculară pe stradă; grajdul este amplasat pe lățimea curții și separă curtea de grădină, iar anexele mici sunt paralele cu casa. Se mai numesc și gospodării cu curți organizate în unghi (în „U”).

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii perpendiculare pe casă (în „U”), având casa de locuit amplasată pe lățimea curții, iar pe latura lungă fiind amplasat grajdul, descriind o curte de câmpie.

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii paralele sunt frecvente în zonele joase. Casa, cotețele pentru animalele mici, anexele secundare formează o linie, începând de la uliță, iar opus acesteia se afla grajdul și alte anexe; spre stradă se amplasa uneori bucătăria de vară, inițial doar adăpostită sub un șopron, cu timpul închisă și transformată în cameră pentru bătrâni. Grajdul este retras înspre interiorul curții, este mai

îndepărtat de casă și se deschide doar spre latura dinspre curte, având intrarea carului, a animalelor sau a mașinilor agricole. Planul pe două linii asigură o supraveghere mai eficientă a animalelor în grajd, restrângând curtea și extinzând grădina.

3. Gospodării cu dispunerea clădirilor în „L” sau în „U”:

- grajdul amplasat transversal pe lot, separând curtea de grădină, având casa de locuit perpendiculară pe stradă, cu retrageri și gard la stradă, foarte rar cu front la stradă;

- grajdul amplasat în vecinătatea străzii, perpendicular pe stradă, și casa retrasă în spatele curții.

În anumite zone, grajdul avea rol de reprezentare a situației social-economice și de aceea era amplasat la stradă. În zilele noastre, el a fost înlocuit cu casa nouă de locuit.

4. Gospodării cu clădirile dispuse în formă de „U”. Acolo unde permite panta, casa și anexele se grupează într-o semicincintă. Casa poate fi dispusă perpendicular sau paralel cu strada. Prispă/foisorul sunt orientate spre curte și mai rar spre stradă.

Tipologia se regăsește în toate zonele județului. Acest tip derivă din cel cu dispunere pe două linii, căruia i s-a adăugat o a treia linie de construcții în unghi, uneori în fața casei, fenomen generat de diversificarea ocupațiilor, care a dus la o preocupare pentru închiderea curților. Acest tip se regăsește în mai multe combinații:

- Gospodării cu casa de locuit perpendiculară pe stradă; grajdul este amplasat pe lățimea curții și separă curtea de grădină, iar anexele mici sunt paralele cu casa. Se mai numesc și gospodării cu curți organizate în unghi (în „U”).

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii perpendiculare pe casă (în „U”), având casa de locuit amplasată pe lățimea curții, iar pe latura lungă fiind amplasat grajdul, descriind o curte de câmpie.

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii paralele sunt frecvente în zonele joase. Casa, cotețele pentru animalele mici, anexele secundare formează o linie, începând de la uliță, iar opus acesteia se afla grajdul și alte anexe; spre stradă se amplasa uneori bucătăria de vară, inițial doar adăpostită sub un șopron, cu timpul închisă și transformată în cameră pentru bătrâni. Grajdul este retras înspre interiorul curții, este mai

îndepărtat de casă și se deschide doar spre latura dinspre curte, având intrarea carului, a animalelor sau a mașinilor agricole. Planul pe două linii asigură o supraveghere mai eficientă a animalelor în grajd, restrângând curtea și extinzând grădina.

3. Gospodării cu dispunerea clădirilor în „L” sau în „U”:

- grajdul amplasat transversal pe lot, separând curtea de grădină, având casa de locuit perpendiculară pe stradă, cu retrageri și gard la stradă, foarte rar cu front la stradă;

- grajdul amplasat în vecinătatea străzii, perpendicular pe stradă, și casa retrasă în spatele curții.

În anumite zone, grajdul avea rol de reprezentare a situației social-economice și de aceea era amplasat la stradă. În zilele noastre, el a fost înlocuit cu casa nouă de locuit.

4. Gospodării cu clădirile dispuse în formă de „U”. Acolo unde permite panta, casa și anexele se grupează într-o semicincintă. Casa poate fi dispusă perpendicular sau paralel cu strada. Prispă/foisorul sunt orientate spre curte și mai rar spre stradă.

Tipologia se regăsește în toate zonele județului. Acest tip derivă din cel cu dispunere pe două linii, căruia i s-a adăugat o a treia linie de construcții în unghi, uneori în fața casei, fenomen generat de diversificarea ocupațiilor, care a dus la o preocupare pentru închiderea curților. Acest tip se regăsește în mai multe combinații:

- Gospodării cu casa de locuit perpendiculară pe stradă; grajdul este amplasat pe lățimea curții și separă curtea de grădină, iar anexele mici sunt paralele cu casa. Se mai numesc și gospodării cu curți organizate în unghi (în „U”).

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii perpendiculare pe casă (în „U”), având casa de locuit amplasată pe lățimea curții, iar pe latura lungă fiind amplasat grajdul, descriind o curte de câmpie.

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii paralele sunt frecvente în zonele joase. Casa, cotețele pentru animalele mici, anexele secundare formează o linie, începând de la uliță, iar opus acesteia se afla grajdul și alte anexe; spre stradă se amplasa uneori bucătăria de vară, inițial doar adăpostită sub un șopron, cu timpul închisă și transformată în cameră pentru bătrâni. Grajdul este retras înspre interiorul curții, este mai

îndepărtat de casă și se deschide doar spre latura dinspre curte, având intrarea carului, a animalelor sau a mașinilor agricole. Planul pe două linii asigură o supraveghere mai eficientă a animalelor în grajd, restrângând curtea și extinzând grădina.

3. Gospodării cu dispunerea clădirilor în „L” sau în „U”:

- grajdul amplasat transversal pe lot, separând curtea de grădină, având casa de locuit perpendiculară pe stradă, cu retrageri și gard la stradă, foarte rar cu front la stradă;

- grajdul amplasat în vecinătatea străzii, perpendicular pe stradă, și casa retrasă în spatele curții.

În anumite zone, grajdul avea rol de reprezentare a situației social-economice și de aceea era amplasat la stradă. În zilele noastre, el a fost înlocuit cu casa nouă de locuit.

4. Gospodării cu clădirile dispuse în formă de „U”. Acolo unde permite panta, casa și anexele se grupează într-o semicincintă. Casa poate fi dispusă perpendicular sau paralel cu strada. Prispă/foisorul sunt orientate spre curte și mai rar spre stradă.

Tipologia se regăsește în toate zonele județului. Acest tip derivă din cel cu dispunere pe două linii, căruia i s-a adăugat o a treia linie de construcții în unghi, uneori în fața casei, fenomen generat de diversificarea ocupațiilor, care a dus la o preocupare pentru închiderea curților. Acest tip se regăsește în mai multe combinații:

- Gospodării cu casa de locuit perpendiculară pe stradă; grajdul este amplasat pe lățimea curții și separă curtea de grădină, iar anexele mici sunt paralele cu casa. Se mai numesc și gospodării cu curți organizate în unghi (în „U”).

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii perpendiculare pe casă (în „U”), având casa de locuit amplasată pe lățimea curții, iar pe latura lungă fiind amplasat grajdul, descriind o curte de câmpie.

- Gospodării organizate cu anexele pe două linii paralele sunt frecvente în zonele joase. Casa, cotețele pentru animalele mici, anexele secundare formează o linie, începând de la uliță, iar opus acesteia se afla grajdul și alte anexe; spre stradă se amplasa uneori bucătăria de vară, inițial doar adăpostită sub un șopron, cu timpul închisă și transformată în cameră pentru bătrâni. Grajdul este retras înspre interiorul curții, este mai

îndepărtat de casă și se deschide doar spre latura dinspre curte, având intrarea carului, a animalelor sau a mașinilor agricole. Planul pe două linii asigură o supraveghere mai eficientă a animalelor în grajd, restrângând curtea și extinzând grădina.

3. Gospodării cu dispunerea clădirilor în „L” sau în „U”:

- grajdul amplasat transversal pe lot, separând curtea de grădină, având casa de locuit perpendiculară pe stradă, cu retrageri și gard la stradă, foarte rar cu front la stradă;

- grajdul amplasat în vecinătatea străzii, perpendicular pe stradă, și casa retrasă în spatele curții.

În anumite zone, grajdul avea rol de reprezentare a situației social-economice și de aceea era amplasat la stradă. În zilele noastre, el a fost înlocuit cu casa nouă de locuit.

4. Gospodării cu clădirile dispuse în formă de „U”. Acolo unde permite panta, casa și anexele se grupează într-o semicincintă. Casa poate fi dispusă perpendicular sau paralel cu strada. Prispă/foisorul sunt orientate spre curte și mai rar spre stradă.

Tipologia se regăsește în toate zonele județului. Acest tip derivă din cel cu dispunere pe două linii, căruia i s-a adăugat o a treia linie de construcții în unghi, uneori în fața casei, fenomen generat de diversificarea ocupațiilor, care a dus la o preocupare pentru închiderea curților. Acest tip se regăsește în mai multe combinații:

- Gospodării cu casa de locuit perpendiculară pe stradă; grajdul este amplasat pe lățimea curții și separă curtea de grădină, iar anexele mici sunt paralele cu casa. Se mai numesc și gospodării cu curți organizate în unghi (în „U”).

Amplasarea casei pe lot

Ambianța specifică mediului rural este determinată, în mare măsură, de unitatea compozițiilor gospodăriilor, unitate obținută prin utilizarea unui limbaj arhitectural comun; deși nu sunt identice, ele respectă gabaritele și ierarhia volumelor construcțiilor tradiționale, proporțiile, felul în care acestea se raportează la scara umană și un anumit mod de ocupare a terenului. **Respectarea amplasării construcțiilor pe lot, a raportului plin/gol, a structurii, a culorilor și a materialelor fațadelor reprezintă un factor-cheie în conturarea cadrului unitar al caracterului tradițional. Morfologia satului din această zonă nu a generat fronturi construite stradale continue până în perioada comunistă.**

Amplasarea locuinței tradiționale în relație cu lotul sau cu drumul prezintă următoarele variante:

- amplasarea izolată: casele sunt poziționate liber în interiorul parcelei și la distanță față de construcțiile anexe;
- casele sunt orientate în funcție de punctele cardinale; în general, locuințele tradiționale se așază cu fațada principală spre sud, sud-est, sud-vest, neglijând relația cu strada, dar căutând lumina și căldura soarelui.

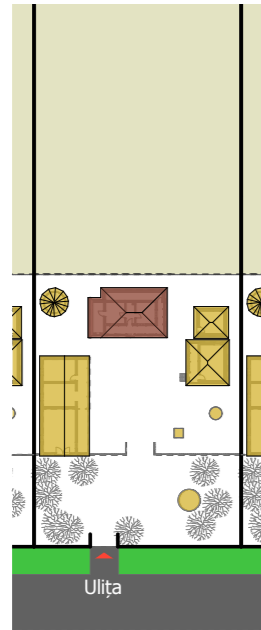
În urma sistematizării rurale din perioada comunistă, s-au impus reguli cu privire la relația casei cu strada, casele fiind aduse mai aproape de stradă.

În subzonele etnografice identificate, se observă o anumită preferință față de una dintre direcțiile de mai sus, fapt ce reflectă diferențe în modul de viață al locuitorilor:

- În zona din jurul orașului Adjud, casa este amplasată, în general, în interiorul curții, cu latura lungă perpendiculară pe stradă, având o formă dreptunghiulară, cu fațada direcționată spre est sau spre sud, pentru a proteja de vânt și pentru a beneficia de cât mai multă lumină.
- În Țara Vrancei, amplasarea caselor nu ține cont de reguli, acestea subordonându-se reliefului în pantă; orientarea lor ține cont doar de punctele cardinale și de versanți, fără a menține vreo relație cu drumul.
- În regiunea din jurul orașelor Focșani-Panciu și în zona Măicănești, casele sunt orientate cu latura mică înspre drum, perpendiculară pe acesta și retrase de la stradă.

Gospodărie tradițională cu curte dublă

Acest tip se caracterizează prin delimitarea a două curți: curtea de la stradă, mai mică, este destinată animalelor, în timp ce curtea a doua conține principalele componente ale gospodăriei: casă, crama, grajd, bucătăria de vară, grădinița cu flori. Construcțiile gospodăriei pot fi amplasate în mai multe variante, în „L”, în „U”, cu grajdul sau cu casa în latură curții.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Șișcani)

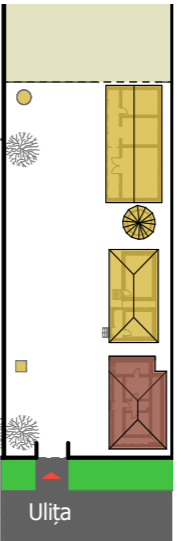
Gospodărie tradițională (imagine din Colacu)

Gospodărie tradițională (imagine din Bordești)

Gospodărie tradițională în dispunere liniară simplă

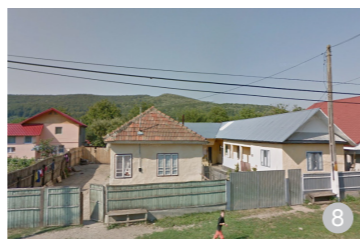
Acest tip se caracterizează prin amplasarea casei perpendicular pe stradă, fiind caracteristică loturilor înguste și lungi, specifice satelor grupate liniare de drum. Clădirile sunt amplasate în apropierea unei limite laterale. Anexele gospodărești sunt construite în continuarea casei, lipite sau cu spațiu între ele, ultima anexă fiind grajdul/crama. De regulă, între casă și grajd se află bucătăria de vară și cuptorul.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Bordești)

Gospodărie tradițională (imagine din Varnița)

Gospodărie tradițională (imagine din Vintileasca)

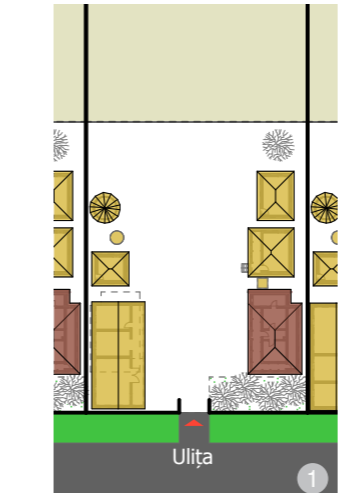

Gospodărie tradițională (imagine din Cârligele)

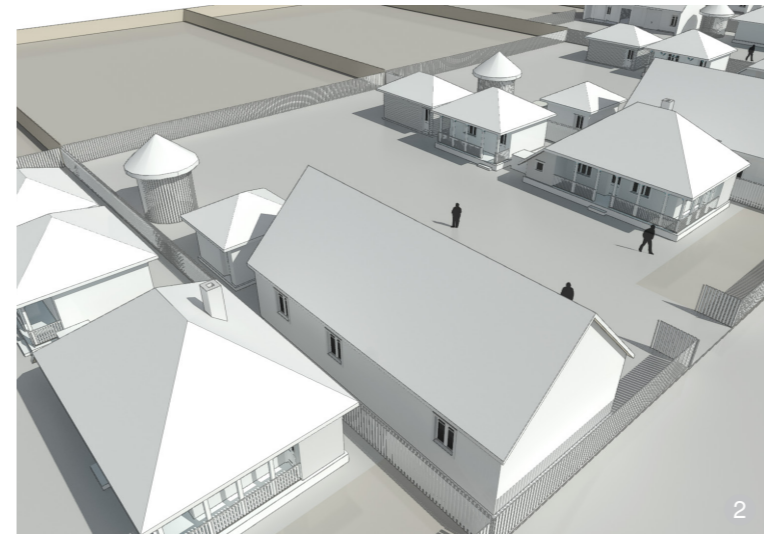

Gospodărie tradițională cu dispunerea construcțiilor în două linii paralele

Acest tip se caracterizează prin amplasarea spre stradă a clădirilor principale ale gospodăriei, fiind specifică satelor grupate sau răsirate cu tendință de grupare, dezvoltate în relație cu un drum. Construcția anexă mare și casa sunt dispuse lângă drum și perpendiculare pe acesta. Anexele mici sunt amplasate în spatele lor, în linie cu acestea. Uneori, a doua linie de clădiri pe lot a apărut ca urmare a extinderii familiei, fiind destinată tinerilor; în aceste situații, există două locuințe pe lot sau grajdul a fost înlocuit cu o locuință.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Bordești)

Gospodărie tradițională (imagine din zona Valea Sării)

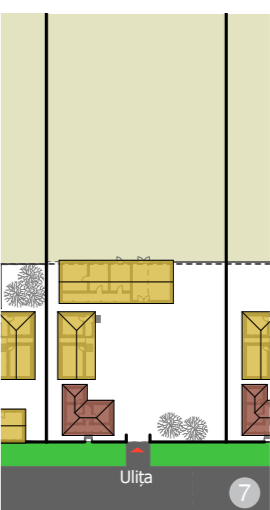
Gospodărie tradițională (imagine din Păulești)

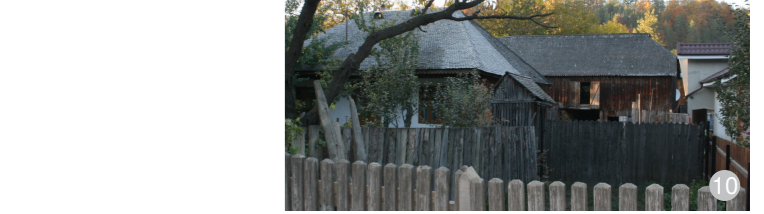
Gospodărie tradițională (imagine din Mărăști)

Gospodărie tradițională cu casa așezată la stradă, paralel cu aceasta și construcțiile anexe amplasate în spatele curții

Acest tip se caracterizează prin amplasarea atât a casei, cât și a grajdului paralel cu strada; casa se află cu fațada principală la stradă.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Greșu)

Gospodărie tradițională (imagine din Valea Sării)

Gospodărie tradițională (imagine din Nereju)

LEGENDĂ: casa, anexele gospodărești, coșar, cuptor, fântână, limită de proprietate, delimitare între curte și grădină

Gospodărie tradițională cu grajdul amplasat transversal pe lot și casa perpendiculară pe stradă, dispuse în „L” sau în „U”

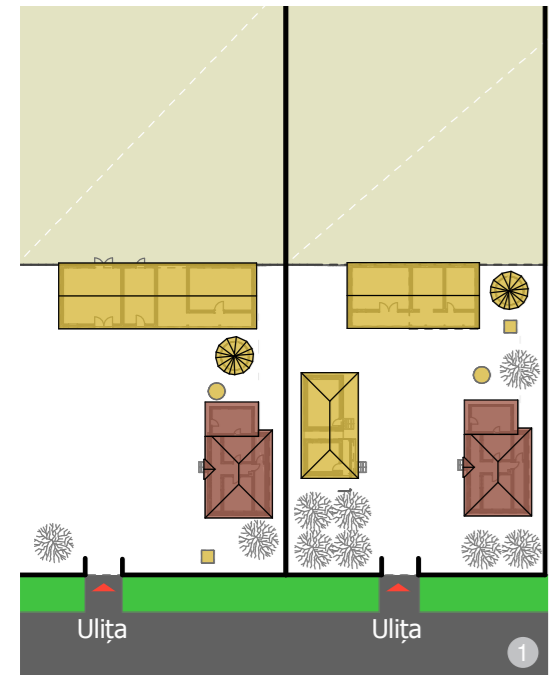
Acest tip se caracterizează prin amplasarea perpendiculară pe stradă a casei, fiind specifică satelor grupate sau răsfricate cu tendință de grupare, dezvoltate în relație cu un drum. Organizarea gospodăriei se face cu casa perpendiculară pe stradă și grajdul dispus paralel cu strada în fundul curții, definind o organizare în „L”. În cazul gospodăriilor mai înstărite, anexele mici: cămara, bucătăria de vară, sunt amplasate într-o nouă linie perpendiculară pe stradă, paralelă cu casa, descriind o ocupare în „U”. Față de stradă și față de limitele laterale, clădirile sunt pe limita de proprietate sau retrase față de aceasta.

Gospodărie tradițională (imagine din Varnița)

Gospodărie tradițională (imagini din Vidra - 8,9)

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Broșteni)

Gospodărie tradițională (imagine din Păulești-Hăulișca)

Gospodărie tradițională în „L” (imagini din satul Burca)

Gospodărie tradițională (imagini din Poduri)

Gospodărie tradițională (imagine din Prisaca)

Gospodărie tradițională (imagine din Bolotești)

Gospodărie tradițională (imagine din Movilita)

Gospodărie tradițională (imagine din Voloșcani)

Gospodărie tradițională (imagine din Soveja)

LEGENDĂ: casă anexe gospodărești coșar cuptor fântână limită de proprietate delimitare între curte și grădină

Gospodărie tradițională cu casa amplasată transversal pe lot și grajdul amplasat perpendicular pe stradă, dispuse în „L” sau în „U”

Acest tip se caracterizează prin amplasarea grajdului perpendicular pe stradă, fiind specifică satelor grupate sau răsfricate cu tendință de grupare, dezvoltate în relație cu un drum. Organizarea gospodăriei se face cu grajdul perpendicular pe stradă și casa dispusă paralel cu strada în fundul curții, definind o organizare în „L”. În cazul gospodăriilor mai înstărite, anexele mici: cămara, bucătăria de vară, sunt amplasate într-o linie perpendiculară pe stradă, paralelă cu șura, descriind o ocupare în „U” a parcelei. Față de stradă și față de limitele laterale, clădirile sunt situate pe limita de proprietate sau retrase față de aceasta.

Gospodărie tradițională (imagine din Nereju)

Gospodărie tradițională (imagine din Nereju)

Gospodărie tradițională (imagine din Tulnici)

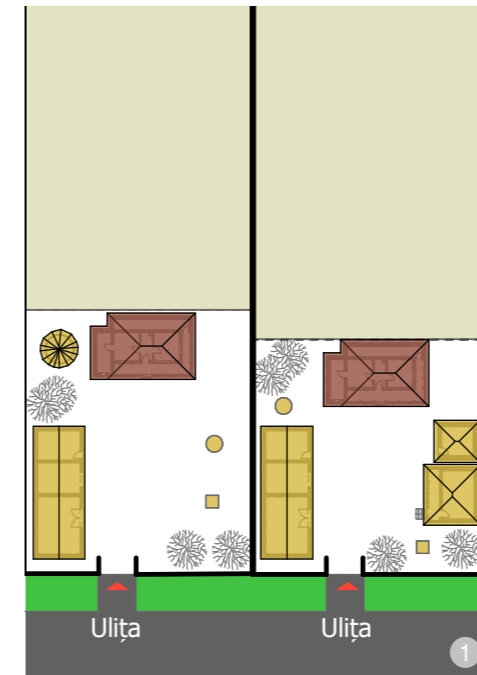
Gospodărie tradițională (imagine din Tulnici)

Gospodărie tradițională (imagine din Colacu)

Gospodărie tradițională (imagine din Poduri)

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

LEGENDĂ: casă anexe gospodărești coșar cuptor fântână limită de proprietate delimitare între curte și grădină

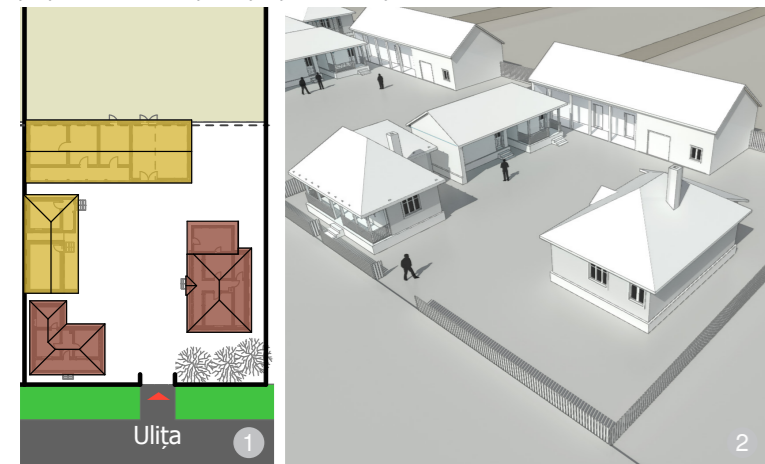
Gospodărie tradițională (imagine din Poiana)

Gospodărie tradițională (imagine din Cotești)

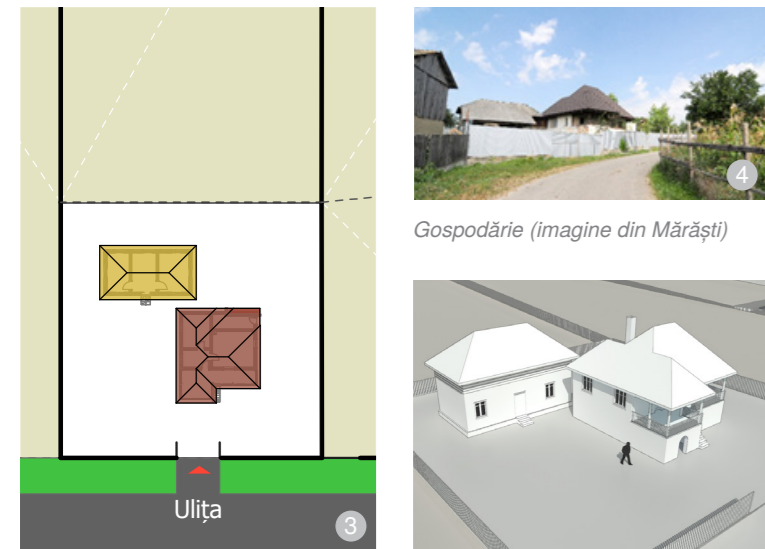
Gospodărie tradițională cu clădiri construite pe toate laturile curții

Acest tip se întâlnește în satele răsirate. Casa este paralelă cu drumul principal, în continuarea ei fiind dispuse anexele mici fie independent, fie unite sub același acoperiș; grajdul este așezat transversal pe lot, în fundul curții. A doua locuință pe parcelă este dispusă perpendicular pe stradă.

Gospodărie din satul Mărăști cu casă „tip 1918”

Acest tip de gospodărie acordă importanță în special casei, anexele au dimensiuni modeste. Casa este realizată după plan-tip, dar de inspirație tradițională, și este amplasată cu fațada principală la stradă, dar retrasă, având o grădiniță cu flori în spațiul dintre casă și stradă.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Soveja)

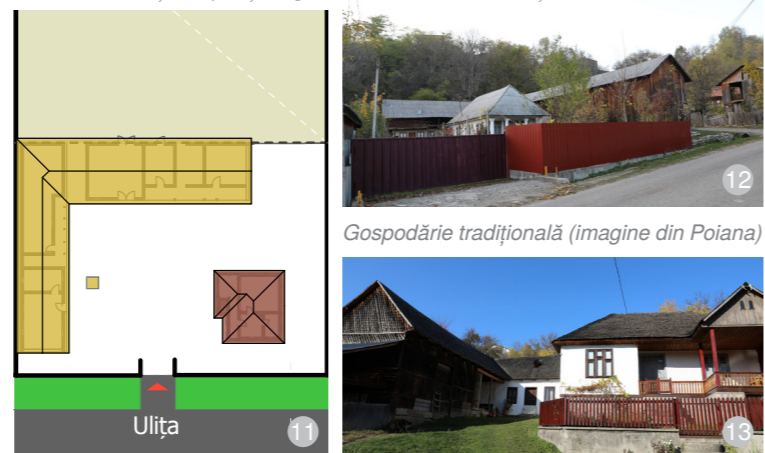
Tip de casă construită de Societatea „Mărăști” în 1918, în Mărăști

Tip de casă construită de Societatea „Mărăști” în 1918, în Mărăști

Gospodărie tradițională cu construcțiile anexe situate sub același acoperiș, în unghi, și casa perpendiculară pe drum

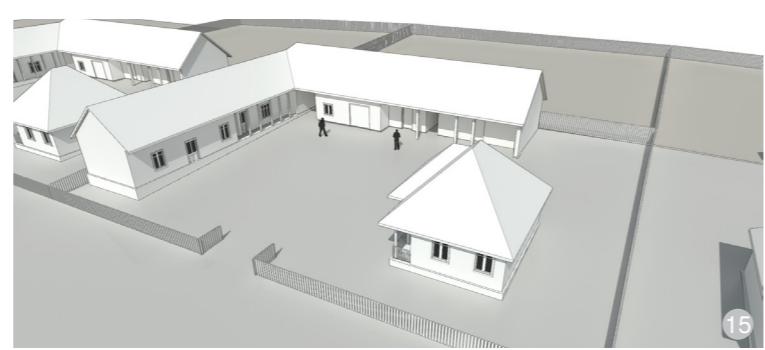
Acest tip se regăsește în satele răsirate de deal și munte. Casa este situată perpendicular pe drum, amplasată independent de construcțiile anexe care sunt unite sub același acoperiș. Organizarea clădirilor definește o incintă.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Nereju)

Gospodărie tradițională cu clădirile dispuse în „L” sau „U” întors, având construcția anexă mai mare (grajdul) așezată în lungul străzii

Acest tip se caracterizează prin amplasarea paralel cu strada a grajdului și este întâlnit în satele răsirate din zonele cu relief înalt. Casa este retrasă de la stradă, amplasată fie longitudinal, fie transversal pe lot, în funcție de orientarea față de punctele cardinale. Șura este dispusă astfel încât să se facă alimentarea cu fân direct din stradă.

Gospodărie tradițională (imagine din Poiana)

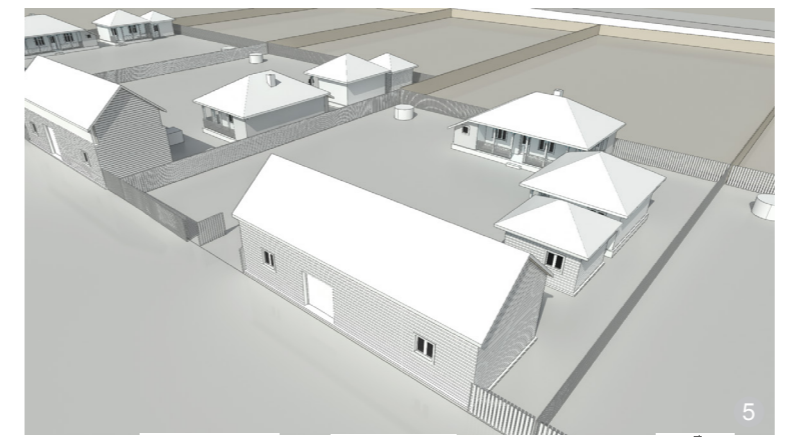
Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Gospodărie tradițională (imagine din Reghiu)

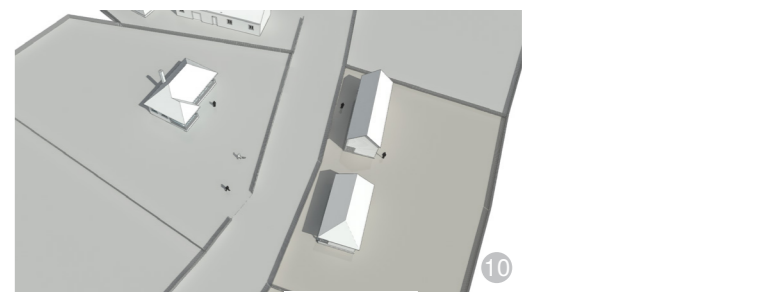
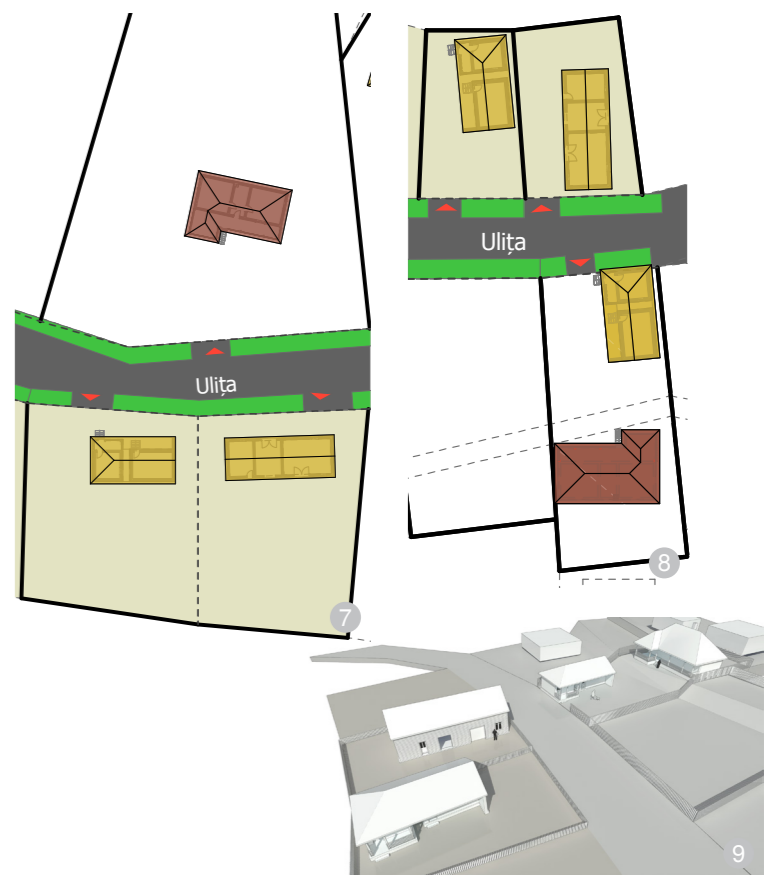
Gospodărie tradițională (imagine din Dumitrești)

Gospodărie tradițională (imagine din Hăulișca - Spinești)

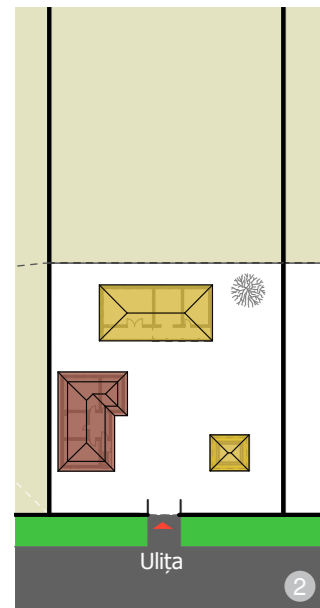
Gospodărie tradițională cu grajdul amplasat peste drum de casă

Acest tip se caracterizează prin amplasarea grajdului paralel sau perpendicular pe stradă. Celelalte clădiri componente ale gospodăriei sunt amplasate de cealaltă parte a drumului. Tipologia este întâlnită în satele răsirate din zonele cu relief înalt. Grajdul este dispus astfel încât să fie posibilă alimentarea cu fân direct din stradă.

Gospodărie cu „casă-tip”

Această tipologie s-a răspândit în a doua jumătate a secolului XX, odată cu regimul comunist, prin importarea unui model de influență urbană. Modificări apar doar la nivelul casei, a cărei formă se schimbă, ea fiind așezată pe parcelă la fel ca o casă tradițională, în timp ce anexele gospodărești rămân nealterate, atât ca formă, cât și ca amplasare pe parcelă, paralele cu casa sau paralele cu strada. Casa-tip din anii '60 nu mai are calitățile bioclimatice ale casei cu târnaț. De asemenea, nu mai folosește spațiul acoperișului decât pentru depozitare (podul). Odată cu popularizarea casei-tip, în așezările rurale dispare târnațul, dar apare o copertină improvizată în zona intrării, realizată inițial din sticlă pe structură metalică, care, mai recent, a fost înlocuită cu polycarbonatul sau cu alte materiale plastice. Tot în această perioadă, la multe case tradiționale, se încheie târnațul și se mai construiește o cameră în partea din spate, astfel că imaginea finală este foarte apropiată de cea a casei-tip. Această rezolvare se întâlnește pe tot teritoriul țării, fără a exista diferențe de la o regiune la alta.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

Casa din anii '60 păstrează așezarea pe parcelă (cu latura scurtă spre stradă și la 0,6 – 1 m față de limita laterală de proprietate) și alinierea la stradă a casei tradiționale: gospodărie din satul Bolotești.

Casa din anii 1950 – 1960 păstrează așezarea pe parcelă și alinierea la stradă a casei tradiționale: gospodărie din satul Mera

Casa din anii 1950 – 1960 păstrează așezarea pe parcelă (cu latura scurtă spre stradă și la 0,6 – 1 m față de limita laterală de proprietate) și alinierea la stradă a casei tradiționale: gospodărie din satul Bolotești.

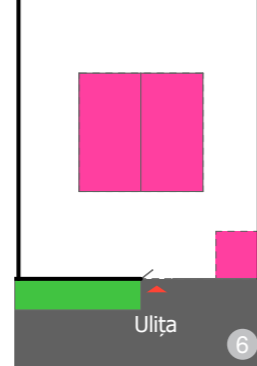
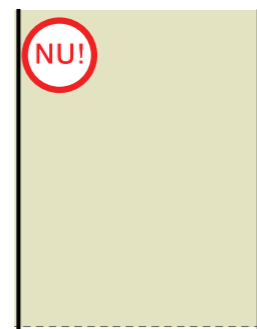

Casa, probabil datând din anii 1950, integrează principii ale arhitecturii vernaculare, cum ar fi foișorul în zona accesului, forma golurilor și proporțiile: gospodărie din localitatea Soveja.

LEGENDĂ: casă anexe gospodărești limită de proprietate delimitare între curte și grădină

„Vila ca la oraș” apărută în jurul anului 2000

Acest tip de locuință a apărut în ultimele două decenii, datorându-se unui import nefericit al unor modele de case urbane sau chiar din alte zone ale Europei (Spania, Italia etc.). În această situație, casa este amplasată în mijlocul parcelei. De regulă, atât dimensiunile ei în plan, cât și înălțimea sunt mult mai mari decât cele ale unei case tradiționale. „Vila anului 2000” folosește spațiul din pod, oferă trei – patru nivele de spații, fiind, de obicei, supradimensionată față de nevoi, ea blocând complet folosirea normală a spațiului, tăind în două ograda. Anexele gospodărești își pierd din importanță și în multe cazuri dispar, în condițiile în care agricultura și creșterea animalelor nu mai sunt principalele activități. Uneori, apare un garaj, amplasat în apropierea uliței, pentru a facilita accesul auto.

Amplasarea construcțiilor pe parcelă: reprezentare în plan

ASA NU: Casele sunt supradimensionate și retrase din aliniamentul definit de clădirile învecinate. Se utilizează un limbaj stilistic străin locului respectiv; imagini din Vizantea-Livezi (9) și Nereju (10).

ASA NU: Casa este amplasată în mijlocul parcelei, având proporții și retragere față de stradă ce nu respectă casele din vecinătate: în imagine, casă din satul Negrilești.

ASA NU: Nerespectarea alinierii la stradă și supradimensionarea casei; imagine din satul Nereju

2.5. Tipologia caselor de locuit din județul Vrancea

Ordonatorul spațial al casei era vatra, care constituia elementul central. Organizarea ierarhică era atât pe verticală (beci, casă, pod), cât și pe orizontală, prin distribuția în plan a spațiilor principale și secundare. Importantă este și relația, din cadrul ansamblului gospodăriei, cu celelalte componente: anexele, curtea, poarta, gardul. Spațiul inferior și cel superior sunt destinate depozitării, spațiul median este destinat locuirii. Vatra este centrul casei; inițial, încăperea îndeplinea mai multe funcții, tinda avea doar funcția de trecere.

Prispa și foișorul sunt spațiile de tranziție, pragurile, ce mediază relația dintre om și mediul exterior. Prispa se găsește în mai multe dispuneri: perimetrală, pe una, două, trei laturi, cu stâlpi sculptați și parapet traforat. Prin prispa se dă ritm fațadei și se diferențiază spațiile. Este, totodată, un loc de reflecție, de odihnă, de observație și de control. Uneori, prispa este însoțită de un cerdac/foișor, amplasat la intrarea în tindă, cu acoperiș în două ape și trafor. Prispa și foișorul sunt elemente volumetrice definitorii pentru majoritatea caselor tradiționale, înscrisându-se, în majoritatea cazurilor, în linia streșinii.

Alt rol al prispei este cel de prestigiu și reprezentare, constituind principalul loc de expresie artistică, prin decorații. Închiderea prispei s-a produs în secolele al XIX-lea și XX sub influența arhitecturii urbane, pentru a asigura un plus de protecție termică încăperilor, permițând utilizarea lor pe întreg parcursul anului. În arhitectura tradițională, tratamentul stâlpului prispei și a grinzilor variază de la o zonă etnografică la alta, generând identitate locală. Acolo unde casele sunt așezate pe două niveluri, foișorul este dispus pe ambele niveluri.

Accesul este dispus fie central, perpendicular pe prispa, pentru a genera un plus de monumentalitate, fie în lateral. În regiunile cu relief înalt, casa vrânceană se încadrează tipologiei cu un singur nivel. Casa este de proporții modeste, cuprinzând în plan o tindă mică și o cameră cu târnaț în față. Prispa este amplasată de-a lungul fațadei, cu balustradă decorată cu trazoare și stâlpi dăltuiți, iar ferestrele

sunt prevăzute cu drugi de fier forjat.¹

Planimetria constă în spații înșiruite în lungul curții pe parter, cu acoperiș în patru ape și învelitori din șindrilă. Accesul în camere se face prin prispă. Planurile cele mai vechi sunt monocelulare, din care s-au menținut puține azi, și pluricelulare, cu tindă mediană sau descentrată, cu intrări separate de pe prispă. Bucătăria de vară este obținută prin prelungirea acoperișului, rezultând colata, care servește ca bucătărie sau magazie.

Prispa/foișorul e înscrisă în linia streșinii, stâlpii și grinda prispei erau decorate prin sculptare, având rol estetic, dar și de protecție. Casele din gospodăriele înstărite au planuri mai complexe, cărora li s-a adăugat, pe latura lungă, o încăpere cu funcțiuni multiple, denumită „chiler”, cu rol de depozitare sau de adăpostire a bătrânilor, sau o bucătărie de vară.

În timp, vatra și cuptorul au fost mutate din odaie în tindă, apoi în chiler și, în cele din urmă, în curte. Sobele sau alte instalații de încălzit și de preparare a hranei le-au luat locul. În zonele viticole, casa s-a ridicat deasupra solului atât cât era necesar pentru amenajarea pivniței; în cele mai multe cazuri, temelia s-a înălțat la nivelul unui parter. Alături de pivniță a apărut un spațiu utilizat ca bucătărie de vară sau cameră de locuit. Casele pe două niveluri au evoluat din tipul vechi de plan, cu tindă cu una – două camere și o cameră, unde nivelul inferior era ocupat de pivniță (0,75 – 2,50 m deasupra solului), uneori și încăperi de locuit.²

Locuințele sunt retrase de la aliniamentul stradal. În zonele joase de câmpie, locuința tradițională este joasă, cu încăperea înșiruite pe parter, având foișor, uneori simplificat sub forma unei platforme supraînălțate. Decorul este mai puțin bogat în sculptură sau creștătură. Elementele decorative sunt la stâlpii prispei, la câpriori, parapete, pazii, tâmplării realizate în special pe fațadele dinspre stradă. Streășina, sprijinită pe stâlpi din lemn, era decorată cu panouri traforate, motive ornamentale geometrice, vegetale sau cu arcade. În perioada comunistă, apar influențe din arhitectura urbană în compoziția caselor, astfel că stâlpii din lemn sunt înlocuiți cu coloane de zid, arcade, etc.

Casele din ultimul secol au tendința de supraînălțare pe soclu de piatră și

de dilatare a spațiilor, de adăugare de noi spații și de transformare și schimbare a destinației lor.

Casele vechi erau finisate pe exterior cu var alb și accente de culoare la brăiele de la nivelul prispei, albastru sau grenă; în aceleași nuanțe erau stâlpii, ușa, ferestrele fațadei.

Urmările Primului Război Mondial ale Marii Uniri de la începutul secolului al XX-lea au determinat elitele societății românești să se preocupe de definirea identității naționale, care trebuia să facă apel la tradiție, dar și să reflecte o imagine îmbunătățită a societății. Problemele legate de sănătate, igienă, demografie, alimentație și-au pus amprenta atât la nivel urbanistic, cât și la nivelul locuinței. Astfel, s-au reconstruit casele distruse de război și s-au construit noi case după planuri -tip.

Tipologia „caselor țărănești” după care s-au executat noile case se inspiră din casele tradiționale, locale, menținându-se organizarea gospodăriei cu casa ca element ordonator și anexele. Sursele de inspirație pentru case provin din două tipuri tradiționale, ce există până în ziua de azi în zonă. Forma specifică este cea a unui volum compact regulat, dreptunghiular, cu un acoperiș în patru ape, cu prispa și foișor pe toată lungimea fațadei principale, de obicei, poziționată spre uliță.

Un alt tip este cel al unui volum mai neregulat în plan, menit să preia diferențele cotelor de teren în zona prispei/foișorului prin pachete de scări. Au forme neregulate de tip „L” sau „C” sau „Z” în plan.

Casele s-au adaptat la relief; s-au realizat case pe două niveluri, în special în zonele cu relief înalt. Aici, prin așezarea pe teren se generează bogat în sculptură sau creștătură. Elementele decorative sunt la stâlpii prispei și cel al foișorului sunt ample, cu proporții și dimensiuni ce depind de modul de poziționare pe teren. Dispunerea prispei variază de la ocuparea parțială până la ocuparea totală a fațadei și chiar perimetrală a casei, relația cu terenul fiind făcută printr-un pachet de scări.

Casele noi au influențe din arhitectura urbană: spații și dimensiuni mai generoase, înălțimi libere, dimensiuni mărite ale ferestrelor și ale ușilor.

În secolul al XX-lea, arhitectura se

diversifică tot mai mult, atât ca aspect, cât și ca tehnici și materiale noi de construcție. Planimetria casei se dezvoltă și apar funcțiuni noi sau se schimbă destinația spațiilor, planurile se măresc și apar spații noi, precum baia, biroul, livingul, dressingul etc.

Transformarea prispei se face prin închiderea ei și introducerea unei funcțiuni ce aparține zonei diurne a casei: livingul.

Apariția spațiilor noi a generat descentralizarea funcțiilor camerei inițiale.

În zonele joase de câmpie, în secolul XX, s-a dezvoltat o decorație bogată, împrumutată din arhitectura urbană din Muntenia, ce imită stilul neoclasic, unde fațada este decorată cu plaștri. Schimbările socioeconomice și-au pus amprenta asupra structurii și a organizării interioare a casei. Colectivizarea a distrus gospodăria atât în ierarhia orizontală, cât și în cea verticală, spațiile se transformă sau chiar dispar. Podul, pivnița, anexele de depozitare își pierd sensul prin pierderea pământului. Apar finisaje din materiale industriale noi, incompatibile cu structurile vechi, tencuiala de ciment colorată cât mai agresiv, instalații și aparate noi apar pe fațade fără a fi integrate. Se reorganizează spațiile gospodăriei, dispar funcțiunile vechi și apar noi funcțiuni în curte, de exemplu, garajul. Camerele se înmulțesc inutil, deoarece familia ocupă tot o singură încăpere.

Casele din perioada comunistă sunt realizate din zidărie de cărămidă sau din lemn sau chirpici, după planuri-tip impuse, stereotipe. Volumul are înălțime redusă, acoperișul este în patru ape, cu pante egale, învelitoarea fiind din țiglă sau tablă.

În perioada comunistă, se încuraja construirea caselor cu etaj, fapt care a constituit o primă etapă în distrugerea imaginii specifice satelor românești. Majoritatea dețin prispa pe una sau două laturi, tip logie.

După 1990, prin redistribuirea terenurilor, se încearcă o revenire la o locuire particularizată; astfel, au apărut „vilele” inspirate din modele importate de la oraș sau din alte zone ale Europei (Spania, Italia). De obicei, aceasta este amplasată în mijlocul parcelei, fără a ține cont de contextul natural (relief, orientare) și construit (vecinătăți, stradă). Dimensiunile în plan și în înălțime sunt mari față de casele tradiționale. Acestea sunt supradimensionate, pe

trei – patru niveluri, și disfuncționale în raport cu nevoile locatarilor. Anexele gospodărești dispar, apare în schimb garajul.

Peisajul rural suferă modificări, spațiile vechi tradiționale sunt abandonate, transformate sau demolate. Noile construcții ce le iau locul sunt impersonale și ineficiente.

Mare parte din fondul construit în prezent este compus în principal din locuințe construite în perioada regimului comunist din cărămidă, chirpici sau paiantă, tencuite și zugrăvite în culori puternice. La mijlocul secolului al XIX-lea, stâlpii vechi, cu terminație în trepte, sunt uniți între ei prin arcade de paiantă, vâruite și tencuite. La unele case, între poala acoperișului și tavan, apare un spațiu decorat cu relieful de tencuială, iar sub streășină, o pazie de lemn traforată.

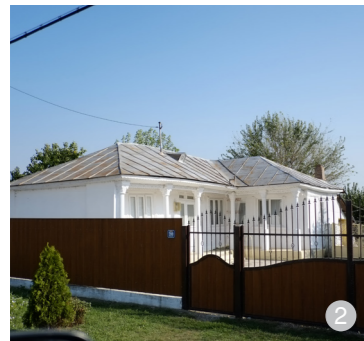
Fronturile stradale sunt obținute prin alăturarea a diferite tipologii de gospodărie, generând o înșiruire de împrejurii de diferite materialități, cu eventuale accesuri marcate și construcții anexe, mai rar case.

ASA NU: Case cu etaj din perioada comunistă, care nu respectă specificul local. Imagini din satele Spulber și Negrilești.

Casă din zidărie de cărămidă cu prispă parțială în zona de acces

Casă tradițională cu planimetrie în „L”, cu prispă (Suraia)

Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagine din zona Năruja)

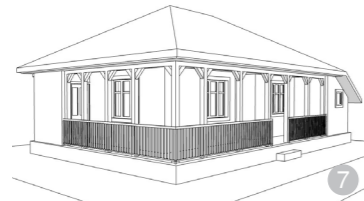
Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagine din zona Prisaca)

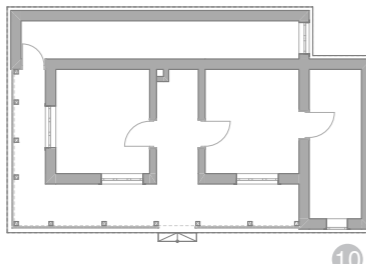
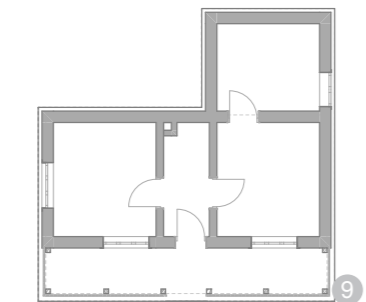
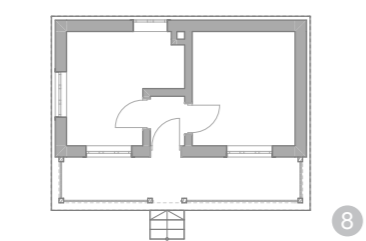
Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră. Tip frecvent întâlnit în zona Țara Vrancei și în zona Focșani-Putna. Planul casei prezintă o tindă, două camere de locuit și o prispă pe toată latura lungă.

Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră. Tip frecvent întâlnit în zona Țara Vrancei și zona Focșani-Putna. Planimetrie: tindă, două camere de locuit și chiler sau cămară și o prispă pe toată latura lungă.

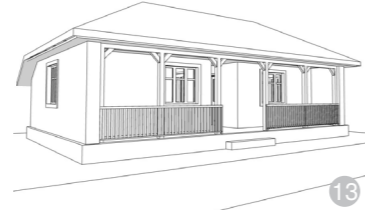
Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră. Tip frecvent întâlnit în zona Țara Vrancei și în zonele de deal și câmpie, zona Focșani-Putna și zona Măicânești. Casa are prispă pe două laturi, tindă, cămară, chiler, două camere de locuit și o anexă alipită.

Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagine din Dumitrești)

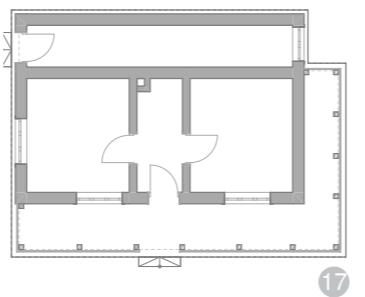
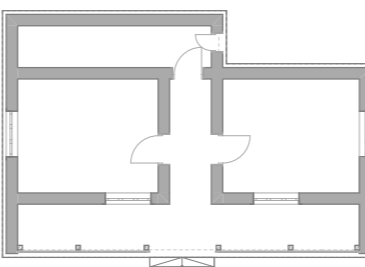
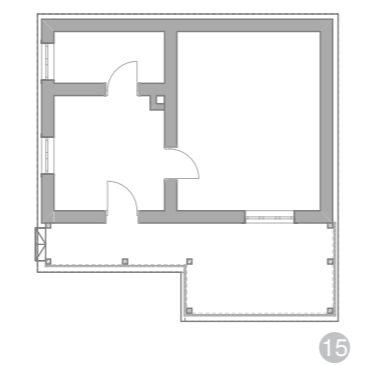
Locuință pe două niveluri, datând din 1875 - 1900, în forma arhetipală cu nucleu de bază și nucleu de accent. Tip întâlnit în Năruja, Țara Vrancei. Prispele și foisoarele se află la nivelul superior, nivelul inferior fiind destinat depozităților, pivnițelor. Casa cuprinde o tindă, o cămară și o cameră de locuit.

Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră și prispă pe toată latura lungă. Tip frecvent întâlnit în tot județul. Casa are tindă, două camere de locuit și casoiță (de adăpostit haine, fără geam)

Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră. Tip frecvent întâlnit în toate zonele etnografice ale județului. Planimetrie: tindă, două camere de locuit, chiler sau cămară, prispă două laturi, pe colț, înspre curte.

Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagine din Biliiești)

Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră. Planimetrie: prispă pe latura lungă, tindă, două camere de locuit, chiler și cămară.

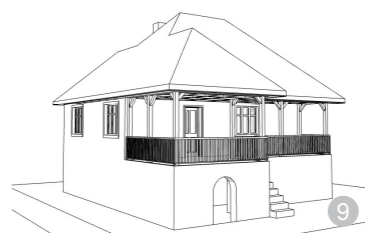
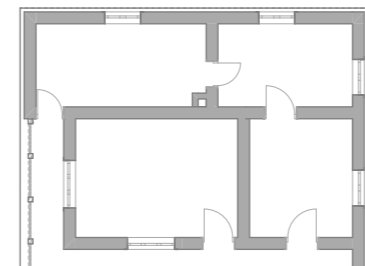
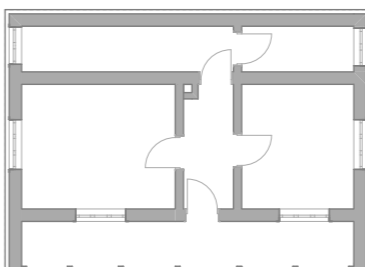
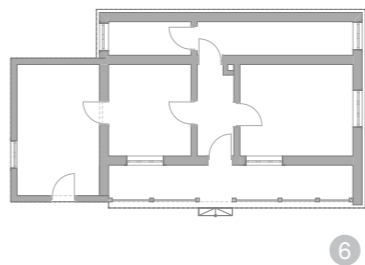
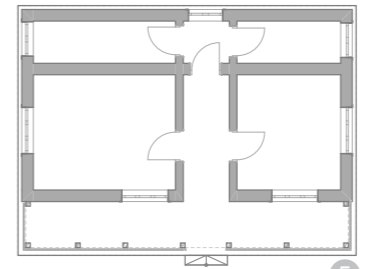
Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu două nuclee compoziționale și soclu de piatră. Casa are tindă, cameră de locuit, de oaspeți, cămară, chiler și anexă alipită.

Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu două nuclee compoziționale, cu soclu de piatră. Tip întâlnit în zonele colinare. Planul casei este compus din două camere, o tindă, cămară și chiler.

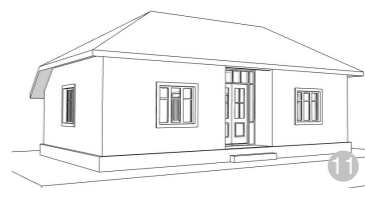
Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu nucleu de bază și de accent, cu soclu de piatră. Prispă se întinde pe două laturi cu tindă, cămară, două camere de locuit.

Casă pe două niveluri realizată după proiect-tip în satul Mărăști în 1918, dar cu influențe tradiționale. Casa are două camere, tindă și cămară, prispă și foisor în zona de acces.

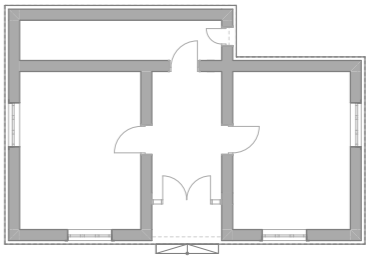
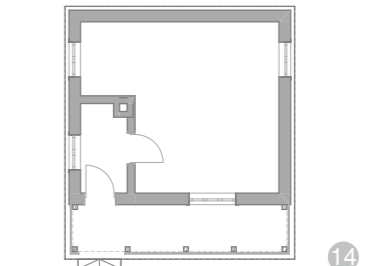
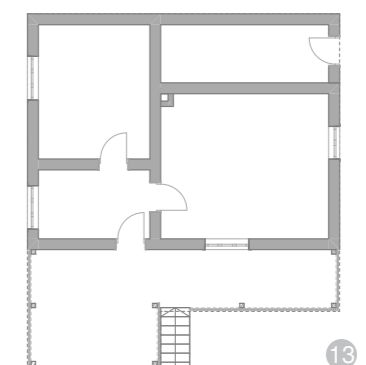
Locuință cu un singur nivel, de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră. Casă cu tindă și cameră de locuit.

Locuință cu un singur nivel, datând din 1925 - 1950; formă arhetipală cu un singur nucleu compozițional, cu soclu de piatră. Se observă influențele din mediul urban și absența foisorului. Tip frecvent întâlnit în zonele viticole.

Casă tradițională, cu prispă pe trei laturi (imagine din Brădetu)

Casă din 1918, realizată după plan-tip la Mărăști: prispă și foisor în zona accesului, compoziție cu nucleu de bază și nucleu de accent

Casa „Baba Vrâncioaia”: planimetrie monocelulară cu prispă

Casă cu elemente de influență urbană prin compoziția fațadei și prin eludarea prispei (imagine din Vizantea)

Casă fără prispă cu acces retras, dispus central (imagine din Jitia)

Casa cu prispă pe latura lungă a casei (Dumitrești)

Casă tradițională cu planimetrie monocelulară și prispă din Câmpuri (imagine din Muzeul Satului Vrancean – Crângul Petrești)

Casă tradițională cu planimetrie monocelulară și prispă (Colacu)

Casă tradițională (imagine din Dumitrești)

Casă tradițională cu prispă pe toată lungimea (imagine din Spătăreasa)

Casă tradițională cu prispă și tindă deschisă - (imagine din Vidra)

Casă tradițională cu accent vertical în zona intrării (imagine din Năruja)

Casă tradițională cu prispă pe toată lungimea fațadei principale (imagine din Podul Nărujei)

Casă tradițională cu prispă parțială (imagine din Nistorești)

Casă tradițională cu prispă pe colț (imagine din Vrâncioaia)

Casă tradițională cu prispă în lungimea fațadei principale (imagine din Prisaca)

Casă tradițională cu accent vertical: foisor în zona accesului (imagine din Valea Neagră)

Casă cu prispă parțială (imagine din Soveja)

Casă tradițională din Dumbrăveni, cu prispă pe toată latura lungă; imagine din Muzeul Satului Vrancean – Crângul Petrești

Casă tradițională cu prispă pe toată lungimea fațadei - (imagine din Căndești)

Casă tradițională cu prispă parțială (imagine din Spătăreasa)

Casă cu prispă (imagine din Măicănești)

Casă tradițională cu prispă pe toată lungimea fațadei (imagine din Tătăranu)

Casă tradițională cu prispă pe două laturi, din Vultur; Muzeul Satului Vrancean – Crângul Petrești

Casă tradițională din paiantă, din Călimănești; Muzeul Satului Vrancean – Crângul Petrești

Casă tradițională cu prispă parțială în zona de acces (imagine din Măicănești)

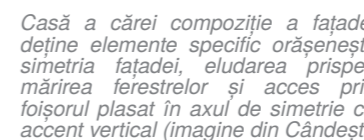
Casă tradițională cu prispă parțială (imagine din Măicănești)

Casă a cărei compoziție a fațadei deține elemente specific orășenești: simetria fațadei, eludarea prispei, mărirea ferestrelor și acces prin foisorul plasat în axul de simetrie ca accent vertical (Valea Cotești)

Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagini din Homocea)

Casă a cărei compoziție a fațadei deține elemente specific orășenești: simetria fațadei, eludarea prispei, mărirea ferestrelor și acces prin foisorul plasat în axul de simetrie ca accent vertical (imagine din Căndești)

Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagine din Biliiești)

Casă tradițională din Vidra

Casa cu prispă pe latura scurtă a casei - Dumitrești

Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagini din Homocea)

Casă tradițională cu prispă pe două laturi (imagine din Mărăști)

Casa tradițională din paiantă (Spătăreasa)

Casă tradițională pe două niveluri: pivniță și locuință (imagine din Jlitia)

Casă cu prispă parțială (imagine din Soveja)

Casă a cărei compoziție a fațadei deține elemente specific orășenești: simetria fațadei, eludarea prispei, mărirea ferestrelor și acces prin foisorul plasat în axul de simetrie ca accent vertical (imagine din Dumitrești)

3. AMPLASAREA CONSTRUCȚIILOR NOI

Menținerea coerenței de ansamblu este cerința principală în amplasarea construcțiilor noi. Amplasarea pe lot se va face conform specificului localității, în funcție de accesibilitate, panta terenului, orientare, însorire, curenții de aer, prezența unui curs de apă, alinieri, fronturi, retrageri de la stradă/uliță, numărul de clădiri amplasate pe lot și distanțele dintre acestea (ierarhizare).

Modul de amplasare pe parcelă, reglementat prin PUG, va avea la bază cutumele locale, prezentul ghid, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare privitoare la distanța minimă dintre construcții, însorire, siguranță și stabilitate, siguranța la foc, la data întocmirii proiectului. Ghidul poate servi la îmbunătățirea prevederilor documentațiilor de urbanism valabile.

Construcțiile noi se vor amplasa față de stradă în spiritul habitatului tradițional.

Nu se recomandă derogări de la regulamentele locale de urbanism prin documentații de urbanism PUD/PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații (PUZ sau PUD), acestea vor cuprinde **OBLIGATORIU** documentația pentru studiul de amplasament și încadrare în volumetria de ansamblu, conform cu *Anexa 1*. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (*Anexa 1*), care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

Se vor identifica ZONELE DE RISC (de exemplu, harta de inundabilitate, alunecările de teren etc.).

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Amplasarea construcțiilor **noi** pe lot se va face cu păstrarea organizării și a ierarhizării specifice pe parcelă a construcțiilor, asigurându-se coerența ansamblului și integrarea volumelor în imaginea generală percepută la nivelul străzii. Pentru menținerea sau refacerea identității spațiului tipic rural, este important să se preia și să se evidențieze relația dintre zonele

unei gospodării, accesurile către locuință/anexe, traseele, articulațiile, gabaritele, orientarea construcțiilor unele față de celelalte și față de drum, precum și specificul arhitecturii locale.

Pentru intervențiile pe construcții existente (reconversie și/sau extindere), conversia funcțională și volumetrică se va realiza cu păstrarea specificului local și cu integrarea construcției și a extinderilor în ansamblul organizării gospodăriei.

Intervențiile pe construcțiile existente și construcțiile noi nu trebuie să se evidențieze ca elemente dominante, vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. Se va justifica amplasarea pe teren cu un plan de încadrare în zonă (*Anexa 1*), care să evidențieze așezarea tradițională a construcțiilor pe loturi în zonă.

Construcțiile noi cu gabarit mic și mediu se vor amplasa, preferabil, în zona vetrei satului, ținând cont de țesutul rural existent și de specificul local. Se vor evita comasări sau divizări de loturi; în cazul în care sunt necesare astfel de modificări ale planului parcelar, acestea se vor realiza fără a aduce prejudicii spațiului public, percepției vizuale la nivelul străzii.

Se vor respecta următoarele reguli:

- Clădirea să fie izolată sau construcțiile să fie organizate în sistem pavilionar. Se pot realiza și legături de circulație sub forma unor volume mici, a căror înălțime la coamă să fie redusă față de corpurile principale, cu retrageri față de planul corpurilor principale și/ sau înălțimea la streșină.

- Orientarea să fie raportată la punctele cardinale, fațada principală să fie orientată spre sud, sud-est, sud-vest. În acest mod, spațiile principale vor avea lumină constantă și utilizatorul va putea beneficia de energia solară.

- Amplasarea construcțiilor în raport cu strada se va face după modelul tradițional. Se va urmări poziționarea pe lot și în funcție de modul de percepție de la nivelul străzii.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Construcțiile noi nu trebuie să se evidențieze ca elemente dominante, vizibile din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

Construcțiile noi de tip monovolum se vor amplasa în zonele extravilane, fără a afecta peisajul și perspectivele importante către sat. Amplasarea pe teren se va justifica prin prezentarea unui plan de încadrare în zonă (*Anexa 1*), care să evidențieze încadrarea în țesutul rural a construcțiilor propuse și armonizarea acestora cu scara și felul în care sunt așezate pe lot construcțiile care fac parte din fondul vechi construit al localității.

Construcțiile cu gabarit mare, monovolum, care depășesc scara locului, vor fi amplasate în afara satului, la marginea localității, într-o zonă rezervată prin PUG sau neocupată de țesutul specific local.

Se recomandă amplasarea acestora într-o zonă în afara unghiurilor de vizibilitate importante, la o distanță mai mare de sat, astfel încât să nu afecteze zonele de vedere deschisă către peisaj.

3.1. Prevederi generale privind intervențiile noi

Există două soluții de amplasare:

a) în afara vetrei satului, pentru funcțiuni precum: centre de producție și de procesare de dimensiuni mari, mori de apă, ferme agrozootehnice, săli de sport mari etc.

b) în vatra satului: toate celelalte funcțiuni.

Noile construcții se vor împărți în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (max. 120 mp), adecvate pentru funcțiuni precum: locuințe individuale și anexele gospodărești ale acestora, cabinete medicale, puncte farmaceutice, instituții publice, ateliere meșteșugărești sau de producție de mici dimensiuni, centre comunitare cu rol social, agropensiuni.

B. Construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp), adecvate pentru funcțiuni de tipul: locuințe individuale și anexele gospodărești ale acestora, funcțiuni educaționale (creșe, grădinițe, afterschool

etc.), instituții publice, ateliere mecanice, hale de producție, ateliere meșteșugărești și de producție de dimensiuni medii.

C. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp):

- realizate sub formă de ansamblu pavilionar, adecvat implantării în țesutul rural a funcțiilor de tipul: educațional (școli), servicii, birouri, administrație, IT etc.

- realizate sub formă de ansambluri de dimensiuni mari, adecvate pentru funcțiuni de tipul: educațional (școli, săli de sport), producție, activități meșteșugărești, depozitare, clădiri zootehnice, vinării etc.

Ghidul se adresează atât construcțiilor existente, cât și construcțiilor propuse. Atât pentru conversia construcțiilor existente, cât și pentru construcțiile propuse, se recomandă folosirea tehnicilor, a materialelor tradiționale și a meșterilor care încă mai există în zonă.

Pentru toate funcțiile aflate în studiu, se recomandă **păstrarea și reabilitarea fondului construit existent:** a caselor, a grajdurilor, și a șoproanelor, care să valorifice un fond construit remarcabil (există, de exemplu, problema caselor tradiționale abandonate, nu neapărat listate ca monumente istorice), care păstrează, de cele mai multe ori, trăsături esențiale ale arhitecturii tradiționale.

În multe sate din zona care face obiectul studiului, fondul construit existent s-a degradat în ultimii 30 de ani, astfel că recomandările se vor aplica diferențiat. În această regiune, există sate cu zone de protecție în jurul unor monumente istorice și zone protejate reglementate prin PUG . **În aceste zone, este obligatoriu ca regulile arhitecturale să fie stricte, iar autoritățile locale au datoria de a urmări respectarea lor.**

Se recomandă ca autoritățile locale să demareze studii și planuri de urbanism prin care să identifice ansamblurile de arhitectură tradițională: zone, ulițe sau grupuri de gospodării care și-au păstrat caracterul tradițional, ce merită să fie incluse într-o zonă protejată, pentru care se vor aplica aceleași reguli stricte.

În zonele în care s-au păstrat cele mai multe construcții tradiționale, chiar dacă acestea au dispărut în ultimii ani sau

sunt disparate, este important ca autoritățile locale și locuitorii să conlucreze, în ideea reconstrucției specificului arhitecturii tradiționale prin respectarea cu strictețe a principiilor tradiționale de construire.

Aceste reguli vor fi respectate și în cazul amplasării unor construcții noi în vecinătatea lor.

În cazul intravilanului satelor care a fost extins prin PUG unde nu sunt construcții tradiționale sau în cazul țesutului rural neomogen unde peisajul construit tradițional s-a destrămat, se vor aplica reguli arhitecturale generale, care vor urmări crearea unei imagini unitare și echilibrate a fondului construit.

E necesar ca administrațiile publice locale să gestioneze evoluția localității cu simț de răspundere.

Modalitățile de extindere se pot realiza:

- prin reconversia și extinderea anexelor gospodărești: bucătării de vară, grajduri;
- în continuarea volumului, la aceeași înălțime sau la înălțime mai mică decât acoperișul existent, păstrând însă forma acestuia și respectând ierarhia volumelor construcțiilor existente;
- ca volum nou, similar ca formă și proporție, legat de volumul existent prin diverse spații de articulare;
- pe verticală, prin mansardarea podului existent, fără a ridica toată structura acestuia pe un parapet (vezi ilustrațiile de la capitolul 3.5., *Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot*).

3.2. Amplasarea în cadrul așezării

Spațiile libere dintre așezări au fost, în ultimii 30 de ani, tot mai mult ocupate de construcții noi. Trebuie încurajată dezvoltarea perpendiculară pe drumurile majore de circulație și trebuie evitată dezvoltarea în lungul axelor majore de circulație și astfel generarea unor zone intravilane construite nesfârșite. Este necesară modernizarea/extinderea infrastructurii în profunzimea așezării, în retragere față de drumurile majore.

Construcțiile cu gabarit mic, cele cu gabarit mijlociu și cele cu gabarit mare care pot fi realizate sub formă de ansamblu pavilionar și se încadrează în țesutul local vor fi amplasate în vatra satului sau la marginea acestuia, ținând cont de amplasarea clădirilor din vecinătate, pentru a asigura însorirea, igiena și coerența arealului din care vor face parte.

Construcțiile cu gabarit mare, monovolum, care depășesc scara locului, vor fi obligatoriu amplasate în afara satului, la marginea localității, într-o zonă rezervată prin PUG sau neocupată de țesutul specific local, fără să agreseze peisajul și perspectivele importante către sat.

În general, se recomandă ca acestea să fie amplasate într-o zonă aflată în afara conurilor de vizibilitate importante, chiar la o depărtare mai mare de sat.

3.2.1. Specificul așezării clădirilor

Așezarea clădirilor s-a caracterizat prin adaptarea la relief și printr-o adecvare continuă la stilul de viață al epocii și la condițiile climatice.

Pe teritoriul județului Vrancea, dispunerea clădirilor pe lot a fost mai mult sau mai puțin influențată de sistematizări, astfel că mai există zone în care s-au menținut configurații specifice unei arhitecturi locale autohtone, în special în zona Țara Vrancei.

Având parcelarul dispus cu latura scurtă spre stradă, casele sunt așezate, de obicei, în apropierea drumului, cu retrageri față de acesta. Între gospodării se găsesc ochiuri de teren ocupate de livezi cu pomi fructiferi, vii, iar uneori chiar și de semănături. În toate cazurile, se urmărește ca terenul relativ plat din interiorul gospodăriei să nu fie ocupat cu clădiri, ci să fie folosit ca băătură sau grădină de legume.

3.2.2. Recomandări

Amplasarea trebuie să aibă la bază cutumele locale, reglementările prevăzute în regulamentul de urbanism specific fiecărei zone în care se amplasează construcția și Regulamentul General de Urbanism, cu modificările și completările ulterioare.

Nu sunt recomandate derogările

de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ.

Autorizarea lucrărilor se face cu respectarea normelor stabilite de consiliile locale pentru ocuparea rațională a terenurilor și pentru realizarea următoarelor obiective:

- completarea zonelor centrale, potrivit condițiilor urbanistice specific impuse de caracterul zonei, având prioritate instituțiile publice, precum și serviciile de interes general;
- valorificarea terenurilor din zonele echipate cu rețele tehnico-edilitare.
- a nu se modifica țesutul rural, fiind unul dintre elementele valoroase ce dau continuitate așezării;
- a se păstra relația cu peisajul;
- a se păstra relația cu elementele de relief care domină așezarea.

De multe ori, așezările s-au constituit în relație cu un curs de apă, care era vitală în viața localnicilor. Râurile care traversau așezările erau utile atât pentru adăparea animalelor, pentru spălat, amplasarea morilor, transport și chiar pentru stingerea incendiilor. În prezent, zona din jurul apelor este abandonată și plină de gunoaie. Aceste maluri pot fi valorificate prin plantare și amenajarea unor trasee pietonale și de biciclete și păstrate libere pentru intervenții în caz de urgență.

Este obligatorie păstrarea relației cu monumentele istorice prin interzicerea obturării monumentelor istorice sau a afectării contextului istoric în care se află.

Pentru a menține sau a reabilita/restaura, a reveni la caracterul tradițional al așezărilor rurale din zonă, se recomandă a se ține cont de caracteristicile structurii habitatului tradițional:

1. Tramă stradală organică. Zonele cu tramă stradală sinuoasă să fie menținute, iar noile lotizări să utilizeze același tip de tramă. În cazul localităților cu tramă stradală carteziană, se recomandă ca lotizările să se realizeze folosind același principiu de compoziție, cartezian.

2. Diversitatea categoriilor de folosință a terenurilor în intravilan. Este necesară menținerea diversității categoriilor de folosință a terenurilor intravilan, și anume: curți, construcții alternate cu pădure, fâneată împădurită, fâneată, fâneată cu livadă, livadă, vie, teren agricol.

3. Plantații în intravilan. Dacă regulamentele locale de urbanism nu

prevăd altfel de lucruri, noile clădiri și extinderile construcțiilor existente se vor amplasa la minimum cinci metri față de limita de proprietate spre stradă, iar spațiul creat între stradă și construcție se va planta.

Zonele de agricultură și de pomicultură extensivă se vor întrerupe la maximum 100 m lățime cu front la stradă.

Nu se va construi pe terenurile agricole din intravilan, pe terenurile cu destinația de fâneată sau livadă (cu excepția clădirilor de exploatare a fructelor și legumelor).

Construcțiile noi se vor amplasa corespunzător funcțiunilor pe care le adăpostesc: funcțiunile cu scară mare, funcțiunile posibil generatoare de poluare (ferme de animale, instalațiile de procesare de biomasă, depozite etc.), necompatibile în mod direct cu funcțiunea de locuire, se vor amplasa la periferia satului, în zonele de dezvoltare a acestuia, în zonele cu grad mare de răsfirare, după caz.

Amplasarea construcțiilor care, prin natura și destinația lor, pot genera riscuri tehnologice (determinate de procesele industriale sau agricole care prezintă pericol de incendii, explozii, radiații, surpări de teren sau de poluare a aerului, a apei sau solului) se face numai pe baza unui studiu de impact elaborat și aprobat conform prevederilor legale.

Se va evita comasarea sau divizarea parcelelor, ținându-se cont de caracteristicile parcelarului istoric păstrat. Modificarea (comasarea sau divizarea) acestuia este permisă dacă nu se schimbă/alterează imaginea spațiului public. Amplasarea intervențiilor în vatra satului și/sau în zonele periferice se va justifica prin studiul de amplasament (vezi *Anexa 1*).

Autorizarea executării construcțiilor și a amenajărilor pe terenurile agricole din extravilan este permisă pentru funcțiunile și în condițiile stabilite de lege. Se va urmări gruparea suprafețelor de teren afectate construcțiilor, pentru a evita prejudicierea activităților agricole și de creștere a animalelor.

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare, dispuse în sistem pavilionar (peste 250 mp)

Se vor amplasa, preferabil, în vatra satului, ținând cont de țesutul rural existent și de specificul local, iar dacă este cazul modificării planului parcelar existent (divizare sau comasare), acest lucru se va realiza fără modificarea aspectului spațiului public. Amplasarea în vatra satului se va justifica printr-un studiu de amplasare doar pentru clădirile cu gabarit mare.

ASA NU: Intervențiile noi care nu se încadrează în gabaritele specifice zonei afectează negativ silueta caracteristică a satelor vrâncene, așa cum sunt ele percepute din puncte cunoscute de observație, cum ar fi drumurile comunale. Imagine din satul Tulnici.

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Se vor amplasa în exteriorul vetrei satului, într-o zonă acceptată prin PUG/PUZ sau neocupată de țesutul specific local, pentru a nu agresa caracterul rural al zonei. Se vor găsi soluții compensatorii de ameliorare a impactului vizual major asupra teritoriului: împrejmuirea cu vegetație, acoperirea cu iarbă, îngroparea parțială în pământ etc. Amplasarea se va justifica printr-un studiu de amplasare.

AȘA DA: Amplasarea în extravilan a unor construcții noi de gabarit mare, care se încadrează în specificul local prin materialitate și tehnici de execuție. Clădirile urmează, ca mod de ocupare a parcelei, obiceiurile locale, o dispunere a clădirii în „U” și o așezare corectă pe terenul în pantă. Hanul Tisaru din Lepșa.

AȘA NU: Este interzisă amplasarea în vatra satului a unor construcții supradimensionate, a căror formă nu are nici o legătură cu specificul local. Imagine din satul Greșu.

AȘA NU: Amplasarea unei construcții noi de dimensiuni mari la intrarea în sat afectează percepția asupra întregii așezări: în imagine, intrarea în satul Lepșa

3.3. Amplasarea pe parcelă, POT, regim de înălțime

Regulile de amplasare a clădirilor vor avea la bază cutumele locale, reglementările PUG, Codul Civil, normativele și legislația în vigoare la data întocmirii proiectului, privitoare la distanța minimă dintre construcții, însoțire, siguranță și stabilitate, siguranță la foc.

Nu sunt recomandabile derogările de la RLU prin documentații de urbanism PUD/PUZ. În situația în care se vor întocmi astfel de documentații, acestea vor cuprinde OBLIGATORIU documentația pentru studiul de amplasament și de încadrare în volumetria de ansamblu, pentru justificarea oportunității intervenției.

Se va ține cont de tipul de parcelar, de toate clădirile existente, de aliniamentul către stradă, dacă există, de alinierea laterale, de plantațiile existente și de indicii urbanistici.

În cazul zonelor tradiționale spontane, al așezărilor de munte retrase de la drumurile principale, unde nu există o „ordine aparentă”, nu trebuie introduse reguli de amplasare, pentru a păstra spontaneitatea intervențiilor. În toate cazurile, se recomandă refolosirea, reciclarea fondului construit, „upcycling”-ul.

Indicatorii urbanistici pot diferi în funcție de așezarea geografică a satului și chiar în structura aceleiași așezări rurale există o puternică corelare între diferitele zone de reglementare, gradul de densificare și tipul de relief:

- în zona centrală, POT să fie maximum 35 %;
- în zonele din afara centrului, dar adiacente drumurilor principale: POT de maximum 25 %;
- în zonele periferice ale satului: POT de maximum 15 %.

Regim de înălțime și retrageri:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Pentru parcelele cu suprafața mai mică de 1 000 mp, se recomandă:

- POT^{maxim} = 30 % pentru parcelele sub 500 mp și scade cu câte 3 %

pentru fiecare 100 mp în plus.

- Amprenta la sol maximă se va încadra într-un dreptunghi de 10 x 12 m; în cazul clădirilor organizate în sistem pavilionar, recomandarea este valabilă pentru fiecare corp în parte al ansamblului. Excepție fac clădirile care vor avea pe laturile lungi unul sau două foișoare, iar în această situație fiecare foișor se va încadra în maximum 3 x 4 m.

- Regimul de înălțime recomandat poate fi: parter; demisol + parter; parter + mansardă; subsol + parter + mansardă, care este potrivit pentru terenuri plane, subsol + parter + etaj, atunci când terenul este în pantă (Țara Vrancei, zona Adjjud).
- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M/E (subsol sau demisol + parter + mansardă/etaj).
- Înălțimea maximă la streășină nu va depăși 5,5 m în nici un punct de pe conturul construcției.
- Înălțimea maximă la coamă nu va depăși:

- 10 m (în cazul învelitorilor cu panta de 20 – 30°) față de cota terenului, în punctul cel mai de jos;
- 11 m (în cazul învelitorilor cu panta de 40° – 50°) față de cota terenului, în punctul cel mai de jos.

Pentru parcelele cu suprafața mai mare sau egală cu 1 000 mp:

- POT^{maxim} = 20 %.
- Regimul maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă²).
- Înălțimea maximă măsurată la streășină nu va depăși 5,5 m în niciun punct de pe conturul construcției.

¹ Vezi Anexa 2. Glosar de termeni utili.

² Ibidem.

AȘA DA: Casele sunt aliniate la streășină și la coamă, dând coerență peisajului construit (în imagine, stradă din satul Soveja).

• Înălțimea maximă la coamă nu va depăși:

- 10 m (în cazul învelitorilor cu panta de 20 – 30°) față de cota terenului, în punctul cel mai de jos;
- 11 m (în cazul învelitorilor cu panta de 40° – 50°) față de cota terenului, în punctul cel mai de jos.

• **Retragere minimă față de limita de proprietate dinspre stradă: 5 m.**

• **Spațiul rămas până la stradă va fi plantat.**

• **Dacă nu este specifică zonei, nu se va permite construirea în aliniamentul stradal.**

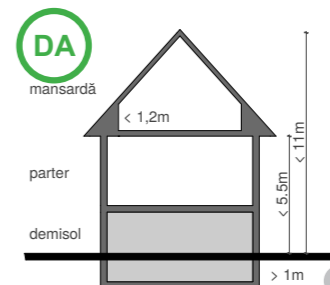
B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

• Coeficienții urbanistici POT și CUT maximi vor fi conform prevederilor Planului Urbanistic General al unității administrativ-teritoriale. Se recomandă un POT maxim de 20%, cu un regim maxim de înălțime: S/D + P + M (subsol sau demisol + parter + mansardă).

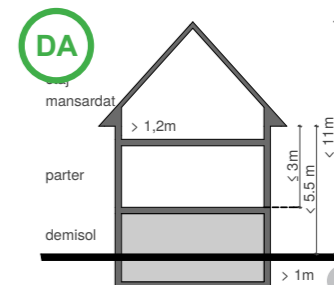
• Se recomandă îngroparea parțială cât mai mult posibil, pentru a se reduce masivitatea.

• Înălțimea maximă la streășină va fi de 5,5 m față de cota terenului în punctul cel mai de jos de lângă construcție;

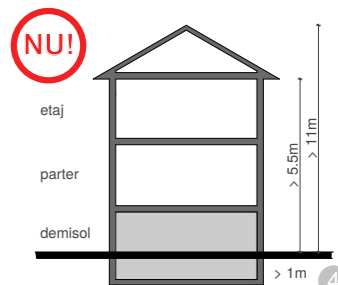
- Înălțimea maximă la coamă va fi de 11 m (în cazul învelitorilor cu panta de 30° – 45°) și 12 m (în cazul învelitorilor cu panta de 45° – 50°).
- Retragerea minimă față de limita de proprietate dinspre stradă să fie 5 m, spațiul rezultat va fi plantat.
- Loturile cu suprafața mai mică de 400 mp nu sunt eligibile pentru construire.

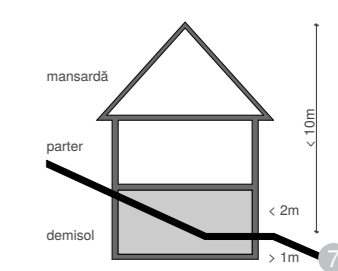
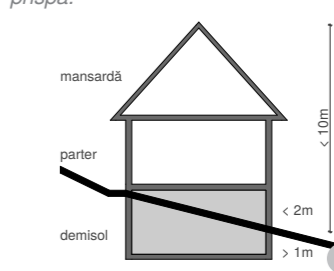
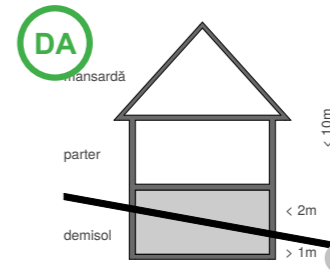
AȘA DA: Amenajarea în volumul podului a unei mansarde se poate realiza cu costuri reduse și fără a altera imaginea construcției și a vecinătăților.

AȘA DA: Se poate amenaja un etaj mansardat, prin ridicarea cotei la streășină, dar nu mai mult de 5,5 m față de teren și 3 m față de cota parterului, dar nu în cazul caselor cu prispă.

AȘA NU: Nu se recomandă construirea de locuințe unifamiliale cu mai mult de două nivele + mansardă, adică va fi posibil doar demisol + parter + mansardă.

Schemă explicativă privind așezarea construcțiilor pe teren în pantă, ilustrarea termenilor: subsol, demisol și parter, conform Indicativului P118.

AȘA NU: Așezare greșită a construcției pe teren, prin ignorarea formei terenului și amenajarea unor taluzuri de beton care nu rezolvă problema de preluare a apelor pluviale din deal.

AȘA NU: Nerespectarea alinierii la streășină, la coamă și față de stradă atrage după sine agresiunea imaginii de ansamblu a desfășurării stradale (imagini din satele Lepșa-Tulnici).

3.4. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în afara vetrei satului – probleme de încadrare în peisaj

Principii de proiectare a clădirilor noi în afara vetrei satului (trupuri izolate)

1. Se va realiza studiu de amplasament pentru proiectele ce se vor realiza în afara vetrei satului. Acesta va conține:

- studiu de vizibilitate: inserții pe poze din puncte relevante, astfel încât să nu domine ca prezență sau să fie agresive și să nu afecteze vizibilitatea asupra unor construcții importante, reprezentative, monumente istorice sau ale naturii;

- studiu de circulație și accesibilitate;
- studiu asupra specificului local, referitor la materiale, vegetație, construcții dominante vizual.

2. Se va avea în vedere folosirea de materiale, tehnici și meșteșuguri tradiționale locale, acolo unde acestea și-au dovedit durabilitatea și eficiența energetică.

3. Se va urmări conformarea și performanța energetică ca parte integrantă a proiectării de arhitectură.

Proiectele vor fi adaptate climatului local (însorire, umiditate, vânturi dominante, oscilații de temperatură, cicluri de îngheț/dezgheț, etc.).

Se vor folosi sistemele sustenabile pentru re folosirea apei drenate și echipamente ce utilizează energii regenerabile, incluse încă din faza de studiu de fezabilitate.

Se vor evita materialele care au efect negativ asupra mediului înconjurător și asupra sănătății populației.

Se va ține cont de existența gazului de tip radon, care se degajă în mod natural, și de posibilitățile pe care materialele naturale le oferă pentru eliminare acestuia.

Orice construcție monovolum va avea impact important asupra imaginii satului. Se recomandă alegerea atentă a terenului pe care se vor amplasa aceste tipuri de construcții. Dacă nu există condițiile necesare, se recomandă adoptarea dispunerii pavilionare. Mascarea cu vegetație înaltă sau folosirea de acoperișuri și fațade verzi sunt soluții viabile de luat în considerare.

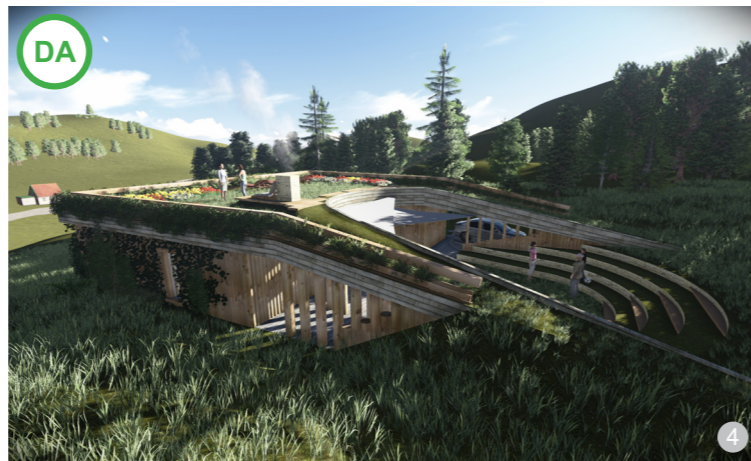
AȘA DA: Amplasarea unor clădiri permanente cu funcțiunea de locuință sau turism în afara vetrei satului este posibilă doar dacă se integrează coloristic în peisaj și sunt construite din materiale naturale biodegradabile specifice locului. În imagine, hanul Tisaru din Lepșa.

AȘA NU: Amplasarea unei construcții/ansamblu noi de dimensiuni mari în afara vetrei satului afectează percepția întregii așezări. Imagine din satul Lepșa, drumul de ieșire spre Soveja.

AȘA NU: Amplasarea unor construcții noi care nu respectă regimul de înălțime specific zonei, în sate tradiționale spontane, așezări de munte retrase de la drumurile principale, unde nu există o „ordine aparentă”, după reguli stricte de amplasare, reprezintă o lipsă de înțelegere a valorii peisajului rural cultural al zonei. Imagine din satul Jitia.

AȘA DA: Pentru clădirile noi de locuit amplasate în afara vetrei satului, se va urmări integrarea acestora în peisaj și utilizarea materialelor naturale, biodegradabile, păstrând specificul local.

AȘA NU: Este interzisă amplasarea de clădiri permanente de locuit care nu se încadrează în peisaj, în afara vetrei satului. Acest lucru poate avea un efect distrugător asupra peisajului. Imagine de pe drumul dintre localitățile Lepșa și Soveja.

AȘA NU: Amplasarea unei clădiri permanente/ansamblu de clădiri în afara vetrei satului și care nu aplică regulile referitoare la încadrarea în peisaj și la materialele naturale este interzisă, ea având un efect distrugător asupra peisajului. Imagine de la intrarea în satul Lepșa.

3.5. Amplasarea construcțiilor și a amenajărilor noi în vatra satului – probleme de încadrare pe lot

Pentru amplasarea construcțiilor noi pe teren, se vor studia și se vor prelua din proximitate: orientarea, distanța față de aliniament, configurarea și organizarea gospodăriilor care fac parte din fondul vechi construit al localității.

Se va avea în vedere să nu se creeze imaginea unui front compact și să nu se ocupe toată lungimea frontului construiții pe latura dinspre stradă, doar dacă acest lucru este permis prin regulamentele de urbanism.

Construcțiile noi vor păstra scara și configurarea construcțiilor tradiționale, raportându-se și la caracteristicile climatice ale zonei.

Se va avea în vedere aspectul negativ al umbririi fațadelor de către clădirile învecinate.

Volumele rezultate prin extinderea construcțiilor existente vor fi realizate astfel încât să afecteze în cât mai mică măsură clădirile din jur și să nu obtureze percepția acestora dinspre spațiul public.

Intervențiile noi vor ține cont de silueta caracteristică a așezării, percepută de pe axele majore de circulație, fără a o afecta în mod negativ prin dimensiune, cromatică, limbaj, reflexii supărătoare ale materialelor folosite.

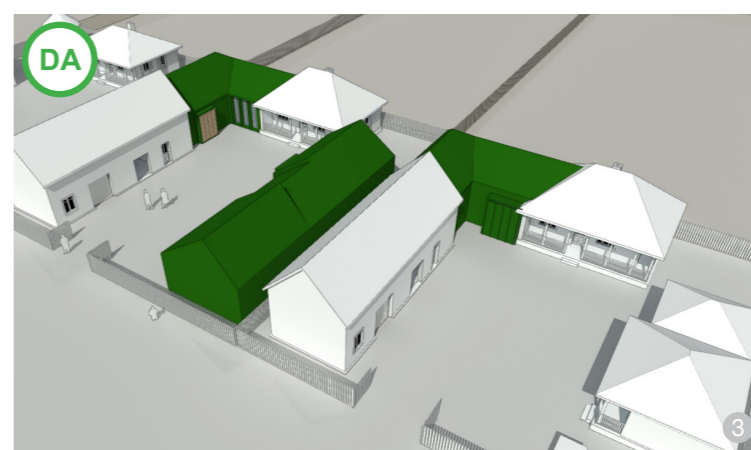
Există mai multe atitudini față de situația existentă. Acestea pot fi:

- o atitudine adaptivă: nu se modifică clădirile, intervențiile vor fi discrete, doar la interior, pentru sporirea confortului;

- respectuoasă: apar mici modificări, pentru a asigura un cadru adecvat vieții contemporane, dar se păstrează caracterul clădirilor existente;

- complementară: se refuncționalizează spațiile existente, apar mici extinderi pe orizontală, păstrându-se imaginea tradițională a gospodăriei dinspre stradă (vezi schemele de intervenții pe gospodării existente);

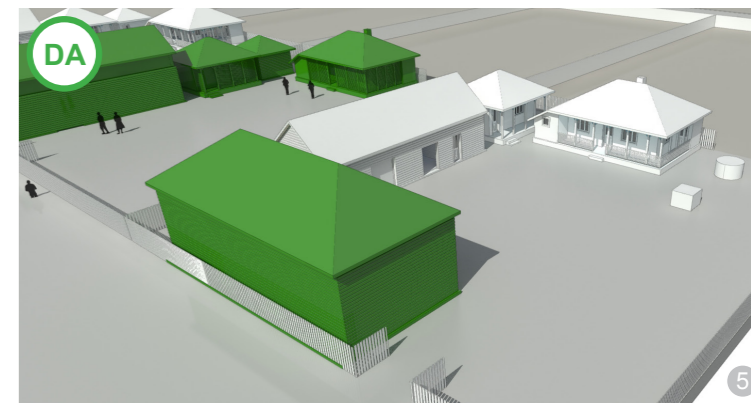
- de dezvoltare: extinderile vor fi ample, dar subordonate volumetric celor două piese majore (casa și

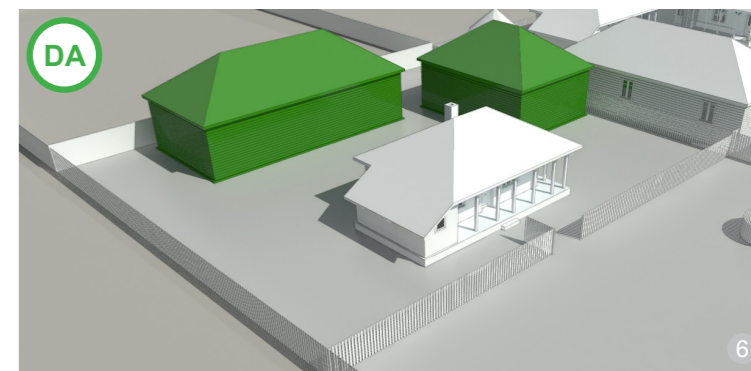
AȘA DA: Volumul în care se vor încadra clădirile noi trebuie să respecte specificul local, cel dat de vecinătăți. Imaginile 1 – 3.

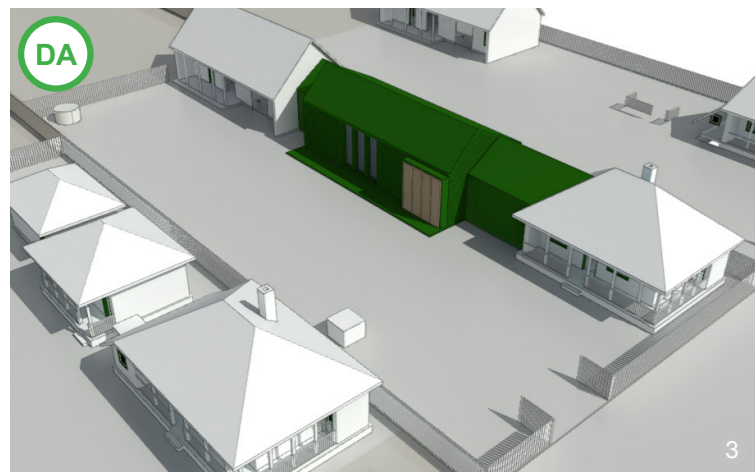
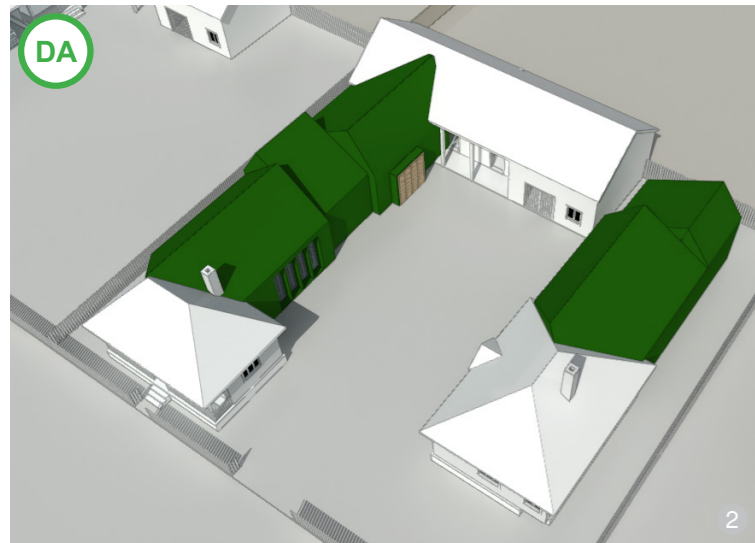
AȘA DA: Se pot construi noi spații, dar fără a modifica caracterul ansamblului. În acest caz, se poate amplasa o construcție astfel încât să se obțină o curte interioară. Se va păstra posibilitatea de acces a autoutilitarelor în grădină.

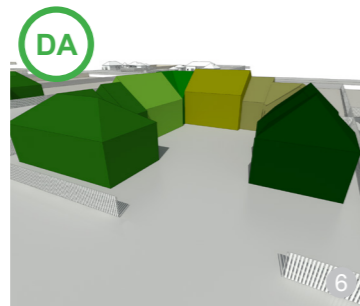
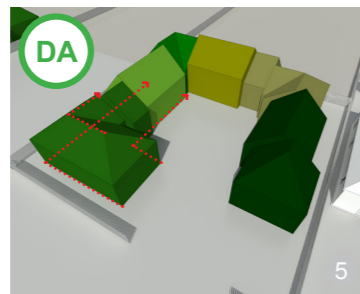
AȘA DA: Extinderile din cadrul unei gospodării trebuie să respecte pozițiile urbane existente, să se integreze în peisajul rural, fără să deranjeze percepția fondului construit existent.

AȘA DA: Intervențiile noi trebuie să respecte specificul ierarhiei volumelor. În cazul acesta, clădirea nouă este asemănătoare ca dimensiune cu casa existentă.

AȘA DA: Creșterea suprafeței construite se poate face prin unificarea clădirilor existente, cu condiția ca intervențiile noi să respecte specificul ierarhiei volumelor. Imaginile 1 – 4.

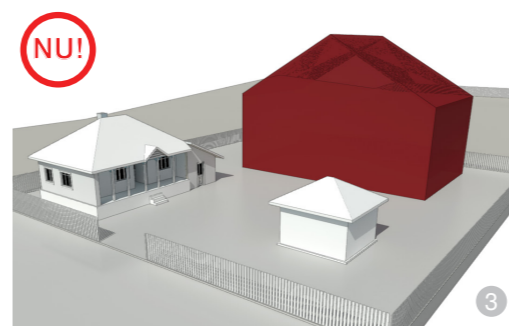
AȘA DA: Se recomandă fragmentarea volumului în corpuri permise de fluxul tehnologic sau dispunerea în sistem pavilionar.

AȘA DA: Modalități de extindere a unei construcții existente, așa cum se proceda în trecut. Aceste modele pot fi preluate cu încredere și astăzi, ele dovedindu-și viabilitatea și eficiența în timp. Imaginile 7 (Soveja), 8 (Hăulișca), 9 (Negriștești), 10 (Nereju).

AȘA NU: Se interzice amplasarea unor clădiri noi supradimensionate în raza vizuală a monumentelor istorice care constituie un obiectiv de referință în zonă. Imagine din satul Vrâncioaia: clădire care degradează imaginea bisericii de lemn Sfântul Nicolae, monument istoric.

AȘA NU: Este interzisă realizarea unei a doua case pe parcelă (în locul grajdului), cu coama acoperișului dispusă paralel cu latura scurtă.

grajdul). Intervențiile se operează cu bun-simț, pentru a nu distruge caracterul specific zonei;
- distrugătoare (AȘA NU): volumele propuse ocupă o mare parte a lotului, sufcând gospodăria tradițională.¹
În alegerea soluției, se va ține cont de adevăratele nevoi: *Există exigențe false care au de a face cu aspirații sociale și tenduri insinuate agresiv de media.*²

Principii de proiectare a clădirilor noi în intravilan:

1. Se va realiza studiul de amplasament pentru proiectele ce se vor realiza în vatra satului. Acesta va conține un plan de situație și o desfășurată a fațadelor la stradă, care să cuprindă cel puțin trei loturi vecine pe fiecare parte.

2. Se va urmări respectarea specificului local: tipologiile de

¹ Köllő Miklós, *Ghid de arhitectură pentru încălzirea în specificul local din mediul rural, zona secuime*, <https://www.oar.archi/despre-oar/ghidurile-de-arhitectura-pentru-incalzirea-in-specificul-local-din-mediul-rural>, p. 26-27.

² Tóvissi Zsolt, Bíró Z. Zoltán, Bogos Ernő, Faragó Melinda, *Modernizarea casei fărănești*, prospect Csik LEADER, 2015, apud Köllő Miklós, *Ghid de arhitectură pentru încălzirea în specificul local din mediul rural, zona secuime*, op. cit., p.27

case existente în zonă, gabaritele, materialele, culorile, împrejmuirea, vegetația, amplasarea pe lot: curtea poate fi preluată și valorificată, deoarece constituie nucleul întregului ansamblu și are caracter semipublic.

3. Folosirea de materiale, tehnici și meșteșuguri tradiționale locale acolo unde acestea și-au dovedit durabilitatea în timp și eficiența din punct de vedere energetic.

4. Se va urmări conformarea și performanța energetică ca parte integrantă a proiectării de arhitectură, conform cu noile principii de proiectare NZEB, cerință care va fi pusă în aplicare începând cu anul 2021 la toate clădirile nou construite.

5. Așezarea corectă a clădirilor noi pe teren în pantă prin respectarea curbilor de nivel și așezarea în trepte a unor corpuri mai înguste de clădire. Construcțiile „AȘA NU” extinse pe lățime, orientate perpendicular pe panta terenului, adoptă de obicei soluții radicale, cum ar fi tăierea dealului pentru a obține o suprafață plană orizontală. Acest gen de a construi, pe lângă faptul că afectează peisajul natural și stabilitatea terenului, implică și costuri mari de execuție.

Proiectele vor fi adaptate climatului

local, se vor folosi sisteme sustenabile pentru re folosirea apei drenate și echipamente ce utilizează energii regenerabile.

Se vor evita materialele care au efect negativ asupra mediului înconjurător și asupra sănătății populației.

Se va ține cont de existența gazului de tip radon și de posibilitățile de eliminare a acestuia pe care materialele naturale le oferă.

O construcție amplasată greșit modifică în rău, câteodată ireversibil, peisajul rural cultural.

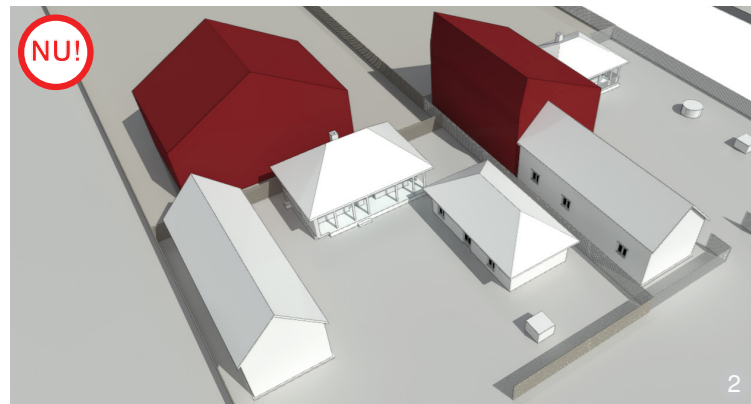
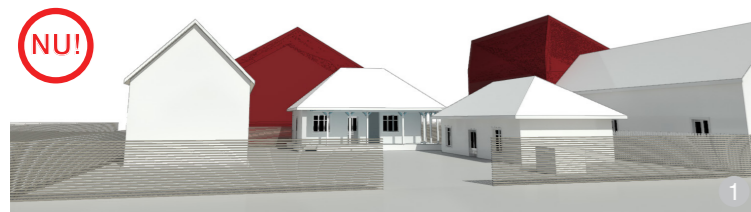
*Printr-o proiectare sensibilă, moștenirea culturală poate fi respectată, tradiția poate fi dusă mai departe, căci nu modernul este opusul tradiției, ci inutilul. Noua construcție poate fi în armonie astfel cu caracterul locului, dezvoltă valorile locului și poate constitui un exemplu de urmat.*³

Se vor evita construcțiile de tip monovolum atunci când este vorba despre o construcție nouă care necesită o suprafață construită desfășurată mare. Se recomandă fragmentarea volumului mare și distribuția spațiilor necesare în volume mai mici, așezate în sistem pavilionar.

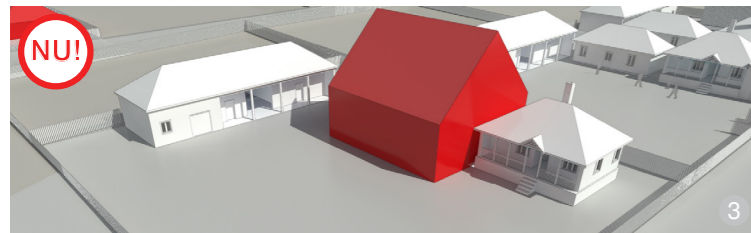
³ *Ibidem*, p. 29.

AȘA NU: Locuință nouă construită pe locul grajdului desființat, amplasată transversal pe parcelă, având coama acoperișului paralelă cu latura scurtă a casei. În vecinătatea casei vechi, s-au realizat case a căror prezență este ieșită din context. Imagini din satele: Valea Cotești (4), Căndești (5), Bolotești (6), Negriștești (7).

AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții alipite casei care depășesc ca înălțime și gabarit construcțiile inițiale.

AȘA NU: Este interzisă realizarea unei clădiri noi supradimensionate în fața sau în spatele casei tradiționale; aceasta va subordona prin gabarit construcțiile importante ale gospodăriei.

AȘA NU: Construirea unor clădiri supradimensionate în spatele unei gospodării tradiționale, pe terenul arabil aferent și pe amplasamentul fostelor construcții anexe, distruge percepția de ansamblu a acesteia. Imagine din satul Lepșa.

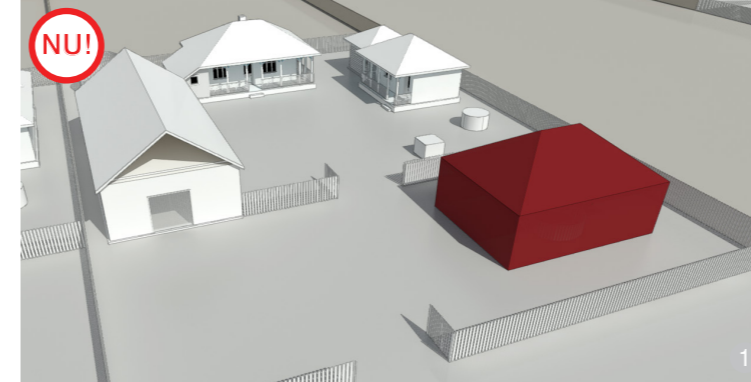
AȘA NU: Casă nouă construită în fața casei tradiționale, cu scopul de a o demola pe aceasta. Casa nouă este ieșită din context prin dimensiune, proporții, materiale. Imagine din satul Corăbița, comuna Spulber.

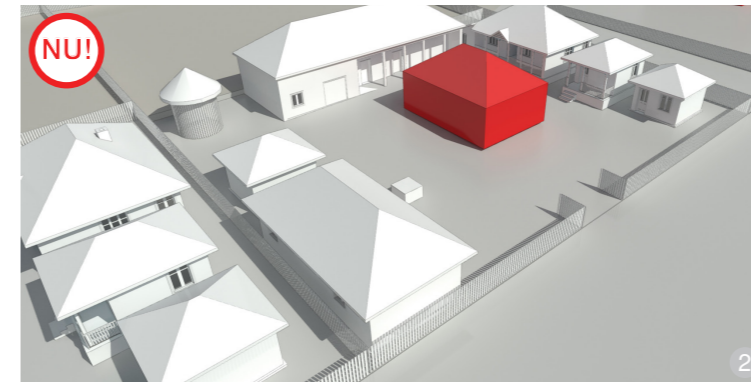
AȘA NU: Clădire publică nouă, construită după moda distructivă a nerespectării patrimoniului construit. Căsuța din dreapta imaginii găzduiește Colecția Muzeală „Colacu”, astăzi distrusă ireversibil, fiind unul din muzeele clasate de Institutul Național al Patrimoniului pe situl <http://ghidulmuzeelor.cimec.ro>.

AȘA NU: Este interzisă construirea unei clădiri supradimensionate în spatele casei vechi, urmând ca după terminarea execuției, casa veche să fie demolată; în acest mod se obține o curte în fața casei acolo unde acest lucru nu este specific. Imagini din satul Nereju.

AȘA NU: Este interzisă realizarea unor construcții care nu țin cont de aliniamentul general, de retragerile caselor existente față de stradă, deoarece afectează percepția asupra satului.

AȘA NU: Casele noi nu vor fi amplasate pe mijlocul parcelei, deoarece blochează complet folosirea normală a spațiului gospodăriei, tăind în două ograda. La toate acestea se adaugă supradimensionarea și formalismul exagerat, străin de spațiul rural. Este obligatoriu a se menține distanțe suficiente față de celelalte clădiri ale gospodăriei.

AȘA NU: Construcții noi care nu respectă aliniamentul stradal al construcțiilor existente și dispunerea specifică a construcțiilor pe teren (imagine din Nereju).

AȘA NU: Este interzisă realizarea unei noi construcții supradimensionate în raport cu construcțiile existente învecinate sau din gospodărie. Imagine din satul Negrilești.

AȘA NU: Case noi ce ies în evidență față de vecinătăți prin dimensiuni exagerate, forme, proporții și materiale nespecifice zonei. Imagini din satul Negrilești.

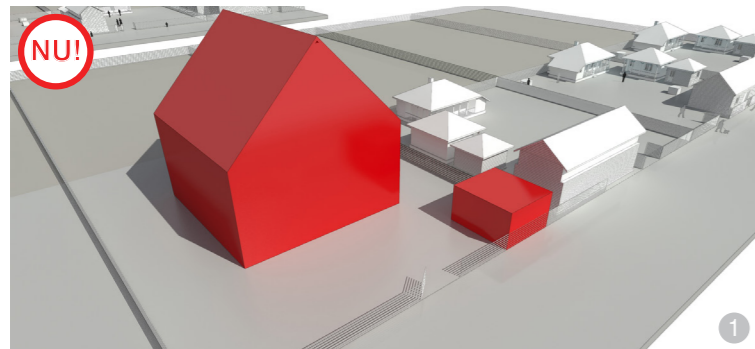

AȘA NU: Ridicarea unei case pe înălțime și nealiniată distruge ritmul stradal al construcțiilor existente și scade însoțirea (imagine din Prisaca).

AȘA NU: Casă supradimensionată care nu respectă specificul local și nici panta terenului. Imagine din satul Nereju.

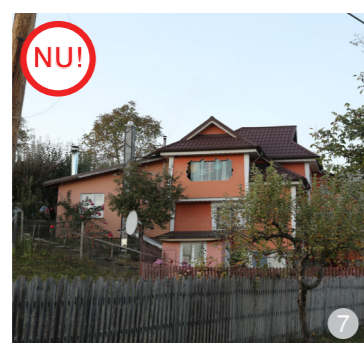
AȘA NU: Este interzisă supradimensionarea clădirilor noi și retragerile necorespunzătoare față de aliniamentul clădirilor învecinate.

AȘA NU: Construirea unor clădiri într-un stil nespecific culturii locale afectează imaginea satului românesc.

AȘA NU: Construirea clădirilor noi fără a respecta aliniamentul stradal este interzisă, precum și ieșirea din scara clădirilor specifice locului, indiferent de funcțiunea acestora. Imagini din satul Cârligele.

AȘA NU: Construirea unor clădiri supradimensionate, cu goluri de fereastră nespecifice locului și culori agresive, generează o prezență violentă în peisaj. Imagini din Carșohești-Corăbița, Lepșa, Vintileasca.

AȘA NU: Este interzisă supradimensionarea clădirilor noi față de cele care fac parte din fondul vechi construit al localităților și retragerile necorespunzătoare față de aliniamentul clădirilor învecinate. În cazul necesității realizării unei suprafețe construite mai mari, se recomandă segmentarea gabaritului în volume mai mici ierarhizate adecvat. Imagini din satele Cârligele, Păulești, Negrilești.

Recomandări care țin de calitatea utilizării spațiilor

Cultură și educație: În cazul construcțiilor pentru învățământ, se recomandă împărțirea amplasamentului în mai multe zone funcționale: zona ocupată de construcție, zona curții pentru recreație, zona terenurilor și a instalațiilor sportive și zona verde. Pentru învățământul preșcolar (grădinițe), se va asigura o suprafață minimă de teren de 22 mp/copil, iar pentru școli primare, gimnaziale, licee, școli postliceale și școli profesionale, o suprafață minimă de 20 mp/elev.

Modul de ocupare a terenului:
 - 25 % teren ocupat de construcții
 - 75 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă verde, grădină de flori) din terenul total.

Sănătate: Pentru construcțiile de creșe și creșe speciale, amplasamentul trebuie să asigure o suprafață de minimum 25 mp/copil pentru creșe și de 40 mp/copil pentru creșe speciale, grupate în mai multe zone: zona ocupată de construcții, zona ocupată de spațiile de joacă (nisip, bazin, plajă, gazon), zona administrativă și zona verde, de parc și alei.

Modul de ocupare a terenului:
 - 20 % teren ocupat de construcții
 - 80 % teren amenajat (curte pentru recreații și amenajări sportive, zonă

verde, grădină de flori) din terenul total.

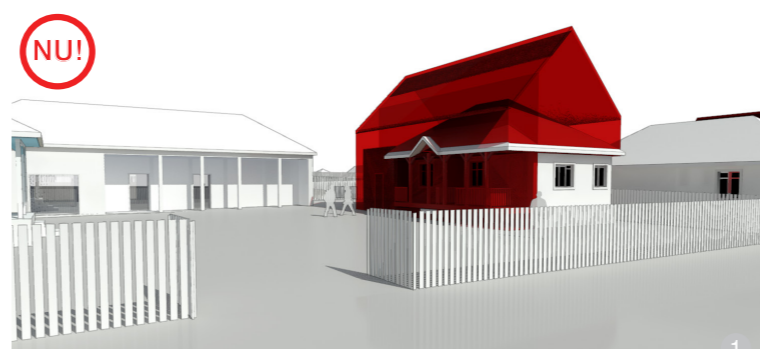
Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, saloanele, rezervele, cabinetele medicale se vor orienta spre sud, sud-est și sud-vest. Laboratoarele, serviciile tehnice medicale, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei, se vor orienta spre nord.

Construcțiile comerciale și de servicii: Se recomandă orientarea spațiilor funcționale pe lot astfel încât să se asigure însorirea spațiilor pentru public și a birourilor. Depozitele, atelierile de lucru, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei se vor orienta spre nord.

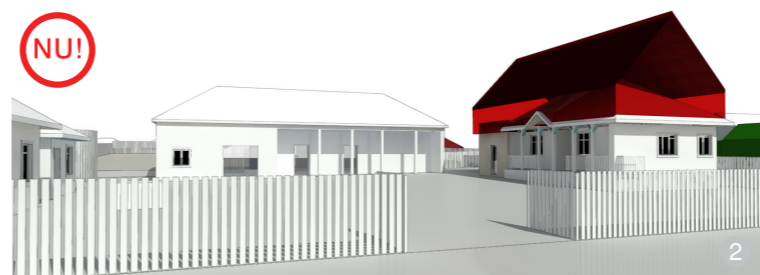
Construcțiile pentru învățământ: Pentru a asigura un grad de însorire optim și o eficiență energetică sporită, orientarea sălilor de clasă va fi către sud, sud-est, sud-vest (mai puțin recomandat). Dormitoare și spațiile de joacă din creșe, creșe speciale și centre pentru copii vor fi orientate spre sud, sud-est, sud-vest. Bibliotecile, sălile de ateliere și laboratoarele, spațiile care necesită o lumină constantă pe tot parcursul zilei, se vor orienta spre nord. Terenurile de sport se vor orienta cu latura lungă pe direcția nord-sud, cu o abatere de maximum 15 grade spre est sau spre vest.

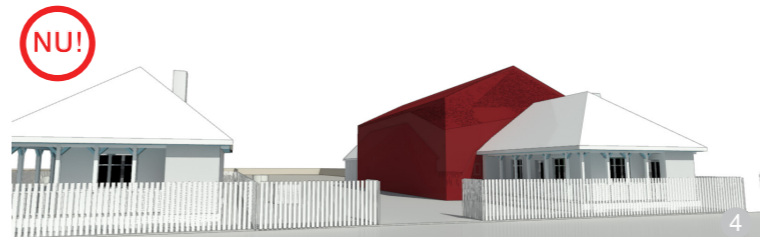
AȘA NU: Clădire nouă supradimensionată care nu ține cont de amplasarea pe parcelă specifică zonei. Imagine din satul Soveja.

AȘA NU: Închiderea prispei și chiar dublarea suprafeței construite a parterului casei nu reprezintă soluții viabile pentru extinderea suprafeței locuibile, deoarece spațiul rezultat, de tip coridor, în cazul prispei închise, anulează rolul benefic pe care prispa o are, de umbrire și protecție a fațadei de ploaie, iar dublarea suprafeței construite cu înălțarea cu încă un nivel a casei are un efect negativ asupra vecinătăților și a străzii.

AȘA NU: Este interzisă supraetajarea locuințelor tradiționale.

AȘA NU: Este interzisă extinderea locuințelor tradiționale cu corpuri dominante.

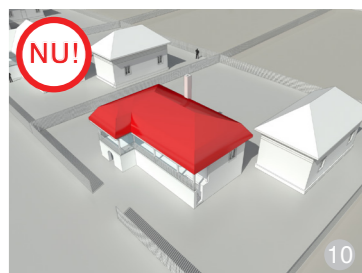
AȘA NU: Funcționalizarea podului unei case existente cu schimbarea formei acoperișului, prin obținerea timpanului peste foisorul de acces, face clădirea inițială de nerecunoscut (în imagine, casă din comuna Tulnici).

AȘA NU: Este interzisă etajarea anexelor gospodărești. Imagini din satele Poduri (6), Câmpuri (7).

AȘA NU: Dublarea suprafeței construite a parterului unei clădiri existente sau realizarea unui etaj fac clădirea inițială de nerecunoscut și influențează negativ imaginea de ansamblu a gospodăriei (în imagine, gospodărie din Soveja).

AȘA NU: Este interzisă schimbarea formei acoperișului; ruperea de pantă a acoperișurilor nu este specifică regiunii studiate și intervențiile de acest fel afectează imaginea caselor tradiționale. Exemple de forme de acoperiș nespecifice zonei, din satul Soveja (imaginile 11, 12).

4. AMENAJAREA CLĂDIRILOR EXISTENTE

AȘA DA: Amenajarea unor încăperi cu funcțiuni noi în interiorul construcțiilor existente

AȘA DA: Grajdurile care și-au pierdut funcția de depozitare se pretează foarte bine la amenajarea de spații de locuit. Alături de casele de locuit, grajdurile sunt acele construcții care contribuie cel mai mult la imaginea caracteristică a unei localități.

AȘA DA: Camere amenajate care păstrează specificul și atmosfera casei existente

AȘA DA: Adaptarea unei case existente la confortul din ziua de azi prin amenajarea unor spații cum ar fi bucătăria, baia, dormitorul, păstrând în același timp atmosfera specifică a casei

AȘA DA: Chilerul poate fi o variantă bună pentru amenajarea unei băi

AȘA DA: Pivnițele pot fi transformate foarte ușor în spații de locuit utile: crame, bucătării, băi, dormitoare, camere de zi etc. Mobilierul tradițional poate fi foarte bine combinat cu mobilierul contemporan.

AȘA DA: Mansardarea podurilor caselor și ale anexelor poate constitui o modalitate eficientă de a câștiga spațiu de locuit.

AȘA DA: Amenajare „modernă”, prin transformarea unui pod de casă tradițională într-o mansardă locuibilă.

Reabilitarea construcțiilor tradiționale existente se poate face prin:

A. Adaptarea și refuncționalizarea gospodăriei vechi:

- se păstrează modul de ocupare a lotului și forma exterioară a clădirilor;
- se realizează intervenții minore care să mărească gradul de confort, de exemplu: subcompartimentări, mansardarea podului (cu utilizarea de ferestre de mansardă care să nu agreseze imaginea acoperișului, fără balcoane), refuncționalizarea grajurilor ca locuințe sau alte funcțiuni.

B. Dezvoltarea și extinderea gospodăriei vechi:

- prin adăugarea de corpuri noi de clădire (legarea casei de grajd, extinderea pe latura nordică a clădirii vechi etc.), cu spații de servire (băi, cămară, spații pentru depozitari) sau chiar închiderea pe trei laturi a lotului (dacă specificul zonei permite acest lucru).

Se pot folosi articulații de tip prispă; condiția obligatorie este ca volumele noi să nu depășească scara clădirii de locuit inițiale (să nu depășească streșina veche și să păstreze la stradă o lățime specifică zonei).

Se urmărește:

- protejarea peisajului cultural al așezărilor rurale;
- valorificarea oportunităților zonei: sursele de materiale de construcții locale și/sau meșteri locali, identificate și documentate „in situ”;
- protejarea vegetației existente;
- respectarea scării umane a construcțiilor și a caracterului specific rural (dimensiuni modeste, ritmicitatea frontului stradal, suprafețe decorate cu atenție, care îți atrag privirea într-un mod plăcut, limite transparente, care permit comunicarea vizuală a curților cu ulița etc.);
- adaptarea construcțiilor la climatul local pentru eficientizarea consumului energetic (folosirea materialelor naturale, ale căror durabilitate și eficiență energetică au fost testate și dovedite în timp, proporționarea corectă a golurilor și protejarea fațadelor folosind elemente tradiționale dovedite a fi eficiente: sreașină, târnaț, chiler, obloane pentru ferestre etc.).

DA

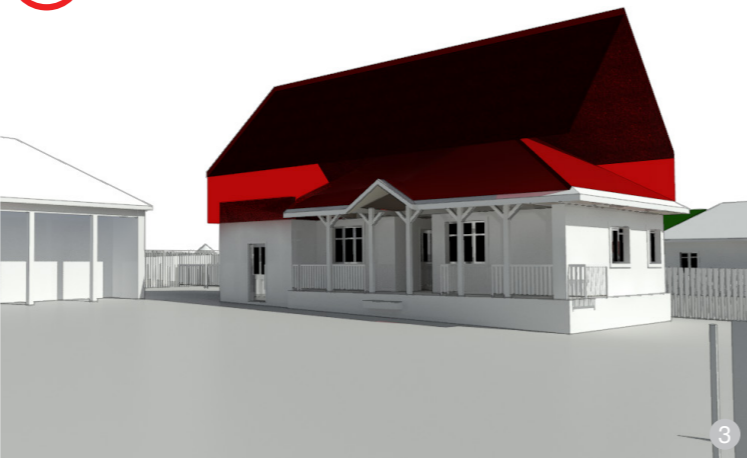

AȘA DA: Anexele din prelungirea casei pot fi extinse și înălțate, cu condiția să nu depășească înălțimea coamei acoperișului acesteia, fiind soluția cel mai ușor de executat și cu cele mai puține probleme constructive și de întreținere pe termen mediu și lung.

AȘA DA: Intervenția nouă respectă ierarhia volumelor.

NU!

AȘA NU: Se interzice extinderea pe verticală a casei tradiționale cu valoare istorică. Aceasta ar atrage după sine nu doar modificarea proporțiilor, urâtind-o, ci și complicarea sistemelor constructive noi de la nivelul acoperișului.

AȘA NU: Supradimensionarea pe verticală a clădirii noi, construită în prelungirea casei pe locul anexelor, inversează imaginea de ansamblu a gospodăriei, cu efect nociv pentru specificul local.

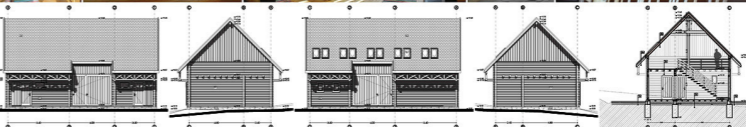
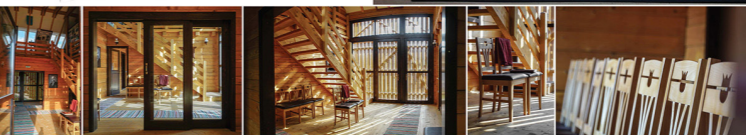
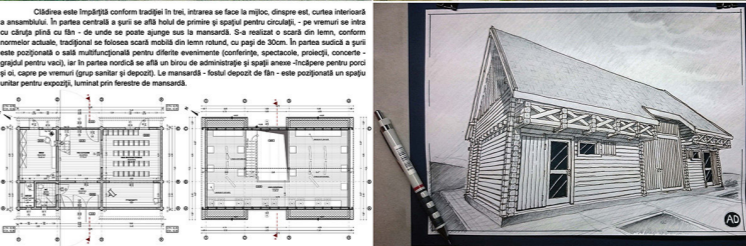
Reabilitarea construcțiilor anexe existente:

În ziua de astăzi observăm că oamenii se preocupă din ce în ce mai puțin cu agricultura și creșterea animalelor. Ca urmare, tot mai multe grajduri dispar pentru a face loc unor case noi de locuit. Se recomandă, deoarece multe dintre aceste construcții au o valoare ambientală inestimabilă, restaurarea/ reabilitarea/ valorificarea și transformarea acestora în locuințe sau alte tipuri de spații necesare gospodăriei.

DA

titlu lucrare | RECONSTRUIRE ȘURĂ TRADIȚIONALĂ PENTRU PROMOVAREA MOȘTENIRII CULTURALE ÎN COMUNA LUPENI

autorii | arh. MAGYARI ISTVÁN, arh. KOVÁCS-MAGYARI ZSUZSA - S.C. URBAN DESIGN S.R.L. Odoheiu Secuiesc
colaboranți | constructor: S.C. KORONAI ARHITEKTIKA S.R.L.
specialități | structură: ing. MAGYARI ISTVÁN, ing. KERESTÉLY ZSOLT; instalații: ing. ISZLAY ÉVA
beneficiar | ASOCIAȚIA CULTURALĂ TÁRSASÁGOK PÉNY HADNAGY JÓLÁN
amplasament | comuna Lupeni, nr. 392, județul Harghita;
an realizare | 2015-2017
aria construită | 178 mp

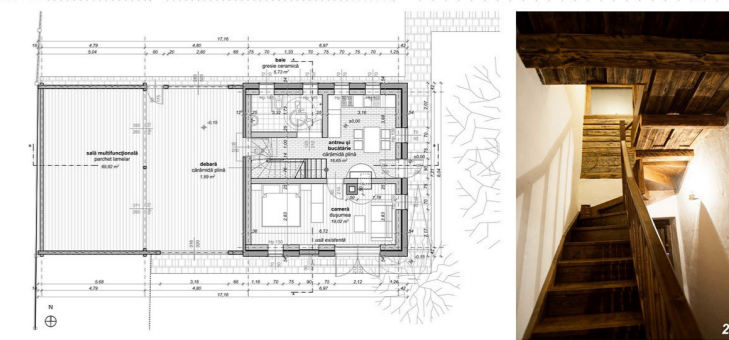
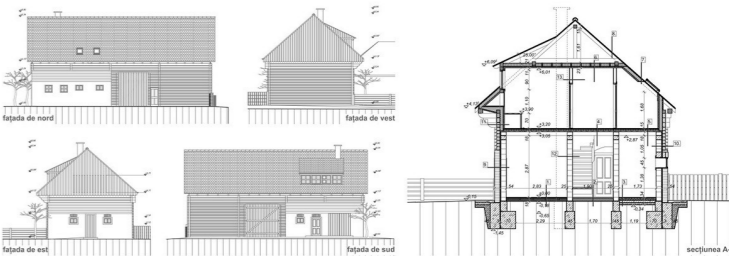
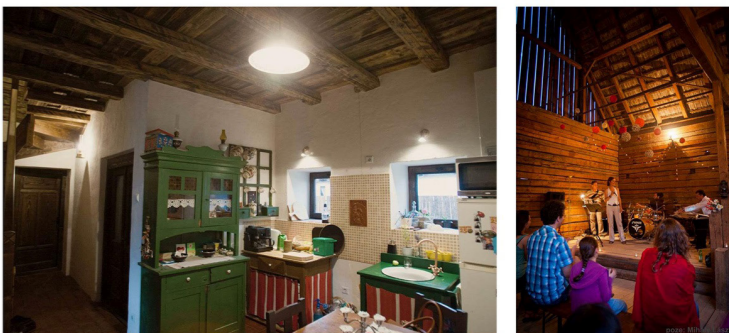

AȘA DA: Exemple de proiecte care și-au propus reabilitarea/ reconversia unor șuri existente, prin păstrarea imaginii specifice exterioare și reorganizarea interioară a spațiilor pentru a primi funcțiuni noi. În imaginile 1 și 2 - proiecte din zona "seculime", prezentate în cadrul concursului Arhitectura.6, eveniment organizat de Filiala Teritorială OAR Mureș în parteneriat cu Filiala Teritorială OAR Brașov-Covasna-Harghita și Filiala Teritorială OAR Sibiu-Vâlcea, finanțat din Timbrul Arhitecturii.

DA

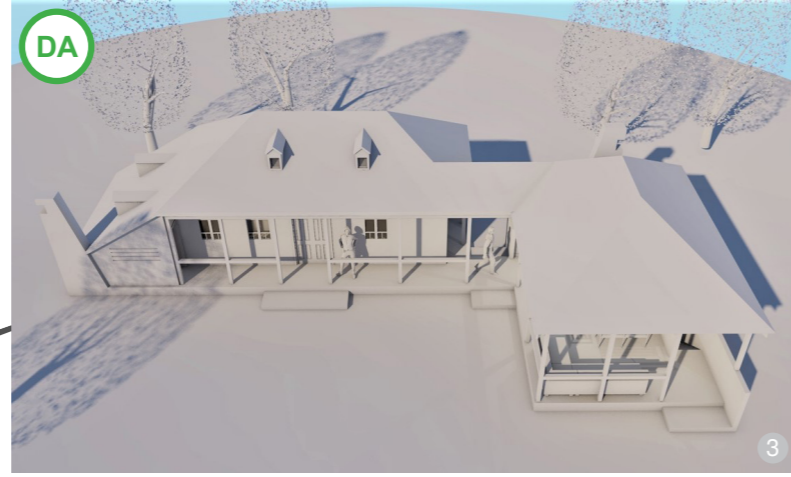
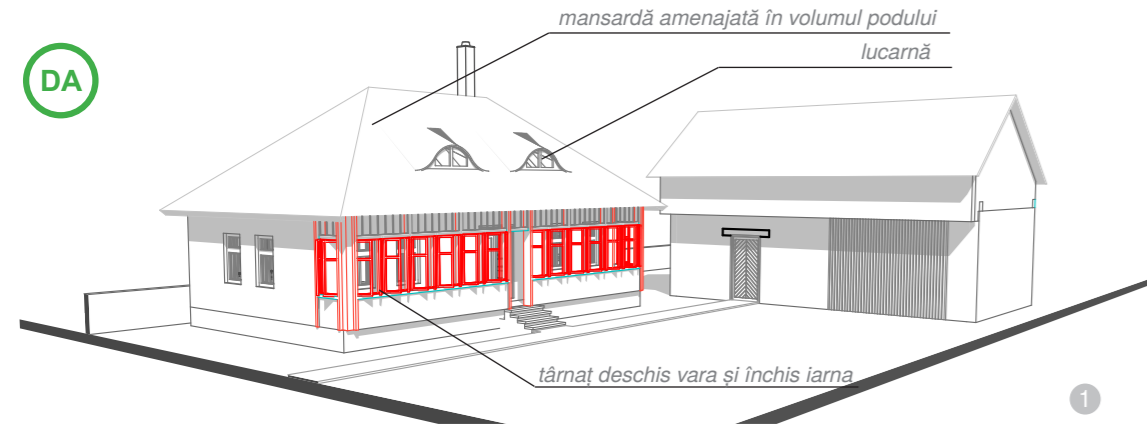
titlu lucrare | Șură revitalizată

autorii | Exterius Gyula
colaboranți | Márton Vera
specialități | Márton Sándor, Kalkacs Csaba
beneficiar | Prognosis-Herak Company S.R.L.
amplasament | Pălașeni-Ciuc, satul Dehida, nr. 198
an realizare | 2014
aria destulată | 200 mp

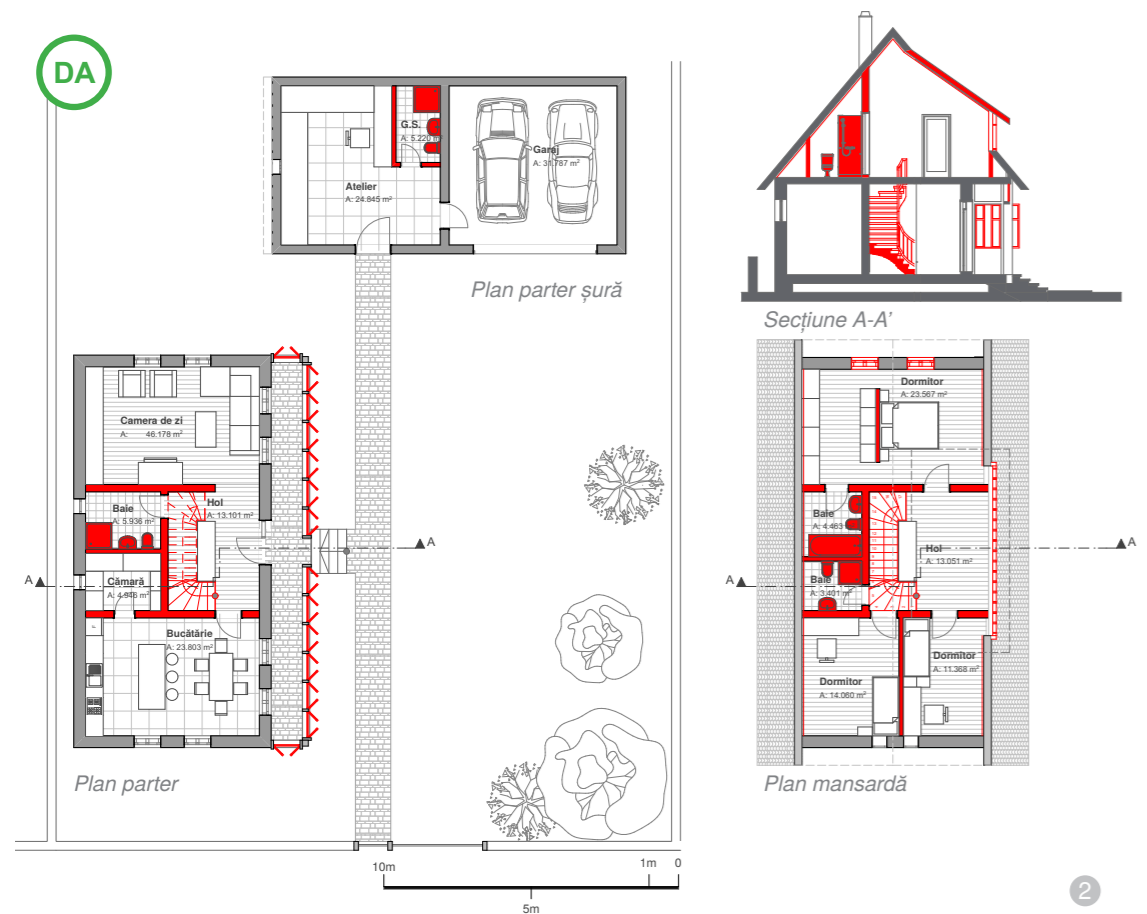

AȘA DA: Intervenție „modernă” într-un interior tradițional de casă și șură, cu transformarea șurii în garaj și un mic atelier.

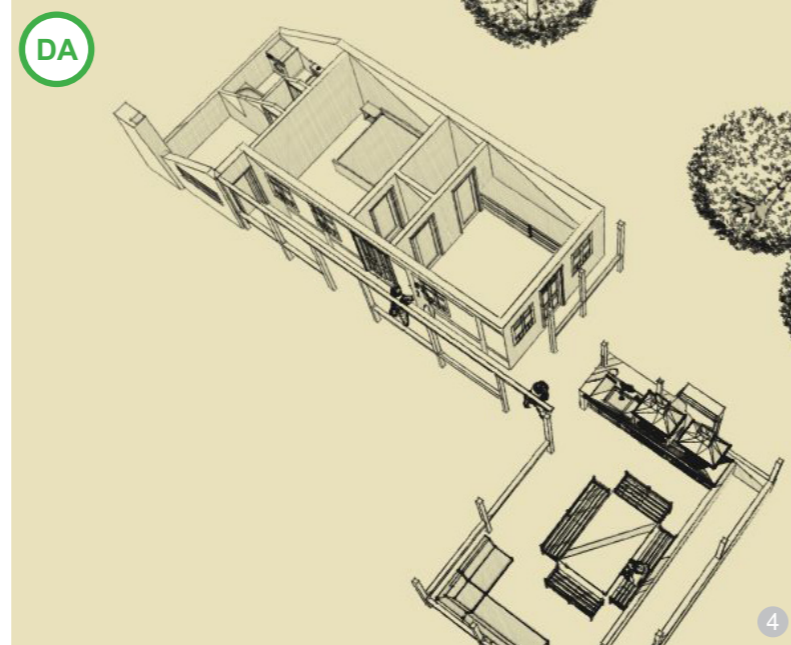
DA

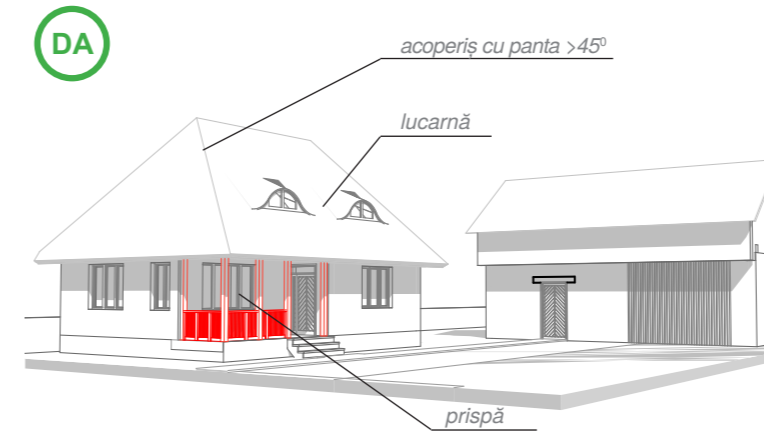
DA

AȘA DA: Extinderea și amenajarea unei case bătrânești: amenajarea unei băi în spațiul chilerului și adăugarea unui corp nou de clădire care va avea funcțiunea de bucătărie.

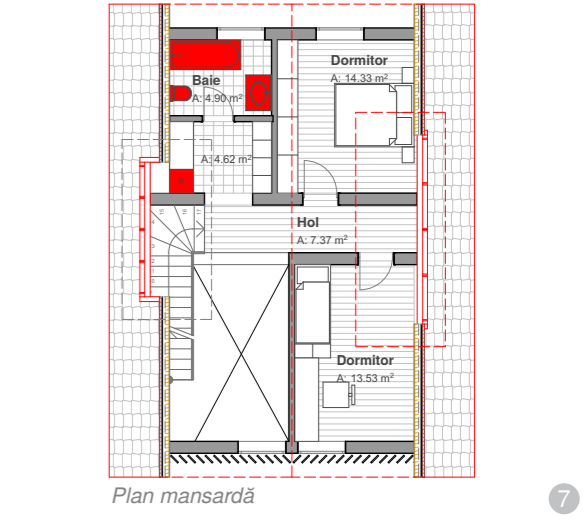
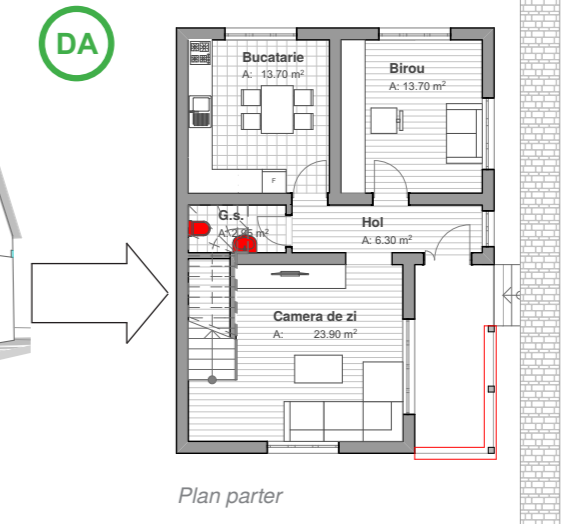
Posibilități de transformare a „casei-tip” din anii '60, care nu mai are calitățile bioclimatice ale casei cu prispă și care nu mai folosește spațiul acoperișului decât pentru depozitare (podul).

AȘA DA: „Casa-tip” poate fi transformată astfel încât să corespundă nevoilor zilei de azi, prin intervenții inteligente, respectând specificul local. Prin mărirea pantei acoperișului, se poate obține un spațiu locuibil în mansardă, iar prin adăugarea unei lucarne, se poate obține necesarul de lumină și ventilare în spațiul respectiv, precum și spațiul necesar construirii unei scări de acces.

AȘA NU: Tendința vizibilă de revenire la soluția cu prispă a dus la apariția unor copertine improvizate în zona intrării sau la adoptarea unei soluții ineficiente și inestetice de realizare a mansardării și a acoperirii zonei de intrare.

5. ELEMENTELE DE CONSTRUCȚIE

În prezent, materialele moderne de proastă calitate și efectele modernizării prost înțelese au un efect negativ asupra mediului și asupra ambianței rurale. Spre exemplu:

- tencuielile interioare și exterioare, realizate tradițional pe rețea de șipci de lemn și mortare pe bază de nisip și var stins, au fost înlocuite cu tencuieli uscate: plăcile de gips-carton, utilizate la exterior și interior;
- pardoselile din lemn natural (de tip dușumea, parchet din lemn etc.) au fost înlocuite cu parchet laminat, care este un material de sinteză, neecologic și impermeabil la vapori;
- finisajele exterioare și interioare pe bază de var natural ale pereților și tavanelor au fost înlocuite aproape în totalitate cu materiale de sinteză de tipul vopselelor lavabile sau pe bază de ulei, pierzându-se o sursă importantă de sănătate pentru locatari, finisajele realizate cu var natural având efect bactericid, de combatere a efectelor de acumulare a apei în pereți, regulator de umiditate și de combatere a mușcăiurilor;
- izolațiile termice realizate la tavane, poduri, pardoseli cu materiale tradiționale, ecologice, au fost înlocuite cu materiale de sinteză sau cu compuși de sinteză, eficienți din punct de vedere termic, dar care nu mai au calitatea de a asigura condiții de viață sănătoasă. La casele existente, cu pereții din bărne de lemn, se utilizează frecvent, în ultima vreme, ca material de izolație termică, polistirenul expandat, care alterează calitățile ecodurabile ale construcției.¹

Caracteristicile definitorii complexe, fizico-chimice, relevante pentru utilizarea în construcții a materialelor naturale din România

Materialele naturale, fie de natură minerală (anorganice), fie organică (de origine vegetală sau animală), au caracteristici comune deosebit de importante, care le fac net superioare,

¹ Dr. ing. C. Miron, *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă*, INCD URBAN INCERC Iași, p. 53-55, <http://documents.tips/documents/neconventionale.html>.

din punct de vedere ecologic și al durabilității, materialelor de sinteză folosite la izolații.

Astfel, materialele naturale, provenind și formându-se în mediul natural, sunt deosebit de rezistente la acțiunea radiației solare și în special a componentelor UVA și UVB, care produc degradări rapide oricărui material de sinteză (PVC, polistiren, poliuretane, rășini de aglomerare, compuși ai varurilor și ai vopselelor sintetice etc.).

La fel, materialele naturale au o mai bună durabilitate și comportare sub acțiunea factorilor climatici ciclici, temperatură, umiditate, gelivitate, sau a acțiunilor rezultate din seism, incendiu, accidente climatice.² După cum au spus și cei de la INCERC Iași, este imperios necesar ca specialiștii și autoritățile locale:

- să transmită aceste informații comunităților locale și să le îndrume în timp util, pentru a valorifica cât mai bine oportunitatea de a avea o locuință sau o clădire sănătoasă și trainică, cu costuri/lucrări de întreținere reduse;
- să susțină necesitatea de a renunța la materialele absolut nesănătoase, promovate pe piață în mod agresiv, și de a folosi tehnicile și materialele locale, naturale/sănătoase, trainice și ieftine pe care le au la îndemână;
- să însușească comunităților convingerea că tehnicile și materialele locale care și-au dovedit durabilitatea în timp sunt mult mai valoroase și mai sănătoase pe termen lung. Utilizarea unor materiale de construcție artificiale și profund nesănătoase atrage după sine numai consecințe negative în timp, chiar dacă prin o soluție mai ușoară pe moment.
- să promoveze, la nivelul propriilor construcții, varul stins (hidraulic) în locul finisajelor lavabile, lemnul prelucrat superior în locul plasticului și multe alte materiale naturale în locul celor de sinteză.

² Ibidem.

AȘA DA: Casă cu structură de lemn și pereți din amestec de cânepă cu var stins (hidraulic); denumirea materialului este Hempcrete.

AȘA DA: Tehnici moderne de cofrare pentru pereți din pământ (img. 2). Încercări distructive pe elemente-test (combinație în proporția corectă, la umiditatea corectă, de argilă cu nisip, praf și pietriș), într-o cercetare cu INCERC Timișoara (img. 3).

Material local	Componenta calității vieții care este resimțită pozitiv datorită utilizării materialului
Piatra	Stabilitate termică, izolare acustică
Agregatele naturale	Stabilitate termică, izolare acustică
Argila	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică
Varul natural stins (hidraulic)	Purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția CO ₂
Lemnul de foioase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Lemnul de rășinoase	Stabilitate termică, regulator de umiditate
Fibrele de lemn, fibrele celulozice	Confort termic, regulator de umiditate
Baloții de paie, deșeurile vegetale	Confort termic, regulator de umiditate
Cânepa	Confort termic, regulator de umiditate
Stuful	Confort termic, regulator de umiditate
Lâna de oaie	Confort termic, regulator de umiditate
Vata bazaltică	Confort termic, siguranță la foc, izolare acustică
Amestecurile de cânepă, lână și var	Confort termic, regulator de umiditate, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția de CO ₂ , izolare acustică
Amestecurile de paie, fibre lemnoase, fibre de lână, cânepă, cu argilă (chirpici), var stins pastă	Confort higrotermic, regulator de umiditate a aerului, stabilitate termică, izolare acustică, siguranță la foc, purificare și dezinfectare a aerului, efect bactericid, depoluare prin absorbția de CO ₂

AȘA DA: Casă cu structură din panouri de lemn lamelar incleiat; denumirea materialului este CLT (Cross-laminated timber).

AȘA DA: Casă cu structură din lemn și pereți din baloți de paie sau pereți din blocuri de argilă amestecată cu paie.

5.1. ACOPERIȘUL

Analiza și recomandările privitoare la acoperiș se referă la următoarele componente ale sale: formă și volumetrie, șarpantă (tipuri de structură, materiale utilizate și tratamente), învelitoare (materiale utilizate și culori), marcarea posibilelor probleme ce pot apărea la comportarea în timp.

Toate materialele care alcătuiesc acoperișul au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în timpul execuției îi pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

Recomandările se grupează în trei categorii:

- Construcții cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar**
- Construcții cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum**
- Intervenții pe construcții existente (gabariți mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)**

5.1.1. Specificul local

În trecut, acoperișurile aveau forme simple, economice și eficiente. Acoperișul vechi vrâncenesc este un volum masiv, compact, fără coșuri care să-l străpungă. Rotunjit ușor la colțuri, fie că este de draniță sau șindrilă, în general, acoperișul are o coamă scurtă, marcată de țepe ascuțite („țepușele”, întâlnite numai în satele de pe valea Vizăuțului: Găuri, Piscu-Radului), ce ies prin învelitoarea de șindrilă, și de „ciocărlani” (ultimul rând de sus al șindriței), tăiați în forme geometrice. Frumusețea încheieturilor de la colțurile casei ating simplitatea obiectelor sculpturale moderne, fiecare detaliu putând fi tratat ca atare.¹

¹ Constantinescu, Gh., *Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrancei*, în Vrancea.

Acoperiș în patru ape cu chiler și învelitoare din șindrilă: imagine din satul Vidra

Formele specifice acoperișurilor din Vrancea și Ținutul Putnei erau în două ape (mai rar la case, dar în special la grajduri) sau în patru ape, cu pantă mică în zona de câmpie și deal („în funcție de lățimea casei; a patra parte din lățime, la tablă, a treia parte din lățime, la țigla” – zona Bordeasca, de exemplu²) și pantă repede în zona de deal și de munte, raportul dintre acoperiș și pereți fiind deseori de 2/1 și lățimea strefșinilor ce adăpostesc și prisma casei atingând uneori 0,80 m lățime (ca de exemplu în zonele Câmpuri, Vizantea, Bârsești, Străoane, Nereju, Dumitrești, Cotești).

În volumetria acoperișului, în spatele casei, dar uneori chiar și sub una sau amândouă apele laterale ale acoperișului, este specifică o prelungire care poartă denumirea de „chiler” (folosit ca depozitare sau chiar pentru locuire). Foisorul: Destul de rar întâlnit în arhitectura caselor vrâncene de la sfârșitul secolului al XIX-lea – exemplul cel mai elocvent pentru această perioadă îl oferă casele din Năruja transferate la Muzeul Satului din București și Muzeul Satului Vrâncan din Crângul Petrești –, foisorul apare mai ales la locuințele cu plan evoluat construite în primul deceniu al secolului XX.³

Materialele utilizate în mod tradițional pentru învelitoare sunt: paie de grâu, ovăz (Cotești, Nereju, Văleni, Dumitrești), trestia (Străoane, Suraia, Bordeasca, Corbița: „Cine învelea cu trestie era om cu dare de mână”⁴), rar tulpini de porumb, dar cel mai întâlnit în Vrancea, datorită resurselor existente, este lemnul (de brad și stejar) din care se produce, în funcție de dimensiunile de prelucrare, șindrilă sau draniță („dulăpași”). Lungimile întâlnite sunt între 30 – 40 cm șindrila și 60 – 70 cm dranița. Lățimile variază în funcție de zonă, între 6 – 12 cm șindrila și 10 – 15 cm dranița.⁵ „Căprioareala” și apoi „învelitul” casei erau operații deosebit de dificile, deoarece fierul fiind scump, cuiele folosite se confecționau din lemn de tisă, bătute apoi în găuri făcute cu sfredelul.⁶ În prezent, montajul se realizează cu cuie obținute industrial, din sârmă.

Șindrila este fasonată „în floare” și „în solzi de pește” și se montează în 3 – 4 rânduri (Dumitrești, Străoane)⁷; de la 4 în sus până la 8 rânduri (Bâtcari, comuna Nistorești); 5 – 6 rânduri „solzit” (Cotești); 6 rânduri (Vizantea)⁸.

Studii și comunicări, IV, 1981, www.cimec.ro, p. 281.

² Ciobănel, A., Drogeanu, P. (coord.), op. cit., p. 321.

³ Cherciu, I., *Arta populară din Țara Vrancei*, Editura Enciclopedică, București, 2004, p. 29.

⁴ Ciobănel, A., Drogeanu, P. (coord.), op. cit., p. 323.

⁵ Ibidem, p. 325.

⁶ Cherciu, I., *Arhitectura tradițională din Țara Vrancei. Casa țărănească*, în Revista muzeelor și monumentelor. Monumente istorice și de artă, Anul XIII, nr. 2, 1982, p. 73.

⁷ Constantinescu, Gh., *Aspecte istorice și etnografice din comuna Dumitrești*, op. cit., p. 308.

⁸ Ciobănel, A., Drogeanu, P. (ed.), op. cit., p. 326.

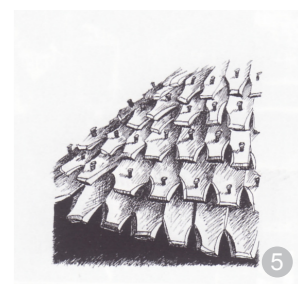
Acoperiș în patru ape cu foisor situat în centrul casei și învelitoare din șindrilă: imagine din satul Năruja

Acoperiș în patru ape cu învelitoare din șită. Acest tip de acoperiș se găsește pe tot cuprinsul zonei studiate, preponderent în cazul locuințelor. Imagine din satul Vrâncioaia.

Cucuvea - Negriștești

Prinderea șindriței cu cuie din tisă

În evoluția modului de construcție (materiale și tehnici) a acoperișului caselor, de un real folos este studierea construcțiilor anexe sau a unor adăposturi temporare. Bradul și molidul, sub forma scândurilor cioplite, a draniței și a șindrilei, reflectă tot atâtea stadii ale nivelului tehnic al epocii în care acestea s-au folosit.⁹

Alte tipuri de învelitori: țigla nu s-a impus în Vrancea, deoarece nu existau structurile manufacturiere producătoare de țiglă¹⁰ (era adusă din Transilvania sau Banat), și, după 1950 – 1960, când în gospodăriile țărănești devine acceptat acoperișul de tablă sau „eternită”, în Țara Vrancei se păstrează cel din șindrilă, tabla putând fi afectată în timp de rugină, din cauza aportului pluvial mai ridicat decât în zonele de câmpie. Iată ce scria magistrul geografilor, Simion Mehedinți, despre acest tip de acoperiș: „E drept însă că în timpurile din urmă, au început și la câmp a se face case din cărămidă, ca la oraș, învelite cu tînchea. Cu privire la foc, ele sunt bune că nu se aprind repede, dar în lunile de vară, podul lor e ca un cuptor, iar în lunile de iarnă, vântul rece străbate repede un astfel de acoperiș. (Plugarii isteți îl numesc „acoperișul lui Păcală”, fiindcă dogorește vara și ține de frig iarna)”¹¹.

Șarpanta este realizată lemn și se compune din: „cosorobi”, pe care se sprijină căpriorii, uniți la partea superioară printr-un element constructiv numit „samar” (grinda de coamă). Căpriorii formează baza de susținere a leșurilor peste care se fixează șindrița(șița).¹²

O mențiune specială trebuie făcută modului de construire a fruntarului casei. Procedul folosirii cosoroabelor duble (grinzile longitudinale ale prispei și pereților laterali), care susțin acoperișul, duce la obținerea de efecte artistice remarcabile prin combinarea unor tehnici diferite de împodobire a lemnului (în special a ciopliturii și a creștăturii)¹³.

Un element de construcție la casele vechi este „coarda” casei, care are rolul de a-i da mai multă trănicie.

⁹ Cherciu, I., Arhitectura tradițională din Țara Vrancei. Casa țărănească, op. cit., p. 73.

¹⁰ Damian, N., Țara Vrancei, studiu de geografie culturală, p. 164.

¹¹ Damian, N., op. cit., p. 164.

¹² Constantinescu, Gh., Aspecte istorice și etnografice din comuna Dumitrești, op. cit., p. 308.

¹³ Cherciu, I., Arhitectura tradițională din Țara Vrancei - Casa țărănească, op. cit., p. 67-73.

Corzile casei depășesc cosoroabele și susțin „podul”. Tot aici se fixează „popii” pe care se așază „calul” și căpriorii, o parte fixați în „cal”, iar alții în „contrafișă”.¹⁴

Pe latura dinspre curte a acoperișului se găsește „cucuveaua” pentru iluminat și aerisit în pod, iar pe coamă erau paziile, având rol funcțional și ornamental.

Acoperișul caselor vechi nu era folosit ca spațiu locuibil, de aceea, lucarnele nu sunt specifice zonei.

¹⁴ Constantinescu, Gh., Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrancei, op. cit., p. 281.

Școala din Vidra

Nereju, jud. Vrancea, perioada interbelică. Foto I. Berman, din H. H. Stahl, „Nerej. Un village d'une région archaïque de la Roumanie”, vol. II.

Acoperiș în două ape. Imagine din satul Păulești.

Acoperiș în patru ape cu învelitoare din țiglă trasă, tip de învelitoare întâlnit mai puțin la casele din Vrancea. Imagine din satul Nistorești

Acoperiș în patru ape cu foișor situat în lateral. Imagine din satul Vizantea, Livezi.

Acoperiș cu pantă mică din zona Jariștea.

5.1.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), dispuse în sistem pavilionar

Forma și volumetria

Acoperișurile caselor vechi au forme simple din punct de vedere constructiv și rezolvări constructive simple ale detaliilor învelitorii. Acest lucru a permis, de-a lungul timpului, o eficiență atât din punctul de vedere al construirii lor, cât și al rezistenței în timp, datorată evitării prin simplificare a îmbinărilor, a acumulării zăpezii și a infiltrațiilor apei. Acoperișurile construcțiilor noi, în schimb, preiau forme din alte zone climatice (urbane românești sau, în ultima vreme, din ce în ce mai mult din străinătate). Aceste forme impun, din păcate, învelitori din materiale care nu sunt specifice zonei și care necesită prelucrări speciale, mecanizate, în cele din urmă pierzându-se frumusețea simplității detaliilor și coerența formelor

acoperișurilor vechi.¹

În cazul construcțiilor noi, se recomandă să se păstreze specificul local prin preluarea volumetriilor existente în zonă. Acoperișul va fi cât mai simplu și va respecta, pe cât posibil, specificul local: în patru ape sau în două ape pentru construcțiile anexe sau extinderi, cu streșinile și coamele orizontale.

Se recomandă o analiză atentă a contextului în care se integrează construcția nouă și o raportare la acesta. Soluția de acoperiș aleasă va fi justificată în proiect prin prezentarea unui studiu despre specificul local. Recomandările nu exclud rezolvări moderne ale acoperișurilor, cu condiția ca ele să aibă o valoare estetică ridicată și o imagine care să se integreze în context.²

¹ Köllő Miklós, op. cit., p. 43

² Köllő Miklós, op. cit., p. 44

- Casă bătrânească din Paltin

Panta specifică acoperișurilor construcțiilor din zona studiată are, în general, între 35° și 50°. La câmpie, panta este mai mică, de 35°. Inclinația acoperișului este unul dintre elementele definitorii pentru specificul local.

ASA DA: Construcție nouă cu gabarit mare dispusă în sistem pavilionar, al cărei acoperiș se încadrează ca formă și gabarit în specificul local (Casa Tisaru, Lepșa).

mică, de minimum 2 %, cu condiția ca învelitoarea să fie din strat vegetal format din ierburii și plante locale, acolo unde sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj și relieful o permite: volume mari, (semi)îngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrarea în peisaj pot avea un acoperiș-grădina. În acest caz, se permite utilizarea membranelor din PVC sau a celor bituminoase în alcătuirea învelitorii. Pentru proiectarea și execuția acoperișurilor verzi, atât la clădirile noi, cât și la cele existente se va ține cont de reglementările tehnice din normativul GP 120-2013.

În funcție de tipul de învelitoare, pantele recomandate sunt:

- pentru țigla ceramică: între 30° și 40°, uzual în zonă; în principiu, panta învelitorii este caracteristică pentru fiecare tip de țiglă și depinde de modul de fixare și lungimea suprapunerilor țiglelor.

- pentru șifă sau șindrilă montată în două straturi, panta minimă recomandată este de 30°, cea uzuală în zonă fiind între 35° și 45°/50°. Montajul se poate face până la verticală, pentru protecția la exterior a pereților. Șifă se poate așeza în până la 3 – 5 straturi, la o pantă minimă de 27°.

- pentru paie sau stuf, panta minimă va fi de 50° (100 %), ținând cont de specificul local.

Se pot realiza balcoane sau terase la nivelul acoperișului, cu condiția ca acestea să nu fie vizibile din stradă sau dintr-un punct important de perspectivă. Acestea trebuie să se integreze peisagistic și volumetric în ansamblul gospodăriei.

Funcțional, este ideal ca planul acoperișului/învelitorii să fie liber, fără (sau cu cât mai puține) elemente de penetrare în planul său³.

Decorațiile, dacă este cazul, se vor prelua, dar într-o formă simplificată, păstrând specificul local. Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice.

Atenție! Propunerile volumetrice și de decor ale acoperișului, realizate din dorința de a respecta specificul, dar folosite greșit în context, pot deraja în zona de kitsch sau ridicol.

³ Normativ privind proiectarea, execuția și exploatarea învelitorilor acoperișurilor în pantă la clădiri, indicativ NP-069-02.

ASA DA: Construcție nouă: forma, pantele și materialul învelitorii acoperișului respectă specificul local.

AȘA DA: Construcție cu acoperiș-grădină, situată în afara vetei satului. Aceasta este o bună soluție de integrare a casei în peisaj. Poate fi vorba de o casă de vacanță/weekend, depindește etc.

AȘA DA: Construcție nouă al cărei acoperiș acoperit cu șită are o formă simplă, pantă specifică zonelor de câmpie și streșini largi, care protejează zona accesului.

AȘA DA: Exemplu de utilizare a unor materiale compatibile la învelitoare: alăturarea unui acoperiș vegetal/verde celui acoperit cu șindrilă.

AȘA DA: Exemplu de utilizare a unor materiale compatibile la învelitoare: alăturarea unui acoperiș vegetal/verde celui acoperit cu șindrilă.

AȘA NU: Forma, proporția și panta acoperișului nou din stânga imaginii nu sunt specifice zonei. În comparație, se poate observa forma simplă, plăcută vederii, a acoperișului casei tradiționale și al grajdului din dreapta imaginii: exemplu din satul Tulnici.

AȘA NU: Volumetria agresivă a acoperișului clădirii noi contrastează puternic cu clădirile din vecinătate. Panta acoperișului este atipică, iar streășina rezultată este ineficientă din punctul de vedere al protecției finisajului exterior al pereților.

AȘA NU: Nu se recomandă complicarea soluției de acoperire ca în imaginile de mai sus. Un astfel de acoperiș este mai scump decât unul tradițional, deoarece presupune rezolvarea a foarte multe detalii tehnice, este mai greu de întreținut și are un impact neplăcut asupra imaginii de ansamblu a construcției. (fig. 8, 12, 13, 14)

Șarpanta

Șarpanta se va realiza din lemn, din surse locale pe cât posibil și obligatoriu de origine controlată, folosind tehnici și îmbinări tradiționale locale, dar și contemporane (lemn lamelar, stratificat sau înleiat), pe cât posibil, prin **implicarea meșterilor tâmplari și dulgheri din zonă**.

Nu se recomandă utilizarea materialelor organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite, în mod generic, „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgheț, radiații ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă).

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale. De asemenea, se va evita folosirea, pentru elementele structurale aparente din spațiile destinate locuirii, a soluțiilor și tratamentelor care dăunează sănătății oamenilor.

Se recomandă evitarea placării elementelor din lemn cu materiale impermeabile la vapori, care contribuie la apariția ciupercilor și a atacului biologic asupra lemnului (de exemplu, îmbrăcarea în polistiren);

Există posibilitatea realizării unor șarpante din alte materiale, precum metalul în asociere cu lemnul, atunci când funcțiunea clădirii permite rezolvări constructive moderne pentru acoperiri de spații cu deschideri mari.

De asemenea, pot fi folosite materiale obținute din lemn prin mijloace tehnologice, cum ar fi lemnul stratificat înleiat. De reținut că folosirea lemnului stratificat permite realizarea unor piese de lemn de mari dimensiuni și geometrii diverse cu performanțe deosebite, fără a fi necesară tăierea unor arbori seculari pentru aceasta.

AȘA DA: Structura aparentă a șarpantei contribuie la atmosfera plăcută a interiorului casei.

AȘA DA: Șarpantă modernă realizată din lemn

AȘA DA: Șarpantă nouă realizată prin tehnici folosite în dulgheria tradițională

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitorile se vor realiza din materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate.

Învelitoarea recomandată pentru Vrancea este cea tradițională, manufacturată, realizată din materiale locale: dranița, șindrila sau șita. Nivelul de performanță al învelitorilor va fi conform cerințelor de montaj și calitate prezentate în Normativul NP 069-2014 privind proiectarea, execuția și exploatarea învelitorilor acoperișurilor în pantă la clădiri.

Recomandări de montaj:

- Șindrila se așază în două straturi, panta minimă fiind de 30° și cea uzuală de 35° - 60°.

- Șindrila se poate așeza în până la cinci straturi la o pantă minimă de 25°, cea uzuală fiind de 30 - 47°.

- Suportul învelitorilor va fi realizat din șipci (lați) de lemn.

- Montarea șindrilei se va face începând de la streășină spre coamă, fiecare element fiind fixat cu un cui care va străbate și rândul inferior. Capul cuiului va fi acoperit de rândul superior cu aproximativ 2 - 4 cm. Distanța de la punctul de montare al cuiului la capătul expus al șindrilei

implică stabilirea grosimii acesteia pe această zonă (de exemplu, la șindrila de 45 cm lungime, montată în trei straturi, cu o expunere de 15 cm și distanța până la cui de 17 cm, se impune o grosime a șindrilei în zona expusă de 9 - 10 mm; la șindrila de 60 cm lungime, montată în trei straturi, o grosime de 12 - 13 mm).¹ **Nu se recomandă montajul șindrilei cu cui la vedere! Acest tip de montaj favorizează degradarea în scurt timp a învelitorii.**

- Pentru a putea utiliza spațiul de sub acoperiș ca mansardă locuibilă, pe căpriori se va monta mai întâi astereala, apoi membrana de protecție. Peste acestea se vor monta șipci transversale de aproximativ 5 x 5 cm (care vor asigura un strat de ventilație pentru șindrila, lucru esențial pentru o durată mare de viață a materialului învelitorii), după care lați, dispuși paralel cu streășina. Membrana are rol de protecție atunci când apar infiltrații ale apelor meteorice (se folosește mai ales pentru pante mai mici de 50°). Pentru a asigura confortul termic în spațiul mansardei, între și sub căpriori se va monta izolație termică ecologică.

- Elementele din lemn se vor sorta dimensional, astfel încât să aibă aproximativ aceleași dimensiuni

¹ Nuță, M., Șindrila, în *Arhitectura, Rural*, nr. 1/2016, p. 71.

AȘA NU: Nu se recomandă montajul cuiului la vedere. Acest lucru contribuie la degradarea materialului lemnos prin infiltrarea apei de ploaie în zona penetrată de cui.

(abateri dimensionale de maximum 5 %).

- Coamele secundare și doliele dintre versanți vor fi rotunjite și se vor executa din același material cu învelitoarea (conform specificului local).

- La coamă, pe versantul expus vânturilor dominante, se va monta un rând în plus de șita sau șindrila, care va depăși linia coamei cu minimum 5 cm.

- Elementele de străpungere vor fi etanșate cu elemente de tinichigerie și/sau cu membrane hidroizolante.

- Elementele plane din lemn se vor executa din lemn uscat și fără crăpături și/sau noduri.

- Elementele plane din lemn se vor trata cu biocid și ignifug, cu soluții care să nu modifice semnificativ aspectul natural. Produsele folosite ca tratament vor fi de tipul celor care se absorb în masa lemnului (cele care formează peliculă nu sunt recomandate). Acest tratament trebuie repetat periodic.

Învelitorile din lemn, montate și întreținute corect, conform normelor în vigoare, pot depăși 50 de ani ca durată de viață și, odată cu procesul de îmbătrânire, capătă un aspect plăcut.

AȘA DA: Șindrila nouă produsă manual în tehnica tradițională: pentru clădiri noi și reabilitări de clădiri vechi.

AȘA DA: Șindrila tradițională poate fi folosită la construcțiile noi atât pentru învelitoare, cât și ca placaj vertical, iar printr-un montaj corect este asigurată durată lungă de viață a învelitorii (img. 3,4).

AȘA DA: Casă nouă în Hohenthurn, Austria: șindrila tradițională e folosită pentru o imagine contemporană - Geza. Architeti, foto Massimo Crivellari; www.geza.it

În funcție de panta aleasă, învelitorile admise pot fi și din țigla ceramică de culoare natur sau trestie, cu respectarea pantelor specifice ale acestor materiale și a principiilor de montaj. Se recomandă utilizarea trestiei pentru construcții noi. Acest material natural, care a fost utilizat în trecut în zona Vrancei, a fost readus în arhitectura contemporană; exemplele recente din arhitectura altor țări europene demonstrează că acest material este considerat la noi pe nedrept, unul „sărăcăcios”.

Se recomandă folosirea unor materiale și tehnologii locale sau care derivă din tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției. Se vor păstra sistemul de lățuire și dispunerea specific locală a pieselor de învelitoare, inclusiv forma și dimensiunea acestora.

Se permite utilizarea țiglelor solare, produs inovativ care va începe să se folosească din ce în ce mai mult în următorii ani și care poate genera suprafețe cu textură și colorit asemănătoare celor din șindriță.

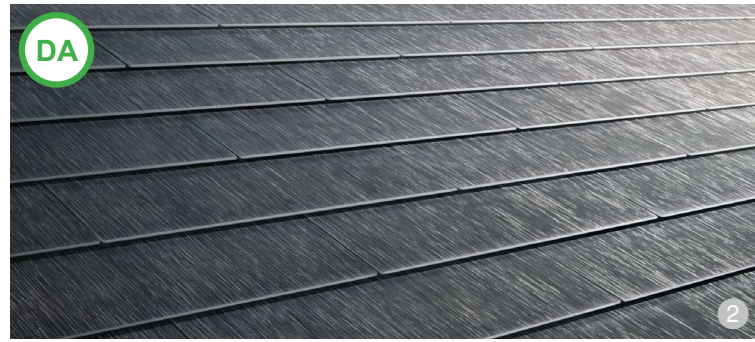
În cazul în care se optează pentru o învelitoare din tablă, deși nu este o soluție optimă pentru zona Vrancei, se recomandă folosirea tablei plane de titan-zinc, care se montează cu îmbinări în falț pe astereaală ventilată, tratată fungicid și ignifug (respectându-se principiile enunțate în Normativul NP 069-2014 privind proiectarea, execuția și exploatarea învelitorilor acoperișurilor în pantă la clădiri) și care poate fi finisată prin vopsire cu culori mate. Această soluție impune realizarea unui strat de aer ventilat sub învelitoare, în special în cazul în care se utilizează podul și acesta este izolat suplimentar la nivelul învelitorii.

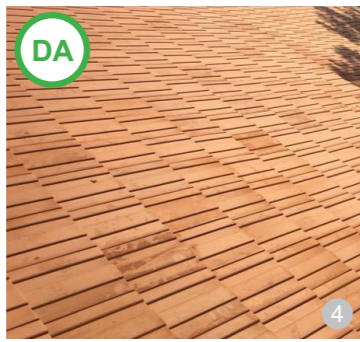
AȘA DA: Este permisă acoperirea casei cu o învelitoare din tablă titan-zinc natural, cu respectarea detaliilor specifice de montaj și a finisajelor recomandate

AȘA DA: Țigla ceramică profilată recuperată care poate fi reutilizată la un acoperiș nou

AȘA DA: O tehnologie actuală, care e în curs de răspândire în zonele rurale sunt țiglele solare. Acestea pot fi un bun înlocuitor al acoperișurilor clasice, pentru că vor avea pe lângă calitatea pe care orice acoperiș trebuie să o aibă și pe cea de a produce energie. Pe de altă parte, nu fac notă discordantă ca și culoare cu vecinătățile prin stratul suport care este de culoarea țiglei naturale și textura mată obligatorie.

AȘA DA: Țigla ceramică profilată nouă, poate fi folosită, dacă respectă forma și culoarea celor existente în zonă.

AȘA DA: Exemplu de clădiri contemporană acoperită cu trestie - Olanda (imaginile 5,6)

AȘA DA: Stuful poate fi cules local și este un material natural, cu o durată lungă de viață, dacă se respectă panta specifică zonei pentru acest material. Exemplu din satul Sălcea, zona Dealurilor Clujului (imaginea 7)

Nu este recomandată folosirea tablei profilate de tip țigla sau de tip șindriță, a tablei ondulate sau cutate, a membranelor plastice sau bituminoase. Acestea, pe lângă faptul că au o durată mică de viață, conduc la o imagine care este în dezacord cu cea specifică zonei prin culorile stridente (albastru, galben, verde, negru, roșu aprins etc.) pe care le aduc în imaginea satului. Nu se acceptă învelitori din tablă care lucesc (reflectă lumina soarelui). Toate aceste tipuri de învelitori nu se adaptează la imaginea de ansamblu a satului nici măcar prin îmbătrânire.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care este realizată aceasta. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori dintre interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, al intersecției cu foișoarele etc.).

Nu este recomandată combinarea mai multor tipuri de materiale sau a mai multor forme și culori ale aceluiași tip de material în alcătuirea învelitorii unei clădiri (formată din unul sau mai multe corpuri), cu excepția unei combinații care include un acoperiș verde (imaginile 4,5, p.50). În cazul extinderilor unor clădiri existente cu corpuri noi de clădire, învelitoare se va realiza unitar. În cazul în care acoperișul construcției nu corespunde specificului local (tablă, azbociment, membrană bituminoasă sau din alte materiale sintetice), se va înlocui cu materialele acceptate.

Culorile învelitorii vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice): nu se vor folosi culori stridente.

AȘA NU: Folosirea tablei ridică o gamă largă de dificultăți, plecând de la problema reciclării ei până la probleme de onestitate: imitarea prin culoare și formă a țiglei ceramice. Cele mai mari probleme rămân însă cele legate de aspect, de încălzire excesivă, care poate crea un disconfort vara într-o mansardă locuită, și de zgomot pe timp de ploaie sau grindină. În cele din urmă, tablă este un material ieftin, importat din zona construcțiilor industriale, unde până de curând nu a contat aspectul finisajului. Imagini din satele Tulnici (1), Greșu (2).

AȘA NU: Tabla profilată care imită țigla și al cărei finisaj strident este în dezacord cu specificul local are o durată scurtă de viață și nici măcar prin îmbătrânire nu se adaptează contextului, ele degradându-se printr-o decolorare și ulterior corodare cu un aspect degradant. Imagine din satul Dumitrești, Lepșa.

AȘA NU: Tabla profilată care imită țigla, montată atât pe construcția nouă, cât și pe cea veche, participă la distrugerea imaginii specifice locale, lucru care este pus în evidență în acest exemplu de prezență nealterată a construcției anexe (grajdul din stânga imaginii). Imagine din satul Greșu.

Elementele de iluminare, ventilare, instalațiile

Elementele de iluminare (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa maximum 15 % din suprafața versantului acoperișului pe care sunt amplasate. Pe cât posibil, se vor orienta spre interiorul lotului, astfel încât să se păstreze o imagine coerentă și acestea să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

Se încurajează utilizarea panourilor de captare a energiei solare pe partea sudică și în planul acoperișului (panouri fotovoltaice, panouri solare etc.). Se vor căuta modalități de amplasare a acestora în curtea din spatele casei, astfel încât să nu fie vizibile din stradă.

Pentru construcțiile care vor avea amenajate spații locuibile în volumul acoperișului, se recomandă, deși nu sunt caracteristice pentru zona Vrancei, ca iluminarea și ventilarea să se facă prin lucarne care preiau formele specifice ale elementelor tradiționale folosite pentru iluminat și aerisit în podul (ca de exemplu forma "cucuvelor"). Lucarnele vor avea același tip de învelitoare și aceeași culoare cu restul învelitorii.

Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului, se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției.

Însă, pentru menținerea a imaginii volumetric simple a acoperișului, imagine caracteristică zonei, și pentru o mai bună iluminare a spațiului mansardei, este permisă (recomandată) folosirea ferestrelor în planul acoperișului (ferestre de mansardă).

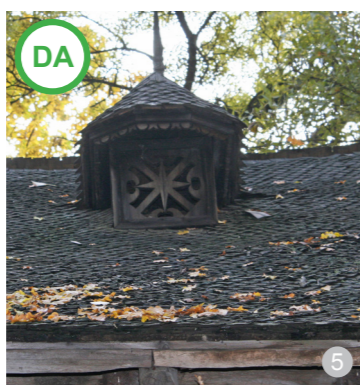
Atât lucarnele cât și ferestrele în planul acoperișului, vor ocupa maximum 15-20 % din suprafața versantului respectiv al acoperișului și vor fi dimensionate și poziționate astfel încât să creeze o imagine coerentă cu specificul locului și să nu constituie un element discrepant vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local. În general, se propune amplasarea lucarnelor și a ferestrelor de mansardă spre interiorul sau spatele lotului.

Se va acorda o atenție sporită racordării învelitorii cu volumetria lucarnelor și cu elementele care străpung învelitoare (coșuri de fum, tuburi de ventilare etc.).

Coșurile de fum vor fi amplasate în apropierea coamei acoperișului (la cel mult la o treime din lățimea feței acoperișului față de linia coamei), respectând principiile de proiectare pentru coșurile de fum.

AȘA DA: Lucarnele de tip „ochi de pisică” sunt folosite pentru a ilumina un pod mansardat. Acestea nu modifică volumul acoperișului.

AȘA DA: Exemplu de construcție nouă la care, pentru iluminarea mansardei s-a optat pentru lucarne care preiau forma specifică elementelor tradiționale folosite pentru aerisit spațiul podului.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Construcțiile de mari dimensiuni se vor amplasa în afara vetrei satului. Doar în cazuri excepționale și riguros justificate se vor amplasa în vatra satului, situație în care se va păstra specificul local prin preluarea formei și a volumetriei existente în zonă, păstrându-se imaginea locală nealterată.

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG) pentru producție, servicii, sănătate, educație, se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.), acolo unde este necesar și unde folosirea materialelor locale nu poate asigura cerințele de siguranță, de stabilitate și de rezistență la foc.

Forma și volumetria

Construcția nouă se va integra în specificul local prin preluarea formei și a volumetriei specifice zonei, iar dacă scara obiectului devine prea mare, se recomandă spargerea volumului mare în volume mai mici, atunci când procesul tehnologic permite acest lucru. Acoperișul va fi cât mai simplu, în cele mai multe cazuri, cu două ape, cu pante egale, cu streșinile și coamele orizontale. Nu se admit forme și pante provenite din alte zone climatice sau geografice, teșiri nejustificate ale pantelor. Se recomandă ca streșinile construcțiilor să fie ample.

Se acceptă și acoperiri cu pantă mică, de maximum 2 – 5 %, doar pentru acoperișurile verzi, al căror strat vegetal este alcătuit din plante locale și doar acolo unde relieful permite și sunt necesare soluții speciale de integrare în peisaj: în cazul volumelor mari, îngropate sau semiîngropate, garaje sau spații tehnice parțial sau total îngropate, care pentru integrare în peisaj se acoperă cu strat vegetal. Sunt interzise acoperișurile de tip terasă, care ocupă mai mult de 60 % din suprafața totală a acoperișului, și dispuse spre stradă. În funcție de învelitoare, panta acoperișului va fi de minimum 25° – 30°, ținând cont de specificul local.

La construcțiile noi cu gabarit mare, se recomandă realizarea unor porticuri pe fața cea mai folosită a clădirii (cea cu accesuri) pentru protejarea activității

AȘA DA: Alegerea unei învelitorii din țiglă ceramică pentru o construcție cu volum mare, va integra vizual clădirea în peisaj, țigla fiind un material care capătă o patină frumoasă în timp.

AȘA DA: Centrul Intercultural de la Stoiceni: funcțiune publică ce necesită spații mari, tratată pavilionar pentru integrarea corectă în peisaj; volumele acoperite cu șindriță integrează arhitectura modernă în specificul local (proiect de arh. Ștefan Paskucz, birou de arhitectură 9 Opțiune)

în aer liber și a depozitărilor temporare. Ele vor proteja pereții și deschiderile clădirii de intemperii și vor da un plus de identitate și de funcționalitate clădirilor respective.

AȘA DA: Pentru camuflarea gabaritelor, sunt permise acoperișurile verzi sau învelitorii cu captatoare solare. În imagine, se observă intenția de încadrare în peisaj prin folosirea unui acoperiș verde și mascarea înălțimii construcției printr-un taluz inierbat. Aceste procedee se pretează la clădiri de dimensiuni foarte mari, precum săli de sport, hale de producție, ferme, spații de depozitare a cerealelor etc. (fig. 5, 6).

AȘA DA: Pentru construcțiile zootehnice, se acceptă alternarea pantei acoperișurilor, cu condiția ca volumetria de ansamblu să se încadreze în specificul local, precum acest adăpost pentru animale.

AȘA DA: Prin utilizarea șindriței, construcția se poate integra frumos în peisaj. Lēmnuțl îmbătrânește frumos, căpătând în timp o nuanță gri. Imaginile 3, 6 - Lepșa

ASA NU: Se va evita realizarea de acoperisuri plate în toate situațiile, în afară de cazul clădirilor îngropate sau semiîngropate și cu acoperiș verde (Valea Cotești).

ASA DA: Exemplul unei volumetrii simple, în care panta acoperișului se apropie de valoarea celei tradiționale în zonă.

ASA DA: Exemplul unei volumetrii simple, în localitatea Lacu lui Baban

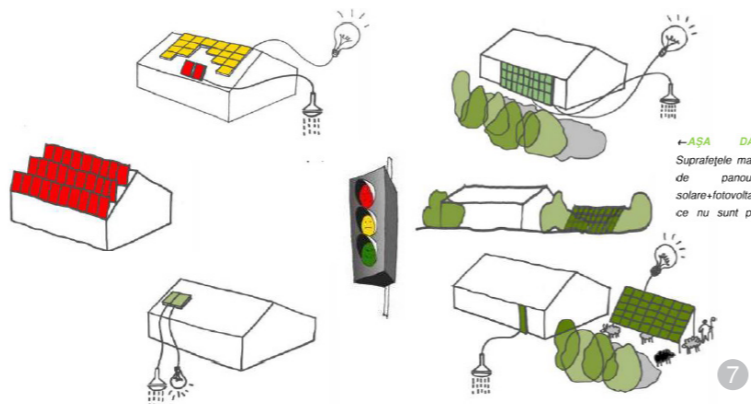
Șarpanta

În cazul amplasării construcției în vatra satului, structura șarpantei va fi, recomandabil, de lemn, folosind, oriunde e posibil (nealterând procesul tehnologic), materiale naturale regenerabile sau tehnologii contemporane de industrializare a lemnului (lemn lamelar, panouri multistrat, lemn stratificat). Se pot folosi rigidizări suplimentare din alte materiale structurale pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Nu este recomandată utilizarea materialelor organice rezultate în urma polimerizării (cele denumite, în mod generic, „plasticuri”), întrucât își schimbă calitățile (portanță, torsiune, curgere) în timp, din cauza condițiilor de mediu (proces repetat de îngheț/dezgeț, ultraviolete, variații de temperatură vară/iarnă).

În cazul amplasării construcției în zone special destinate (prin PUG) pentru producție, servicii, sănătate, educație, se permite și folosirea altor tipuri de materiale și tehnologii (metal, beton etc.), acolo unde este necesar și unde folosirea materialelor locale nu poate asigura, prin folosire singulară, cerințele de siguranță, stabilitate și de rezistență la foc.

ASA DA: Utilizarea unei structuri din lemn lamelar sau zăbrelite poate fi o soluție practică pentru realizarea clădirilor cu deschideri mari.

ASA NU: Forma acoperișului din imagine intră în totală contradicție cu noțiunea de încadrare în specificul local și atrage după sine alte probleme, precum utilizarea contextuală a finisajelor.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Materialele permise pentru învelitorile clădirilor monovolum cu gabarit mare situate în afara vetrelor satelor și în zone permise prin PUG pentru funcțiuni care cer suprafețe construite mari (industrie, depozitare, servicii, comerț mare etc.) sunt următoarele:

- materiale naturale regenerabile, cu păstrarea imaginii locale nealterate: șindrilă, țiglă ceramică cu aspect specific zonei sau, cel mult, tablă natur de titan-zinc, cu păstrarea streșinilor (specifică materialelor). Se vor folosi materiale și tehnologii locale sau care derivă din tehnologii locale, fără a avea efecte negative asupra destinației construcției. Dintre materialele noi, vor fi alese cele care îmbătrânesc frumos și nu vor deveni o pată discrepantă în peisaj.
- învelitorile cu captatoare solare (panouri fotovoltaice, solare sau alte sisteme care folosesc energia solară).
- acoperișurile verzi, care sunt o soluție eficientă pentru camuflarea clădirilor monovolum cu gabarit mare al căror acoperiș are panta mică.

Culorile recomandate sunt cele naturale, atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice: nu se vor folosi culori stridente, care nu se integrează în peisaj și creează o imagine discordantă cu imaginea satului. Materialele ale căror culori sunt neutre pot fi acceptate, cu condiția să nu lucească (nuanțe de gri, verde-închis pentru clădirile aflate în vecinătatea pădurii).

Nu se recomandă învelitorile realizate din tablă care imită țigla sau din țigle industriale cu aspect patinat (învechit), învelitorile bituminoase, din fibrociment sau beton (din cauza lipsei de durabilitate a acestora și a costurilor mari de mediu pe care le implică).

Nu este recomandată combinarea la același acoperiș a mai multor tipuri de învelitori, cu excepția combinațiilor care includ un acoperiș vegetal.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată. Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori dintre interior și exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor etc.).

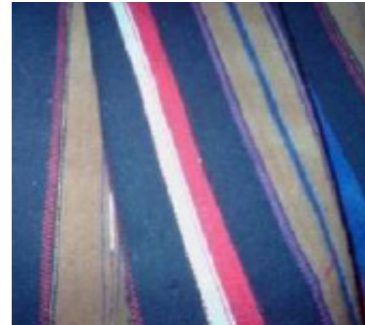
Elementele de iluminat și ventilare, instalațiile

Elementele de iluminat (luminatoare, ferestre în planul acoperișului), instalațiile (panouri solare, panouri fotovoltaice, coșuri de fum) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional.

Se acceptă și se recomandă utilizarea panourilor de captare a energiei solare în planul acoperișului.

Acoperirea lucarnelor, umbrirea ferestrelor în planul acoperișului se vor face din materiale care nu contravin specificului local și imaginii de ansamblu a construcției. Elementele de umbră/control solar pot servi și ca elemente de camuflare a acestora în volumul și forma învelitorii.

Culorile vor fi naturale (atât cele pentru materialele de acoperire, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice), similare cu cele ale învelitorii: nu se vor folosi culori stridente.

ASA NU: Învelitoarea din tablă colorată strident nu se integrează între culorile naturale ale peisajului (img. 1).

ASA DA: Construcție de agrement ecvestru cu o formă simplă și proporții tradiționale, cu structură impresionantă de lemn lamelar și o învelitoare din șindrilă, proprietăți care o încadrează perfect în peisajul rural.

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Forma și volumetria

Acoperișurile caselor vechi, cu forme și rezolvări constructive simple, necesită, o dată la o perioadă oarecare de timp, reparații sau chiar refaceri. Cu câteva decenii în urmă, odată cu refacerea au început să introducă diverse modificări, justificate sau nu, atât din punct de vedere geometric, cât și constructiv: micșorarea și ruperea pantei, adoptarea unor forme complicate și agresive, micșorarea sau eliminarea streșinilor, introducerea frontonelor și a balcoanelor spre stradă etc. Toate acestea au dus la crearea unor imagini care, fiind dictate de o așază modă (de la oraș sau de import din alte zone geografice), în lipsa unei grave cunoașteri a valorilor trecutului, cad, de cele mai multe ori, în ridicol.

Una dintre principalele calități ale construcțiilor din zonă o constituie echilibrarea armonioasă a dimensiunilor. Constatarea este valabilă atât pentru locuințe, cât și pentru construcțiile anexe. La casele vechi, raportul dintre înălțimea acoperișului și cea a pereților este de 2 la 1 (acoperișul este de două ori mai înalt decât pereții casei). Cele mai scunde acoperișuri ale caselor vechi nu scad sub raportul de 1,5 la 1 (acoperișul este mai înalt o dată și jumătate decât pereții casei). Casele noi au o altă proporționare, raportul tinzând către 1 la 1 (înălțimea acoperișului este egală cu a pereților).¹

Recomandările legate de forma și volumetria acoperișurilor care vor fi refăcute sunt următoarele:

- Se vor realiza, în prealabil, fotografiile ale clădirii existente care vor cuprinde și vecinătățile, pentru a înțelege modul în care trebuie realizată intervenția, ținând seama de context și de impactul pe care-l va avea.

- În cazul în care acoperișul existent se încadrează în specificul local, intervențiile vor respecta scara și

conformația acoperișului existent (se va reconstrui panta originală și se vor respecta recomandările din acest ghid). În cazul în care este necesară înlocuirea în întregime a structurii acoperișului existent, înainte de desfacerea acestuia, se va efectua un relevu, iar noul acoperiș va respecta panta originală, lățimea și cota streșinii, aceasta putând fi ridicată până la maximum 5,5 metri față de cota terenului natural, măsurată în punctul cel mai înalt, dar fără ca aceasta să depășească 3 metri față de cota parterului.

- Acoperișurile istorice existente (cele ale obiectelor de arhitectură vernaculară și cele ale obiectelor de arhitectură cultă) se vor reabilita în forma tradițională, după regulile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă clădirile nu sunt declarate monumente istorice. Structura șarpantei se va reabilita sau se va reface respectând tehnicile și materialele tradiționale locale.

- În cazul în care acoperișul existent nu se încadrează în specificul local și este lipsit de valori constructive și memoriale certe, se recomandă refacerea lui astfel încât să răspundă nevoilor de încadrare în specificul

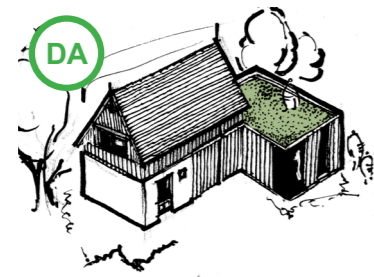
local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi: vezi recomandări la capitole în funcție de volumul construcției).

- Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției. În situațiile în care se propune amenajarea podului pentru spații utile, șarpanta va fi tratată ca o șarpantă nouă. Nu se acceptă supraînălțarea mansardei prin înălțarea pereților casei existente.

- Decorațiile existente se vor prelua nealterate (dacă este cazul). Nu se vor folosi forme și detalii provenite din alte zone etnografice, geografice sau climatice.

- Se recomandă ca în cazul în care este necesară extinderea unei construcții/anexe cu regim de înălțime parter, cu un corp nou, acesta să aibă acoperiș verde, în situația în care extinderea nu se face spre stradă și gabaritul ei nu concurează cu cel al construcției inițiale.

Se recomandă ca spațiul interior generat de acoperiș să fie utilizat ca spațiu funcțional, locuibil, în măsura în care panta permite acest lucru. Nu se recomandă folosirea acestuia ca pod/depozitare pentru obiecte voluminoase sau grele, din motive de siguranță în exploatare, siguranță la foc etc.

DA

AȘA DA: Extinderea grajdurilor cu corpuri „parter” acoperite cu terasă verde, care nu afectează silueta acoperișului existent.

DA

2

3

4

NU!

1

AȘA NU: Soveja

NU!

2

AȘA NU: Soveja

NU!

3

AȘA NU: Jariște

AȘA NU: INTERVENȚII GREȘITE CARE APAR ÎN MOD FRECVENT LA CLĂDIRILE TRADIȚIONALE: MODIFICAREA FORMEI ȘI A PANTEI ACOPERIȘULUI, INTRODUCEREA FRONTONULUI SPRE STRADĂ, ADOPTAREA UNOR FORME IMPROVIZATE DE PRISPĂ.

NU!

4

AȘA NU: Vrâncioaia

NU!

5

AȘA NU: Negrilești

NU!

6

AȘA NU: Brădetu

NU!

7

AȘA NU: Soveja

NU!

8

AȘA NU: Soveja

NU!

9

AȘA NU: Tulnic

¹ Constantinescu, Gh., *Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrancei*, op. cit., p. 286.

Șarpanta

Șarpantele construcțiilor existente care nu se încadrează în specificul local și sunt lipsite de valori constructive și memoriale certe se vor reface, pentru a răspunde nevoilor actuale de utilizare a spațiului mansardei, dar și de rezistență a structurii, cu respectarea normativelor în vigoare, dar și a recomandărilor legate de încadrarea în specificul local.

În cazul clădirilor care aparțin fondului vechi construit al localităților vrâncene, chiar dacă acestea nu sunt declarate monumente istorice, se recomandă păstrarea și repararea elementelor constructive existente ale șarpantelor, utilizând tehnici și îmbinări de dulgherie tradițională, prin implicarea meșterilor dulgheri din zonă. Se va face o analiză atentă a pieselor din lemn ale șarpantei asupra căreia se va interveni. Elementele deteriorate vor fi înlocuite cu elemente din aceeași esență de lemn cu cele existente. Se pot folosi rigidizări suplimentare din lemn și/sau metal pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Intervențiile realizate trebuie să poată fi reversibile, pentru a nu împiedica șansa unei intervenții viitoare, cu materiale și tehnologii noi, ce se pot dovedi benefice în privința calității de ansamblu a obiectului și a utilizării optime a acestuia. Intervențiile vor respecta scara și formația acoperișului.

Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

Pentru toate elementele din lemn, se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

AȘA DA: Refacerea șarpantei vechi este uneori necesară, atunci când elementele vechi din lemn au fost afectate de infiltrații sau de alte tipuri de degradări. Cu această ocazie, poate fi schimbată panta acoperișului, în vederea refuncționalizării (adăugarea unor spații de locuit în mansardă), cât și pentru o mai bună adaptare la condițiile climatice locale.

AȘA DA: Se recomandă păstrarea și conservarea pe cât posibil a elementelor de lemn existente și repararea sau înlocuirea celor deteriorate.

Învelitoarea (materiale folosite și compatibilități)

Învelitorile permise în cazul intervențiilor pe construcțiile existente care aparțin fondului vechi construit al localității sunt cele specifice locului. Acolo unde acestea nu se încadrează în specificul local și sunt lipsite de valori constructive și memoriale certe, se va interveni asupra învelitorii, pentru a răspunde nevoilor de încadrare în specificul local (recomandări similare cu cele pentru construcțiile noi). Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare legate de specificul local, în funcție de volumul rezultat al construcției.

În situația în care învelitoarea (prin materiale și conformare) se încadrează în specificul local, se recomandă păstrarea elementelor valoroase, în special a țiglei vechi, și, pe cât posibil, repararea și conservarea la un nivel cât mai extins, prin folosirea tehnologiilor tradiționale locale. Dacă învelitoarea este realizată din tablă, azbociment, diverse membrane bituminoase sau alte materiale nespecifice zonei, acestea se vor înlocui cu cele care se încadrează în specificul local.

Materialele de termoizolare/hidroizolare pentru învelitoare vor fi compatibile cu cele din care aceasta este realizată.

Se vor folosi, pe cât posibil, materiale naturale, precum țigla, șindrila (șița), trestia, tabla plană de titan-zinc fâltuită (pentru zonele de câmpie din vecinătatea orașelor) și soluții de alcătuire care să permită schimbul de vapori interior/exterior, prin aceasta asigurându-se realizarea unui climat interior optim utilizării/locuirii (se va avea o grijă sporită la detaliile constructive din jurul coșurilor de fum, al lucarnelor, de la intersecția cu foisoarele etc.).

Nu este recomandată combinarea mai multor tipuri de materiale sau a mai multor forme și culori ale aceluiași tip de material în alcătuirea învelitorii unei clădiri (formată din unul sau mai multe corpuri), cu excepția unei combinații care include un acoperiș verde.

În cazul extinderilor unor clădiri existente cu corpuri noi de clădire, învelitoarea se va realiza unitar. În cazul în care acoperișul construcției nu corespunde specificului local (tablă, azbociment, membrană bituminoasă sau alte materiale sintetice), se va înlocui cu materialele acceptate.

Culorile vor fi cele naturale (atât cele pentru materialele de învelitoare, cât și cele pentru alte elemente constructive sau tehnologice); nu se vor folosi culori stridente sau saturate și se va evita folosirea țiglei industriale în a cărei compoziție s-a introdus colorant.

AȘA DA: Acoperiș de casă veche a cărui învelitoare a fost refăcută cu materiale și tehnici tradiționale locale, șița executată de un meșter din Vrancea.

Deși aceste reguli par exagerat de stricte, trebuie arătat că în fostele țări comuniste există precedente: în Chokollow/Zakopane/Polonia, în Vlkolinec/Slovacia și în Holloko/Ungaria (ultimele două fiind situri UNESCO), regulile de construire în zonele cu arhitectură vernaculară valoroasă sunt foarte stricte. În aceste sate, se permite construirea doar în stilul tradițional, iar învelitorile sunt obligatorii din șindrila (Chokollow și Zakopane) și țigla „solzi” (Holloko), conform specificului local. Datorită acestor reguli de construire care mențin aspectul tradițional al satelor, localitățile enumerate sunt destinații turistice importante. Mai mult decât atât, în afara României există deja un curent de reconsiderare a materialelor tradiționale regenerabile, curent care a dat deja numeroase exemple de arhitectură contemporană cu materiale tradiționale; există excelente exemple chiar și în mediul urban, ceea ce demonstrează larga aplicabilitate a acestor materiale.

Se recomandă utilizarea materialelor produse și montate de meșteri locali, pentru încurajarea resuscitării meșteșugurilor locale.

AȘA DA: Imaginile 1 și 2 (înainte și după reparații): șindrila nouă, care respectă dimensiunile, forma și tehnica de montaj ale celei tradiționale, este recomandată la reabilitarea unei construcții existente. Șindrila casei este bătută cu cuie de lemn. Obiectul intervenției a constat în documentarea, demontarea treptată a învelitorii din șindrila și montarea unei învelitorii noi din același material, respectându-se disponerea, dimensiunea și tehnica de confecționare a celei anterioare. Lucrare realizată de o echipă de meșteri șindrilari din Suceava pentru Căsoaia din Paltin de la Muzeul Național „Dimitrie Gusti” din București.

AȘA DA: Învelitorile din lemn, montate și întreținute corect, conform normelor în vigoare, pot depăși 50 de ani ca durată de viață și, odată cu procesul de îmbătrânire, capătă un aspect plăcut.

AȘA DA: Învelitoare refăcută cu materialul specific zonei

AȘA DA: Șindrila nouă produsă manual în tehnica tradițională de un meșter local

AȘA DA: Refolosirea țiglei vechi este o soluție foarte bună pentru intervenția pe clădiri tradiționale, în contextul în care majoritatea pieselor au rezistat mai bine de o jumătate de secol. Aceasta trebuie însă foarte bine selectată în cazul acoperișurilor în care se amenajează o mansardă.

AȘA DA: Exemplu de intervenție pe o construcție care aparține fondului vechi construit al localității: refacerea învelitorii din tablă cu șită, material specific locului. În imagine, școala din Vidra, înainte și după reabilitare.

AȘA NU: Exemplu de intervenție greșită din Soveja - peste înveltoarea existentă a fost montată una nouă din tablă de proastă calitate, ale cărei dezavantaje sunt prezentate în acest capitol. Imaginile 4,7,9 sunt din 2015, imaginile 5,6,8 din 2019. Detaliul de streășină nu poate fi rezolvat corect (img 8) iar textura tablei nu se potrivește cu imaginea casei.

AȘA NU: Diferența de imagine dintre înveltoarea din lemn și cea din tablă este evidentă în imaginea 6. Este de apreciat faptul că au fost păstrate detaliile originale ale prispei și streșinilor, acest lucru făcând ca intervențiile asupra casei să fie încă reversibile, chiar dacă fațada a trecut și ea prin procesul de termoizolare cu polistiren.

AȘA NU: Nu este permisă combinarea mai multor tipuri de materiale în cadrul aceluiași acoperiș sau la extinderi care continuă/completează volumul acoperișului existent (imaginile 1, 2, 3). Culoarea stridentă a unei înveltoare ieftine din tablă intră într-un conflict vizual cu cel natural al înveltoare de lemn.

AȘA NU: Este evident că o înveltoare din tablă cutată sau ondulată nu permite rezolvarea detaliilor de streășină ale acoperișurilor tradiționale.

AȘA NU: Culoarea stridentă a înveltoarelor industriale intră în conflict vizual cu coloritul pământiu, natural, al înveltoarelor tradiționale, care se integrează și se contopesc insesizabil cu peisajul rural înconjurător, o caracteristică aparte și poate cea mai importantă a satului vrâncean.

AȘA NU: Motivele pentru a evita amplasarea tablei pe acoperiș sunt evidente și în acest caz (vezi la capitolul despre înveltoare pentru clădirile noi). Apariția burlanelor necesare acestui tip de înveltoare aduce elemente noi, complet nepotrivite cu imaginea casei.

Elementele de iluminat și ventilare, instalațiile

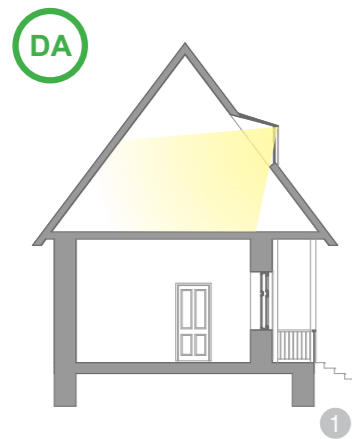
Lucarnele, elemente întâlnite în diverse zone etnografice din țară, nu sunt caracteristice zonei Vrancea. În trecut, în planul învelitorii existau doar una sau două deschizături („cucuvele”) care asigurau ventilația naturală a podului, folosit adesea ca depozitare pe timp de vară. Pe timp de iarnă, prin cucuvele ieșea o parte din fum.

Din aceste considerente, se recomandă ca forma lucarnelor noi să păstreze specificul formei întâlnite la elementele de ventilație tradiționale sau iluminarea spațiilor să se facă prin montarea ferestrelor în planul acoperișului (ferestre de mansardă), care păstrează simplitatea volumetrică a acestuia.

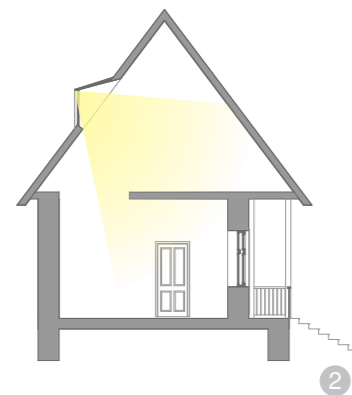
Elementele de iluminat prezente la acoperișurile modernizate/reabilitate (luminatoare, lucarne, ferestre în planul acoperișului) sunt permise doar dacă sunt justificate funcțional și vor ocupa maximum 15 % din suprafața versantului respectiv al acoperișului. Pe cât posibil, se vor orienta spre interiorul lotului, astfel încât să se păstreze o imagine coerentă cu imaginea specifică locului și să nu constituie un element discrepant, vizibil din drum sau din diverse puncte de perspectivă și belvedere cunoscute la nivel local.

Montajul instalațiilor (panouri fotovoltaice, panouri solare), nu se va face pe acoperișurile clădirilor. Se vor căuta modalități de amplasare în zona anexelor, în curtea din spatele casei, într-o poziție care să nu fie vizibilă din stradă.

Coșurile de fum se vor amplasa pe versanții acoperișului orientați spre curte/anexe. Pe cât posibil, se va evita ca ele să devină vizibile din drum. Poziția coșurilor va fi în apropierea coamei, ideal, la cel mult o treime din lățimea versantului acoperișului față de coamă, astfel încât lungimea aparentă a coșului de fum să nu creeze un element discrepant care să domine volumetrica acestuia.

AȘA DA: Introducerea luminii printr-o lucarnă poate fi o soluție de iluminat eficientă pentru spațiile de la mansardă.

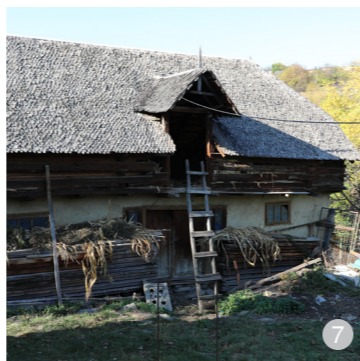
AȘA DA: Introducerea luminii printr-o lucarnă poate fi o soluție de iluminat eficientă pentru spațiile destul de întinse de la parter, ale cărui ferestre nu se recomandă a fi modificate.

AȘA DA: Lucarnele noi pot prelua din formele elementelor folosite în arhitectura tradițională pentru ventilația podurilor caselor sau a accesului în podul de deasupra grajdului.

AȘA DA: Învelitorile din șindrilă permit realizarea unor lucarne foarte discret inserate în volumul acoperișului, care asigură necesarul de lumină și ventilație în spațiul mansardei. Exemplu de lucarne noi care respectă specificul local prin preluarea formei „cucuvelor”, folosite în trecut pentru aerisirea podurilor (img. 6: Chiojdu, Buzău; arh. Călin Hoinărescu) sau a accesului în pod (img. 9).

AȘA DA: Acces în podul unui fost grajd transformat în locuință, folosit acum pe post de lucarnă

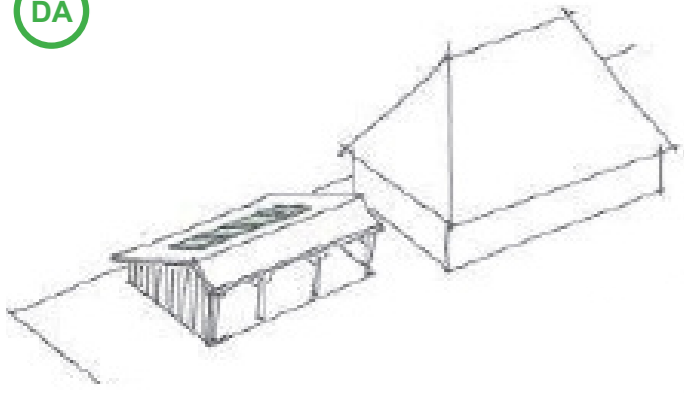
AȘA NU: Tulnici

AȘA DA: Transformarea podului în spațiu locuibil se poate realiza relativ ușor, cu costuri reduse și fără a mutila construcția inițială. Ferestrele din planul acoperișului păstrează simplitatea volumetrică originară (imaginile 7,8).

DA

2

DA

3

AȘA DA: Amplasarea panourilor generatoare de energie se poate face pe acoperișul construcțiilor anexe, pe versantul care nu este vizibil din stradă și cu atât mai puțin distrugerea volumetriei specifice a acoperișului pentru realizarea intervenției (imaginile 4 – 7).

Balcoanele/logiile de la etajul mansarda caselor sunt elemente care apar frecvent, în urma importului din mediul urban (român și străin) care s-a făcut din anii 1990 și până acum. Aceste elemente sunt insuficient înțelese, inutile și cu efect negativ asupra construcției, deoarece:

- produc scurgeri de căldură la nivelul plăcii dintre parter și etaj (punte termică), precum și pierderi de căldură la nivelul ușilor și al ferestrelor suplimentare (cost suplimentar);
- sunt greu de întreținut ca hidroizolație și igienă;
- e un plus de investiție la construire;
- deși se fac pentru a evita dificultățile de execuție și costurile lucrarilor sau ale lămpilor, prețul lor, în timp, îl depășește pe al acestora;
- nu fac parte din specificul local, fiind doar element de mândrie sau de prestigiu prost înțeles (fiind la stradă, sunt mereu pline de praf, deci nu se pot scoate la aerisit nici măcar așternuturile).

4

AȘA NU: Nu se acceptă realizarea unor frontoane cu balcon sau logie spre stradă la nivelul mansardei și cu atât mai puțin distrugerea volumetriei specifice a acoperișului pentru realizarea intervenției (imaginile 4 – 7).

5

AȘA NU: Păulești

6

AȘA NU: Soveja

7

AȘA NU: Soveja

5.2. PEREȚII

Analiza și recomandările privitoare la pereți se referă la tipurile de pereți (portanți sau de compartimentare), materialele folosite în alcătuirea acestora și marcarea posibilelor probleme ce pot apărea în comportamentul în timp.

Recomandările se grupează în trei categorii:

- Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar**
- Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum**
- Intervenții pe construcțiile existente (gabarii mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum).**

Toate materialele de alcătuire pentru pereți au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție pot asigura o durată mai mare de viață a acestora, împreună cu o întreținere constentă, periodică, din partea utilizatorilor. Materialele recomandabile, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția, sunt, după caz: piatră, lemn, cărămidă, lut, având ca liant var-nisip sau lut.

Aspectele principale care vor fi luate în considerare fac referire la: siguranță și stabilitate, protecție la foc, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolații și ruperi de capilaritate.

Prin tradiție, vrâncenii și-au construit, până la jumătatea secolului XX, case din lemn, în sistemul cunoscut al cunilor orizontale. Bârna plină, necioplită, se încheie la capete „olește”, cu cioplitură

5.2.1. Specificul local

Sistemul constructiv

Prin tradiție, vrâncenii și-au construit, până la jumătatea secolului XX, case din lemn, în sistemul cunoscut al cunilor orizontale. Bârna plină, necioplită, se încheie la capete „olește”, cu cioplitură

curbă, lăsând plinul unei bârne să se așeze în golul celeilalte. La cele două extremități ale fațadei, capetele bârnelor sunt lăsate mai lungi, pentru a forma un adăpost denumit „zăpaz”. Casele vechi au pereții humuiți. Tencuiala exterioară și interioară este superficială, lăsând să se vadă forma bârnelor. Pereții expuși la intemperii sunt dublați cu scânduri sau șindriță.¹

Întâlnim case la fel de vechi cu scheletul din lemn și pereții din lut „bătut” pe „îngrădeli” de nuiele² (zona satelor de la Poarta Vrancei: Vidra, Tichiră, Colacu, Voloșcani, Căliman, Irești). În acest sistem combinat, elementul de susținere e constituit din tâlpi, la partea de jos, și grinzi sus – cununii și elementul de umplutură –, împletitura de nuiele fiind țesută pe pari între grinzi și stâlpi cu un strat gros de mortar de pământ lutos amestecat cu paie și materii organice.

Sistemul de construcție cu paiantă este un schelet umplut cu nuiele, vâlătuci sau chirpici și este o variantă locală a Fachwerk-ului european.

Casele bătrânești din Vrancea nu sunt văruite, ci humite (humuite). Tencuiala e, de multe ori, aplicată pe bârne, atât afară, cât și înăuntru, destul de superficial. Cauza pentru care nu se întrebuițează varul, ci huma, este motivată de localnici în felul următor: varul arde „păretarele”, adică acele țesături lucrate în casă ce se pun pe pereții interior pentru înfrumusețare, dar și pentru faptul că huma e mai ieftină: „O iai din mal, pe când varul se cumpără”. Huma se scoate din mal, se fierbe în apă până dă în clocot. Atunci se toarnă în ea ceva făină de porumb, „să nu se leie pe haine”, și, în felul acesta, făina amestecată cu humă e bună de humit (humuit) casa.³

După 1950, s-au realizat tot mai des construcții din zidărie portantă de cărămidă și cadre de beton cu zidărie de umplutură. În prezent, aceste tehnici sunt cele mai răspândite, pentru că sunt ieftine și pentru că știința construirii din piatră și lemn s-a pierdut în bună parte. În societatea contemporană, s-a înrădăcinat prejudecata că lemnul este un material slab, comparativ cu betonul și cărămida. Acest lucru provine din educația și propaganda celor 50 de ani de comunism, când,

după operațiunea de șipcuire, pereții urmează a fi lipiți. Este recomandat ca în acest stadiu casa să fie lăsată nelipită o iarnă, pentru a se usca lemnul și a fi ferit de „ciuperca”. În primăvara următoare, se face lipitul pereților, în două etape: întâi „se bate” lutul „cel mare”, apoi se face „fețuțul” (finisatul). Lutul cel mare se pregătește din argilă de la lutărie, amestecată cu paie de grâu sau cu torăște: resturi păioase de nutreț. Odată pregătit, lutul se bate, adică se aruncă cu putere în perete, pentru a intra între bârne și pentru a face priză cu lutul de pe fața cealaltă a peretelui. În acest stadiu, lutul se

pentru a justifica industria de beton și prefabricate, lemnul (material exclusiv pentru export) era desconsiderat și se încerca eliminarea lui din construcții.⁴

Pe întreg teritoriul zonei studiate, pereții sunt construiți în următoarele tehnici:⁵

- **pereți din pământ (chirpici)**, „cu furci la colțuri”: zona Măicânești, Cotești, Suraia, Străoane, Țara Vrancei, Câmpuri, Vizantea-Livezi;
- **pământ amestecat cu paie**: zona Tătărănu, Cotești, Vizantea-Livezi;
- **pământ amestecat cu pleavă**: Bordeasca Veche;
- **pereți din împletitură**: nuiele împletite, lipite cu pământ amestecat cu paie tocate, pe suport de furci îngropate în pământ: zona Vizantea-Livezi, zona Adjud, Bolotești, Bârsești, Bâtcari, Străoane, Câmpuri, Suraia, Cotești (alun), Dumitrești (fag, carpen, alun, salcie); și pe amnari înfiți în talpă în zona Bârsești, Bolotești, Câmpuri, Dumitrești, Nistorești, Panciu, Suraia;

dispăruți încă din perioada interbelică, pereții de nuiele au fost treptat înlocuiți cu cei din lețuri lipite cu lut, inclusiv la construcțiile comunitare.⁶

- **pereți construiți în „amnari”** (stâlpi verticali): de o parte și de alta a stâlpilor verticali („amănar”) se bat lețuri la distanță de 10 – 15 cm; spațiul liber obținut e umplut și compactat cu același amestec de pământ și paie: zona Câmpuri, Nereju, Vizantea-Livezi, Bârsești, Bâtcari, Bolotești, Străoane, Cotești, Dumitrești, Adjud.

După operațiunea de șipcuire, pereții urmează a fi lipiți. Este recomandat ca în acest stadiu casa să fie lăsată nelipită o iarnă, pentru a se usca lemnul și a fi ferit de „ciuperca”. În primăvara următoare, se face lipitul pereților, în două etape: întâi „se bate” lutul „cel mare”, apoi se face „fețuțul” (finisatul). Lutul cel mare se pregătește din argilă de la lutărie, amestecată cu paie de grâu sau cu torăște: resturi păioase de nutreț. Odată pregătit, lutul se bate, adică se aruncă cu putere în perete, pentru a intra între bârne și pentru a face priză cu lutul de pe fața cealaltă a peretelui. În acest stadiu, lutul se

are două etape: întâi „se bate” lutul „cel mare”, apoi se face „fețuțul” (finisatul). Lutul cel mare se pregătește din argilă de la lutărie, amestecată cu paie de grâu sau cu torăște: resturi păioase de nutreț. Odată pregătit, lutul se bate, adică se aruncă cu putere în perete, pentru a intra între bârne și pentru a face priză cu lutul de pe fața cealaltă a peretelui. În acest stadiu, lutul se

¹ Zahariade, A.-M., *Arhitectura în proiectul comunist. România 1944 – 1989*, Editura Simetria, București, 2011, p. 35, apud Munteanu, R., *Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național „Piatra Craiului”*, Editura Arhitectura, București, 2013, p. 42.

² Informațiile despre localizarea diferitelor tehnici de construcție sunt preluate din Ciobănel, A., Drogeanu, P. (coord.), *op. cit.*, p. 304-315.

³ Chelcea, I., *Vrancea ca „jară” între celelalte (individualitatea sa etnografică)*, în Vrancea. Studii și comunicări, nr. 1, 1978, p. 176.

1

Casa din secolul al XIX-lea, cu pereți din bârne rotunde de brad în sistem Blockbau, lipiți cu pământ: casă din Năruja, Muzeul Satului Vrancean – Crângul Petrești, Focșani.

netețește, se bate cu paie. După ce se usucă, peretele se „sărmuiește”, apoi se tencuiește cu lut din argilă, nisip și bălegar de cal.⁷

- **pereți din bârne orizontale**: în Țara Vrancei, dar și în zona Adjului. Esențele de lemn folosite: stejar (folosit în special la talpa caselor sau la stâlpii pereților din nuiele), brad, fag și plop (în trecut, în unele zonele de câmpie și deal), mesteacăn (în trecut, în zona Câmpuri).

Dintr-o situație statistică rezultă că în anii 1930, din cele 520 de case din Nereju, 512 erau construite în această tehnică, din trunchiuri de brad, încheiate la capete prin puternice îmbinări. Vrâncenii au avut întotdeauna proprii lor arhitecți, „lemnari”, vestiți uneori pentru sate întregi. În ultimul timp însă gama acestora s-a diversificat, ținând seama de faptul că în construirea locuințelor au intervenit o serie de modificări în ceea ce privește materialele folosite (cărămidă, ciment, țiglă etc.).⁸

Astăzi, sub formă brută pentru anexe și cioplite în patru muchii pentru case, bârnele continuă să fie folosite în câteva sate situate la poala munților (Negriștești, Tulnici, Nereju ș.a.), după care, întocmai ca la casele vechi, sunt lipite cu lut „mare” (pământ argilos amestecat cu paie tocate și pleavă), tencuite și apoi „date cu var” colorat cu „sineală”.⁹

- **pereți din bârne verticale înfipte în talpă**: zona Vizantea-Livezi, Câmpuri; - **pereți din paiantă**: structură de rezistență din lemn (pe tâlpile de stejar sunt fixate amănarele vertical și „paiantele” oblice), cu umplutură din lemn (zona Paltin, Nereju), șipcuială umplută cu pământ, paie, pleavă (Bârsești, Câmpuri, Vizantea-Livezi), bârne orizontale (Bolotești, Ruginești, Dumitrești (rar), Nereju, Vizantea-Livezi, Câmpuri, Bârsești), bârne verticale și oblice (Câmpuri), nuiele împletite (Bolotești, Cotești, Străoane, Vizantea-Livezi, Văleni, Dumitrești), Vâlătuci (Suraia, Străoane, Văleni, Vizantea), zidărie de cărămidă (azi, mai des: Străoane, Bâtcari, Bolotești, Câmpuri, Dumitrești, mai rar: Bârsești, Cotești, Suraia), chirpici în zone de câmpie.

- **pereți din piatră de râu** (brută sau cu o față prelucrată la case): piatră, folosită întotdeauna la temelia caselor, rar la pereții construcțiilor anexe sau ai unor clădiri comunitare (de exemplu, școala veche din Vidra);

- **pereți din cărămidă**, azi, mai des: în zonele de câmpie, Focșani-Panciu, Adjud și Măicânești, dar și în Țara Vrancei: Bâtcari, Câmpuri, Vizantea-Livezi, Bârsești, Dumitrești. Primele case de cărămidă au apărut înainte de 1916 în zona Bolotești, după 1918, la oameni întâriați, în perioada interbelică în Suraia, Bordeasca.

⁷ Neagu, C., *Negriștii Vrancei*, Editura Terra, Focșani, 2005, p. 176.

⁸ Constantinescu, Gh., *Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrancei*, op. cit., p. 280.

⁹ Chelciu, I., *Arta populară din Țara Vrancei*, op. cit., p. 42.

Detaliu de parament al unei case din lemn: tencuială din lut cu armătură din nuiele

Detaliu de parament al unei case cu pereți din paiantă cu umplură din pământ cu paie

Case cu pereți de lemn lipiți cu pământ așezați pe un soclu construit din piatră; Vințileasca, Spulber

Casă cu pereți din bârne fasonate, cioplite în patru muchii, dispuse orizontal, încheiate în sistemul Blockbau; Țara Vrancei, zona Paltin

1

2

3

4

5

Case cu structură în cadre din lemn și umplură din zidărie de cărămidă arsă/nearsă. Exemple din zona Dumitrești

6

Detaliu de compunere a peretelui: soclu din piatră de râu, talpă, „amnari”, paiantă, bârne orizontale, cosoroabă și lipitură de pământ ca finisaj exterior. Imagine din zona Paltin.

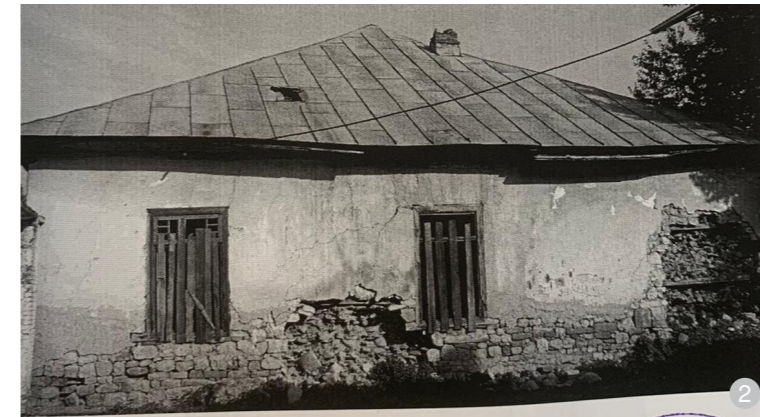
7

8

Școala veche din Paltin, județul Vrancea, construită de comunitatea locală de pe Valea Zăbalei pe vremea marelui pedagog Spiru Haret, ca primă școală publică, demolată în 2018. E ridicată pe temelie de piatră de râu, cu cărămidă și acoperită cu țiglă. Este interesant că această școală a fost construită din cărămidă și nu din material specific locului, lemnul, prin sistemul de bârne. Imaginea 5: școala, în proces de demolare în 2018.

5.2.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (< 120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp)

Pereții portanți sunt esențiali prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră). La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția și de caracteristicile terenului), se vor utiliza alte materiale de construcție (preferabil naturale), nespecifice local.

Recomandări pentru proiectare și execuție:

Alcătuirile de pereți vor fi adaptate cerințelor de performanță energetică, pentru a exclude necesitatea termoizolării la exterior.

- Este recomandată construirea pereților din bârne de lemn în alcătuirii moderne, eficiente energetic și nu doar placarea pereților cu lemn.

- Se permite construirea pereților din zidărie de cărămidă, placați total sau parțial cu bârne semirotonde/fasonate de lemn, aparente la exterior sau lipite cu lut, pentru obținerea aspectului specific local. Se va acorda o atenție sporită tratării lemnului împotriva focului, a fungilor și a insectelor.

- Lemnul este o resursă regenerabilă, dar din ce în ce mai scumpă. Astfel, modul tradițional de realizare a pereților se schimbă și el, fie prin schimbarea sistemelor structurale tradiționale, fie prin înlocuirea materialelor folosite în trecut.

Se recomandă preluarea sistemelor de construire cu cadre din lemn și umpluturi, unde partea cea mai importantă pentru rezistența peretelui o are structura din lemn, reprezentată prin îmbinări și prin elemente de rigidizare (contravântuiri). În trecut, casele erau construite din materiale disponibile local. Acesta ar trebui să fie un principiu general în continuare. Alcătuirea pereților din schelet de lemn și umpluturi permite un montaj rapid și posibilitatea

prefabricării elementelor constructive, umplutura fiind realizabilă ulterior, fie din lemn (chiar recuperat), fie din chirpici, cărămidă fabricată local sau termoizolație din vată bazaltică, cânepă, paie, stuf, lână de oaie etc. Termoizolațiile fabricate din materiale naturale sunt compatibile cu tencuielile naturale, care permit construcției să respire și au un aspect care corespunde cu specificul local.

- Zidăria portantă din cărămidă sau piatră va fi tencuită cu mortar pe bază de var, pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal. Liantul folosit pentru zidire va fi tot pe bază de var, în măsura în care o permit calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

- Pereții din pământ bătut: material de construcție tradițional, astăzi fiind considerat o soluție modernă, sustenabilă, ecologică și eficientă energetic.

Pentru construcțiile noi, se recomandă tratarea unitară a fațadelor, prin care să se asigure, pe lângă eficiența energetică conform cerințelor secolului XXI, și o întreținere mai ușoară.

Trebuie știut că există materiale de construcție care formează masă termică, deci au proprietatea de a stoca căldura, oferind „inerție” împotriva fluctuațiilor de temperatură. Tradițional, au fost utilizate ca masă termică:

- pământul, argila, piatra, soluții utilizate tradițional și la care se revine azi pentru construcții moderne eficiente din punct de vedere energetic;

- lemnul, care, deși nu a fost și nu este utilizat în principal pentru această calitate, rămâne materialul ideal pentru construcții ecodurabile. Calitatea extraordinară a lemnului este aceea că, datorită capacității calorice ridicate (a doua ca valoare după apă), posedă practic aceeași „masă termică ca a pietrei sau a argilei”, dar este de cel puțin șapte ori mai bun izolator termic decât acestea din urmă și decât materialele de zidărie curent utilizate (cărămidă, blocuri din beton ușor, BCA etc.). (Masa termică este capacitatea elementelor de construcție de a înmagazina căldura și de a o elibera în timp, prelungind efectul sursei de căldură – solară sau pe combustibil – prin așa-numita caracteristică de volant termic).¹

Pereții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră) sau materiale ecologice sau ecodurabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/lut, cânepă, lână, paie, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali), pentru funcțiuni care permit această compoziție. Nu se exclude utilizarea cărămizii industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton, a structurilor mixte sau de lemn placate cu plăci antifoc și izolație la interior, atunci când destinația clădirilor și normativele în vigoare o impun. **Nu este recomandată folosirea unor materiale ca azbestul, bolțarii de beton sau zgură și PVC-ul (plastic).**

¹ Dr. ing. C. Miron, op. cit., p. 96.

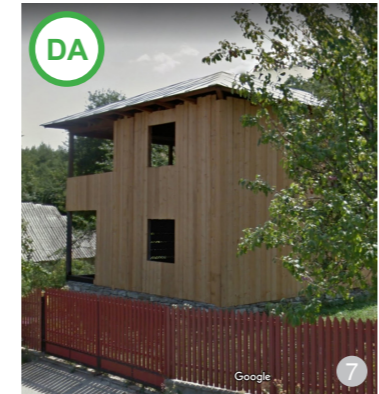
ĂȘA DA: Materialele de construcție tradiționale, chiar și recuperate de la construcții vechi, precum cărămidă și lemnul, pot fi puse în operă într-o modalitate contemporană, îndeplinind standardul de confort actual.

AȘA DA: Construcție nouă cu pereți din pământ, material specific local, care, prin dimensiunile ei mici, se adaptează ușor la orice configurație planimetrică, chiar și în detalii.

AȘA DA: Deși construcția depășește scara locuințelor specifice locului, casa se integrează în peisaj și specific prin materialele folosite, iar volumetria simplă nu agresează vizual vecinătățile. Exemplu de bună practică din satul Tojanii de Sus, comuna Spulber. (imaginele 7,8)

AȘA DA: Pentru a se marca clar apartenența construcției la secolul XXI, s-a optat pentru o imagine exterioară cu linii simple, ușor de executat/întreținut, folosindu-se însă materiale tradiționale: pereții exteriori sunt din cărămidă plină, peste care s-a aplicat, distanțată de pereții de cărămidă, o placare realizată integral din scândură de brad, tratată, conform tehnicilor tradiționale, doar cu ulei de in, pentru a permite o îmbătrânire firească a lemnului. S-a obținut, astfel, o fațadă ventilată (intervenție modernă pentru o amprentă energetică cât mai redusă și costuri de utilizare cât mai mici). Proiectul din imaginea 6 este realizat în zona săsească.

AȘA DA: Construcții noi cu pereții din lemn masiv sau cu structura din lemn și pereții din fibre vegetale

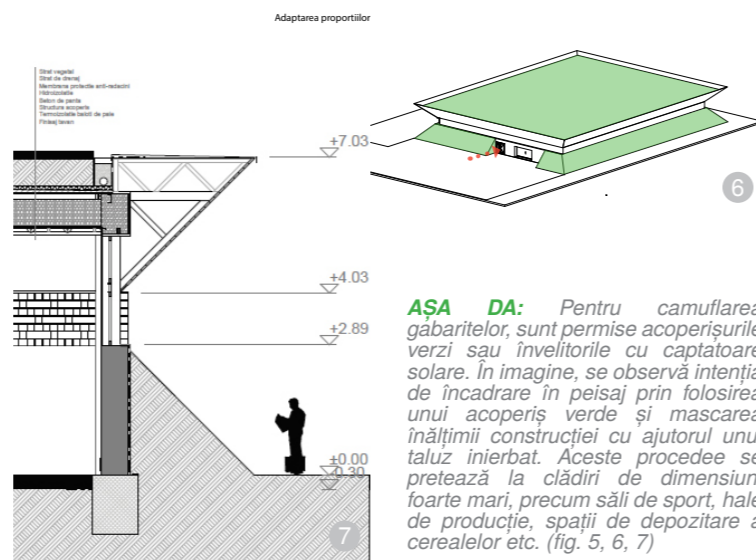

B. Construcții noi cu gabarit mare (peste 250 mp), de tip monovolum

Pereții portanți sunt esențiali prin contribuția la durabilitatea construcțiilor. Aceștia se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră). La construcțiile pentru care studiile geotehnice dovedesc că orice soluție tradițională este imposibil de aplicat în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția și de caracteristicile terenului), se vor utiliza alte materiale de construcție (preferabil naturale), nespecifice local (de exemplu, betonul sau metalul). Zidăria portantă din piatră sau cărămidă va fi lăsată aparentă sau va fi tencuită cu mortar pe bază de var, pentru a permite absorbția, circulația și evaporarea apei într-un ritm normal. Liantul folosit pentru zidire va fi tot pe bază de var, cu aditivi pentru rezistența la intemperii în caz de nevoie, pe cât permit calculele structurii de rezistență. Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/împiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

Pereții de compartimentare se vor construi din materiale regenerabile și se vor utiliza cu preponderență materialele de construcție considerate tradiționale la nivel local (lemn, cărămidă, piatră) sau materiale ecologice sau ecodurabile de secol XXI (lemn, cărămidă, argilă/lut, cânepă, lână, rumeguș sau conglomerate cu lianți naturali). Nu este recomandată folosirea unor materiale cum sunt BCA-ul, cărămida de sticlă etc.

Nu se exclude utilizarea cărămizii industriale cu goluri, a elementelor structurale din beton sau de lemn placate cu plăci antifoc, atunci când normativele o cer.

AȘA DA: Pentru camuflarea gabaritelor, sunt permise acoperișurile verzi sau învelitorile cu captatoare solare. În imagine, se observă intenția de încadrare în peisaj prin folosirea unui acoperiș verde și mascarea înălțimii construcției cu ajutorul unui taluz înierbat. Aceste procedee se pretează a clădiri de dimensiuni foarte mari, precum săli de sport, hale de producție, spații de depozitare a cerealelor etc. (fig. 5, 6, 7)

C. Intervenții pe construcții existente (gabari mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Cauzele principale ale degradărilor caselor tradiționale sunt: probleme ale terenului (tasări diferențiate, alunecări produse lent în timp), degradarea fundațiilor din piatră, degradarea învelitorilor și a structurii acoperișurilor, variațiile de umiditate (putrezirea lemnului) și temperatură, îngheț/dezghet (crăpare lemn), atacul biologic al lemnului (diferite tipuri de ciuperci, bacterii, insecte, carii etc.), și, nu în ultimul rând și probabil, cauza principală este neglijența în timp a omului (lipsa unei mentenanțe corespunzătoare ca umare și a unei neputințe financiare etc.), o parte dintre acestea fiind abandonate.¹

Tipurile de degradări identificate la casele tradiționale sunt:

- tasări diferențiate ale terenului din amplasament și degradări ale fundațiilor (crăpături, dislocări ale pietrelor);

- degradarea elementelor din lemn și a elementelor de umplură: putrezirea lemnului, erodarea elementelor de zidărie: cărămizi friabile, putrezirea împletiturilor din nuiele, dislocarea elementelor de zidărie, a pământului de umplură, atac biologic: carii, ciuperci, licheni/muşchi, crăparea lemnului, dislocarea tencuielilor;

- crăpături înclinate/verticale, colaps parțial/total la nivelul pereților structurali;

- degradarea structurii și a învelitorii acoperișurilor.

Recomandări pentru intervențiile pe construcțiile existente:

- Se vor păstra și se vor reabilita toate detaliile decorative originare prezente pe fațade.

- Pentru construcțiile existente, cel mai mare pericol îl reprezintă modalitatea de armonizare cu standardele și normativele în vigoare privitoare la cerințele de rezistență, stabilitate, protecție la foc (în special pentru clădirile cu funcțiuni publice), hidroizolare și izolare termică, igiena și sănătatea oamenilor. Ca

¹ Duțu, A., Metodă de evaluare seismică pentru case rezidențiale tradiționale românești, Raport științific – Etapa III (2017), UTCB, p. 16.

AȘA DA: Casă de locuit tradițională bine întreținută

principiu general, se vor găsi soluții compatibile cu alcătuirile constructive existente, care să nu influențeze negativ structura și comportamentul acestora în exploatare (ținând cont de zona seismică în care se încadrează construcția), în încercarea de a păstra cât mai mult din patrimoniul construit din mediul rural.

- În cazul în care, pentru o intervenție care presupune modificări ale construcției existente, expertiza tehnică relevă necesitatea consolidării acesteia, arhitectul va propune soluții care să implice folosirea de materiale și tehnici tradiționale (reparații locale la zidărie, inserarea unor elemente structurale noi din lemn sau piatră, îngroșări de pereți etc.) sau tehnici de secol XXI care folosesc materiale regenerabile (lemn lamelar, lemn stratificat, plăci lemnoase multistrat etc.

În condiții speciale, consolidările se pot realiza și din alte tipuri de materiale nespecifice (beton, metal, lemn lamelar, lemn stratificat etc.), cu asigurarea realizării unor alcătuirii de pereți compatibile cu structura existentă.

- Pentru reparațiile/restaurarea pereților de lemn, se recomandă refolosirea lemnului vechi nedeteriorat, recuperat din desfacerea unor anexe gospodărești, sau a lemnului certificat ecologic, care provine din păduri gestionate durabil pe criterii economice și ecologice.

- Nu se vor realiza suprafețe mari

de pereți la care, prin alcătuirea constructivă, transferul vaporilor este împiedicat, acest fenomen având ca efecte directe apariția igrasiei și a mucegaiurilor și diminuarea calității exploatarei în timp a construcției.

Termoizolarea pereților construcțiilor vechi este un subiect care se va aborda cu multă prudență, întrucât poate afecta materialele organice de alcătuire a pereților, precum lemnul.

-Pereții clădirilor care aparțin fondului vechi construit al localităților, altul decât cel vernacular (de ex.: foste locuințe de standard ridicat, conace, spații comerciale, spații destinate micii industrii, școli, clădiri cu funcțiuni comunitare, executate până în 1950, din lemn în tehnici tradiționale sau din zidărie de cărămidă produsă manual și zidită/tencuită cu mortar de var), se vor reabilita cu materiale și tehnici identice cu cele originare, conform cu principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar dacă obiectivele nu sunt declarate monumente istorice.

- Atât pentru finisajele exterioare, cât și pentru finisajele interioare, se vor folosi vopsele naturale, care nu împiedică transferul de vaporii.

Pentru obținerea unei construcții ecodurabile, se recomandă ca finisajele finale ale pereților și tavanelor să se facă exclusiv cu var natural stins sub formă de pastă, hidratată timp îndelungat pentru creșterea calităților de liant, precedate fiind de un strat de așa-numită

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea plăcilor cu plastic/polistiren sau a plăcilor de gipscarton peste pereții de lemn/lut. Pentru izolarea termică a caselor din lemn, se vor folosi doar materiale compatibile cu acesta, permeabile la vaporii de apă din interior.

AȘA NU: Pentru refacerea sau adăugarea chilerului construcției din imagine, s-a optat pentru blocuri de BCA, material care nu este compatibil cu cele din care sunt construiți pereții casei. Casele existente (tradiționale) se vor repara cu aceleași materiale din care au fost construite, folosind aceleași tehnici de construcție. Același principiu se va respecta și la extinderile care sunt legate de corpul casei extinse.

tencuială din nisip cu var, cu granulație mai mare.

- Se recomandă, de asemenea, folosirea vopselurilor pe bază de var, silicați etc. Pentru finisajele exterioare, se vor folosi culori stridente și saturate.

Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

- Pereții clădirilor executate în perioada comunistă, ce urmează a suferi modificări (extinderi, supraetajări, reconfigurări, reabilitare) se vor reabilita cu aceleași materiale sau după regulile de construire a pereților noi.

C.1. Pereții din lemn

Se vor înlocui piesele deteriorate cu piese identice, realizate din lemn de aceeași esență (masiv sau lamelar), pentru a nu dezechilibra capacitatea portantă de ansamblu a structurii și comportamentul higrotermic al acesteia. Se pot folosi rigidizări din lemn (sau metal) pentru prinderi/legături, fără ca acestea să fie prezente ca pondere importantă în ansamblu. Se vor realiza lucrări de ignifugare și biocidare cu materiale transparente, care nu afectează structura și culoarea lemnului și care permit tratamentul ulterior al acestuia cu ceruri, uleiuri și soluții naturale.

AȘA DA: Pereții din bârne de lemn dispuse orizontal, încheiate în sistem Blockbau din lemn, în timpul restaurării: un element parțial degradat poate fi reparat și refolosit.

AȘA DA: Noua generație învață să facă tencuială de argilă pentru pereții din lemn masiv. Foto: Douglas McFarlane, Sara Meaker, Asociația Târnaț-Kalotaszeg Durabil.

C.2. Pereții din piatră

Intervențiile se vor realiza cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli var-nisip, lut. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vaporii. Piatra nu se va acoperi cu lacuri și vopseluri care influențează porozitatea și permeabilitatea la vaporii. Materialele alese vor fi compatibile cu tipul de piatră folosită, fiind dependente de gradul ei de porozitate. Rostuirea pietrei, în cazul în care aceasta va fi lăsată aparentă, se recomandă a se face cu un mortar pe bază de var stins pastă, amestecat cu praf din piatră respectivă și nisip. Se va evita rostuirea până la fața pietrei, preferându-se o retragere de cel puțin un centimetru de la fața zidăriei. Nu se acceptă vopsirea rosturilor în negru, cărămiziu sau alte culori, deoarece acest lucru atrage după sine distrugerea eleganței imaginii specifice a zidăriei de piatră și a pietrei din zidărie, din cauza compușilor chimici din vopselele respective.

AȘA DA: Zidăriile din piatră ale construcțiilor vechi se vor tencui cu mortare pe bază de var: se vor folosi materiale și tehnici identice cu cele originare (tencuielile pe bază de ciment nu sunt compatibile cu piatra, ducând la degradarea acesteia); în imagine, construcție din satul Mătăcina.

AȘA NU: Nu se acceptă rostuirea cu ciment sau vopsirea rosturilor.

AȘA DA: Zidăriile din piatră ale construcțiilor vechi de tip instalații/anexe gospodărești se vor lăsa aparente sau pot fi lipite cu lut. Se vor repara doar cu materiale și tehnici identice cu cele originare.

C.3. Pereții din cărămidă

Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor: mortare și tencuieli var-nisip, lut. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vaporii. Dacă expertiza tehnică stabilește că sunt necesare consolidări structurale ale pereților din cărămidă, se vor evita soluțiile de cămășuire pe toată suprafața peretelui; când acest lucru nu este posibil, se pot folosi aditivi care să crească permeabilitatea la vaporii a acestuia, cu scopul prevenirii efectului „de pungă”, care va diminua confortul utilizării în timp a construcției.

AȘA NU: Clădire tradițională după intervenție: au fost îndepărtate elementele decorative caracteristice ale fațadei, precum capitulurile stâlpilor prispei, stucatura pereților, montându-se probabil peste aceasta plăci de polistiren expandat, care formează un înveliș impermeabil, lucru care conduce la condens și, în timp, la apariția mușcăiului.

C.4. Pereții din lut

Se vor realiza intervenții cu materiale compatibile, elastice, care să favorizeze transferul vaporilor. Nu se vor folosi tencuieli acoperitoare din ciment, care nu sunt permeabile la vaporii, sau termoizolații sintetice.

Se vor realiza alcătuirii constructive care să diminueze/impiedice capilaritatea, în condițiile în care realizarea unei impermeabilizări pe toată suprafața fundației nu este recomandabilă.

Extinderile și/sau conversiile vor ține cont de recomandările din capitolele anterioare, în funcție de volumul rezultat al construcției.

AȘA DA: O variantă bună de izolare a pereților din lut este folosirea tencuielii termoizolante realizate din lut amestecat cu paie sau chiar îngroșarea pereților existenți (imaginile 3 - 7).

AȘA NU: Clădire tradițională după intervenție: închiderea prispei cu pereți din BCA și realizarea unui corp nou de clădire din același material, incompatibil structural cu cel al clădirii existente (imaginea 8). Nu se acceptă soluțiile de termoizolare a construcțiilor din lut, cu materiale sintetice (imaginea 9).

5.3. FUNDAȚIILE

Acest capitol se referă, în funcție de tipul construcției și de zona în care se realizează investiția, la: fundațiile-soclu, inclusiv partea aflată deasupra terenului, pivnițe, subsoluri și demisoluri.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (gabariat mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele de alcătuire pentru fundații au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea execuției pentru construcțiile noi, întreținerea conștientă în timp din partea utilizatorilor, pot asigura o durată mare de viață a pereților care alcătuiesc baza unei construcții.

Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția, sunt, după caz: piatra sau betonul armat.

Aspectele principale care vor fi luate în considerare sunt: siguranța și stabilitatea, compatibilitatea materialelor de alcătuire, compatibilitatea materialelor de acoperire, termoizolațiile și hidroizolațiile, realizarea straturilor de drenaj pentru îndepărtarea apelor de la nivelul fundației, materialele și modalitățile de realizare a trotuarului de gardă, îmbinarea soclului/material de tencuire/placare soclu cu trotuarul de gardă.

5.3.1. Specificul local

Casa tradițională are „talpa” din lemn de stejar (gârneață), așezată fie direct pe pământ, fie pe o mică temelie de piatră locală de râu sau

cioplitură (zidărie uscată sau „legată” cu pământ, cu o înălțime între 20 și 30 cm). Temelia din bolovani de râu se așeza de multe ori direct pe sol, fără șanț de fundație¹, sau cu o adâncime de fundare ce varia între 20 și 50 cm.

La construcțiile foarte vechi, s-au folosit câte trei – patru rânduri de lespezi adunate de pe fundul apelor, obiceiul de a fasona piatra rotundă la țanc², apărând abia în secolul XX. Liantul folosit era lutul, lipit apoi periodic pe toată suprafața temeliei, inclusiv pe tălpile casei.

Costrucția temeliei începea după ce lemnarii „grătăreau casa”, operație ce consta din așezarea tălpilor din lemn masiv – inclusiv a celor interioare, care delimitau încăperile – pe „chituși” (bucăți de lemn), îndepărtați în momentul în care piatra completa spațiul dintre suprafața pământului și tălpi. La colțuri și din loc în loc sub tălpile din interiorul casei, se așezau, de obicei, bolovani masivi, cu scopul de a susține cât mai bine construcția.

Selectarea pietrelor și așezarea lor într-o țesătură plană și compactă sunt, la multe case, dovada experienței și a îndemânării meșteșugarilor. În plus față de solicitările din zidăria supratrană, zidurile de fundație,

¹ Constantinescu, GH., *Aspecte istorice și etnografice din comuna Dumitrești, op. cit., p. 308*

afiate în contact direct cu solul, trebuie să răspundă și următoarelor cerințe: să reziste presiunii exterioare a pământului, ceea ce se obține printr-o grosime suficient de mare a zidurilor și prin efectul de rigidizare a planșoului, și, de asemenea, să nu cedeze în fața umidității pământului.

În trecut, nu se practica în mod curent izolarea față de pământ a suprafețelor zidurilor aflate în contact cu solul. Construcțiile de ziduri trebuia să fie astfel realizate, încât pe de-o parte să absoarbă cât mai puțină umiditate, iar pe de altă parte, să transfere cât mai repede spre exterior umiditatea preluată din pământ. Zidăria trebuia să aibă, pe de-o parte, o capacitate de absorbție redusă și o conductivitate capilară redusă, iar pe de altă parte, să asigure o difuzie ridicată și să aibă o suprafață de evaporare mare. S-a obținut aceasta prin utilizarea de piatră cât mai densă și prin realizarea de rosturi de țesere cât mai înguste. Meșterii constructori de pe vremuri cunoșteau faptul că mortarul de var are nevoie de aer pentru a se întări, lucru imposibil în cazul zidurilor groase, având contact cu aerul doar pe o parte.

De aceea, fundațiile și zidurile de la subsol au fost realizate, de regulă, cu

mortar de lut. În cazul unui sol foarte umed, zidăria rămânea adesea nerostuită pe interior, pentru a se mări astfel suprafața de evaporare și pentru a crește difuzia vaporilor de apă din zid.²

În cazul construcțiilor din lemn, structura era așezată, de regulă, pe o fundație cu adâncime mică. Elasticitatea structurilor din lemn tolerează însă asemenea fundații puțin adânci, degradările pereților fiind, în general, minime.

Casa înălțată pe soclu a apărut din necesitatea de adaptare a construcției pe un teren în pantă, ocazie cu care se mărește și suprafața utilă a construcției. Pe valea Putnei, multe dintre locuințe, în special cele construite pe terenuri în pantă, au

² Hülsemann, J., *Casa țărănească săsească din Transilvania. Ghid pentru restaurarea caselor vechi*, Editura Simetria, Sibiu, 2014.

Socluri din piatră de râu/piatră spartă (imaginea 2 – Paltin, imaginea 3 – Piscu Radului), aparentă sau lipită cu lut (imaginea 1 – Jitia, imaginea 4 – Soveja)

Socluri din piatră fasonată, provenită din albia râurilor din zonă (imaginea 1 – Soveja, imaginile 2, 3 – Vidra, imaginea 4 – Pădureni)

5.3.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar și

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Acolo unde este posibil din punct de vedere structural (dar și tehnologic și economic), în funcție de zona seismică în care se încadrează construcția, se vor folosi tehnici tradiționale.

Se vor folosi sisteme tradiționale (fundații continue pe sub ziduri portante sau fundații izolate) și se va evita „sigilarea” terenurilor cu radiere sau șape realizate din ciment, mai puțin în situația în care cerințele structurale o impun. Este de preferat adoptarea unor soluții ecodurabile; unde sunt necesare, se vor face sisteme subterane de drenare. Materialele recomandate, în funcție de zona în care urmează să se realizeze investiția și de tipul acesteia, sunt, după caz: piatră, beton ciclopian, cărămidă, beton (cu condiția să se realizeze fundații sub zidurile portante; nu se recomandă soluțiile cu radier general, care impermeabilizează o suprafață mare de teren). Nu se vor folosi pereți masivi din beton, care împiedică transferul de vaporii, rețin umezeala și nu favorizează existența unui climat sănătos pentru utilizatori. Pivnițele și bolțile se vor realiza cu preponderență din cărămidă și/sau piatră, legate cu mortar pe bază de var. Pivnițele vor avea goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundării, care vor fi deschise vara, pentru uscarea pereților.

Pentru realizarea soclurilor din piatră, se vor folosi materiale locale, cu tehnologii și mână de lucru locală, prin implicarea meșterilor din zonă. Nu se va folosi în exces cimentul (cu precădere cimentul Portland, mai ales fără rosturi de dilatare construcției prevăzute în proiect) ca material de lucru sau ca material de bază pentru liant. În cazul în care este necesară realizarea unor fundații/socluri din beton armat, se recomandă tencuirea cu mortare cu textură lisă, pe bază de var, în alcătuirii constructive compatibile. Nu se va realiza placarea simplă cu piatră de râu sau piatră spartă de gresie a soclului, care să aducă un aspect „rustic”, de cele mai multe ori impropriu și incompatibil cu arhitectura locală.

Se va construi un trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze apele pluviale de fundația construcției. Acesta va fi realizat din materiale naturale (piatră, piatriș) și va avea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție (direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

Piatră fasonată, pregătită pentru montaj; imagine din satul Soveja

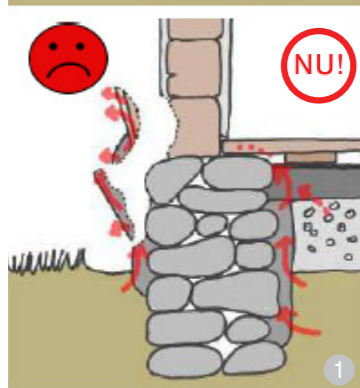
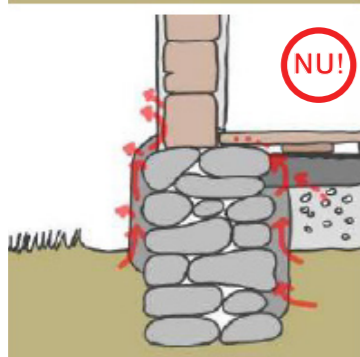
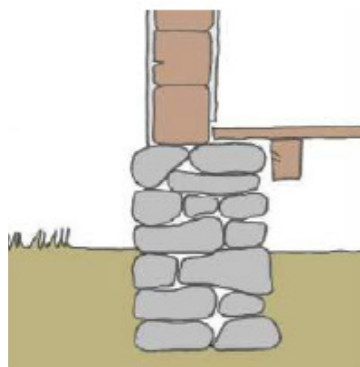

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Fundațiile contribuie esențial la durabilitatea clădirilor. Pentru construcțiile existente, probleme multiple se întâlnesc mai ales la imobilele de mică anvergură din mediul rural, unde de obicei nu a fost acordată o importanță deosebită fundațiilor, acestea fiind mici, prost conformate și prost rezolvate din punct de vedere constructiv, ceea ce a dus la degradări și prăbușiri ale diverselor elemente constructive (mai ales în cazul construcțiilor din lemn, paiantă și al construcțiilor anexe).

Dacă sunt necesare consolidări ale fundației (în funcție de zona seismică în care se încadrează), cât este posibil, se vor propune soluții (subzidiri, reparații, îngroșări, re-țeseri de ziduri, tencuieli cu diverse mortare cu componente naturale armate cu fibre), care să folosească materiale de construcție naturale (piatră). Soluțiile de hidroizolare și de termoizolare, prin alcătuirile constructive propuse, nu vor îmbrăca toată infrastructura: se pot realiza bariere de capilaritate prin injecții cu mortare speciale, tencuieli cu mortare de asanare speciale, se pot realiza straturi de drenaj care să faciliteze îndepărtarea apelor de la fundație și să prevină infiltrațiile și degradările la nivelul acesteia (vezi și recomandările generale). Nu se vor „sigila” terenurile cu șape realizate din ciment, pivnițele vor păstra sau vor „primi” goluri de ventilație în soclu, la nivel de siguranță împotriva inundațiilor, în vederea uscării pereților. Se va folosi cu precădere mortar de pământ sau de var, care permite evaporarea apei infiltrate.

Se va repara/construi (dacă este cazul) trotuar de gardă perimetral, cu pantă suficientă, care să îndepărteze apele pluviale de fundația construcției fără a intra în contact direct sau a sigila pereții sau fundația clădirii alăturate lui. Trotuarul se va realiza din materiale naturale, va avea rosturi de dilatație, iar în punctele de scurgere a apelor pluviale se vor realiza detalii care să favorizeze expulzarea acestora și îndepărtarea lor de construcție (direcționare preponderentă către suprafețele verzi amenajate).

AȘA NU: Tencuirea cu ciment sau consolidarea cu beton a temeliei construcțiilor existente, duce în timp la distrugerea atât a fundației cât și a peretelui casei. Această intervenție greșită este din păcate realizată frecvent din dorința de a repara sau întreține casa, permițând ca umiditatea să urce până la perete/tencuiala peretelui.

AȘA DA: Scările exterioare tradiționale sunt realizate din blocuri de piatră naturală tăiate la dimensiunea treptelor, din lespezi de piatră.

AȘA NU: Socluri tencuite cu ciment. Cimentul favorizează urcarea prin capilaritate a umezelii. Este foarte important ca umezeala să fie împiedicată să ajungă la structura din lemn a caselor.

AȘA NU: Jgheburile și burlanele concentrează într-o zonă lângă fundație apele pluviale. Lipsa rezolvării evacuării acestora va cauza probleme în timp. În cazul în care treptele vechi necesită reparații, acestea se vor refăce din același material cu cel original. Nu se vor construi scări din beton lăsat aparent sau care necesită plăcări nespecifice zonei

5.4. TÂMPPLĂRIA ȘI GOLURILE

Prevederile referitoare la uși și ferestre se referă la materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile de umbrire și culorile.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici și meșteșugari tradiționali pentru realizarea tâmplăriei interioare și exterioare, ca și pentru realizarea feronierilor și/sau a diverselor elemente decorative de mascare, care pot fi bătute sau turnate.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții cu gabarit mic (<120 mp), construcții cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

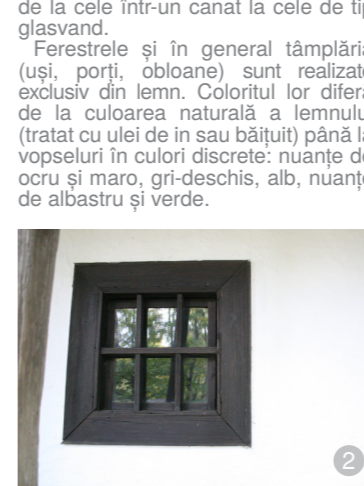
B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate elementele de tâmplărie au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

Răcoasa; secolul al XIX-lea

Tulnici; secolul al XIX-lea

5.4.1. Specificul local

În zona Vrancei, ferestrele sunt alcătuite din două canaturi cu supralumină sau uneori au trei canaturi; sunt simple sau duble.

De regulă, proporția ferestrelor caselor tradiționale este de 2/3 până la 1/2 între lățimea și înălțimea golului, mai nou fiind preluată o proporție atipică, mai pătrătoasă, similară caselor orășenești.

Proporția ferestrelor și dispunerea lor pe fațadă au un rol important în conturarea imaginii casei tradiționale, conferind specificitate și individualitate construcțiilor vechi. Însă, se întâlnește foarte des în prezent situația în care dimensiunile tradiționale ale ferestrelor nu mai corespund necesităților utilizării actuale a spațiilor, fapt ce se răsfrânge în tendința de mărire a dimensiunilor golurilor de ferestre.

Ferestrele sunt dispuse în perechi pe fațadă, o pereche corespunzând unei încăperi, deschiderea făcându-se spre exterior. Tocul este aliniat la fața exterioară a peretelui, întotdeauna prevăzut cu pervaz. Există și situații în care, sub influența arhitecturii urbane, spațiile semideschise sunt închise parțial sau total cu tâmplărie și geam clar (geamlăc), cu canaturi fixe și/sau detașabile ori batante.

Ușile de acces la locuințe evoluează de la cele într-un canat la cele de tip glasvand.

Ferestrele și în general tâmplăria (uși, porți, obloane) sunt realizate exclusiv din lemn. Coloritul lor diferă de la culoarea naturală a lemnului (tratat cu ulei de in sau bățuit) până la vopseluri în culori discrete: nuanțe de ocru și maro, gri-deschis, alb, nuanțe de albastru și verde.

Pădureni

Nereju

Bilești

Vidra

Dumitrești

Soveja

Podu Șchiopului

Cu timpul, tâmplăriile care aveau un aspect simplu în vechime devin, sub influența arhitecturii urbane, pe parcursul secolului al XX-lea, din ce în ce mai complicate, de o mare varietate și ornate prin desenul șprosurilor. În mod excepțional, se regăsesc și ornamente crestate în jurul ferestrelor. Mai rar, golurile ușilor și ferestrelor sunt arcuite la partea superioară.

Pădureni

Dumitrești

Dumitrești

Păulești, Hăulișca

Păulești

Lepșa

5.4.2. Recomandări

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. La realizarea acestora, se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor implica, pe cât posibil, meșterii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se inserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosurii, traverse etc. se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, sau rezistența la deteriorările cauzate de animale, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în situațiile impuse de lege și normativele în vigoare.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se

poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe lângă drumurile cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru vitrajul simplu de la geamurile duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia.

Nu se vor folosi: geamuri bombate, geamuri reflectorizante, geamuri oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu, folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor este manuală, care nu permite împropătarea aerului (altfel fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Ferestrele vor respecta proporțiile tradiționale între lungime și lățime în special la fațada principală, pentru a da o unitate stilistică desfășurării stradale. Se recomandă alternarea unor goluri

AȘA DA: Proporția golurilor construcției noi respectă specificul local.

mici, specifice arhitecturii vernaculare, cu vitraje mari, de dimensiunea unui perete, pentru funcțiuni principale care necesită un iluminat corespunzător. Se admit, ca accente compoziționale bine justificate (deschidere către peisaj, folosire pasivă a energiei solare), altele decât verandele, panourile vitrate de dimensiuni mai mari, dar nu pe mai mult de 30 % din suprafața fațadei, dispuse cu preponderență spre interiorul lotului.

Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon etc. (care în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente: neetanșeizare corectă datorată formei atipice, soluții de umbră atipice, costisitoare și uneori inefficiente și inestetice etc.).

Soluțiile de umbră

Pentru umbrarea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și închiderilor de la anexele gospodărești specific locale.

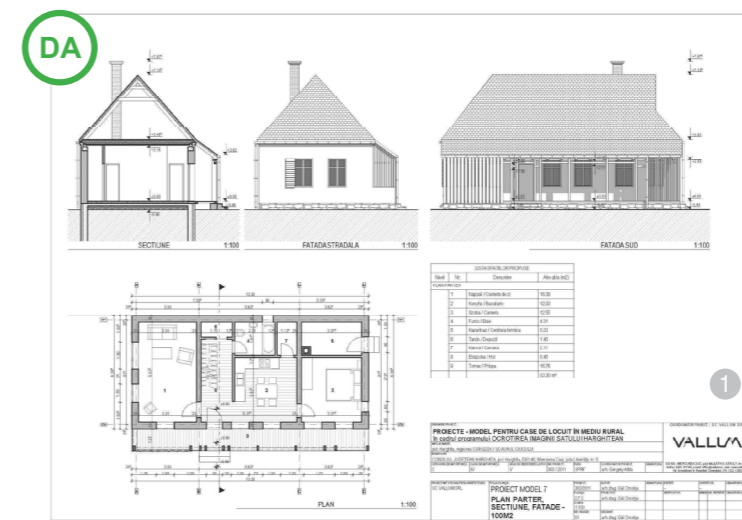
Soluțiile de umbră alese vor respecta conformația soluțiilor tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară ferestrelor împotriva intemperierilor) și pot avea lamelele reglabile, care să permită un grad de umbră optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor folosi rulouri exterioare, montate aparent, fără reglaje.

Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbră din lemn, fixe sau cu lamele de unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric. Acest tip de vitraje, însă, nu se vor amplasa pe fațada orientată către stradă.

Elementele din lemn se vor proteja cu uleiuri, ceruri sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioară și elementele de umbră sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

AȘA DA: Proporția golurilor construcției noi respectă specificul local; exemplul din secuime. Sursa: CJHarghita, http://epitettorokseg.ro/index_ro.php?kat=3&o=casamoderna.

AȘA DA: Proporția golurilor construcției noi respectă specificul local; exemple din zona Dealurilor Clujului (imaginile 3, 5).

AȘA DA: Proporția golurilor construcției noi respectă specificul local.

AȘA DA: Se recomandă ca tâmplăriile să fie executate de către meșteri locali. În imagine, meșter din satul Carșochești-Corăbița.

ASA NU: Proportia ferestrelor nu respecta specificul local, este cea care se regăsește la locuințele colective din perioada comunistă; panta acoperișului care este strâns legată de lățimea imensă a casei spre stradă, împreună cu prezența frontonului și forma ferestrei de pe acesta, fac ca prezența casei să fie nepotrivită în context. Imagine din satul Soveja.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Pentru tâmplăria exterioară, se va folosi lemn de esență tare. Se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor angrena, pe cât posibil, meșterii din zonă. Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și factorii de mediu din zona în care se inserează construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosuri, traverse etc., se vor realiza din lemn.

În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare interior/exterior se pot folosi uși batante, glisante etc., panouri de sticlă mobile sau goluri cu dimensiuni agabaritice față de specificul zonei.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe marginea drumurilor cu circulație intensă sau dacă funcțiunea o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru vitrajul simplu de la geamurile duble se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului) sau manuală, pentru a asigura o ventilație

ASA DA: Golurile și ușile corespund necesităților de utilizare, iar alternarea ferestrelor mici cu ușile mari de acces, care preiau liniile de compoziție a ferestrelor, intră într-o alcătuire echilibrată.

naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor duce la etanșeizare, care nu permite înprospătarea aerului (altfel fiind necesare sisteme suplimentare de ventilație mecanică sau naturală).

Conformația ferestrelor

Dimensiunile golurilor vor respecta logica procesului tehnologic de la interior. Ferestrele vor avea, în general, o geometrie simplă și neornamentată. Nu se vor realiza goluri atipice: cerc, triunghi, romb, hexagon etc. (care în exploatare pot dovedi diverse vicii/inconveniente: neetanșeizare corectă datorată formei atipice, soluții de umbrire atipice, costisitoare și uneori ineficiente și inestetice etc.).

ASA DA: Necesitatea de a aduce cât mai multă lumină la interior poate constitui un factor decisiv în arhitectura fațadei. Pereții vitrați pot fi dublați de un element de umbră din lemn, care trimite la detaliile de închidere a construcțiilor tradiționale.

Soluțiile de umbrire

Pentru umbrirea suprafețelor vitrate, se vor folosi obloanele din lemn, streșinile sau vegetația. În cazuri justificate formal sau funcțional, se pot prevedea obloane sau măști din lemn, după forma și aspectul ușilor și închiderilor de la anexele gospodărești specific locale.

Soluțiile de umbrire alese trebuie să respecte soluțiile tradiționale existente în zonă. Acestea vor fi realizate din lemn, se vor monta cu preponderență la exterior (pentru a asigura un control climatic și o protecție suplimentară ferestrelor împotriva intemperțiilor) și pot avea lamele reglabile, care să permită un grad de umbrire optim, ajustabil, pe toată perioada zilei și în funcție de fiecare anotimp, dar să nu împiedice, în același timp, pătrunderea luminii din exterior. Nu se vor folosi rulouri exterioare, montate aparent, fără reglaje, care iau din lumina geamului.

Pentru vitrajele cu suprafețe mari, acolo unde sunt necesare și justificate, se pot instala soluții de umbrire din lemn, fixe sau cu lamele cu unghi reglabil, care să camufleze elementele discrepante în ansamblul volumetric. Se recomandă ca acestea să nu se realizeze pe fațadele dinspre stradă. Elementele de lemn se vor proteja cu uleiuri, ceruri sau alte soluții naturale.

Culorile

Tâmplăria exterioră și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate sau cu pigmenți naturali, care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Materialele

Ferestrele și ușile vor fi realizate din lemn (masiv sau stratificat) tratat cu ulei de in, ceruit sau vopsit cu soluții naturale, cu feronerie metalică. Se vor respecta tehnicile tradiționale și se vor angrena, pe cât posibil, meșterii din zonă. Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa folosindu-se aceleași materiale și

tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice) sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice sau a detaliilor.

Tâmplăriile din PVC sau cele metalice cu care au fost înlocuite tâmplăriile originale în urma unor reabilitări greșite, se vor înlocui cu tâmplării din lemn masiv sau stratificat. Pentru sporirea confortului de izolare termică, acolo unde fereastra este compusă dintr-o singură cercevea, se permite dublarea acesteia cu o cercevea nouă cu vitraj termoizolant de tip duplex sau triplex, într-un singur canat, astfel încât intervenția să nu fie vizibilă din exterior.

Tâmplăria poate fi simplă sau dublă, în funcție de necesarul de izolare termică corelat cu climatul și cu factorii de mediu din zona în care se află construcția. Elementele componente ale tâmplăriei: rame, cercevele, șprosurii, traverse etc. se vor realiza din lemn. În mod excepțional, pentru conformarea la reglementările privind rezistența la foc, care nu poate fi obținută cu lemn, se poate folosi tâmplărie metalică, strict în amplasamentele impuse de lege. La funcțiunile cu flux de circulație mai mare interior/exterior se pot folosi panouri de sticlă mobile sau gaturi cu dimensiuni agabaritice față de specificul zonei.

Pentru îndeplinirea cerințelor actuale privitoare la eficiența energetică, se poate folosi vitrajul termoizolant (cu două sau trei foi de geam). Pentru a asigura un grad sporit de izolare fonică (pentru construcțiile situate pe marginea drumurilor cu circulație intensă sau dacă funcția o impune), atât pentru vitrajul termoizolant, cât și pentru vitrajul simplu de la geamurile duble, se pot folosi foi de sticlă de grosimi diferite, care „rup” vibrația sunetului. Geamul folosit va fi cu preponderență transparent, poate fi acoperit cu diverse folii care să realizeze controlul solar, fără a modifica culoarea și textura acestuia. Nu se vor folosi: geam bombat, geam reflectorizant, geam oglindă. În mod excepțional și justificat, atunci când contextul și funcția o impun, se pot folosi și alte tipuri de prelucrări/acoperiri ale sticlei (de exemplu: folii speciale necesare măsurilor antifracție sau antivandalism).

Pentru asigurarea cerințelor privitoare la igienă și sănătate, se vor folosi aerisitoare cu acționare automată (incluse în tocul geamului)

sau manuală, pentru a asigura o ventilare naturală a spațiilor interioare, atunci când alcătuirea ferestrelor generează o închidere etanșă, care nu permite înnoștrirea aerului (altfel, fiind necesare sisteme suplimentare de ventilare mecanică sau naturală).

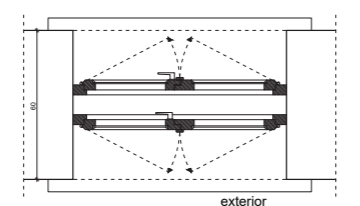
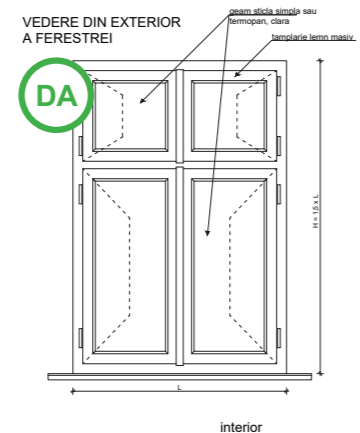
AȘA DA: Ferestrele tradiționale merită restaurate atunci când se prezintă în condiții acceptabile. Elementele degradate din lemn se vor înlocui, iar feroneria poate fi reparată.

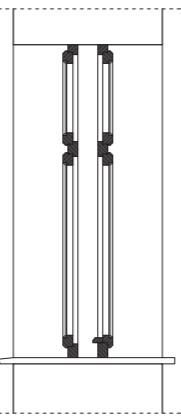
AȘA DA: Atunci când fereastra nu mai poate fi salvată, se poate recurge la serviciile unui atelier local de tâmplărie, pentru a reproduce fereastra după croiul original.

AȘA DA: Ferestre noi care respectă proporțiile și culorile celor tradiționale din lemn și care sunt prevăzute cu accesorii de impermeabilizare și înlăturare a apei. Confecționarea acestor ferestre se poate face într-un atelier local, sprijinind astfel economia locală.

SECTIUNE ORIZONTALĂ PRIN FEREASTRĂ

SECTIUNE VERTICALĂ PRIN FEREASTRĂ

AȘA DA: Se recomandă, pe cât posibil, repararea ferestrelor existente. Dacă schimbarea tâmplăriei este necesară, se recomandă confecționarea unor tâmplării similare cu cele vechi, executate de către meșteri tâmplari din zonă.

AȘA DA: În lipsa existenței unui model original, se poate recurge la o soluție modernă (img. 3, 4, 5).

AȘA DA: Necesitatea protejării zonei de acces cu tâmplărie de tip "cerdac" poate lăsa loc liber unei abordări creative în acest domeniu.

Conformația ferestrelor

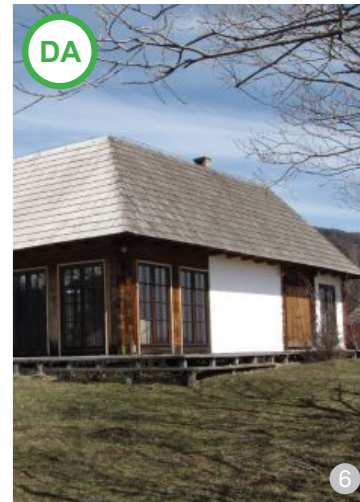
Se vor păstra proporțiile gurilor specifice locului. Elementele valoroase se vor conserva și se vor recondiționa, folosindu-se aceleași materiale și tehnici constructive (atât elementele cu forme tipice, cât și cele cu forme atipice), sau se vor înlocui, fără modificarea împărțirii specifice.

Culorile

Tâmplăria exterioră și elementele de umbrire sau alte elemente decorative se pot vopsi în diferite nuanțe opace, nesaturate, de preferabil menținând culoarea originală, sau cu pigmenți naturali care nu modifică aspectul lemnului și nu dau senzația de ud sau lucios. Pentru colorare, se vor folosi cu precădere pigmenții naturali.

AȘA NU: Se interzice înlocuirea tâmplăriilor existente cu tâmplării noi din PVC și modificarea formei gurilor inițiale (imaginile 5, 7, 8).

5.5. ELEMENTELE DE FAȚADĂ

5.5.1. Specificul local: registre orizontale (coamă, cornișă, brâu, soclu) și verticale (târnaț, foisor, decorații de fațadă etc.)

Elementele care conturează liniile principale ale arhitecturii fațadelor sunt: acoperișul cu coama și streășina lui, prispa și soclul. Acestea formează registrele orizontale ale unei fațade tradiționale, iar stâlpii prispei, foisorul și decorațiile de fațadă (cele verticale) creează principalele registre verticale.

Pe fațadă apar mai ales elemente decorative de conturare a ferestrelor (denumite ancadramente), a colțurilor și coloane adosate realizate din tencuială, care creează o ritmicitate a fațadelor tencuite. Detaliile decorative mai apar, de asemenea, la prispă, stâlpi, streășină, capetele de grinzi și contribuie la imaginea de ansamblu a specificului local. Finisajele de pe fațadă sunt simple; de regulă, tencuielile sunt acoperite cu vopsea de var, culorile sunt în nuanțe naturale, preponderent albastru și alb, iar lemnul este tratat cu ulei de in.

Soclu: Pentru ridicarea temeliei, s-au folosit bolovani mari de râu, neciopliți, iar mai târziu frumos fasonați de pietrari. Temelia are rostul de a proteja talpa construcției și pereții de umezeală, de a asigura o orizontalitate perfectă clădirii, precum și de a o înălța. Soclul poate fi aparent sau tencuit cu argilă, peste care se aplică o zugrăveală de var. Înălțimea soclului variază în raport cu panta terenului și cu funcțiunile pe care le adăpostește.

Prispa: Casele din Țara Vrancei cuprind elemente care, prin prezența lor, definesc stilul arhitectural al zonei: prispa sau „târnațul”, foisorul și chilerul. Târnațul, cuprins în planul inițial de încheiere a tâlpilor de lemn, formează o suprafață semiadăpostită între pereții exteriori ai casei și stâlpii de susținere ai acoperișului, la același nivel cu pardoseala de interior, constituind un element de protecție a temeliei casei dar și un spațiu suplimentar, folosit în anotimpurile călduroase. La marea

majoritate a caselor, târnațul se întinde pe toată lungimea fațadei, pe două sau trei laturi ale casei. Stâlpii târnațului pot fi simpli sau crestați cu dalta.

Târnațul este, de obicei, închis de o balustradă tot din lemn, simplă, din scândură sau frumos traforată, prinsă între stâlpii de susținere ai acoperișului, pe care vrâncenii o numesc „zâstălniță” sau „zăbrele” (local și „parmaclic” sau „pălimar”), iar zona din capătul târnațului, mai înaltă decât restul, „zăplaz”.¹

În târnaț se ajunge pe o scară cu trepte făcute inițial din lemn, ulterior din piatră fasonată.

Elementele decorate care compun târnațul sunt, de obicei: stâlpii, fruntarul, pazia care este de obicei traforată, capetele grinzilor, pălimarul din scândură traforată (acolo unde este pălimar).

Stâlpii, ornamentați prin creștături, au „capiteluri”, așa numitele „mere”, în forme elegante, fiecare stâlp de la aceeași casă având, de obicei, o altă compoziție ornamentală.² La unele construcții, fruntarul este decorat cu creștături. Procedul folosirii cosoroabelor duble – grinzi longitudinale ale prispei și ale pereților laterali – care susțin acoperișul a dus la obținerea unor efecte artistice remarcabile, prin combinarea unor tehnici diferite de împodobire a lemnului, în special a ciopliturii și a creștăturii.³

Unele case au târnațul închis. Acesta poartă denumirea de „cerdac”. Vrancea reprezintă o zonă de tranziție între aria de răspândire a casei cu foisor (moldovenească) și cea cu cerdac (moldovenească). În unele zone, ca de exemplu la Soveja, cerdacul și-a pierdut în timp rolul funcțional, fiind prezent la unele case mai noi numai sub forma unei platforme înălțate deasupra intrării.⁴ Ca specific, se întâlnesc case cu cerdacul frontal, lateral, dar și cerdacuri dispuse pe două laturi ale fațadei.

În trecut, lemnăria nu era vopsită, azi, este vopsită în nuanțe de gri, albastru, verde, vernil, bej, muștar, roz pal sau alb. La casele din zona de câmpie/deal, mai ales la cele aflate în apropierea

¹ Constantinescu, Gh., *Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrancei*, op. cit., p. 284.

² Bănățeanu, T., Stoica, G., op. cit., p. 62.

³ Cherciu, I., op. cit., p. 43.

⁴ Bănățeanu, T., Stoica, G., op. cit., p. 60.

Fațadă placată cu scândură; Jița

orașelor, apar decoruri din elemente de zidărie începând cu secolul XX. Azi regăsim pilaștri/coloane, drepte sau răsucite, ornate cu capiteluri și arcade de diverse forme, în trecut realizate în paiantă, în zonele: Corbița, Ruginești, Văleni, Bolotești, Clipicești, Străoane, Suraia, Bordeasca, Bârsești, Câmpuri, Dumitrești, Cotești, Vizantea.

Incepând cu a doua jumătate a secolului XX, odată cu regimul comunist, prin importarea unui model de influență urbană, se schimbă dramatic înfățișarea casei. Odată cu popularizarea acestui tip de casă, dispărește târnațul, locul acestuia fiind luat în ziua de azi de o copertină improvizată în zona intrării, realizată de cele mai multe ori din materiale plastice sau tablă.

Foisorul: se întâlnește în Vrancea la un număr redus de case și este construit pe o temelie joasă de piatră, pe care sunt așezate tâlpile masive de trunchi de stejar sau de brad. El este construit deasupra intrării de piatră a becului săpat sub casă. Intrarea este

însă joasă, atingând cel mult un metru înălțime. Prezența foisorului a impus și modificarea liniei acoperișului. Această modificare este în funcție de tipul foisorului și îmbracă forme deosebite după cum este construit, foisorul cu fronton (în două ape), în trei ape sau construit pe coardă.

În afară de acest tip de foisor construit pe coardă, în Vrancea mai întâlnim și tipul din cele vechi din paiantă, au înlocuit ornamentica lemnului prin stucatură (decor din tencuială). Azi întâlnim frecvent modele geometrice în tencuială, în jurul ferestrelor, între ferestre și sub streășină, coloane adosate amplasate la colțurile casei și între uși și ferestre (Nereju, Bolotești, Bârsești, Suraia, Câmpuri, Vizantea, Bolotești, Străoane, Dumitrești, zona Adjud), motive cosmice (Vizantea, Câmpuri, Nereju, Străoane), fitomorfe (Bordeasca, Bătarci, Străoane), zoomorfe, inscripții de date și nume.⁶

⁵ Constantinescu, Gh., *Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrancei*, op. cit., p. 284.

⁶ Ciobănel A.-I., Drogeanu, P. (coord.), op. cit., p. 334-336.

Tipuri de trafoare la balustrada târnațului

Lepșa

Zăplaz traforat; Soveja

Lepșa

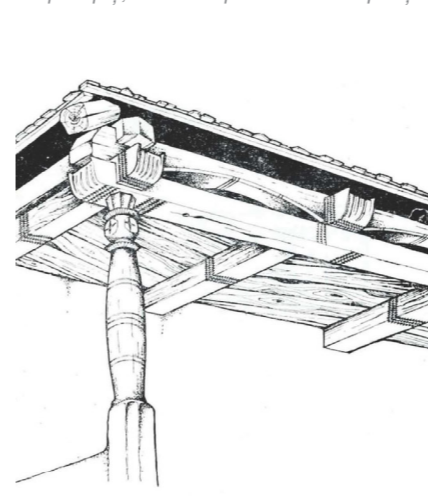
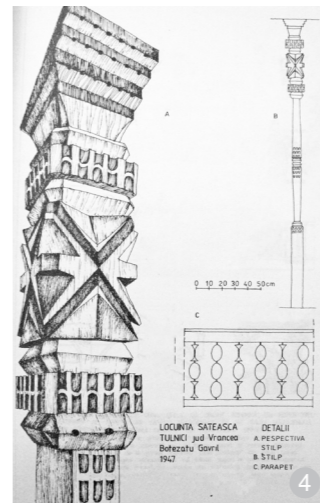
Greșu

Fronton de foisor din Soveja

Stâlpi ciopliți; fiecare stâlp are o altă compoziție ornamentală; Tulnici

Detaliu de frunțar al unei case din zona Vidra

Stâlp din zona Răcoasa

Târnaț din lemn; zona Măicănești

Târnaț din lemn; zona Vidra

Târnaț cu coloane din cărămidă; zona Clipicești

Detaliu de frunțar al unei case din secolul al XIX-lea din zona Piscu Radului

Târnaț din lemn din zona Tulnici

5.5.2. Recomandări

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuiți constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea execuției pentru construcțiile noi, întreținerea conștientă în timp din partea utilizatorilor, pot asigura o durată mare de viață a elementelor care alcătuiesc fațada unei construcții.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

A.1. Marcarea registrelor orizontale

Soclul: va fi marcat vizual prin finisaje, materiale și va corespunde specificului local. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile*. În cazul unei interpretări contemporane, soclul poate fi mascat de un taluz din pământ acoperit cu vegetație.

Târnațul: marchează una dintre principalele linii orizontale ale fațadei, având un rol estetic și funcțional (protecție împotriva precipitațiilor și asigurarea umbririi pe timp de vară). Se va realiza cu preponderență din lemn sau din zidărie de cărămidă arsă și va respecta prin proporții, formă și volumetrie specificul local. Se permite o lățime mai mare decât cea tradițională, dar să nu depășească 1,5 m. Culoarele folosite pentru lemnărie vor fi cele

specifice zonei.

A.2. Marcarea registrelor verticale

Coșul de fum: transformat, conform necesităților actuale, în coș pentru instalația de încălzire, trebuie realizat din materiale solide, care să corespundă atât principiilor de rezistență și stabilitate (în raport cu direcția vântului, factorii de mediu, încadrarea seismică), cât și protecției la foc (există un mare risc de incendiu, în special în zonele de traversare a șarpantei și, eventual, a altor elemente constructive din lemn). Hornurile vor fi zidite din cărămidă sau vor fi realizate din elemente ceramice prefabricate tencuite. Pe cât posibil, vor respecta forma și materialele de finisaj locale: în general, mortare de var nezugrăvite.

Nu se recomandă lăsarea aparentă a coșurilor de fum metalice.

A.3. Decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția acelor a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt susținute încă de meșteșugurile locale prin continuitate. Pot fi preluate și reinterpretate, prin simplificare, detaliile care marchează registrele clădirii: modele geometrice în tencuială, în jurul ferestrelor, între ferestre și sub streșină, coloane adosate, brăie etc.

A.4. Streșinile și burlanele

Streșina, element cu rol de protecție, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate din punctul de vedere al specificului local și al sustenabilității, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale.

A.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea materialelor naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmentii naturali pentru var, este esențială pentru păstrarea specificului peisajelor culturale rurale.

Nu se vor folosi, ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se

în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor) sau tabla (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul, similiaștră etc.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „specific local rural”.

Se pot folosi sisteme prefabricate de pereți sau realizate in situ cu finisaj de lemn spre exterior, ca de exemplu: fațade ventilate cu placaj din scânduri de lemn aparente sau de șindrilă etc. Fațadele din scândură, ventilate sau nu, se înscriu în specificul local. Fațadele ventilate sunt cele mai eficiente din punctul de vedere al eficienței energetice. Acest sistem presupune distanțarea finisajului de perete, acesta formând o coajă care umbrește pereții casei și elimină presiunea vântului asupra staturilor termoizolante. Fiind ventilat, lemnul va rezista bine în timp. Soluțiile care pot fi puse în operă sunt multe: șipci alăturate cu o minimă distanță între ele, scânduri alăturate, suprapunerii de tip scândură peste scândură, scândură peste șipci sau invers și, nu în ultimul rând, se poate opta pentru alternarea orientării pieselor componente. De preferință, lemnul nu se va trata chimic, pentru a se asigura o îmbătrânire frumoasă a acestuia.

Se mai pot folosi soluții și alcătuiți decorative naturale pentru pereți prin dublarea cu suporturi pentru vegetație: plante câțărătoare permanente sau sezoniere.

A.6. Culoarele

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru nuanțele naturale ale materialelor folosite sau pentru culori și nuanțe nesaturate apropiate de cele naturale. Albul poate fi folosit pretutindeni pentru clădiri cu gabarit mic. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali. Pentru construcțiile noi, există posibilitatea folosirii paramentului aparent, fără zugrăveală, din tencuială lisă pe bază de var, acesta înscriindu-se în specificul local. Se pot adăuga aditivi care să crească durabilitatea tencuiei la acțiunea factorilor climatici.

A.7. Tehnologiile

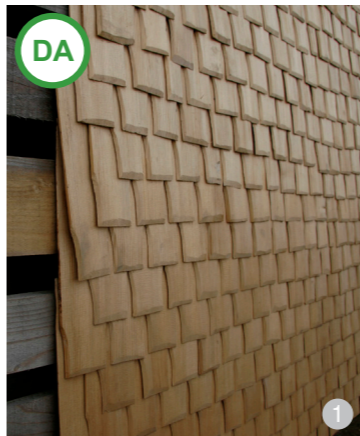
Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea)

ASA DA: Exemplu în care lemnul este folosit simplu, durabil și onest la construcții noi

sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuiți din materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolației termice, a hidroizolației, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

ASA DA: Folosirea unor forme esențializate ale arhitecturii vamaculare, precum târnațul cu stâlpi din lemn din imagine, poate fi de bun augur pentru încurajarea păstrării specificului local. Execuția poate fi realizată de meșteri locali.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

B.1. Marcarea registrelor orizontale și verticale

Soclul: va fi marcat vizual prin finisaje, materiale și printr-o decalare față de planul peretelui. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile*.

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se pot marca registrele orizontale și verticale care se încadrează în specificul local, fără a se crea construcții inadecvate din punct de vedere volumetric doar pentru a respecta cerințele de încadrare în specific. Volumetria se va raporta la construcțiile învecinate și, pe plan estetic, nu va constitui un element discrepant în ansamblul așezării. Marcarea registrelor orizontale reprezintă un deziderat, însă nu este obligatorie la acest tip de clădiri.

B.2. Frontoanele și decorațiile de fațadă

Se recomandă o abordare rezervată în ce privește preluarea elementelor decorative din arhitectura tradițională, cu excepția acelor a căror simbolistică s-a păstrat și care sunt continuate încă prin meșteșugurile locale.

B.3. Streșinile și burlanele

Streșina, element cu rol de umbrire, se va realiza conform specificului local (ca formă și elemente de decorație). Existența streșinilor reprezintă un

ASA NU: Se va evita montarea instalațiilor tehnologice înspre spațiul public (Pădureni, Vărsătura).

deziderat, nu este obligatorie la acest tip de clădiri. Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Sistemele de protejare împotriva intemperiilor vor fi doar la intrarea în clădire.

B.4. Materialele pentru finisaje

Folosirea de materiale naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmentii naturali pentru var, este esențială pentru conservarea frumuseții peisajelor rurale.

Nu se vor folosi, ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se pot folosi soluții și alcătuiți constructive naturale pentru pereți vegetali și acoperișuri verzi (cu panta redusă sau accentuată).

B.5. Culoarele

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali.

B.6. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuiți din materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolației termice, a hidroizolației, de igienă și sănătate, de siguranță și stabilitate, de rezistență la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

B.7. Instalațiile și instalațiile tehnologice

Acestea nu se vor poziționa înspre stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalațiile tehnologice vor fi realizate din materiale durabile (se exclud PVC-ul și polietilena). Acestea nu vor constitui elemente dominante privind din punctele de perspectivă sau de belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

ASA NU: Se interzice, pentru orice tip de construcție, folosirea unor finisaje metalice exterioare pe suprafețe mari, precum tabla industrială. Se acceptă finisarea metalică pe suprafețe foarte mici, atunci când fluxul tehnologic sau condițiile obiective de altă natură o impun (Valea Cotești).

C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

C.1. Marcarea registrelor orizontale

Socul va fi marcat vizual prin finisaje, materiale și printr-o decalare față de planul peretelui. Se va păstra aspectul tradițional al soclurilor construcțiilor existente, iar în cazul în care au fost alterate prin intervenții neadecvate, se vor repara/reface, respectând materialele și tehnicile constructive specifice locului. Cromatica va respecta specificul așezării. Detalierea alcătuirilor și a principiilor constructive s-a realizat în capitolul 5.3. *Fundațiile*.

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor păstra și se vor restaura/reabilita/reface (acolo unde este cazul) și alte registre orizontale (streășina, târnațul, foișorul etc.), care se încadrează în specificul și scara locală, fără a se crea construcții inadecvate din punct de vedere volumetric, care împrumută elemente estetice străine locului, neadaptate climatei (greu de întreținut) și păguboase din punctul de vedere al eficienței energetice a clădirii.

Se interzice închiderea târnațului caselor care fac parte din fondul vechi construit, cu pereți sau tâmplării care nu se înscriu în specificul local.

Se interzice tencuirea cu ciment a elementelor din lemn ale târnațului sau placarea lor cu alte materiale (lambriu din plastic, gipscarton etc.).

Stâlpii prispiei executată din zidărie se vor reabilita cu materialele și tehnicile originale, după principiile reabilitării monumentelor istorice, chiar și în cazul în care obiectivele nu sunt declarate monument istoric.

Clădirile din perioada comunistă și postcomunistă, construite fără târnaț, vor fi reabilitate prin amenajarea unui târnaț în oricare din variantele de alcătuire volumetrică specifice locului.

C.2. Marcarea registrelor verticale

În funcție de soluția și de gabaritul construcției, se vor păstra și/sau marca registrele verticale care se încadrează în specificul și scara locală.

C.3. Timpanele și decorațiile de fațadă

Se vor păstra și se vor valorifica decorațiile tradiționale ale târnațului, ale obloanelor, ale stâlpilor, ale

streșinii, ale paziei și ale capetelor de grinzi, dacă acestea sunt specifice peisajului cultural local.

C.4. Streșinile și burlanele

Streășina, element cu rol de umbrire, dar și de protecție a zidurilor de intemperii, se va păstra conform specificului local (ca formă și elemente de decorație) sau se va reface pentru a-l respecta. Jgheburile și burlanele nu vor fi strălucitoare sau realizate din materiale inadecvate, nu se vor evidenția coloristic la nivelul construcției și vor fi realizate din materiale durabile, adecvate specificului local. Nu se vor folosi elemente din PVC sau polietilenă. Se pot folosi, acolo unde este cazul, lanțuri care să direcționeze scurgerea apelor pluviale. Se vor păstra acele elemente caracteristice și valoroase din punctul de vedere al specificului local.

Apa pluvială nu se va scurge direct în șanțul exterior gospodăriei (adiacent drumului/străzii) prin jgheab și burlan.

C.5. Materialele pentru finisaje

Folosirea materialelor naturale locale, cum sunt piatra, lemnul, varul, pigmentii naturali pentru var, este esențială pentru conservarea frumuseții peisajelor rurale.

Nu se vor folosi, ca finisaje exterioare: placările ceramice pentru pereți și soclu (de multe ori, soluțiile alese sunt inadecvate folosirii la exterior: atât acestea, cât și materialele de punere în operă nu rezistă la cicluri repetate de îngheț/dezghet, deteriorându-se în timp foarte scurt și de multe ori chiar favorizând apariția infiltrațiilor), placările cu tablă (tablă simplă, tablă cutată etc.), materialele care conțin azbest, materialele plastice sau PVC-ul.

Nu se vor realiza placări cu piatră spartă sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional” și nu e în direcția sprijinită de acest ghid.

C.6. Culorile

Nu se vor folosi culori tari, contrastante. Se va opta pentru folosirea nuanțelor naturale ale materialelor folosite sau a unor culori și nuanțe nesaturate, apropiate de cele naturale. Pigmenții utilizați în vopseluri, uleiuri sau ceruri vor fi naturali.

AȘA NU: Este contraindicată folosirea lambriurilor din plastic sau tabla în locul scândurii sau al șitei pe clădirile tradiționale. Aceste materiale sunt etanșe: nu lasă pereții casei să respire, lucru care va duce în timp la apariția mucegaiului și la degradarea pereților casei.

AȘA NU: Este contraindicată termoizolarea cu plăci de polistiren și folosirea unor zugrăveli acrilice pe clădirile tradiționale. Acestea nu lasă pereții casei să respire și nu sunt rezistente la uzură.

AȘA NU: Se interzice placarea soclurilor, a pereților, a ancadramentelor ferestrelor cu piatră sau cu plăci ceramice care imită piatra. Aceste materiale degradează aspectul de ansamblu al fațadei.

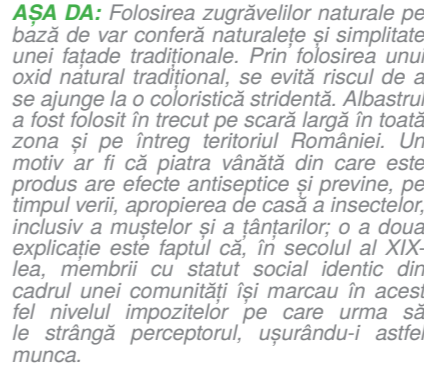
AȘA NU: Nu se recomandă tencuirea cu ciment sau a placarea cu alte materiale de tip plastic, gipscarton, tablă ondulată, tablă care imită șita etc., peste elementele de lemn ale târnațului, ale streșinii, paziei sau ale capetelor de grinzi. Nefiind necesare, nu fac decât să altereze imaginea casei tradiționale (imaginile 3, 4, 6, 7).

AȘA DA: Perete exterior lipit cu pământ argilos amestecat cu paie tocate și pleavă, dat cu var colorat cu „sineală” (culoarea albastră tradițională).

AȘA DA: Folosirea zugrăvelilor naturale pe bază de var conferă naturalețe și simplitate unei fațade tradiționale. Prin folosirea unui oxid natural tradițional, se evită riscul de a se ajunge la o coloristică stridentă. Albastrul a fost folosit în trecut pe scară largă în toată zona și pe întreg teritoriul României. Un motiv ar fi că piatra vânăată din care este produs are efecte antiseptice și previne, pe timpul verii, apropierea de casă a insectelor, inclusiv a muștelor și a țânțarilor; o a doua explicație este faptul că, în secolul al XIX-lea, membrii cu statut social identic din cadrul unei comunități își marcau în acest fel nivelul impozitelor pe care urma să le strângă percepătorul, ușurându-i astfel munca.

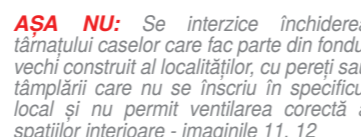
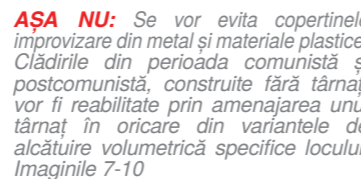
AȘA DA: Restaurarea/reabilitarea/refacerea elementelor decorative originale/conform cu cele originale este deosebit de importantă pentru imaginea de ansamblu, pitorească, a clădirii tradiționale.

NU! ASA NU: mutilarea aspectului original al casei prin baluștri, balcoane

NU! ASA NU: culori stridente

ASA NU: Se interzice închiderea târnațului caselor care fac parte din fondul vechi construit al localităților, cu pereți sau tâmplări care nu se înscriu în specificul local și nu permit ventilarea corectă a spațiilor interioare - imaginile 11, 12

C.7. Tehnologiile

Se vor folosi tehnologiile locale (care sunt cunoscute și accesibile celor care execută, întrețin și utilizează lucrarea) sau ecodurabile, de secol XXI. Pentru oricare dintre variantele pentru care se optează, se va avea în vedere realizarea unor alcătuiți din materiale de construcție compatibile și respectarea principiilor de asigurare a izolării termice, a hidroizolării, a igienei și a sănătății, a siguranței și a stabilității, a rezistenței la foc. Se pot folosi tehnologii alternative de asigurare a alimentării cu energie electrică sau termică, în condițiile și cu recomandările prezentate în capitolele anterioare: panouri solare, panouri fotovoltaice, turbine eoliene la scară redusă, pompe de căldură etc.

C.8. Instalațiile și instalațiile tehnologice (după caz)

Acestea nu se vor poziționa înspre stradă. Elementele aparente pentru instalații și instalații tehnologice vor fi realizate din materiale durabile (se exclude PVC-ul și polietilena).

Acestea nu vor constitui elemente dominante privind din diversele puncte de perspectivă sau de belvedere ale zonei, iar funcționarea lor nu va avea un impact negativ asupra mediului și a sănătății populației locale.

5.6. CONSTRUCȚIILE ANEXE

5.6.1. Specificul local Tipologia construcțiilor gospodărești Construcțiile economice

Gospodăria vrânceană reflectă, prin structura sa, ocupația principală inițială a locuitorilor, bazată pe creșterea vitelor. Astfel, pe lângă casă, se remarcă existența grajdurilor, a coșarelor și a unor șuri mari. Construcții solide din lemn acoperite cu șindrilă, aceste unități componente anexe ale gospodăriei constituie un punct de rezistență în economia populației. Trecându-se și la alte forme de economie și extinzându-se așezările, suprafețele locuite, creșterea vitelor începe să se facă pe locuri de pășunat mai îndepărtate. În felul acesta, grajdurile și șurile din incinta gospodăriei își pierd importanța și uneori chiar dispar, înlocuite fiind cu „odăi” și fânării chiar pe locul de pășunat.¹

Amplasarea anexelor în gospodărie se face astfel încât să delimiteze curtea față de grădină și față de stradă. Așezarea lor se poate face liniar, pe una sau pe două laturi paralele sau perpendicular pe locuință, uneori pe trei laturi sau liber pe teren.

Acolo unde loturile au front stradal îngust, anexele gospodărești sunt dispuse în linie cu locuința, în spatele acesteia, în prelungirea ei, adosate sub același acoperiș sau independente, sau acolo unde lățimea frontului o permite, se distribuie pe încă o linie paralelă cu locuința și o parte din anexe.

Specifice și frecvente în zonele joase sunt gospodăriile cu mai multe anexe. Anexele sunt organizate independent de locuință, comasate sau izolate, neavând raporturi fixe între ele sau față de stradă. Locuința este așezată în partea din față a lotului, dar și în partea mediană, mai rar e amplasată în partea posterioară a parcelei.

Atunci când sunt comasate, în planul central se găsește grajdul, căruia i se alătură grajdul pentru depozitarea uneltelor, iar în lateral și în spate, prin prelungirea acoperișului și prin dublarea pereților – ca la case –, se obțin cotețe pentru animale mici sau șoproane pentru adăpostirea

căzilor cu poame. Sub acoperișul înălțat se află pătulul pentru porumb ori o fânărie. Astfel, prin concentrarea spațiilor, s-a restrâns suprafața utilizată și s-a făcut economie de materiale.² Structura anexelor gospodărești este realizată din lemn, cu închideri din umplutură de pământ, finisate cu var.

Construcțiile și dependențele gospodărești aflate într-o ogradă, numărul și felul lor depinzând de starea economică a familiei și de localizare, sunt: grajdul pentru vite, bucătăria de vară, coșarul pentru porumb („leasă”), hambarul pentru cereale, șatrița, cămara, cotețul de păsări și porci, fânarul pentru nutreț, cuptorul de pâine, pivnița (beciul), crama, uscătoria și așumătoarea pentru fructe, atelierul și fântâna.

Grajdul este destinat pentru vite, viței, oi și cai. De obicei, este format din două încăperi destinate animalelor, un spațiu acoperit la mijloc și o încăpere cu dimensiuni reduse aflată sub prelungirea acoperișului, numită „perdea”, în care se păstrează uneltele. Deasupra spațiului pentru animale se află un pod încăpător, unde se depozitează nutrețul. Aproape toate grajdurile au și o cameră de locuit, în care săteanul locuiește vara și își pregătește hrana pe timp calduros. Materialele de construcție: temelie din piatră de râu, pereți din bârne de brad, nuiele lipite cu lut și paie, scândură pe amnar, paiantă, cărămidă sau chirpic (în funcție de zonă), învelitoare din stuf (în trecut, în zonele de câmpie), șindrilă, țiglă sau tablă, deși nu este specifică zonei, folosită pentru că e ieftină.

În zonele de câmpie, grajdul are acoperiș în două sau patru ape și nu domină prin înălțime gospodăria, poate fi retras de la stradă, la limită cu grădina.

În zonele cu relief înalt, grajdul este amplasat la stradă sau cu o retragere de un metru, paralel sau perpendicular pe direcția străzii. Grajdul este mai înalt decât restul

anexelor și are acoperiș în două sau patru ape (cu fronton țeșit într-unul din capete).

Scândura care adăpostește zona unde se depozitează nutrețul este, de multe ori, traforată, pentru a asigura ventilația fânului, modelele fiind asemănătoare celor de pe balustradele prispelor.

Bucătăria de vară are acces separat de cel al încăperilor de locuit. Polata este alipită casei, dispusă în prelungirea acoperișului, realizată adesea spre zona dinspre care bate crivățul.

Coșarul sau leasa pentru păstrarea porumbului era construit pe un postament înalt, de lemn sau piatră. În majoritatea zonelor, se confecționa din îngrădituri mai mari sau mai mici de nuiele, ovale, acoperite cu paie, stuf, scânduri, având o deschidere în partea de sus, pe unde se introducea porumbul, și o ușiță în partea de jos, prin care se scotea. Azi se ridică pe tălpi de piatră, stâlpi de lemn („paianți”), și ci și se acoperă cu șindrilă montată pe căpriori și lețuri.

Hambarul pentru grâu și orz este

o construcție realizată din nuiele sau din scândură, așezată în rând cu casa sau în fața ei, mai departe de drum sau chiar sub „perdeaua” grajdului.

Satra este o construcție destinată adăpostirii animalelor, iar în unele situații, servea ca adăpost pentru uneltele și diverse obiecte din inventarul gospodăresc. Ea se află în apropierea casei.

Cămara („căsoaia”) pentru alimente și haine este o construcție de lemn înălțată pe soclu, o casă în miniatură cu o singură încăpere și prispă cu balustradă în față. Când terenul permite, cămara are și o pivniță. Prin proporții, decorațiile de pe stâlpi și balustradă, cămara este singura construcție cu valențe estetice.³

Cotețul pentru păsări, „coteneța”, este modest ca dimensiuni, rotundă, cu acoperiș conic din stuf, de obicei, vopsită în nuanțe pastelate.

Cotețele pentru porci reprezintă o anexă principală, cu două încăperi: una pentru porcii de sămânță și una pentru porcii de îngrășat sau pentru

scroafele cu purcei. În zonele înalte, acestea au fost asociate cu șoproane, cu cotețul păsărilor sau cu closetul.

Fânarul e locul unde se ține fânul; poate fi deasupra grajdului, în pod sau lângă grajd: un acoperiș în patru furci, acoperit cu șindrilă sau scânduri.

Cuptorul de pâine era un „cotlon” din vâltuci sau zid de cărămidă înalt de 50 – 60 cm, semicircular, lipit cu lut, acoperit cu un paravan de scânduri pe patru pari. Era așezat într-un loc ferit al curții.

Cramele conferă o notă de particularitate acestor regiuni. Acestea extind uneori spațiul economic al gospodăriei în extravilan. Sistemul lor constructiv este similar cu cel al locuințelor din zona respectivă. Tipologia cramelor este variată; au formă dreptunghiulară, cu diverse structuri: fie cu o singură încăpere mare, care servea ca spațiu pentru prelucrarea strugurilor și depozitarea vinului și a uneltelor, fie cu două încăperi, din care una tehnică și alta mai mică, folosită pentru locuit.

Uneori, sub acoperișul cramei se afla și beciul, cu una sau mai multe

¹ Constantinescu, Gh., *Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrâncei*, op. cit., p. 280.

² Butură, V., op. cit., p. 119.

³ Bănățeanu, T., Stoica, G., op. cit., p. 56.

galerii. Alteori, se întâlneau pe dealuri beciuri separate, căptușite cu piatră, cu boltă cilindrică, unde se depozitau butoaiele cu vin.⁴

Pivnița („beci”, „chimniță”, „bașcă” sau „zămnic”) este specific zonelor viticole. Aici, locuințele pe două niveluri predomină, având la nivelul inferior spațiile pentru depozitare, cu acces spre beci prin gârlici, construit pe întregul contur al casei sau parțial. Este utilizată pentru depozitarea alimentelor și a butoaielelor cu vin și țuică. În situația în care beciul nu se afla sub casă, acesta putea fi săpat în pământ (de la 2 – 3 până la 13 m adâncime) sau zidit undeva în spatele casei sau cu acces din cramă, care era lângă grajd, în același corp.

Uscătoria și afumătoria pentru fructe („leasă”, „lozniță”) e amplasată de obicei în grădină sau în livadă sau chiar mai departe de curte, săpată într-o râpă, zidită cu piatră, cu gratii din nuiele (Nereju).⁵

Atelierul. Unele gospodării specializate în prelucrarea diferitelor materii prime și produse dețineau ateliere meșteșugărești în cadrul lor.

În unele cazuri, atelierul se amenaja în casă, dar anumite prelucrări sau finisări se făceau afară. Instalațiile tehnice țărănești întregeau componența gospodăriilor olarilor, morarilor, piuarilor, posesorilor de joagăre, dându-le o anumită identitate.

Atelierele au dispărut din componența curților încă din perioada comunistă.

Fântâna este un element frecvent întâlnit în gospodării, dar cele mai interesante sunt fântânile de drum, cu „ghizdurile din trunchi de copac”, cum se întâlnesc pe drumul de coastă spre Nereju, rar văzute în alte regiuni ale țării.⁶

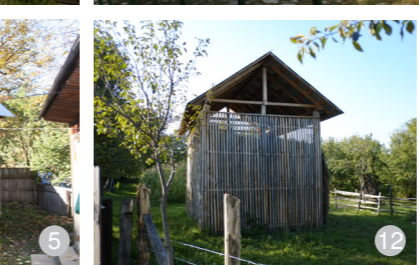
Pe lângă anexele din cadrul gospodăriilor din vatra satului, un rol important în viața economică a satului l-au avut construcțiile economice din cuprinsul hotarelor, care au întregit anexele din jurul caselor, satisfăcând cerințe temporare de adăpostire numai pentru o parte din membrii gospodăriilor. Acestea nu pot fi cuprinse în tipul funcțional al locuințelor, apărând în timp odată cu intensificarea ocupațiilor și cu creșterea altitudinii suprafețelor de teren utilizate, terenuri arabile, fânețe, pășuni.⁷

⁴ Cosma, A., *op. cit.*, p. 76.

⁵ Ciobănel, A.-I., Drogeanu, P. (coord.), *op. cit.*, p. 213.

⁶ Bănățeanu, T., Stoica, G., *op. cit.*, p. 56.

⁷ Butură, V., *op. cit.*, p. 120.

5.6.2. Recomandări

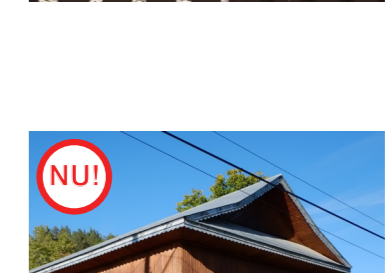
Prevederile se referă la materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile tehnice și compatibilitatea materialelor de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnicile tradiționale și la meșterii populari.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar
B. Construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum
C. Intervenții pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum)

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de

alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea execuției pentru construcțiile noi, întreținerea conștientă în timp din partea utilizatorilor, pot asigura o durată mare de viață a elementelor care alcătuiesc fațada unei construcții.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

Construcțiile anexe se pot reutiliza pentru a adăposti noi funcțiuni, cu păstrarea/integrarea în specificul local și păstrarea raportului dintre volumetria acestora și alte volumetrii dominante: acestea nu vor domina prin volumul și plastica fațadelor corpul principal existent sau elementul principal al ansamblului în care urmează să se insereze.

AȘA NU: Se va evita schimbarea culorilor originare ale clădirilor anexe și înlocuirea acestora cu zugrăveli acrilice impermeabile, adesea în culori stridente, care se vor decolora neuniform.

AȘA NU: Înlocuirea șindriei și a lemnului cu alte materiale are un impact negativ asupra imaginii construcției și a întregii așezări.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Construcțiile anexe noi nu vor domina prin volum și înfățișare ansamblul în care se integrează. Se vor utiliza, pe cât posibil, materiale naturale, lăsate aparente sau zugrăvite în culori tradiționale: alb, albastru, verde etc.

C. Intervenții pe construcțiile existente

Intervențiile pe construcțiile existente urmează să conserve cât mai mult din fondul specific existent. Orice extindere a acestora, în funcție de gabarit, va urmări recomandările pentru grupa de construcții noi în care se încadrează.

În rândul clădirilor anexe, există numeroase construcții valoroase care păstrează mult mai multe elemente tradiționale decât locuințele. Prin intervențiile asupra clădirilor existente, se va urmări păstrarea și punerea în valoare a elementelor de identitate locală. Grajdurile sau alte clădiri realizate din lemn vor fi păstrate fără a li se modifica semnificativ forma și volumetria, iar intervențiile vor viza, în principal, spațiile interioare, care vor fi adaptate pentru a putea adăposti noi funcțiuni: locuire, ateliere etc.

Se va urmări păstrarea formei și a dimensiunilor golurilor, precum și a tâmplăriei de lemn. Culoarele utilizate pentru finisarea fațadelor vor fi neutre, specifice locului: alb, albastru, verde etc. Se va evita colorarea fațadelor în culori stridente: roz, roșu, portocaliu, mov, galben sau verde-aprins etc.

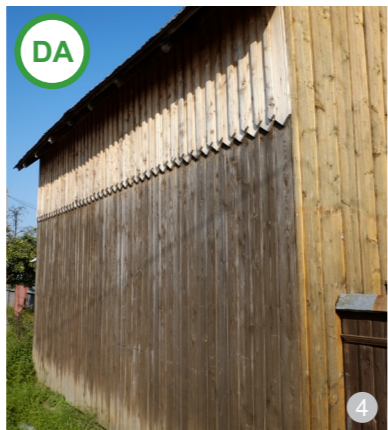
AȘA DA: Grajduri reabilitate corect: pereții exteriori au fost refăcuți cu scândură, conform specificului zonei. Imaginile 1 și 2, Paltin/Hăulișca/Spinești.

AȘA NU: Este contraindicată folosirea lambriurilor/panourilor din plastic sau a tablei ondulate (colorată sau nu) în locul scândurii sau al lemnului masiv la realizarea finisajului exterior al pereților construcțiilor anexe tradiționale (imaginile 8, 9).

AȘA DA: Șura veche a fost reconstruită din materiale noi, păstrându-se forma șurii vechi. La interior s-au păstrat organizarea spațială și structura de lemn. Exemplu din satul Mălâncrav, zona săsească.

AȘA DA: Detaliu superb realizat de meșteri șindrilari din Brădetu pentru o reabilitare de grajd din satul Vidra

AȘA DA: Construcții anexe noi realizate cu materiale naturale de proveniență locală, cu aspect specific locului: imaginile, 5, 6, 7 (din zona secuime), 10 (din zona săsească)

5.7. AMENAJĂRILE EXTERIOARE

5.7.1. Specificul local

Scările exterioare

Scările exterioare sunt direct legate de intrarea în casă, fiind realizate din piatră sau lemn.

Pavimente și amenajări exterioare
Amenajarea exterioară a terenului este realizată din materiale locale și depinde de necesitățile gospodăriei: piatră de râu pusă în dungă, lespezi de piatră, pământ bătut, lemn, pietriș, eventual alei înierbate. În cazul gospodăriilor vechi tradiționale, amenajarea exterioară a terenului era minimalistă și consta în alei care legau casa de anexe, iar trotuarele lipseau. Oamenii au acordat o atenție deosebită șanțurilor de îndepărtare a apelor de lângă casă și de lângă căile de acces interioare, realizării pantelor necesare scurgerii apei și direcționării ei către spațiile verzi.

Vegetația

Vegetația exterioară deține un rol important în amenajarea curții, având atât funcție utilitară (pomi și arbuști fructiferi, plantații de protecție, umbrire), cât și decorativă (flori, arbuști).

Împrejmirile

Împrejmirile gospodăriei și delimitarea spațiilor funcționale interioare s-au realizat de-a lungul timpului din mai multe considerente:

- necesitatea separării spațiului privat de spațiul public, dar și „apărarea” gospodăriei prin garduri, cărora li se acordă o importanță sporită atât constructiv, cât și decorativ, având un grad de opacizare crescut.

Tipuri de împrejmuiri:

- nuietele împletite pe pari: în trecut și azi;
  - gard viu (plante cu spini - măceș, salcâm, glădiță - câtină legată pe pari, de exemplu, la Văleni);
  - stravele durate din fag, scândură, lețuri așezate vertical cu sau fără fundație din piatră, cu partea superioară acoperită sau neacoperită („zăplaz” din „tarași” de stejar ciopliți, pe care se băteau orizontal trei lețuri pe care se bătea perpendicular scândura mai lungă de 1,5 m: zona Bolotești¹);
  - gard de „stravele”, butuci despicați rudimentar (Bârsești) sau „răslogi” (dulapi) puși orizontal pe pari;
  - zidărie de piatră pentru socluri, taluzuri sau tot gardul (Câmpuri).
- Construcțiile anexe și denivelările terenului pot fi folosite pe post de împrejmuire.

¹ Ciobănel, A.-I., Drogeanu, P., op. cit., p. 164.

AȘA DA: Taluz/împrejmuire

AȘA DA: Pavaj din lespezi: Brădetu

AȘA DA: Împrejmuire tradițională din scânduri așezate vertical pe tumurugi și lețuri, fundație din piatră de râu; zona Valea Sării

AȘA DA: Împrejmuire nouă din scânduri fasonate așezate vertical pe amnari și lețuri, acoperite, fără fundație; zona Irești

AȘA DA: Împrejmuire tradițională din lețuri pe fundație din piatră fasonată în fața căreia s-a lăsat o zonă de iarbă; satul Brădetu.

AȘA DA: Împrejmuire/taluz pe teren denivelat; zona Păulești Hăulișca/Spinești

AȘA DA: Curte înierbată; Brădetu

AȘA DA: Curte pavată cu bolovani de râu; Soveja

5.7.2. Recomandări

Prevederile se referă la materialele de construcție, conformația acestora, soluțiile tehnice și compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la tehnici tradiționale și meșteri populari.

Recomandările se grupează în trei categorii:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

C. Intervenții pe construcțiile existente: urmează să se conserve cât mai mult din fondul specific existent, elementele discrepante vor fi convertite în elemente care respectă specificul local. Orice extindere a acestora, în funcție de gabarit, va urmări recomandările pentru grupa de construcții noi în care se încadrează.

Toate materialele și alcătuirile constructive au nevoie de întreținere în exploatare (în mai mică sau în mai mare măsură). Realizarea de alcătuirii constructive corecte, cu materiale naturale, compatibile, de calitate, precum și urmărirea în execuție le pot asigura o durată mai mare de viață, împreună cu o întreținere conștientă, periodică, din partea utilizatorilor.

AȘA DA: Construcții anexe care alcătuiesc chiar împrejmuirea curții: situație tipică pentru gospodăriile situate în vale față de poziția uliței.

AȘA NU: Nu se recomandă realizarea de împrejmuiți din tablă cutată, complet ieșite din context.

AȘA NU: Se interzice realizarea de rampe din beton care întrerup trotuarul și încălcă carosabilul.

AȘA DA: În zonele cu acces facil la piatră de râu, se recomandă să fie păstrat acest tip de pavaj specific (Vidra).

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea împrejmuirilor din PVC și fier forjat în stil „rustic”, placările cu faianță sau piatră. Aceasta degradează imaginea așezărilor.

AȘA NU: Se interzice realizarea de împrejmuiți din tablă colorată strident, care reflectă lumina soarelui la modul orbitor.

AȘA NU: Sunt de evitat decorațiile și elementele nespecifice zonei și mediului rural, cum ar fi balustrăii de beton din imagine.

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar și

C. Intervenții pe construcțiile existente

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări și accese care nu se încadrează în specificul local: scări monumentale, realizate din materiale nespecifice, placate cu plăci ceramice sau cu aspect rustic. Treptele sau rampele vor fi alcătuite din materiale naturale: lemn, piatră, cărămidă, și nu vor fi marcate prin elemente decorative excesive.

Pavimentele exterioare

Se vor realiza din materiale locale și naturale: piatră, lemn, cărămidă; după caz, acestea pot fi înierbate. Nu se acceptă fixarea elementelor de pavaj în beton. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea acestora de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Nu se recomandă folosirea dalelor de ciment și a aleilor turnate. Cimentul este un material care absoarbe și radiază căldura, accentuează disconfortul termic mai ales în sezonul cald. Se va evita orice compus ce conține ciment Portland și asfalt sau rășini sintetice. Se vor folosi cu precădere sisteme permeabile la apă. Nu se vor impermeabiliza suprafețe prin platforme și alei turnate din beton. Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minimum 60 de cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală. Se vor crea jgheaburi/rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale. Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu alcătuirea și dotările conforme normativelor. Pe cât posibil, acestea se va realiza pe teren astfel încât să nu fie vizibilă din spațiul public.

Platformele și traseele de circulație vor urmări suprafața terenului natural.

Accesurile și amenajările din incintă vor ține cont de necesitățile mașinilor de intervenție: pompieri, Salvare.

Culorile folosite vor fi cele ale materialelor naturale, nu se vor utiliza pigmenți tari și nespecfici. Toate materialele folosite se vor trata în consecință și se va urmări îngrijirea lor periodică.

Vegetația

Se va conserva biodiversitatea (se va încerca, inclusiv, păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrâbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În cadrul amenajării, se va păstra ierarhizarea parcelei în mod similar gospodăriei tipice: spațiile de grădină decorativă, livadă, fâneață (după caz). Suprafața spațiilor verzi va predomina în gospodărie (minimum 60 % din suprafața terenului în cazul loturilor răsirate/risipite și minimum 50 % în cazul loturilor adunate/înșiruite). Spațiile libere vizibile din drumurile publice vor fi transformate în grădini decorative, cuprinzând specii locale de plante. Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul celor autohtone (de exemplu, cenușer, *Paulownia*, oțetar-fals: *Ailanthus altissima*).

Vegetația se poate utiliza ca element arhitectural sau de mascare a construcțiilor cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejmuirile

Pentru tipurile de împrejmuiți folosite, se va ține cont de următoarele principii:

- împrejmuirea înspre spațiul public va fi opacă în cazul clădirilor construite în vatra satului și semitransparentă în cazul clădirilor construite în afara vetrei satului;
- împrejmuirea față de vecinătăți va fi cu precădere semitransparentă; poate fi opacă, pentru păstrarea intimității; se recomandă ca această opacizare să fie dublată sau să se realizeze cu garduri înierbate/arbuști fructiferi;
- împrejmuirile din cadrul parcelei vor fi transparente.

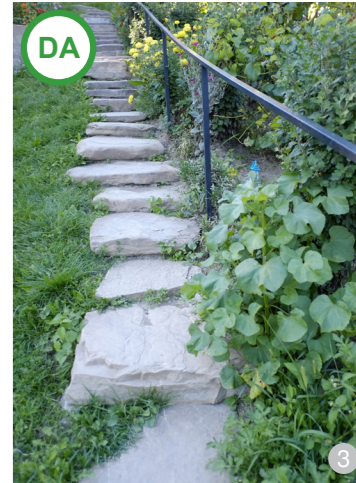
Împrejmuirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale locale, naturale (piatră, lemn, nuiele, pământ), păstrându-se specificul local și raportându-se la gabaritul împrejmuirilor

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea împrejmuirilor din tablă lucioasă. Acestea devin un element deranjant în zilele călduroase prin căldura pe care o degajă și lumina orbitoare pe care o reflectă.

AȘA NU: Este interzisă betonarea trotuarelor de lângă casă, deoarece această soluție provoacă igrasie pereților prin transferul apei din betonul trotuarului în pereții casei. De asemenea, nu permite pereților să respire, înmagazinând un surplus de umezeală care conduce la igrasie și mucegal/ciuperca la interior.

AȘA DA: Împrejmuirea din nuiele are ca suport arborii de pe limita de proprietate.

AȘA DA: Împrejmuirea din lemn s-a folosit adesea pentru a delimita gospodăria de stradă (exemplu din satul Nereju).

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum

Scările exterioare

Acestea vor marca, de regulă, accesul principal și vor avea rolul de a prelua eventualele diferențe de nivel existente pe teren. Nu se vor realiza scări monumentale, din materiale nespecifice, placate cu ceramică sau cu aspect rustic. Treptele sau rampele vor fi din materiale naturale: lemn, piatră, cărămidă. Scările pot fi realizate și din alte materiale, nespecifice (metal), dacă au un aspect discret.

Pavimentele exterioare

Vor corespunde cerințelor tehnice impuse de funcțiunea lor. Acolo unde este posibil, se vor realiza din materiale locale și naturale: piatră, lemn, cărămidă; dacă nivelul de trafic corespunzător funcțiunii o permite, pot fi înierbate. Se va asigura panta pentru scurgerea apelor pluviale și îndepărtarea de construcții concomitent cu dirijarea către spațiile verzi.

Se va realiza o zonă de pietriș (de drenaj) de minimum 60 de cm în jurul clădirilor, pentru a proteja pereții de umezeală. Se vor crea igheaburi/rigole la sol, sub streșini, pentru îndepărtarea apelor pluviale.

Platformele pentru autovehicule și aleile carosabile vor fi pietruite și/sau înierbate. În mod excepțional, dacă există pericolul scurgerii de hidrocarburi, se va permite construirea unei platforme de dimensiuni minime, cu structura și dotările conforme normativelor. Căile de acces pentru mașinile de intervenție (Salvare, pompieri) se vor dimensiona conform normelor specifice.

Culorile folosite vor fi discrete, apropiate de cele ale materialelor naturale.

Vegetația

Suprafața spațiilor verzi va fi conformă legilor și normativelor în vigoare. Spațiile libere cuprinse între aliniament și construcție vor fi plantate cu specii locale de arbori și arbuști, într-o proporție de minimum 50 %. Nu se vor planta specii exotice sau specii cu rezistență ridicată, care pot tinde să ia locul speciilor autohtone (ex: cenușer, oțetar-fals: *Ailanthus altissima*).

Vegetația se poate utiliza ca

element arhitectural sau de mascare a construcțiilor existente cu gabarite care depășesc scara locului (vegetație care trebuie să fie prezentă și pe timpul iernii). Nu este recomandabilă fasonarea decorativă a arbuștilor.

Împrejmirile

Pentru tipurile de împrejmuiri folosite, se va ține cont de următoarele principii:

- împrejmuirea față de spațiul public: va fi opacă sau semitransparentă, în funcție de localizarea clădirii (în vatra satului sau în afara acesteia);
- împrejmuirile față de vecinătăți vor fi cu precădere semitransparente; pot fi afectate imaginea de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător. Se recomandă o utilizare sub 25 % a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

Împrejmuirile și porțile de intrare se vor realiza din materiale naturale. Înălțimea gardurilor nu va depăși 2,00 m. Nu se vor realiza garduri din elemente prefabricate metalice, tablă simplă și tablă cutată, elemente din beton, policarbonat, materiale plastice. În alcătuirile constructive compatibile, se pot folosi și alte materiale, care s-au dovedit necesare și care au o prezență discretă.

Nu se vor folosi culori stridente, materiale lucioase și sifedate. Pe gardurile din plasă metalică sau pe elementele metalice ale altor tipuri de gard se vor amplasa plante câțărătoare permanente. Nu se va folosi sârma ghimpată.

Illuminatul exterior

Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamentări excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3 000 K). Iluminarea nu se va realiza cu mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare.

Echiparea edilitară

Toate construcțiile trebuie să beneficieze de utilitățile necesare pentru desfășurarea activităților prevăzute, cu respectarea normelor de sănătate și igienă, atât pentru utilizatori, cât și pentru vecinătăți. Acțiunile întreprinse în acest sens nu trebuie să deranjeze mediul și să afecteze vecinătățile prin poluare de orice fel (poluare fonică, scurgeri de canalizare și ape uzate, diverse alte infiltrații și materiale care pot afecta pânza freatică, poluare luminoasă etc).

Toate branșamentele noi pentru

electricitate, gaze, internet și telefonie vor fi realizate îngropat. Nu se vor amplasa antenele TV, de satelit, de internet sau de telefonie mobilă în locuri vizibile din circulațiile publice.

Se pot amenaja locuri speciale, cu respectarea normelor sanitare, pentru crearea de compost din materialele organice rezultate din activitatea desfășurată pe teren (resturi alimentare organice, deșuri de textile organice, crengi, frunze, resturi vegetale, resturi animale, carton etc.).

Se pot realiza soluții de captare și re folosire a apelor pluviale.

Amplasarea panourilor fotovoltaice/solare se va face astfel încât să nu afecteze imaginea de ansamblu a construcției și a peisajului înconjurător. Se recomandă o utilizare sub 25 % a suprafeței unui acoperiș pentru amplasarea panourilor.

5.8. PORȚILE

5.8.1. Specificul local

Fiecare gospodărie este împrejmuită de garduri uneori cu porți impunătoare, dar fără să aibă marea decorativă a celor gorjene sau maramureșene. Ele au, în majoritatea cazurilor, o poartă mare, centrală, pentru căruțe, flancată la o margine de o poartă mică, pentru oameni.

Porțile erau fixate de tumuruși groși de lemn, îngropați în pământ, cu balamale rezistente din fier. Unii gospodari fixau pe tumurușii porților un acoperiș din lemn în două sau patru ape, acoperit cu șindriță. Acest acoperiș servea la protecția porților împotriva intemperiilor, dar și ca ornament la intrarea în gospodărie.¹ Deasupra porții mai exista uneori un fel de foișor, ca o încăpere unde se țineau porumbeii (Nereju).

Un detaliu aparent nesemnificativ capătă proporții pe planul sensibilității, al valențelor etice, specific țaranului român. Este vorba de un mic locaș, ca o căsuță prinsă-n gard, lângă porțiță, în care se pun o cofă cu apă și un blid cu fructe, destinate oricărui drumeț care trece prin fața casei. Acest locaș,

¹ Chirilă, T., *Năruja – Inima Vrancei*, Editura TERRA, Focșani, 2005, p. 77.

denumit „merindar”, este un exemplu impresionant de ospitalitate.²

Porțile și împrejmuirile gospodăriilor tradiționale joacă un rol important în conturarea peisajului cultural și a imaginii satului. De aceea, este importantă continuitatea în ceea ce privește materialele folosite, proporțiile și detaliile care țin de specificul zonei.

5.8.2. Recomandări

Porțile și împrejmuirile (înălțimi, forme, materiale) se vor construi ținând cont de specificul local, cu atenție sporită la dimensiuni și la soluțiile tehnice.

Porțile se vor realiza din materiale naturale, alcătuirile și dimensiunile lor fiind similare cu cele învecinate, dacă acestea păstrează specificul local. Sunt permise decorații discrete, tipice pentru peisajul rural din zonă. Se va păstra aspectul natural al materialelor în ceea ce privește textura și culoarea.

Vor fi evitate porțile metalice lucioase (vezi inoxul) sau cele cu structură metalică, placată cu tablă lucioasă, ondulată, policarbonat sau PVC. Nu se recomandă folosirea culorilor stridente, a materialelor lucioase, sifedate, a elementelor prefabricate metalice și a materialelor plastice.

² Bănățeanu, T., Stoica, G., *op. cit.*, p. 56.

Model local de poartă tradițională din satul Tulnici

Poartă cu porumbar din satul Păulești

Model local de poartă tradițională din satul Nereju

ASA DA: Poartă nouă, executată din lemn. Prin simplitate și culoare, este o prezență discretă în peisajul uliței. Imagine din satul Vintileasca.

Poartă tradițională din satul Brădetu

Poartă din satul Vintileasca

ASA DA: Poartă nouă, executată din lemn. Prin simplitate și culoare, este o prezență discretă în peisajul uliței. Imagine din satul Irești.

ASA DA: Poartă nouă, executată din lemn. Prin simplitate și culoare, este o prezență discretă în peisajul uliței. Imagine din satul Irești.

ASA NU: Restaurarea și întreținerea porții vechi reprezintă cea mai indicată soluție în cazul în care degradările nu sunt majore. Nu se vor folosi alte materiale decât cele originare.

ASA NU: Se va evita placarea stâlpilor porții cu plăci ceramice care imită piatră și folosirea fierului forjat ca material pentru porți.

ASA NU: Înlocuirea porții din lemn cu una metalică, placată cu policarbonat, este nerecomandată, pentru că are o durată scurtă de viață. Aceasta din urmă este inadecvată din punct de vedere estetic, zgomotoasă și nu asigură intimitate, din cauza transparenței materialului.

ASA NU: Înlocuirea porții din lemn cu una metalică, placată cu policarbonat, este nerecomandată, pentru că are o durată scurtă de viață. Aceasta din urmă este inadecvată din punct de vedere estetic, zgomotoasă și nu asigură intimitate, din cauza transparenței materialului.

6. SPAȚIUL PUBLIC

6.1. Specificul local

Specificul spațiului public rural este fluiditatea și polivalența spațiilor. Terenul de întâlnire este și loc de adunare (nunți, pomeni etc.), și teren de fotbal. Iarba întâlnește pietrișul într-un mod delicat, natural, apa se scurge prin mici șanțuri înierbate, uneori pavate. Spațiul public rural nu se ascunde sub o vegetație bogată, ci caută un loc însoțit. Se poate observa câte un brad sau un molid cu valoare simbolică lângă o biserică sau un grup de pomi fructiferi. Nu există nimic gratuit, fără scop. Fântâna, troița, banca, copacul au toate valoare funcțională. Materialele folosite sunt cele locale: lemn, piatră, pietriș, iarbă. Nu se folosește metal, nu se pun fiori decorative de plastic. Astăzi, în majoritatea satelor traversate de un drum județean sau național, strada principală a devenit șosea și a rămas puțin spațiu alocat oamenilor. Un fenomen recent apărut este apariția spațiului public amenajat în acest scop și dotat cu mobilier corepunător.

6.2. Recomandări

Spațiul public rural trebuie să-și păstreze autenticitatea, să conserve austeritatea, simplitatea și fluiditatea. Acest specific nu trebuie distrus prin diverse amenajări urbane (ca în orașe: pavele de beton, trotuare cu borduri etc.). Pentru a-l conserva intact, se recomandă evitarea amenajării cu decorații de tipul căruțelor cu flori, al fântânilor arteziene sau al plantațiilor hortice cu flori și soiuri de arbuști de import. Materialele folosite vor fi exclusiv cele locale, iar elementele de mobilier (bânci etc.) trebuie confecționate cu meșteri locali. Mobilierul urban, cofretele publice și posturile de transformare și reglare vor fi astfel proiectate, încât să se integreze în peisaj și arhitectura locală. Nu se acceptă proiecte tipizate, ci doar soluții adaptate locului. Investiții și evenimente publice: clădirile publice (școală, primărie, biserică etc.), piețele pentru produsele locale,

târgurile sezoniere, festivalurile și sărbătorile, trebuie să fie exemple de bune practici pentru toată comunitatea atât ca arhitectură, cât și ca amenajare și integrare în peisaj.

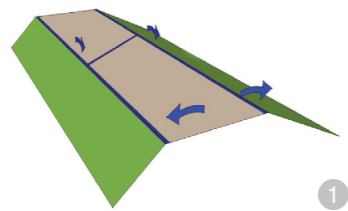
Drumurile și alte căi de acces public

Majoritatea drumurilor publice sunt neasfaltate, pietruite și întreținute necorespunzător. De aceea, pe timp uscat, circulația auto ridică praful, pe timp ploios se face mult noroi, iar circulația pe timp de iarnă este extrem de dificilă. În ultimii ani, drumurile principale sunt modernizate exclusiv pentru circulația auto, la această tendință adăugându-se amenajările de tip urban (trotuare înguste, cu pavele de beton) în interiorul localităților.

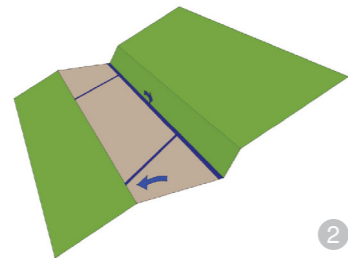
În mod tradițional, drumurile sătești sunt delimitate de zone înierbate, taluzuri sau șanțuri deschise. Ele sunt utilizate simultan de către oameni, bicicliști, animale, căruțe, sănii și autovehicule. Tendința actuală – prin amenajări și asfaltare – este de a crește și a favoriza tranzitul auto, în detrimentul celorlalți participanți la trafic. Acest lucru dăunează siguranței, confortului de locuire și comunității. La nivelul spațiului public, se vor reface aliniamentele existente la nivelul străzii (pomi fructiferi sau alte aliniamente specifice fiecărei localități/zone din interiorul localității). Se va conserva biodiversitatea (inclusiv, se va încerca păstrarea lângă construcții a speciilor de păsări și animale care asigură echilibrul ecosistemului: rândunele, cucuvele, lilieci, vrăbii etc.), prin folosirea plantelor autohtone specifice zonei și a practicilor agricole tradiționale.

În spiritul principiilor de conservare a specificului local, se recomandă păstrarea polivalenței drumurilor și limitarea vitezei auto, păstrarea rețelei stradale existente și a profilurilor transversale ale drumurilor. Nu se permite lărgirea drumurilor și crearea de trotuare supraînălțate de tip urban, cu rigole îngropate. Suprafețele de circulație (drumuri și alei publice sau private) trebuie să fie cât mai permeabile, cu pavaj din piatră sau pietriș de calcar, evitându-se folosirea

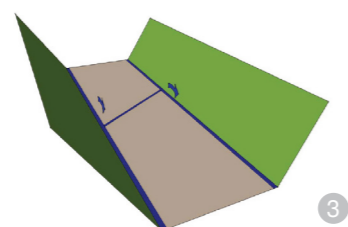
SCHEMĂ EXPLICATIVĂ: AȘEZAREA DRUMULUI ȘI MODUL DE SCURGERE A APEI DE PLOAIE

ASA DA: DRUM PE COAMĂ
- rigolele transversale leagă scurgerile laterale, pentru a preveni erodarea drumului și băltirea în caz de ploii abundente;
- apele pluviale se colectează în rigole înierbate pe ambele părți ale drumului.

ASA DA: DRUM PE CURBE DE NIVEL
- marginea drumului expusă erodării trebuie înverzită (nu se recomandă zidurile de sprijin, betonarea taluzului);
- apele pluviale se scurg în lungul drumului prin rigole înierbate;
- local, sunt necesare rigole transversale, care previn erodarea drumului prin spălarea în caz de ploii abundente.

ASA DA: DRUM TIP DEFIEU
- rigolele transversale leagă scurgerile laterale, pentru a preveni erodarea drumului și băltirea în caz de ploii abundente;
- apele pluviale se colectează în rigole înierbate pe ambele părți ale drumului.

ASA DA: Amenajarea cu piatră a rigolei de scurgere a apelor pluviale: exemplu din satul Vizantea Livezi

ASA DA: Păstrarea specificului străzii: drum pietruit, bine întreținut, delimitat de zone înierbate; imagine din satul Brădetu.

ASA DA: Malul râului a fost păstrat natural, amenajat cu pietriș și iarbă.

ASA DA: Drum pietruit, bine întreținut, delimitat de zone înierbate și împrejmuit: uliță din zona Valea Sării.

betonului, a asfaltului și a pavelelor din beton.

Asfaltarea drumurilor trebuie să se limiteze la drumurile principale și să includă o atență rezolvare a pantelor drumului, a scurgerii apelor pluviale, a terasamentelor. Ignorarea acestor detalii sau rezolvarea lor superficială conduce la deteriorarea rapidă a asfaltului sau a stratului de uzură (în special în zonele umbrite, unde apa și gheața stagnează) și face dificilă deplasarea. Întreținerea drumurilor asfaltate e mai costisitoare, iar pe timp de iarnă, aderența lor e mai mică decât a celor pietruite.

Aleile pietonale se vor pava cu materiale naturale: piatră cioplită de râu sau de calcar. Tradițional, pentru suprafețele drumului sunt folosite pietre de râu de diferite culori sau cărămidă, în forme geometrice simple. Ulițele și potecile nu vor fi asfaltate sau pavate, se recomandă pietruirea sau înierbarea lor.

Pentru plantațiile menite să stabilizeze drumurile se recomandă specii locale. Zonele de parcare vor fi realizate din pietriș compactat (cribură spartă), din materiale locale (refuz de ciur). Sunt interzise pavelele de beton și zonele asfaltate. Parcărilor vor fi integrate în vegetație și nu vor fi marcate cu vopsele, ca în mediul urban.¹

Pistele pentru biciclete între sate sunt foarte necesare și sunt obligatoriu de făcut de către autoritățile locale, pentru ușurarea transportului de scurt

scop de stabilizare a terenului.

Indiferent de modul de realizare a drumurilor, acestea se întrețin periodic (se completează pietrișul, se repară asfaltul, se curăță șanțurile etc.). Fără o întreținere corespunzătoare, orice drum se deteriorează și face dificilă deplasarea. Întreținerea drumurilor asfaltate e mai costisitoare, iar pe timp de iarnă, aderența lor e mai mică decât a celor pietruite.

Aleile pietonale se vor pava cu materiale naturale: piatră cioplită de râu sau de calcar. Tradițional, pentru suprafețele drumului sunt folosite pietre de râu de diferite culori sau cărămidă, în forme geometrice simple. Ulițele și potecile nu vor fi asfaltate sau pavate, se recomandă pietruirea sau înierbarea lor.

Pentru plantațiile menite să stabilizeze drumurile se recomandă specii locale. Zonele de parcare vor fi realizate din pietriș compactat (cribură spartă), din materiale locale (refuz de ciur). Sunt interzise pavelele de beton și zonele asfaltate. Parcărilor vor fi integrate în vegetație și nu vor fi marcate cu vopsele, ca în mediul urban.¹

Pistele pentru biciclete între sate sunt foarte necesare și sunt obligatoriu de făcut de către autoritățile locale, pentru ușurarea transportului de scurt

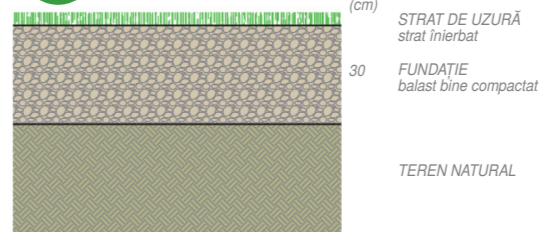
¹ R. Munteanu, Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național „Piatra Craiului”, Editura Arhiterra, București, 2013.

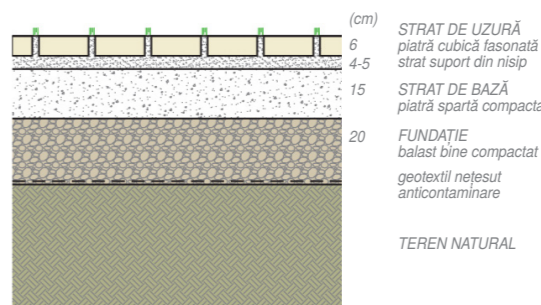
ASA DA: Se recomandă amenajarea aleilor pietonale (a potecilor) între și în localități.

DETALII SCHEMATICE PENTRU SISTEMELE RUTIERE RECOMANDATE

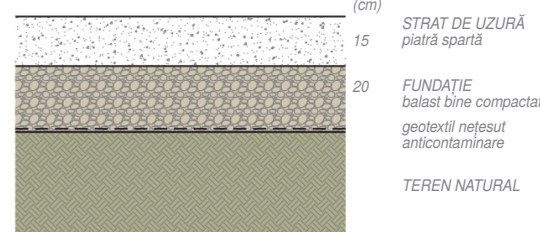
DA

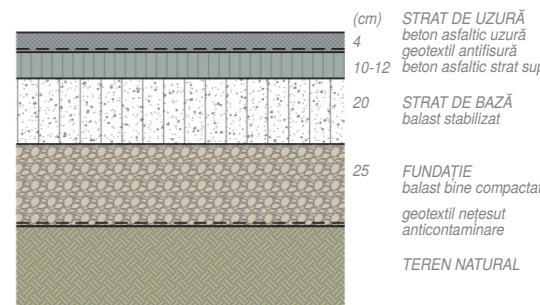
Alei, poteci și ulițe utilizate de pietoni, animale, biciclete, ocazional de căruțe

Alei și drumuri private utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini < 1,5 t (trafic redus)

Ulițe și drumuri utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini < 1,5 t (trafic redus)

Drumuri principale utilizate de pietoni, animale, biciclete, căruțe, mașini < 1,5 t (trafic normal)

ASA DA: Se recomandă amenajarea de piste pentru biciclete între localități; sunt foarte necesare (în imagine este un exemplu din Germania).

ASA NU: Nu se recomandă comasarea circulației rutiere cu cea a bicicletelor, din motive evidente de siguranță în trafic.

AȘA NU: Se vor evita amenajările de spații verzi împrejmuite cu garduri din fier forjat, cu alei pavate cu pavele de beton, mobilate cu fântâni arteziene și arbuști nespecifiți zonei.

AȘA NU: Se va evita amenajarea abuzivă a unor rigole de beton făcute fără detalii de execuție și trasări speciale pentru fiecare situație reală de pe teren.

AȘA DA: Amenajare nouă a unui parapet lângă râu

AȘA DA: Amenajarea spațiului public în lungul cursurilor de apă reprezintă o bună metodă de animare a vieții sociale a satului: în imagine, adăpost pentru joagăr. (satul Izvoare, comuna Zetea, județul Harghita)

AȘA NU: Se vor evita pavajele cu plăci/pavele de beton, asfaltul, care sunt materiale folosite în orașe.

AȘA NU: Nu se recomandă folosirea betonului și balustradele de metal pentru podețe, deoarece se degradează foarte repede și nu sunt specifice mediului rural.

AȘA DA: Exemplu de podeț nou de lemn

parcurs atât pentru localnici, cât și pentru turiști.

Elementele de mobilier rural exterior: bancă, fântână, cruce, adăptoare, stații de transport public, vegetație, locuri de joacă pentru copii etc.

Se întâlnesc, în funcție de specificul și destinația așezării, o serie de elemente caracteristice realizate cu preponderență din lemn, nuiele/leturi și zidărie din cărămidă și piatră. De aceea, se recomandă ca pentru obiectele noi de mobilier din spațiul public rural să se păstreze specificul localității în care se află.

Mobilierul se va realiza cu preponderență din materiale naturale: lemn, piatră. În alcătuirile constructive pot fi folosite și alte materiale (de ex., prinderi metalice etc.), însă acestea nu vor avea o pondere importantă, încadrându-se în specificul și formele locale. Nu se vor folosi materiale ca betonul, metalul (de ex., pe băncile din beton/metal nu se poate sta vara sau iarna), materiale strălucitoare (inox) sau alte materiale nespecifice (rășini, PVC, mase plastice, fibră de sticlă). Nu se vor realiza placări cu piatră spartă, plăci ceramice sau cu elemente de lemn care să dea un aspect „rustic”. Conceptul de „rustic” este diferit de conceptul de „tradițional”.

Se va evita vopsirea mobilierului în culori stridente sau folosirea unor culori nespecifice de bați pentru mobilierul din lemn.

Iluminatul exterior

Nu se va folosi lumina artificială în exces (ținând cont de contextul cu preponderență natural în care se încadrează, aceasta poate dăuna bioritmului animalelor și al insectelor din zonă). Corpurile de iluminat vor avea volume simple, fără ornamente excesive. Se recomandă folosirea luminii calde, apropiate de cea naturală (3 000 K). Iluminarea nu se va realiza în mai multe culori. Pe cât posibil, se recomandă realizarea controlului luminii cu variatoare, atât pentru spațiul public, cât și pentru cel privat.

Reclamele, firmele, inscripțiile, însemnele

Se vor amplasa în așa fel, încât să nu constituie elemente care obturează sau concurează cu elementele de fațadă (profilaturi, ferestre, streșini etc.). Se va evita poluarea luminoasă. Dimensiunile panourilor vor fi specifice funcțiilor pe care le anunță și nu se vor amplasa mai sus de nivelul parterului. Se recomandă realizarea unor piese/construcții mobile pe care să fie amplasate reclamele luminoase, amplasate în așa fel, încât să nu obtureze construcțiile principale. Pe cât posibil, nu se vor fixa pe clădiri.

Amplasarea panourilor obligatorii de edificare a investițiilor se va alege astfel încât să nu obtureze imaginea de ansamblu a investiției.

AȘA DA: Fântână funcțională construită conform cu specificul local.

AȘA NU: Nu se recomandă plantarea unor specii nespecifice de arbuști, cum ar fi tuia, în exemplul din imagine.

AȘA NU: Exemplu negativ de stație de autobuz, din lemn bălăuit cu o culoare stridentă și acoperită cu o învelitoare nespecifică zonei rurale

AȘA NU: Exemplu de amplasare fără noimă a unor elemente de mobilier destinat spațiilor publice. Este iresponsabilă irosirea resurselor fără niciun interes pentru calitatea locului respectiv.

AȘA NU: Exemplu negativ de stație de autobuz, confecționată din materiale nespecifice unei zone rurale

AȘA DA: Exemplu pozitiv de troițe tradiționale, specifice zonei. Imagine din satul Nistorești

AȘA DA: Amenajarea stațiilor de autobuz cu materiale locale este recomandată: exemplul din comuna Zetea, județul Harghita.

AȘA DA: Loc de joacă pentru copii (Germania)

7. PERFORMANȚA ENERGETICĂ

Performanța energetică a unei clădiri ne spune în ce măsură clădirea respectivă are un consum mai mic sau mai mare de energie/combustibili în raport cu folosirea ei în condiții de confort.

De asemenea, casele în care locuim și clădirile în care ne desfășurăm activitățile zilnice trebuie să ne asigure condiții optime de trai (căldură, lumină etc.), fără ca acest lucru să aducă prejudicii atât mediului, cât și celor din jur. În acest sens, e necesar ca toate clădirile să își păstreze temperatura potrivită la interior, fără a avea pierderi de căldură sau emanații cu efect poluant semnificativ în mediul înconjurător.

Astfel, și în România, legislația devine din ce în ce mai exigentă cu privire la performanța energetică a clădirilor (*Legea 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor și Legea 120/2002 privind utilizarea eficientă a energiei*).

Trebuie avut în vedere că atât eficiența termică, cât și eficiența energetică, atunci când sunt înțelese într-un sens foarte simplist, având la bază doar considerentele economice, pot duce la soluții cu consecințe negative asupra sănătății clădirii și a utilizatorilor săi. De exemplu, prin utilizarea unei termoizolații de polistiren (care nu este permeabilă la vaporii de apă) la o clădire tradițională, ale cărei zidării sunt permeabile la vaporii (adică „respiră”), pot apărea numeroase consecințe negative în timp, deși clădirea devine, aparent, mai eficientă din punct de vedere termic. Una dintre aceste consecințe negative este deteriorarea zidăriei existente din cauza barierei impermeabile și a acumulării de săruri în zidărie, care, prin fenomenul de îngheț/dezghet, dezagregă suprafața zidăriei. O altă consecință negativă este apariția condensului și a mușgaiului la interior, lucru care duce la degradarea calității aerului.

ASA NU: Placarea cu polistiren a peretilor exteriori ai unei construcții este deosebit de nocivă nu numai pentru că distruge/ascunde decorațiile, ci mai ales pentru că prin translatarea punctului de rouă se creează condens în interiorul zidurilor; acest lucru atrage cristalizarea sărurilor, care cu greu mai pot fi îndepărtate ulterior. Impermeabilizarea zidurilor exterioare prin placarea cu polistiren și montarea ferestrelor din plastic dublu stratificate, coroborată cu folosirea unei zugrăveli impermeabile la interior, atrage după sine apariția mușgaiului. Zidurile din cărămidă ale construcțiilor vechi au o grosime considerabilă, nefiind necesară izolarea. Se recomandă mai degrabă izolarea cu materiale naturale a tavanelor și a pardoselilor. În imagine, o simulare de calcul a eficienței termice a unei clădiri tradiționale la care nu s-au înlocuit ferestrele tradiționale, dar s-a izolat tavanul și pardoseala. Graficul arată o îmbunătățire considerabilă a eficienței termice a clădirii.

7.1. Recomandări

Recomandările se referă la materialele de construcție, la conformația acestora, la soluțiile tehnice și la compatibilitatea dintre materialele de alcătuire.

Utilizarea materialelor de construcție ecologice, din resurse naturale sau produse naturale reciclate, constituie, de fapt, un prim pas către bunăstare și un nivel superior de viață, în condițiile în care sărăcia este o caracteristică atât de prezentă astăzi în majoritatea zonelor rurale.

În mod paradoxal, deși multe dintre materialele naturale au fost tradițional utilizate în construcții durabile și sănătoase de sute de ani, acestea au fost total ignorate tehnic și legislativ-normativ, fiind considerate demodate sau „rușinos a fi utilizate” (de exemplu, chirpicul din argilă, vâlătucii, paie, lână de oaie, uneori chiar și lemnul, varul natural etc.), în comparație

cu produsele de sinteză, poluante încă din faza de fabricare și pe toată durata de exploatare, dar care sunt considerate moderne (de exemplu, PVC, BCA, polistirenul expandat sau extrudat, produsele aglomerate cu rășini sintetice ș.a.).¹

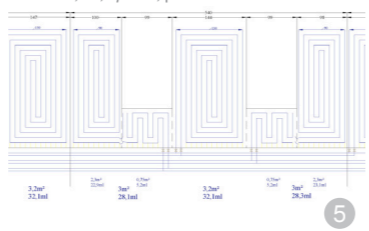
Acolo unde este posibil, se recomandă să se apeleze la materiale locale naturale, la tehnicile tradiționale și la meșterii populari.

Recomandările sunt comune tuturor categoriilor de construcții:

A. Construcții noi cu gabarit mic (<120 mp), construcții noi cu gabarit mediu (120 – 250 mp) și construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), dispuse în sistem pavilionar.

B. Construcții noi cu gabarit mare (250 – 395 mp), de tip monovolum, atât pentru construcțiile noi/conversii/extindere, cât și pentru construcțiile existente.

¹ Miron, C., op. cit., p.10-11.

ASA DA: Folosirea unui sistem de încălzire în pereții exteriori în planul tencuiei este o metodă deosebit de eficientă și elegantă de încălzire. Încălzind zidurile groase, cu inerție termică mare, întreaga construcție se comportă ca o teracotă. Sistemul are însă și dezavantajul că nu permite lipirea mobilierului de peretele în cauză și necesită o atenție sporită atunci când se bate un cui în perete. De aceea, se recomandă montarea acestui sistem de încălzire până la o înălțime la care nu ar prezenta riscul de a fi perforat accidental cu ocazia fixării unor tablouri sau a mobilierului de perete.

7.1.1. Sistemele de încălzire (cerințele de securitate la foc)

Sistemele de încălzire folosite vor fi eficiente termic, conform standardelor de mediu și eficienței energetice a clădirilor.

Se recomandă folosirea unor sisteme de încălzire alternative folosirii gazului metan sau a combustibililor solizi (fosili). Acestea pot fi folosite acolo unde există rețele locale specifice, însă se recomandă și folosirea unor tehnologii alternative, pentru asigurarea unui grad minim de independență.

Dintre sistemele de energie alternativă, se pot folosi:

- Panourile solare și panourile fotovoltaice (se încadrează amplasarea lor pe acoperiș în măsura în care nu denaturează imaginea ansamblului și se încadrează discret în peisajul rural).

- Este acceptată folosirea pompelor de căldură acolo unde este posibil și investiția se justifică (în variantele aer-apă, sol-apă, apă-apă, în funcție de caracteristicile terenului).

Se recomandă încadrarea sistemelor de energie alternativă în specificul local prin mascarea lor adecvată cu ajutorul unor elemente provenite din forme uzuale, folosindu-se materiale locale. Amplasarea lor va respecta recomandările de la capitolul 5.7. *Amenajările exterioare, subcapitolul Echiparea edilitară* din *Recomandări* (pentru fiecare tip de construcție). Dimensionarea, punerea în operă și funcționarea lor trebuie să respecte normativele și prevederile tehnice în vigoare la data întocmirii proiectului/execuției.

- Cazanele cu combustibil solid regenerabil (biomasă și/sau combustibil rezultat în urma reciclării). Materialele combustibile disponibile local se pot împărți în: materiale lemnoase (deșeurii de lemn, rumeguș, căzătură de lemn masiv în păduri, resturi de lemn) și materiale nelemnoase (cerealiere sau de origine organică). Pentru zonele în care nu sunt disponibile ca sursă de energie termică gazele naturale, este necesară utilizarea centralelor cu combustibili solizi. Exemple de materiale combustibile sustenabile:

- **Peleții din lemn** sunt deșeurii lemnoase, deshidratate și comprimate până la dublul densității energetice a lemnului verde, neuscat.

ASA DA: Sobele de teracotă sunt elemente importante, care fac parte în continuare din amenajarea unei case tradiționale. În afară de funcția estetică de animare a interiorului pe care o au uneori, sunt și foarte practice, în condițiile în care combustibilul solid se găsește încă la un preț redus față de ceilalți combustibili.

Peleții din lemn

Brichete din resturi vegetale

ASA DA: Șemineele sunt corpuri de încălzire care, în afară de funcția de destindere pe care o au, pot fi introduse cu succes în circuitul sistemului de încălzire al clădirii. Există șeminee din oțel cu funcționare pe peleți și ventilație forțată, termoseminee, potrivite pentru locuințe moderne, eficiente energetic, cu sistem de recuperare. În afară de încălzirea apei, termosemineul nu generează doar o căldură plăcută în interior, ci creează, de asemenea, o atmosferă confortabilă.

Caracteristici: putere calorică mare, densitate mare, costuri relativ reduse de transport; sunt o sursă alternativă de energie capabilă să înlocuiască combustibilii convenționali (gazul natural, GPL, petrol, cărbune, lemn, ulei, electricitate etc.); sunt neutri din punctul de vedere al emisiilor de carbon. La ardere, aceștia emit aceeași cantitate de dioxid de carbon care a fost absorbită de pădure în timpul creșterii; peleții din lemn ard aproape fără emisii de fum, în timp ce în gazele de ardere praful este alcalin; au un conținut scăzut de metal, iar sulfurile sunt aproape inexistente. Cenușa, bogată în minerale, poate fi folosită cu succes drept îngrășământ natural. Peleții costă mai puțin decât combustibilii fosili și sunt considerați înlocuitori ai gazelor naturale. Mai ieftini cu 20 – 25 % față de gazul natural, nu prezintă pericol de explozie, se utilizează cu același confort. Comparativ cu lemnul de foc, peleții sunt mai eficienți din punctul de vedere al randamentului de ardere, al puterii calorice, al confortului și al siguranței în utilizare.

- **Brichete din resturi vegetale din agricultură:** se obțin prin comprimarea mecanică sau hidrolică

7.1.2. Eficiența termică (sisteme și materiale de izolare)

Termoizolațiile frecvent utilizate în prezent au la bază materiale minerale (anorganice): vata de sticlă, vata bazaltică sau materiale organice: polistirenul și poliuretanul.

Materia primă pentru aceste materiale provine din surse neregenerabile, presupunând un consum mare de energie și emisii de CO₂ atât pentru fabricare, cât și pentru prelucrare.

În timp ce termoizolațiile minerale sunt permeabile la vaporii, deci permit zidăriei să „respire”, polistirenul și poliuretanul nu permit trecerea vaporilor, astfel încât acestea din urmă nu sunt recomandate a fi utilizate în cazul construcțiilor tradiționale.

Izolația are rolul de a reduce consumul de energie pentru încălzire. Soluția care oferă beneficii atât din punctul de vedere al eficienței termice cât și al costurilor (prețul este redus atunci când sunt produse locale), având avantajul provenienței din surse regenerabile, este folosirea unei termoizolații naturale, care este la fel de performantă ca izolația din fibre sintetice.

Tipurile de izolații naturale:

- a. **Izolația naturală din fibre de lână de oaie** se utilizează ca izolator termic și fonic atât pentru construcțiile din lemn, cât și pentru casele din cărămidă sau piatră.

Calitățile izolației din fibre de lână de oaie:

- este un material termofonoizolant ecologic și sănătos, obținut din materii prime naturale, regenerabile. După terminarea ciclului de viață, izolația din lână se poate refolosi sau este biodegradabilă;
- este accesibilă local (se produce în România);

² Miron, C., op. cit., p.106-116.

Saltele termoizolante din lână de oaie

Saltele termoizolante din fibre de cânepă

- se realizează din fibre de lână naturală de oaie, spălată, tratată cu săruri de bor pentru insecte și ignifugată. Poate fi prelucrată în saltele, plăci semirigide sau puf, fără mijloace speciale de protecție;
- este rezistentă împotriva mucegaiului (conform EN ISO 846, are nota cea mai bună: 0) și nu putrezește;
- are capacitatea de a absorbi și de a elibera umiditatea din aerul înconjurător. Lâna este un material higroscopic, ceea ce înseamnă că poate absorbi până la 30 % – 40 % din propria greutate în umiditate, păstrându-și proprietățile. Fibrele de lână încearcă, în mod natural, să se mențină în echilibru cu umiditatea schimbătoare a atmosferei. Când temperatura exterioară scade și umiditatea aerului crește, atunci lâna preia din umiditatea suplimentară și eliberează căldură în acest proces. Într-o zi călduroasă se întâmplă procesul invers: lâna eliberează umiditatea în aer și în același timp absoarbe energie, astfel răcind încăperea pe care o izolează. Din acest motiv, se spune că lâna „respiră” și acționează ca un condiționator natural de aer. Fibrele sintetice sau minerale nu au această proprietate și nu reacționează la schimbările rapide de temperatură sau umiditate;

b. Izolația din fibre de cânepă este un material natural care nu conține substanțe de adaos dăunătoare sănătății. Procesul de producere presupune un consum redus de energie, iar rezultatul este un material cu calități tehnice excepționale. Se livrează sub formă de saltele sau role, fiind un produs recomandat pentru izolarea acoperișurilor, a pereților și a pardoselilor. Se realizează din fibre la care se adaugă 10 – 12 % fibre Biko (fibre sintetice), pentru o stabilitate dimensională optimă. În ultima perioadă, a apărut izolația din cânepă 100 % naturală. În acest caz, fibrele Biko sunt înlocuite cu fibre naturale din porumb.

Calitățile izolației din fibre de cânepă:

³ www.izomiorita.ro.

- este un depoluant natural; locuințele moderne sunt din ce în ce mai populate cu produse care emană substanțe toxice pentru sănătatea umană. Lâna absoarbe în mod natural diverși poluanți ai aerului: formaldehida (un cancerigen cunoscut), dioxidul de azot și dioxidul de sulf. Formaldehida este foarte des utilizată în produsele rășinoase din lemn, cum ar fi plăcile de aglomerații de lemn (MDF), parchetul și mobilă. Formaldehida este eliberată încet din aceste produse pe măsură ce rășinile conținute hidrolizează (se dizolvă în contact cu vaporii de apă). Aceste emisii nocive cresc odată cu temperatura și umiditatea. Fibrele de lână absoarb și se contopesc ireversibil cu formaldehida și alte substanțe nocive. O casă complet izolată cu lâna de oaie poate absorbi aproape 100 % din formaldehida eliberată în aerul interior. Dioxidul de sulf și dioxidul de azot sunt deșeuri gazoase produse prin arderea combustibililor fosili sau a cărbunelui. Sunt cel mai

AȘA DA: Termoizolația din cânepă: montare rapidă și simplă. Nu este necesar un costum de protecție, deoarece produsul nu irită pielea și nu conține substanțe periculoase pentru mediu sau sănătate.

- montare rapidă și simplă, fără zgârieturi și iritații ale pielii;
- poate absorbi umiditate până la 20 % din greutatea sa fără nicio deteriorare a performanței termice, spre deosebire de izolațiile din fibre sintetice;
- are capacitatea de a regla umiditatea din încăperea. Pentru a nu influența negativ această trăsătură, trebuie folosite folii și bariere de vaporii care permit transferul umidității;
- are o conductivitate termică scăzută, cu o valoare de 0,040 W/mK;
- datorită faptului că fibrele de cânepă nu conțin albumină, nu este nevoie de un tratament împotriva molizilor și a gândacilor.

c. Pereții termofonoizolanți neporțanți de tip Hempcrete realizați din cânepă marunțită (puzderie) și un liant pe bază de var calcic hidratat.

Procedul de realizare a pereților neporțanți de tip Hempcrete constă în execuția pereților prin turnarea în cofraje pierdute a unui amestec realizat din cantități controlate de puzderie de cânepă, un liant pe bază de var calcic hidratat, un liant pe bază de var hidrolic și apă. Procedul constă în amestecarea produselor componente cu apă și realizarea unui amestec omogen care se toarnă în cofraje pierdute.

Prin acest procedeu se obține un material neporțant, sustenabil, permeabil la vaporii, care se poate folosi la realizarea pereților și a planșelor, a pardoselilor sau la izolarea acoperișului, realizându-se astfel îmbunătățirea comportării la transfer termic a elementelor de construcție.

Procedul de realizare a pereților neporțanți de tip Hempcrete contribuie la economia de energie în construcții. Durabilitatea pereților neporțanți din amestec de cânepă cu var, respectiv, a izolațiilor termice realizate cu acest procedeu este asigurată prin satisfacerea cerințelor de calitate impuse produselor predozate. În condițiile unei puneri în operă corespunzătoare, durata de viață a produselor finite este de minimum 70 de ani.

Tencuielile și zugrăvelile recomandate pentru pereții și tavanele de tip Hempcrete sunt cele permeabile la vaporii de apă, precum cele tradiționale pe bază de var stins pastă. Aplicarea unor produse de tencuire și/ sau vopsire cu permeabilitate redusă, de exemplu, cu vopsele alchidice, lacuri sau pe bază de polimeri, nu este recomandată, deoarece vor compromite permeabilitatea peretelui și durabilitatea acestuia.⁴

⁴ *Agrementul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neporțanți de tip Hempcrete și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidrolic și apă.*

AȘA DA: Pereți termoizolanți din Hempcrete

AȘA DA: Termoizolația din lână este deosebit de recomandată. Folosirea unei izolații din lână sprijină o industrie a prelucrării produselor locale: în mod frecvent, lâna se aruncă, în loc să fie utilizată. Această măsură este încă la început în țara noastră, dar se folosește cu succes și pe scară largă în majoritatea țărilor europene.

AȘA DA: Exemple de pereți placați cu panouri termoizolante de stuf și fibre vegetale

d. Izolația din fibre de lemn se prezintă sub formă de vrac, plăci flexibile sau plăci rigide termofonoizolante. Aceste produse reprezintă o soluție modernă, eficientă și ecologică și sunt utilizate în special la case pe structură de lemn, la casele eficiente energetic, dar și la casele tradiționale, construite din cărămidă.

Calitățile izolației din fibre de lemn:

- fiind un produs natural care nu influențează biologia construcțiilor, se recomandă folosirea lui la reabilitarea termică a construcțiilor existente, atât pentru cele cu pereți din cărămidă, cât și pentru cele cu structura din lemn sau cu pereți din lemn masiv;
- pentru fabricarea panourilor izolatoare din fibre de lemn se utilizează, ca materie primă, deșeurile de așchii lemnoase provenite din fabrici de cherestea sau de la alți producători de produse din lemn sau din lemnul nevalorificat silvic;
- este rezistentă la șocuri mecanice, absoarbe zgomotele și izolează excelent atât pe timp de iarnă, cât și vara;
- este ușor de montat, disponibilă și cu profiluri de nut și feder pentru o montare mai sigură și pentru eliminarea punților termice. Se livrează în diverse grosimi.
- plăcile fibrolemnoase sunt deschise la difuzia vaporilor de apă și regularizează umiditatea, oferind un climat de locuit sănătos;
- corespund tuturor normelor referitoare la rezistența la foc și chiar dacă ard, plăcile nu emit vaporii toxici.

• izolațiile din fibre de lemn sunt materiale de construcții din surse naturale, regenerabile și care nu au un impact negativ asupra mediului înconjurător.

e. Izolația din vată bazaltică ecologică (produsă printr-o tehnologie cu liant fără formaldehidă adăugată) este un material ecologic care se comercializează sub formă de plăci rigide sau saltele.

Calitățile plăcilor termoizolatoare din vată bazaltică:

- nu ard, nu emană gaze toxice și împiedică răspândirea focului;
- sunt permeabile la vaporii și permit trecerea vaporilor de apă din interior spre exterior, prevenind astfel condensul. Pereții vor fi uscați, locuința aerisită, eliminând riscul de apariție a mucegaiului și a igriesiei.

f. Baloții de paie: Paiele sunt folosite sub formă unor baloți compactați, care sunt inserați în perete prin presare ușoară. Un balot de paie are la bază același material ca și lemnul: celuloza. Pentru că paiele sunt goale în interior, gradul de termoizolare este mai bun decât în cazul lemnului. În plus, comprimarea balotului îi face rezistent la compresie, ceea ce înseamnă că este potrivit pentru construcția unor ziduri solide. Tencuiala din pământ și var permite pereților să „respire” și var permite pereților să conferă un mediu de viață plăcut și sănătos.

Construcțiile din baloți de paie sunt

foarte eficiente energetic datorită calităților termoizolante ale acestora: un perete din baloți de paie tencuit cu argilă și var, cu o grosime totală de 50 cm, asigură aceeași termoizolare ca un perete din 20 cm de BCA cu 20 cm de polistiren. Producerea unor materiale ca BCA-ul, polistirenul, tencuiala pe bază de ipsos și vopseala pentru finisaje necesită însă un consum de energie mult mai ridicat decât paiele, lemnul, pământul și varul, generând, în același timp, și un nivel ridicat de emisii CO₂. De asemenea, costul pentru 1 mp de perete din baloți de paie tencuit cu argilă și var este de trei ori mai mic decât cel pentru 1 mp de perete din BCA, polistiren și tencuială din comerț. În plus, aceste case sunt sigure, rezistente la foc și cutremur, se realizează rapid și oferă un mediu de viață plăcut și sănătos.⁵

g. Plăcile termoizolante din fibre vegetale (stuf, paie) sunt obținute prin asamblarea tulpinilor de stuf uscat/presarea și coaserea fibrelor vegetale în plăci semirigide, omogene.⁶

Avantaje:

- eliminarea punților termice;
- reglarea umidității; deci, o casă fără mucegai;
- eliminarea apariției fisurilor, care constituie cauza majoră de degradare a fațadelor;
- sunt ușor de montat;
- tencuielile și zugrăvelile recomandate sunt cele permeabile la vaporii de apă, realizate din materiale naturale.⁷

Sunt ideale pentru montajul pe structuri/perete din lemn, pământ sau zidărie atât la clădirile vechi, cât și la cele noi.

h. Tencuielile termoizolante tradiționale pe bază de argilă amestecată cu paie sau pleavă

O bună variantă pentru zona Vrancei este folosirea tencuielii termoizolante realizate din lut amestecat cu paie. Lutul protejează materialul organic, paiele, iar acestea au rol de izolator termic. Amestecurile de lut cu paie sau pleavă folosite la izolarea termică a tavanelor, a podurilor și a pardoselilor au calitatea de a genera condiții de viață sănătoase prin masa termică, capacitatea de regulator de umiditate și lipsa oricărei emisii poluante, chiar dacă din punct de vedere termic nu sunt foarte eficiente.

⁵ www.earthsafedesign.com.

⁶ naturami.ro, *Agreement tehnic 001SB-03/890-2017.*

⁷ www.natural-home4u.com.

Tradițional, argila ușoară se folosea în amestec cu paie la construcțiile din lemn pentru realizarea închiderilor elastice, pe un suport din împletitură de nuiele. Densitatea brută a amestecului de argilă ușoară cu paie este mai mică de 1 200 kg/mc. Paiele folosite pot fi de secară, grâu sau ovăz. Pentru tencuieli din argilă sunt preferate paiele de orz, pentru că sunt mai moi. Mai important decât tipul de paie este structura tulpinii. Un câștig pentru creșterea capacității termoizolante este folosirea paielor subțiri cu tulpini rezistente, care nu se strivesc.

i) Argila expandată (cheramzita) este unul dintre cele mai eficiente materiale de construcții, folosit pentru izolarea termică a caselor de locuit, clădirilor publice și comerciale, precum și a clădirilor industriale. Proprietăți și avantaje ale utilizării:

- este un material ecologic, ieftin și funcțional, ce se produce din argilă fuzibilă;
- proprietăți excelente de izolare termică;
- datorită structurii fizice poroase, argila expandată are o greutate mult mai mică decât alte tipuri de materiale de izolare termică pe bază de argilă;
- conductivitate termică scăzută;
- nu dăunează sănătății umane, materia primă folosită fiind un material natural; nu conține aditivi chimici dăunători;
- neactiv pentru insecte și rozătoare;
- se folosește atât pentru izolarea termică a planșelor și a acoperișurilor, cât și pentru izolarea fonică între spații sau între interior și exterior.

Concluzie/recomandări: se vor folosi materiale naturale regenerabile, în alcătuirii constructive care să respecte normativele și prevederile în vigoare referitoare la izolarea termică, la protecția la foc etc. Pentru termoizolare, se vor folosi sisteme de termoizolare ecologice, pe cât posibil cu materiale provenite din mediul local (lână, cânepă, paie, rumeguș). Există pe piață deja suficienți producători de tencuieli termoizolante și materiale naturale termoizolante agrementate tehnic (începând cu 2015, s-au agrementat tehnic de către INCĐ URBAN INCERC Cluj-Napoca izolații din lână și cânepă), care îndeplinesc toate cerințele impuse de actele normative în vigoare.⁸ Nu se va

⁸ De exemplu, *Agreement Tehnic 001SC-*

folosi termoizolarea cu polistiren (vezi capitolul 5.2. *Pereții*).

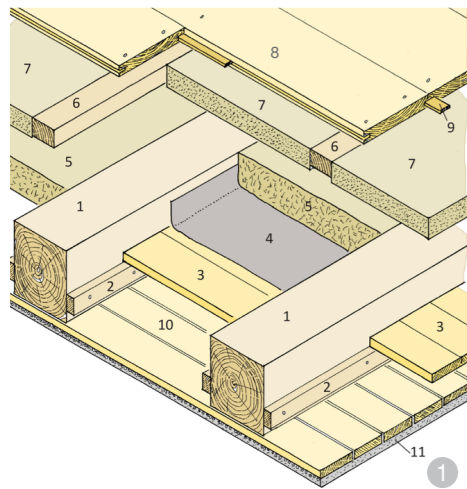
Prin programele „Casa Verde” și „Casa Verde Plus”, lansate de Ministerul Mediului, se încurajează folosirea sistemelor de încălzire din surse alternative și materiale regenerabile, acordându-se finanțări caselor sau altor obiective care folosesc panouri solare sau pompe de căldură, sisteme de acoperișuri verzi, sisteme de iluminat ecologice sau aleg să își izoleze termic pereții cu materiale ecologice precum lâna, cânepa sau celuloza.

În cazul intervențiilor pe construcțiile existente (de gabarit mic, mediu sau mare, dispuse pavilionar sau monovolum), se recomandă următoarele:

Pereții: Își vor menține stratificația specifică, fie că e vorba de pereți din piatră (tencuiți sau nu), din cărămidă de pământ nearse (văioage), chirpici, pământ compactat (obligatoriu tencuiți) sau baloți de paie. Se dorește totuși păstrarea apareiajului sau a stereotomieii, astfel încât fața exterioară a peretelui brut să rămână neschimbată în cazul reabilitării termice. Dacă se termoizolează pe interior, detaliul constructiv va fi de asemenea natură, încât să nu rețină apa rezultată din procesul de condensare în interiorul pereților. Membrana trebuie să fie permeabilă, iar materialele indicate pentru termoizolație, la fel, permeabile și biodegradabile, cum ar fi cânepa sau lâna de oaie.

Planșee: Alcătuirea planșelor și a acoperișurilor, cât și pentru izolarea fonică între spații sau între interior și exterior.

⁸ De exemplu, *Agreement Tehnic 001SC-*

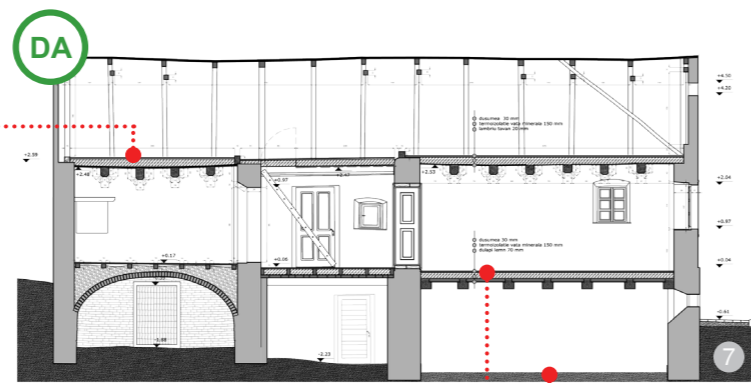
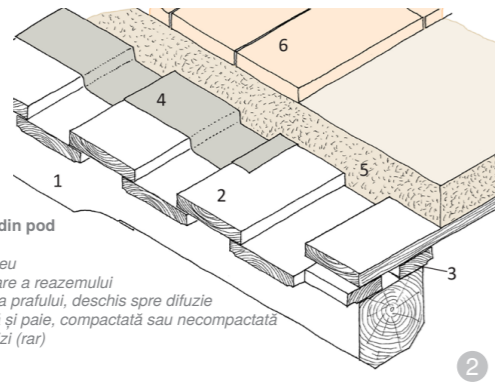

Alcătuirea pardoselii din pod

1. Grinda de planșeu
2. Scândurile de planșeu
3. Elemente de egalizare a reazemului
4. Strat protector contra prafului, deschis spre difuzie
5. Umplutură din argilă și paie, compactată sau necompactată
6. Acoperire cu cărămizi (rar)

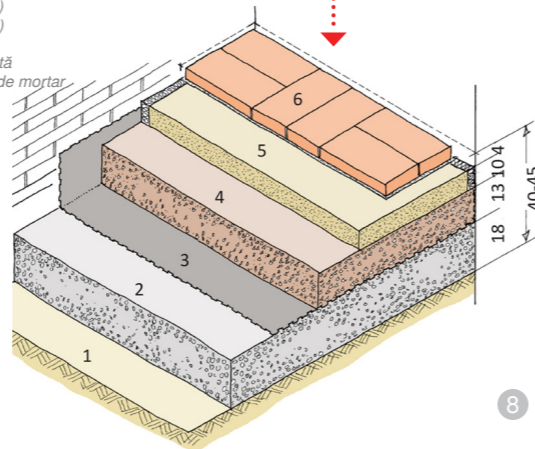
Tavan cu grinzi de lemn. Construcție cu pardoseală flotantă:

1. grinzi de tavan
2. lați de susținere pentru pardoseala oarbă, de 30 x 50 mm
3. pardoseală oarbă: 25 mm
4. geotextil, permeabil la difuzia vaporilor
5. umplutură din lut cu paie: 80 – 100 mm
6. rigle pentru pardoseală: 35 x 60 mm
7. izolație rigidă sau granulat: 40 mm
8. dușumea de 25 – 30 mm, rostuită și nutuită: 6 x 12 mm
9. pene: 6 x 20 mm
10. suport din scânduri: 18 mm
11. tencuială de tavan aplicată pe un strat de armătură

Modul de construire a pardoselilor din cărămizi peste pământul natural al încăperii fără pivniță

1. pământ natural
2. pietriș grosier (8 – 32 mm)
3. folie protectoare (geotextil)
4. izolație din umplutură
5. placă din argilă compactată
6. plăci de cărămidă pe pat de mortar

ASA NU: Reabilitarea unui cămin cultural prin izolarea cu polistiren. Folosirea polistirenului atrage după sine probleme legate de condens, igrasie, apariția mușcăliului și este un material ușor de vandalizat de către copii, animale, persoane agresive etc.

ANEXA 1 Studiu de amplasare și încadrare în imaginea așezării (imagine generală din punct de vedere, silueta așezării, desfășurate stradale)

În vederea obținerii avizului Comisiei pe „încadrarea în specificul local”, solicitanții vor depune online, la adresa sau la secretariatul Filialei OAR _____, adresa: _____, un dosar privind evaluarea impactului pe care l-ar avea gabaritul investițiilor cu construcții de tip hală (aici ar trebui detaliate tipurile) în silueta și imaginea generală a zonei rurale. Dosarul va conține planșe la o scară adecvată prezentării și următoarele documente:

- Documentație fotografică generală privind zona în care se va desfășura investiția, în care să apară, din puncte de vedere cunoscute la nivel local, modul de așezare în relief a localității, principalele repere și limitele localității (în cazul localităților neîncadrate sau fără repere înalte, folosiți vederi panoramice din afara localității). Identificați locul investiției pe aceste documente.
- Două siluete caracteristice ale localității, prezentate la o scară adecvată prezentării. Identificați locul investiției pe aceste siluete.
- Ortofotoplan sau vedere de sus a localității de tip *Google Earth*, cu marcarea punctelor de unde s-a făcut documentarea fotografică și siluetele descrise mai sus. Identificați locul investiției pe această planșă.
- Documentație fotografică la nivelul ochiului sau din repere în imediata vecinătate a investiției. Identificați locul investiției pe aceste documente.
- O desfășurată stradală, în care să apară de o parte și de alta a parcelei investiției frontul la stradă a cel puțin trei parcele. Identificați limitele parcelei investiției, cu fațada detaliată spre stradă a investiției, cotați amplasarea construcției față de limitele laterale și construcțiile învecinate.

Un profil stradal transversal, în care să apară construcțiile la stradă de pe parcele, secțiunea drumului și amenajările acestuia, secțiune

caracteristică prin construcția care face obiectul intervenției. Identificați limitele parcelei investiției, cotați amplasarea construcției față de aliniament și construcțiile învecinate, cotați secțiunea la o scară adecvată, astfel încât investiția să poată fi comparată cu restul construcțiilor descrise.

• Două cadre în perspectivă de la nivelul ochiului în susul și în josul străzii cu clădirea studiată. Evidențiați modul în care ați integrat clădirea în fondul construit vecin și în peisaj.

ANEXA 2 Glosar de termeni

Conservarea patrimoniului: reprezintă un proces prin care materialitatea, istoria și integritatea conceptuală a patrimoniului construit al umanității sunt prelungite prin intervenții atent planificate. Procesul presupune utilizarea profesională a științei, a artei, a artizanatului și a tehnologiei, privite ca instrument al conservării.

Conservarea curativă este ansamblul acțiunilor întreprinse asupra unui bun sau asupra unui grup de bunuri având ca obiectiv oprirea unui proces activ de deteriorare sau consolidarea sa structurală. Aceste acțiuni sunt întreprinse numai atunci când însăși existența bunului este amenințată, din cauza fragilității și a vitezei de deteriorare. Aceste acțiuni modifică uneori aspectul construcției.

Conservarea preventivă cuprinde ansamblul de măsuri și acțiuni având ca obiectiv evitarea și minimizarea deteriorărilor sau a pierderilor viitoare. Aceste măsuri și acțiuni sunt indirecte, neafectând aspectul construcției.

Restaurarea: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară, originară sau principală, prin eliminarea extinderilor (adăugirilor) secundare sau prin reasamblarea componentelor (subansamblurilor) existente, fără a introduce elemente noi. Este o intervenție prin care sunt îndepărtate extinderile inadecvate, realizate într-o manieră diferită față de cea tradițională sau cu caracter provizoriu, și care pune în valoare clădirea într-o formă reconstituită pe baza unor fotografii de arhivă, a unor studii și cercetări realizate pe structura și arhitectura casei. Nu presupune înlocuiri masive de material, amenajări de confort substanțiale sau extinderi moderne. Poate fi aplicată pentru clădiri vernaculare (tradiționale) recente, prevăzute cu bucătării și toalete în case.

Reabilitarea: însumează toate intervențiile care urmăresc valorificarea și remediarea clădirii (structurii) prin

păstrarea semnificației culturale a acesteia. Este intervenția cea mai răspândită, deoarece, prin aplicarea ei, clădirea devine utilizabilă în condiții de confort contemporane. Intervenția își propune să conserve tot ce este valoros pentru clădirea respectivă, să aplice reparațiile necesare la structura istorică și să introducă în structura clădirii amenajările necesare pentru a o face utilizabilă pentru o funcțiune nouă sau pentru cea originară, dar îmbunătățită (de exemplu, zone de primire, termoizolații, băi, bucătării, acces pentru persoane cu dizabilități etc.).

Reconstrucția: presupune readucerea clădirii (structurii) într-un stadiu documentabil dintr-o perioadă anterioară semnificativă și care se deosebește de restaurare prin introducerea unor materiale noi în țesutul clădirii. Este o intervenție aplicabilă clădirilor în stare de colaps sau precolaps, unde structura portantă nu-și mai îndeplinește rolul. Presupune înlocuiri masive de material, dar cu folosirea la maximum a materialului inițial, care va fi reasat în structura reconstruită prin anastiloză (se va pune exact în locul de unde a fost demontat). Restaurarea și reconstrucția presupun, de fapt, o dezasamblare parțială sau integrală urmată de reconstruire.

Termeni generali

Acoperiș: subansamblu constructiv, de tip terasă sau în pantă, format din elemente structurale și nestructurale, care închide clădirea la partea superioară peste ultimul nivel construit.

Acoperiș mansardat: acoperiș în pantă, în interiorul căruia a fost amenajată o mansardă.

Aliniamentul: este linia de demarcație dintre domeniul public și proprietatea privată.

Alterarea: este intervenția care modifică (negativ) funcțiunea sau aspectul unei așezări (clădiri).

Anvelopa clădirii: totalitatea

suprafețelor elementelor de construcție perimetrale, care delimitează volumul interior (încălzit) al unei clădiri, de mediul exterior sau de spații exterioare de trecere (târnaș) sau de relaxare (foișor sau terasă).

Așezarea/locul: poate fi orice element, la orice scară, al mediului istoric a cărui identitate distinctă este percepută de comunitate.

Aticul: Parte a unei construcții situată deasupra cornișei și menită să mascheze acoperișul (DEX 1998). În cazul clădirilor cu acoperiș-terasă, se consideră „atic” elementul superior al fațadei, care depășește cota ultimului planșeu și are rol constructiv, de rebord, pentru straturile componente ale învelitorii, și rol în ghidarea apelor meteorice.

Conductivitate termică de calcul (lambda): valoare a conductivității termice a unui material sau a unui produs de construcție, în condiții interioare și exterioare specifice, care poate fi considerată ca fiind caracteristică pentru performanța aceluia material sau produs când este încorporat într-o parte de construcție.

Construcții anexe: construcții distincte, de regulă având dimensiuni reduse și un singur nivel supraterran, care deservesc funcțiunea de locuire. Din categoria construcțiilor anexe fac parte: garaje individuale, depozite pentru unelte de grădinarit, șoproane, terase acoperite, foișoare, pergole, bucătării de vară. Realizarea construcțiilor anexe se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează corpurile principale de clădire.

Construcții cu caracter provizoriu: construcțiile autorizate ca atare, indiferent de natura materialelor utilizate, care, prin specificul funcțiunii atribuite ori din cauza cerințelor urbanistice impuse de autoritatea publică, au o durată de existență limitată, precizată și prin autorizația de construire. De regulă, construcțiile cu caracter provizoriu se realizează din materiale și alcături care permit demontarea rapidă, în vederea aducerii terenului la starea

inițială (confecții metalice, piese de cherestea, materiale plastice ori altele asemenea) și sunt de dimensiuni reduse. Din categoria construcțiilor cu caracter provizoriu fac parte: chioșcuri, tonete, cabine, locuri de expunere situate pe căile și în spațiile publice, corpuri și panouri de afișaj, firme și reclame, copertine, pergole ori altele asemenea. În sensul prezentei legi (Legea 50/1991), realizarea construcțiilor provizorii se autorizează în aceleași condiții în care se autorizează construcțiile definitive (Legea 50/1991).

Construcție existentă: în prezentul ghid, se înțelege acea construcție care există fizic la data curentă și este evidențiată ca atare în documentațiile cadastrale, fiind înscrisă în cartea funciară.

Construibilitatea: calitatea unui teren de a primi o construcție, ale cărei destinație și caracteristici sunt compatibile cu atributele de fapt (legate de natura terenului și de caracteristicile sale) și de drept (vizând servituțile care îl grevează). (G.M.-007 – 2000)

Contextul: este orice relație relevantă din punct de vedere arhitectural între o așezare (obiect) și alte așezări (obiecte).

Coridor ecologic: zonă naturală sau amenajată care asigură cerințele de deplasare, reproducere și refugiu pentru speciile sălbatice terestre și acvatice (OUG 57/2007).

Cornișă: Partea superioară, ieșită în afară și ornamentată, a zidului unei construcții, având rolul de a sprijini acoperișul și de a împiedica scurgerea apei de ploaie pe fața clădirilor (DEX 1998).

Degradarea: este o schimbare de stare în rău; se referă în mod particular la lipsa lucrărilor corecte/constante de întreținere și/sau la efectele unor intervenții inadecvate asupra unei așezări/construcții sau asupra valorilor patrimoniale.

Demisol (prescurtat D): nivel construit al clădirii având pardoseala situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător, cu maximum jumătate din înălțimea liberă a acestuia și prevăzut cu ferestre în pereții de închidere perimetrală. Demisolul se consideră nivel suprateran al construcției.

Atunci când pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, se consideră subsol și se include în numărul de

niveluri subterane ale construcției (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Desemnarea/clasarea: presupune identificarea valorilor patrimoniale ale unei așezări (obiect), conferindu-i statut formal prin legi sau reglementări menite să îi protejeze valoarea.

Destinația terenurilor: modul de utilizare a acestora, conform funcțiunii prevăzute în reglementările cuprinse în planurile de urbanism și amenajarea teritoriului, aprobate conform legii (G.M.-007 – 2000).

Domeniul public: totalitatea bunurilor care fac obiectul dreptului de proprietate publică, ce aparțin statului sau unităților administrativ-teritoriale. Domeniul public poate fi de interes național, caz în care proprietatea asupra sa, în regim de drept public, aparține statului, sau de interes local, caz în care proprietatea, de asemenea în regim de drept public, aparține comunelor, orașelor, municipiilor sau județelor (G.M.-007 – 2000).

Dotări publice: terenuri, clădiri, construcții, amenajări și instalații, altele decât sistemul de utilități publice, aparținând domeniului public sau privat al unităților teritorial-administrative sau al statului și destinate deservirii populației unei anumite zone. Realizarea acestora reprezintă un obiectiv de utilitate publică. Dotările publice cuprind:

- obiective de învățământ;
- obiective de sănătate;
- obiective de cultură;
- obiective de sport și recreere;
- obiective de protecție și asistență socială;
- obiective de administrație publică;
- obiective pentru autoritățile judecătorești.

Drumurile publice: drumurile destinate transportului rutier public de toate categoriile, gestionate de autoritățile administrației publice centrale sau locale și clasificate tehnic, conform legislației și terminologiei tehnice, în: autostrăzi, drumuri expres, naționale, județene și comunale – în extravilan – și străzi – în intravilan (G.M.-007 – 2000).

Echiparea edilitară: ansamblul format din construcții, instalații și amenajări, care asigură în teritoriul localităților funcționarea permanentă a tuturor construcțiilor și amenajărilor, indiferent de poziția acestora față de sursele de apă, energie, trasee majore de transport rutier, feroviar, aerian sau naval, cu respectarea protecției mediului ambiant (G.M.-007

– 2000).

Edificabil (suprafață edificabilă): suprafață componentă a unei parcele în interiorul căreia pot fi amplasate construcții, în condițiile Regulamentului Local de Urbanism.

Fereastră de mansardă: fereastră asemănătoare tabacherei, dispusă pe versantul acoperișului unei mansarde, având funcțiunea de iluminare și ventilare a încăperilor mansardei, asigurând confortul higrotermic și acustic.

Fondul Forestier Național: este constituit din păduri, terenuri destinate împăduririi, cele care servesc nevoilor de cultură, producție ori administrație silvică, iazurile, albiile pâraielor și terenurile neproductive incluse în amenajamente silvice, indiferent de natura dreptului de proprietate. Sunt considerate păduri terenurile acoperite cu vegetație forestieră cu o suprafață mai mare de 0,25 ha. (Legea nr. 46/2008 – Codul silvic).

Garajele: construcții cu unul sau mai multe niveluri pentru staționarea, adăpostirea, întreținerea și eventual repararea autovehiculelor (G.M-007 – 2000).

Habitatul natural: zona terestră, acvatică sau subterană, în stare naturală sau seminaturală, care se diferențiază prin caracteristici geografice, abiotice și biotice. (OUG 57/2007)

Indicii urbanistici: instrumente urbanistice specifice de lucru pentru controlul proiectării și al dezvoltării durabile a zonelor urbane, care se definesc și se calculează după cum urmează: **Coefficient de utilizare a terenului (CUT):** raportul dintre suprafața construită desfășurată (suprafața desfășurată a tuturor planșelor) și suprafața parcelei. Nu se iau în calculul suprafeței construite desfășurate: suprafața subsolurilor cu înălțimea liberă de până la 1,80 m, suprafața subsolurilor cu destinație strictă pentru gararea autovehiculelor, spațiile tehnice sau spațiile destinate protecției civile, suprafața balcoanelor, a logiilor, a teraselor deschise și neacoperite, a teraselor și a copertinelor necirculabile, precum și a podurilor neamenajabile, aleile de acces pietonal/carosabil din incintă, scările exterioare, trotuarele de protecție (Legea 350/2001).

Procent de ocupare a terenului (POT): raportul dintre suprafața construită (amprenta la sol a clădirii) și suprafața parcelei. Suprafața construită este suprafața construită la nivelul solului,

cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor, a scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită.

(Legea 350/2001) În înțelesul prezentului Regulament, pe terenurile în pantă, nivelurile clădirilor/corpurilor de clădire la care, cel puțin pe o latură a acestora, pardoseala este situată sub nivelul terenului (carosabilului) înconjurător cu mai mult de jumătate din înălțimea liberă, sunt considerate subsoluri și vor fi luate ca atare la calculul indicelui CUT. **Excepții de calcul ale indicatorilor urbanistici POT și CUT:**

- dacă o construcție nouă este edificată pe un teren care conține o clădire care nu este destinată demolării, indicatorii urbanistici (POT și CUT) se calculează adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale noii construcții (Legea 350/2001).

- dacă o construcție este edificată pe o parte de teren dezmembrată dintr-un teren deja construit, indicii urbanistici se calculează în raport cu ansamblul terenului inițial, adăugându-se suprafața planșeelor existente la cele ale noii construcții (Legea 350/2001).

Materialul natural de construcție: este orice material ce provine din mediul natural imediat învecinat cu așezarea, poate fi exploatat manual, satisface cerințele de duranță, confort și prelucrabilitate.

„**Natura 2000**”: rețeaua ecologică europeană de arii naturale protejate care cuprinde arii de protecție specială avifaunistică, stabile în conformitate cu prevederile Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice, și arii speciale de conservare, desemnate de Comisia Europeană și ale Directivei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale, a faunei și florei sălbatice. (OUG 57/2007)

Nivelul: spațiu construit suprateran sau subteran al construcțiilor închise sau deschise, delimitat de planșee. Constituie nivel supanta a cărei arie este mai mare decât 40 % din cea a încăperii/spațiului în care se află (Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99).

Obiectul: este orice lucru (încă) nefixat (mobil) sau neincorporat în structura unei așezări, dar care, istoric vorbind, poate fi asociat cu așezarea.

Paramentul: partea exterioră finisată a unei construcții, a unui element de construcție etc.; material care câtușește (cu scop ornamental) această parte.

Parcela: suprafața de teren ale cărei limite sunt sau nu materializate pe teren, proprietatea unuia sau mai multor proprietari, aparținând domeniului public sau privat, și care are un număr cadastral ce se înscrie în registrul de publicitate funciară.

Împreună cu construcțiile sau amenajările executate pe suprafața sa, parcela reprezintă un bun imobil (G.M.-007 – 2000).

Patrimoniul: înglobează toate resursele moștenite pe care comunitatea le apreciază din alte motive decât cel strict utilitar.

Patrimoniul cultural: însumează bunurile moștenite identificate și apreciate de comunitate ca fiind reflexia și expresia cunoștințelor dezvoltate, a credințelor și a tradițiilor, respectiv a modului de interpretare a credințelor și a tradițiilor altora.

Patrimoniul natural: însumează habitatul și speciile moștenite, geologia și morfologia ecosistemelor, inclusiv a celor acvatice și subacvatice, cărora comunitatea le conferă valoare.

Pazia: Scândură (ornamentală) așezată vertical la capătul din afară al căpriorilor unui acoperiș cu streșină, pentru a ascunde capetele acestora.

Performanța energetică a clădirii (PEC): energia efectiv consumată sau estimată pentru a răspunde necesităților legate de utilizarea normală a clădirii, necesități care includ în principal: încălzirea, prepararea apei calde de consum, răcirea, ventilarea și iluminatul.

Performanța energetică a clădirii se determină conform unei metodologii de calcul și se exprimă prin unul sau mai mulți indicatori numerici, care se calculează luându-se în considerare izolația termică, caracteristicile tehnice ale clădirii și ale instalațiilor, proiectarea și amplasarea clădirii în raport cu factorii climatici exteriori, expunerea la soare și la influența clădirilor învecinate, sursele proprii de producere a energiei și alți factori, inclusiv climatul interior al clădirii, care influențează necesarul de energie.

Semnificația (unui loc): însumează valorile naturale și culturale patrimoniale ale unui loc, adeseori sub forma unui statut sau a unei declarații.

Structura: este substanța materială ce alcătuiește o așezare: geologia, depunerile arheologice, rețelele construite, clădirile și flora.

Structura portantă: este ansamblul elementelor de construcție

elemente de construcție etc.; material care câtușește (cu scop ornamental) această parte.

Suprafața construită (SC) (amprenta la sol a clădirii): suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor și a scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea 350/2001).

Sustenabilitatea: presupune capabilitatea de a armoniza fără compromisuri necesitățile actuale cu cele din viitor.

Șarpanta: este structura de rezistență a unui acoperiș și este influențată în mod direct de tipul de învelitoare care se dorește a fi folosită, de greutatea acesteia, de existența sub acoperiș a unui spațiu locuibil etc. Poate fi alcătuită din lemn (cel mai frecvent), metal sau beton (cazuri mai rare).

Șura: construcție anexă dintr-o gospodărie rurală în care se adăpostesc vitele și se păstrează diferite vehicule, unelte agricole etc.

Teritoriul administrativ: suprafață delimitată de lege, pe trepte de organizare administrativă a teritoriului: național, județean și unități administrativ-teritoriale (municipiu, oraș, comună) (Legea 350/2001).

Teritoriul extravilan: suprafața cuprinsă între limita administrativ-teritorială a unității de bază (municipiu, oraș, comună) și limita teritoriului intravilan (Legea 350/2001).

Teritoriu intravilan: totalitatea suprafețelor construite și amenajate ale localităților ce compun unitatea administrativ-teritorială de bază,

influența constrângerilor de ordin fizic, a oportunităților habitatului natural și a factorilor social, economic și cultural.

Proportionalitatea: presupune calitatea de a fi în relație corectă în dimensiune, în grad sau în orice altă caracteristică măsurabilă cu un alt obiect.

Puntea termică: este acea suprafață unde intră în contact două materiale ale căror capacități de reținere a căldurii sunt diferite, având loc o pierdere de căldură. Știind că

posibilitățile de reținere a căldurii sunt date și de grosimea materialului, puntea termică poate să apară la elementele de închidere alcătuite din același material care are variații de grosime. Punțile termice se formează și în acele locuri unde este întreruptă termoizolația, permițând pierdere de căldură prin locurile respective.

Reparația: presupune o lucrare mai complexă decât întreținerea, prin care sunt remediate defectele cauzate de degradare, vătămare sau exploatare, și care permite adaptări minore cu scopul de a obține un rezultat sustenabil, dar nu implică lucrări de restaurare sau alterare/modificare.

Reversibilitatea: presupune o intervenție ce poate fi îndepărtată oricând, pentru a se reveni la starea inițială.

Schimbarea naturală: este schimbarea ce are loc în cadrul mediului istoric fără intervenție umană, lucru care însă, în unele cazuri, necesită răspunsuri administrative (intervenție specială sau înnoire periodică) pentru a sustine permanent semnificația acestui mediu.

Schimbarea naturală: este schimbarea ce are loc în cadrul mediului istoric fără intervenție umană, lucru care însă, în unele cazuri, necesită răspunsuri administrative (intervenție specială sau înnoire periodică) pentru a sustine permanent semnificația acestui mediu.

Schimbarea naturală: este schimbarea ce are loc în cadrul mediului istoric fără intervenție umană, lucru care însă, în unele cazuri, necesită răspunsuri administrative (intervenție specială sau înnoire periodică) pentru a sustine permanent semnificația acestui mediu.

Schimbarea naturală: este schimbarea ce are loc în cadrul mediului istoric fără intervenție umană, lucru care însă, în unele cazuri, necesită răspunsuri administrative (intervenție specială sau înnoire periodică) pentru a sustine permanent semnificația acestui mediu.

Schimbarea naturală: este schimbarea ce are loc în cadrul mediului istoric fără intervenție umană, lucru care însă, în unele cazuri, necesită răspunsuri administrative (intervenție specială sau înnoire periodică) pentru a sustine permanent semnificația acestui mediu.

solidarizate între ele care țin în picioare o clădire, preiau toate sarcinile la care este supusă clădirea și care îi asigură sprijinirea și transmiterea acestor sarcini la sol. Principalele subsansambluri ale unei structuri tradiționale sunt: fundațiile, bolțile, planșeele, pereții portanți și șarpanta sau acoperișul.

Suprafața construită (SC) (amprenta la sol a clădirii): suprafața construită la nivelul solului, cu excepția teraselor descoperite ale parterului care depășesc planul fațadei, a platformelor și a scărilor de acces. Proiecția la sol a balcoanelor a căror cotă de nivel este sub 3,00 m de la nivelul solului amenajat și a logiilor închise ale etajelor se include în suprafața construită (Legea 350/2001).

Sustenabilitatea: presupune capabilitatea de a armoniza fără compromisuri necesitățile actuale cu cele din viitor.

Șarpanta: este structura de rezistență a unui acoperiș și este influențată în mod direct de tipul de învelitoare care se dorește a fi folosită, de greutatea acesteia, de existența sub acoperiș a unui spațiu locuibil etc. Poate fi alcătuită din lemn (cel mai frecvent), metal sau beton (cazuri mai rare).

Șura: construcție anexă dintr-o gospodărie rurală în care se adăpostesc vitele și se păstrează diferite vehicule, unelte agricole etc.

Teritoriul administrativ: suprafață delimitată de lege, pe trepte de organizare administrativă a teritoriului: național, județean și unități administrativ-teritoriale (municipiu, oraș, comună) (Legea 350/2001).

Teritoriul extravilan: suprafața cuprinsă între limita administrativ-teritorială a unității de bază (municipiu, oraș, comună) și limita teritoriului intravilan (Legea 350/2001).

Teritoriu intravilan: totalitatea suprafețelor construite și amenajate ale localităților ce compun unitatea administrativ-teritorială de bază,

delimitate prin planul urbanistic general aprobat și în cadrul cărora se poate autoriza execuția de construcții și amenajări. De regulă, intravilanul se compune din mai multe trupuri (sate sau localități suburbane componente) (Legea 350/2001).

Valoarea: este un aspect ce punctează meritul sau importanța; în cazul nostru, ceea ce oamenii atribuie calității unei așezări.

Valoarea comună: este calitatea ce derivă din semnificația pe care un loc îl are în conștiința oamenilor care relaționează cu el sau a acestora care au o memorie a locului sau au trăit o experiență colectivă în locul respectiv.

Valoarea estetică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii percep stimulii senzoriali și intelectuali ai unui loc (ai unei așezări).

Valoarea evidentă (intrinsecă): este calitatea ce derivă din potențialul unui loc de a pune în valoare mărturiile activităților umane din trecut.

Valoarea istorică: este calitatea ce derivă din modul în care oamenii, evenimentele și aspectele vieții cotidiene din trecut pot fi legate prin intermediul unui loc (al unei așezări) de prezent.

ANEXA 3 Legislație

Reglementări locale

Planurile Urbanistice Generale ale Unităților Administrativ-Teritoriale aprobate, în vigoare; Planurile de Amenajare ale Teritoriilor Județene și Zonale aprobate, în vigoare.

Reglementări naționale

Legea nr.10/1995 privind calitatea în construcții, republicată și actualizată; Legea 50/1991 privind autorizarea lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;

Legea nr.114/1995, Legea locuinței, cu modificările ulterioare;

Legea nr.153/2011 privind măsurile de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor, cu modificările ulterioare;

Regulamentul (UE) nr. 305/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2011 de

stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții și de abrogare a Directivei 89/106/CEE a Consiliului;

Hotărârea Guvernului nr. 622/2004 privind stabilirea condițiilor de introducere pe piață a produselor pentru construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare;

Ordinul ministrului dezvoltării regionale și locuinței nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, cu modificările ulterioare;

Hotărârea Guvernului nr. 766/1997 pentru aprobarea Regulamentului privind agrementul tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții, modificată și completată;

Ordinul Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului nr. 1889/2004 pentru aprobarea Procedurii de agrement tehnic pentru produse, procedee și echipamente noi în construcții și a Procedurii privind avizarea agrementelor tehnice;

Reglementări tehnice privind documentațiile de urbanism (sursa; http://www.mdrap.ro/construcții/reglementari-tehnice);

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de învelitori;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de izolații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de tencuiei, plăcaje și tapete;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea lucrărilor de pardoseli, plinte, scafe, elemente de scări;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea instalațiilor electrice, de apă și canalizare, termice, condiționare a aerului, gaze;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea clădirilor de locuit și social-culturale;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor industriale, agrozootehnice și de irigații;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea construcțiilor hidrotehnice, amenajărilor și regularizărilor de râuri;

Reglementări tehnice privind proiectarea și executarea organizării lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind

verificarea calității și recepția lucrărilor de construcții-montaj;

Reglementări tehnice privind lucrările de reparații, întrețineri și postutilizare a construcțiilor;

Reglementări tehnice privind performanța energetică a clădirilor;

Reglementări tehnice privind securitatea la incendiu;

Hotărârea Guvernului nr. 226/2015 privind stabilirea cadrului general de implementare a măsurilor programului național de dezvoltare rurală cofinanțat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 961/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, soluționare a contestațiilor, selecție și contractare pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2007 – 2013 pentru care s-a dispus evaluarea și/sau contractarea prin hotărâri judecătorești definitive, care pot fi finanțate de la bugetul de stat, cu modificările ulterioare;

Ordinul 763/2015 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de selecție și a procesului de verificare a contestațiilor pentru proiectele aferente măsurilor din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020, cu modificările ulterioare;

Ordinul 1731/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat microîntreprinderilor și întreprinderilor mici din spațiul rural pentru înființarea și dezvoltarea activităților economice neagricole”, cu modificările ulterioare;

Ordinul 2112/2015 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind instituirea schemei de ajutor de minimis „Sprijin acordat pentru stimularea investițiilor asociate conservării patrimoniului și pentru menținerea tradițiilor și moștenirii spirituale”, cu modificările ulterioare;

Ordinul 847/2016 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a procesului de evaluare, verificare, soluționare a contestațiilor și selecție pentru proiectele aferente submăsurii 9.1. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol” și 9.1.a. „Înființarea grupurilor de producători în sectorul pomicol” din Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014 – 2020;

Ordinul 295/2016 al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale privind aprobarea Ghidului solicitantului pentru participarea la selecția Strategiilor de Dezvoltare Locală.

Reglementări europene

REGULAMENTUL (UE) NR. 1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentului (CE) nr.1698/2005 al Consiliului;

REGULAMENTUL DE PUNERE ÎN APLICARE (UE) NR. 808/2014 AL COMISIEI din 17 iulie 2014 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului (UE) nr. 1305/2013 al Parlamentului European și al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR)

DECIZIA DE PUNERE ÎN APLICARE A COMISIEI din 26.5.2015 de aprobare a programului de dezvoltare rurală al României pentru sprijin din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală CCI 2014RO06RDNP001.

BIBLIOGRAFIE

Agrementul Tehnic 001SC-02/612-2016 pentru realizarea pereților neportanți tip Hempcrete și a termoizolațiilor din puzderie de cânepă cu liant pe bază de var hidroalic și apă

Agrementul Tehnic 001SC-03/314-2014 pentru saltele termoizolante din lână de oaie
Agrementul Tehnic 001SC-03/319-2015 pentru panouri termoizolante din lână de oaie

Agrementul Tehnic 001SC-03/320-2015 pentru termoizolație din lână de oaie

Ghidul privind proiectarea și execuția acoperișurilor verzi la clădiri noi și existente, indicativ GP 120-2013, din 21.11.2013

Metodologie de calcul al performanței energetice a clădirilor, partea I, *Anvelopa clădirii*, indicativ Mc 001/1-2006

Normativ de siguranță la foc a construcțiilor, indicativ P118-99

Anexa nr. 9. Glosar de termeni, Primăria Municipiului Cluj-Napoca

Legea nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul

Miron, C., *Materiale neconvenționale locale pentru energie sustenabilă*, INCD URBAN INCERC Iași, http://documents.tips/documents/neconventionale.html

Duțu, A., *Metodă de evaluare seismică pentru case rezidențiale tradiționale românești, Raport științific – Etapa III (2017), UTCB*

Strategia de dezvoltare integrată a județului Vrancea 2014 -2020

Strategia de dezvoltare a județului Vrancea 2007-2013

Raport anual privind starea mediului în județul Vrancea, 2013

Chiriac, S., Sandu, R.-M, (Agenția de Protecție a Mediului Vrancea), Militaru, I., Ciurescu, Șt., (Administrația Parcului Natural Putna-Vrancea), Ioja, I.-C., Rozyłowicz, L., (Universitatea din București, Centrul de Cercetare a Mediului si Efectuare a Studiilor de Impact), Negulescu, D., (CJ Vrancea), *Planul de management al Parcului Natural Putna-Vrancea*

Căminul din Vrancea

Ciobănel, A.-I., Paul Drogeanu P., (coord.), *Habitatul. Răspunsuri la chestionarele „Atlasului etnografic român”*, volumul IV, *Moldova*, Editura Etnologică, București, 2017 (Institutul de Etnografie și Folclor „C. Brăiloiu”. Corpus de documente etnografice. Coordonator general, Ion Ghinoiu.)

Golopenția, A., Georgescu, D. C. (coordonatori ai anchetei sociologice), *60 SATE ROMÂNEȘTI cercetate de echipele studentești în vara 1938, IV, Contribuții la tipologia satelor românești. Sate agricole, sate pastorale*. București, Institutul de Științe Sociale al României (Biblioteca de sociologie, etică și politică condusă de D. Gusti), *București, 1943*

Institutul de proiectare Prahova, *Locuința sătească din România, Studii de arhitectură tradițională în vederea conservării și valorificării prin tipizare*, Ediție revizuită și completată -1989

Institutul Central de Cercetare, Proiectare și Directivare în Construcții, *Locuința sătească din România: studii de arhitectură tradițională în vederea conservării și valorificării prin tipizare*, București, Institutul Central,1989

Munteanu R., *Ghid de construire în zona de dezvoltare durabilă a Parcului Național „Piatra Craiului”*, Editura *Arhitera*, București, 2013

Revista muzeelor și monumentelor - Monumente istorice și de artă, Anul XIII, nr. 2, 1982 - http://revistamonumenteloristorice.ro
Constantinescu, Gh., *Arhitectura populară tradițională în regiunea de sud-vest a Moldovei*, în *Hierasus*, nr. IV/1981, revistă editată de Muzeul Județean Botoșani

Chelcea, I., *Vrancea ca „țară” între celelalte (individualitatea sa etnografică)*, în *Vrancea. Studii și comunicări*, vol. I, *Etnografie*, Muzeul Vrancei, Focșani, 1978, www.cimec.ro

Constantinescu, Gh., *Aspecte istorice și etnografice din comuna Dumitrești*, în *Studii și comunicări*, vol. III, *Etnografie*, Muzeul Vrancei, Focșani, 1980, www.cimec.ro

Constantinescu, Gh., *Tradiție și inovație în arhitectura populară din Țara Vrancei*, în *Vrancea. Studii și comunicări*, IV, 1981, www.cimec.ro

Dragomir, V., Conservarea si restaurarea arhitecturii vernaculare - Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”

Căminul din Vrancea

Cherciu , I., *Arta populară din Țara Vrancei*, Editura Enciclopedică, București, 2004

Cherciu , I. , *Bisericile de lemn din Țara Vrancei, factor de identitate culturală*, Editura Enciclopedică, București, 2003

Bănățeanu, T., Stoica, G., *Zona etnografică Vrancea*, Editura Sport -Turism, București, 1988

Bănățeanu, T., *Prolegomene la o teorie a esteticii artei populare*, Editura Minerva, București, 1985

Sava, A., V., prefață de D. profesor N. Iorga, *Documente putnene I, Vrancea, Odobești - Câmpuri, publicate cu un studiu introductiv despre Vrancea*, Tipografia "Cartea Putnei", Focșani, 1929

Sava, A., V., *Documente putnene II, Vrancea, Irești - Câmpuri, publicate cu un studiu introductiv despre proprietatea colectivă vrânceană*, Tipografia Băncii Centrale Cooperative, Chișinău, 1931

Mihăilescu, Șt. N., Macovei, V., *Valea Putnei cu privire speciala asupra Vrancei*, Editura Științifică, București,1970

Monografia Județului Putna, coord.: Ion Diaconu, EdituraTerra, Focșani, 2013

Stahl, P., H., *Cum s-a stins Țara Vrancei*, Editura Paidea, București, 2002

Damian, N., *Țara Vrancei, studiu de geografie culturală*, Editură Terra, Focșani, 2011

Tătaru, A., *Organizarea spațiului rural în bazinul Putnei*, Ed. Transversal, București, 2009

Chirilă, T., *Năruja – Inima Vrancei*, Editura TERRA, Focșani, 2005

Neagu, C., *Negreștii Vrancei, Editura Terra, Focșani, 2005*

Rădulescu, N., Al., *Vrancea, geografie fizică și umană*, Editura Terra, Focșani, 2005

Căminul din Vrancea

Butură, V., *Etnografia poporului român*, Editura *Dacia*, Cluj-Napoca, 1978

Cosma, A. , *Structuri teritoriale și de comunitate. Satul Pădureni, județul Vaslui*, Oscar Print, Vaslui, 2001

Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti”, Coord - Dragomir, V., *Conservarea si restaurarea arhitecturii vernaculare*, Editura Universitaria, 2012

Idiceanu-Máthé, D., *George Cristinel, un arhitect care face tranziție*, teză de doctorat, Universitatea Politehnică din

Timișoara, Școala Doctorală de Studii Inginerești, Timișoara, 2019

Oțiman, P., *Economie rurală*, Editura *Agroprint*, Timișoara, 2000

Panaïtescu, P. P., *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova, Epoca feudală*, București, 1964

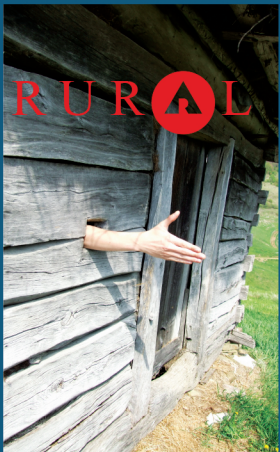
Stoica, G., Petrescu, P., Dicționar de artă populară, Editura Enciclopedică, București, 1997

Constantinescu, Gh., *Arhitectura populară tradițională în regiunea de sud-vest a Moldovei*

Hülsemann, J., *Casa țărănească săsească din Transilvania. Ghid pentru restaurarea caselor vechi*, Editura *Simetria*, Sibiu, 2014

Arhitectura este știința și arta de a realiza construcții trainice, folositoare, sănătoase și armonioase. Arhitectura se face pentru oameni și mediul lor, prin clădiri sau construcții alcătuite cu cap. Rostul ei este să ne facă viața mai frumoasă, mai sănătoasă și să ne aducă aminte cine suntem atunci când uităm.

Arhitectul este cel care se ocupă cu arhitectura. El își imaginează casele și desenează (alături de echipele de ingineri) schițele / planșele după care se construiesc clădirile. El ține cont de posibilitățile și de nevoile celui care îl cheamă/angajează, de legile în vigoare și de felul în care se fac casele trainice, sănătoase și frumoase.

Obiectivele generale ale PROGRAMULUI RURAL al Ordinului Arhitecților din România

- creșterea calității practicii profesionale în mediul rural
- conștientizarea nevoii de protejare/promovare a zonelor cu specific local valoros
- folosirea arhitecturii (cu toate domeniile conexe) ca pârghie în dezvoltarea economică a mediului rural pe baze ecologice / responsabile
- elaborarea documentelor ce vor reglementa intervențiile în mediul rural (cu sau fără finanțare europeană)

ACEST GHID SE DISTRIBUIE GRATUIT!

Ghidul poate fi accesat și descărcat de pe site-ul OAR:
<https://www.oar.archi/despre-oar/ghidurile-de-arhitectura-pentru-incadrarea-in-specificul-local-din-mediul-rural>

Realizat cu sprijinul:

